

poezia română modernă

441

poezia română modernă

de la g. bacovia
la emil botta

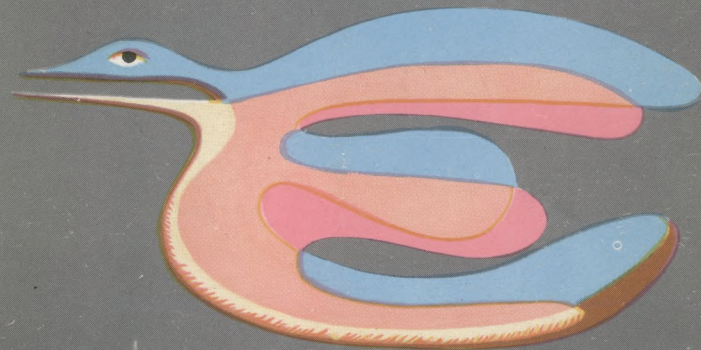
„Se poate spune că, pînă după primul război mondial, tot ce se opune poeziei este altceva decît poezie, căci poezia nu are un «interior», un spațiu propriu destul de larg care să facă posibile mai multe sensuri, paralele sau adversare, pe scurt, o istorie.

Crearea acestui spațiu interior nu smulge poezia din legăturile ei normale cu celelalte forme de literatură și nici nu distruge unitatea literaturii; dar poezia are acum o conștiință de sine și, deci, o existență proprie, după legi care sînt numai ale ei, o evoluție, o mișcare previzibilă în timp...

Poezia modernă este, în continuarea simbolismului (care sintetizează experiența lirică a secolului XIX), o poezie care a luat cunoștință de sine și se face pe sine. Înainte de simbolism nu există o istorie a poeziei pentru că poezia se găsește confundată în mișcarea generală a literaturii. Istoria reală a poeziei moderne este istoria conștiinței ei. Din acest punct de vedere, poezia modernă românească nu face nici ea excepție; dar nu mai este la fel de sigur că, în cazul ei, există o conștiință premergătoare. Poezia își naște, dimpotrivă, treptat, conștiința spre a se lăsa apoi absorbită de ea. Poezia are, la început, un obiect, altul decît ea însăși: exprimă ceva, o emoție, o idee, o spiritualitate. Ea sfîrșește prin a se exprima pe sine, devenindu-și propriul obiect, se hrănește pe sine însăși ca *Nastratin Hoge* al lui Barbu: «Sfînt trup și hrană sieși, hagi rupea din el».”

N. MANOLESCU
din prefața antologiei

poezia română modernă

editura pentru literatură

Vol. I și II lei 10

Ilustrația copertei : *Cristina M. Pascu*

**poezia română
modernă**

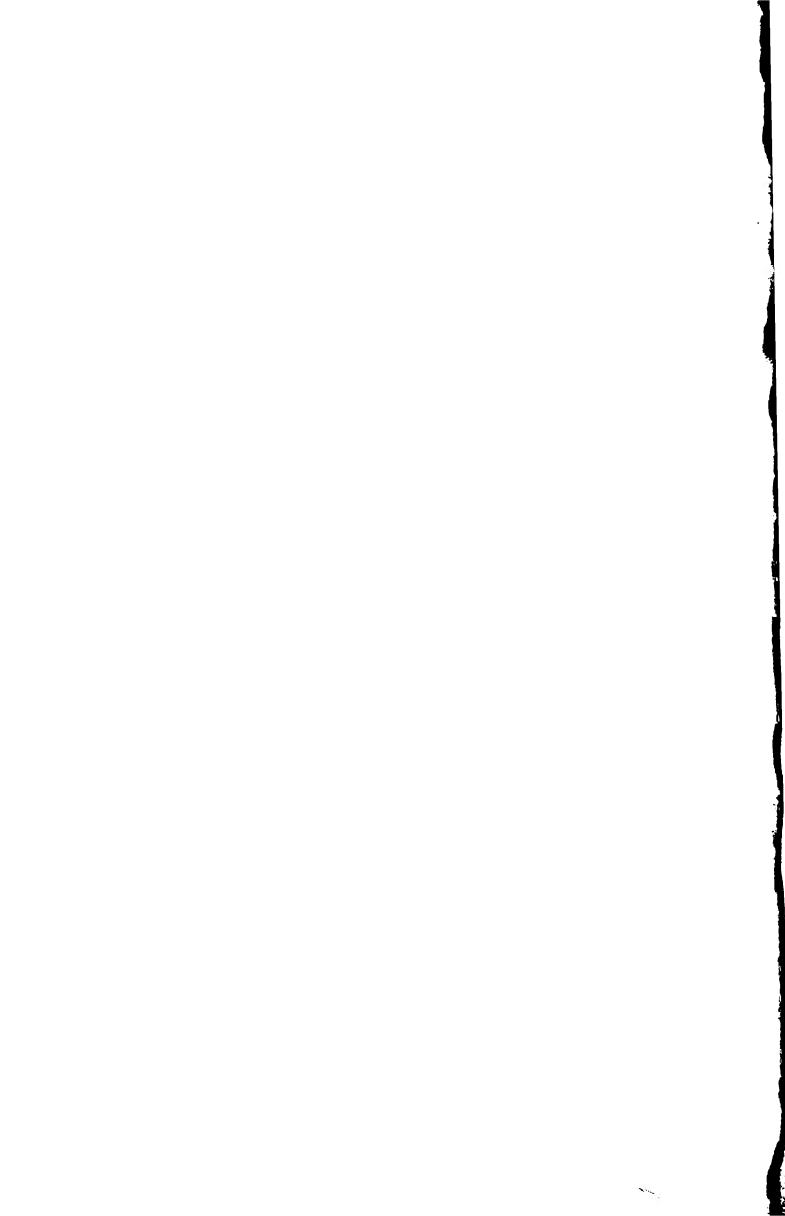
**de la g. bacovia
la emil botta**

★

ANTOLOGIE, PREFAȚĂ ȘI NOTE DE
NICOLAE MANOLESCU

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

METAMORFOZELE POEZIEI

1

Iată un lucru neașteptat : dacă poezia românească are un lung trecut — care coboară pînă la *Miorița* sau la *Meșterul Manole* și, mai aproape, pînă la Dosoftei — ea nu are decît o istorie foarte recentă, care nu merge mai departe de simbolism. În secolul al XIX-lea există poeți, nu și poezie : istoria poeziei se reduce la istoria literaturii, așa cum, pînă la 1800, istoria literaturii se redusese la istoria culturii. Neoclasicismul, romantismul, realismul nu sînt curențe poetice, ci literare. Celui dintîi curent poetic, simbolismul, continuă să i se opună curențe ideologice sau general literare fără legătură cu poezia — sămănătorismul, poporanismul. Se poate spune că, pînă după primul război mondial, tot ce se opune poeziei este altceva decît poezie, căci poezia nu are un „interior“, un spațiu propriu destul de larg care să facă posibile mai multe sensuri, paralele sau adversare, pe scurt, o istorie.

Crearea acestui spațiu interior nu smulge poezia din legăturile ei normale cu celelalte forme de literatură și nici nu distruge unitatea literaturii ; dar poezia are acum o conștiință de sine și, deci, o existență proprie, după legi care sînt numai ale ei, o evoluție, o mișcare previzibilă în timp.

Conștiința premerge creația în aproape toată poezia modernă : *Filozofia compoziției* a lui Poe excită talentul lui Baudelaire ; meditațiile lui Rimbaud asupra poeziei sînt, cum ne îngăduie să vedem corespondența lui, anterioare și *Ilumi-*

națiilor și *Unui anotimp în infern*. Toate curentele moderne, de la futurism la suprarealism sînt, întîi, atitudini în fața poeziei și apoi experiență poetică, poeziile lui Marinetti îi ilustrează convingerile teoretice, *Les Manifestes surréalistes* ale lui Breton sînt acelea care declanșează încercările concrete de suprarealism. În felul acesta, poezia modernă nu poate fi decît o formă de cultură. Ea va opune rațiunii clasice și sensibilității romantice, discursului ca și sentimentului, un demers creator ce se va nutri, și se va justifica, prin el însuși. Nu profunzimea ideilor ori a emoțiilor determină profunzimea poeziei: ci profunzimea acelui apel de care ascultă poetul cînd transformă în poezie ceea ce simte, ceea ce gîndește. Precedînd creația, conștiința nu există totuși separată de ea: escurile lui Mallarmé sau ale lui Ion Barbu sînt mai puțin niște reflecții asupra unei opere deja scrise decît o altă față a acestei opere, cu care se naște împreună, dintr-un același impuls, critic și creator totodată. Spațiul interior al poeziei moderne se deschide spre trecut și spre viitor: spre operele trecutului, privite ca o zestre din care se poate învăța, și în același timp, spre ceea ce rămîne unic, ireductibil în opera fiecărui poet. Înainte, poezia se opunea poeziei ca și nepoeziei: mediul comunicant în care să se stabilească apropierea și deosebirea, contactele și ciocnirile lipsea. Poezia modernă aduce cu sine, mai înainte chiar de a se consacra, propriul „muzeu imaginar“. Suprarealiștii nu se revendică, dar își revendică pe romanticii germani, pe Nerval, pe Coleridge, pe Lautréamont, pe Rimbaud, pe Poe, pe Baudelaire. Aceștia devin niște suprarealiști *avant la lettre*. Dacă e adevărat că, la timpul lui, simbolismul reprezintă o redescoperire a esenței poeziei, sensul lui trebuie căutat neapărat în propunerea conștiinței de sine care lipsea poeziei. Poezia modernă este, în continuarea simbolismului (care sintetizează experiența lirică a secolului XIX), o poezie care a luat cunoștință de sine și se face pe sine. Înainte de simbolism nu există o istorie a poeziei pentru că poezia se găsește confundată în mișcarea generală a literaturii. Istoria reală a

poeziei moderne este istoria conștiinței ei. Din acest punct de vedere, poezia modernă românească nu face nici ea excepție ; dar nu mai este la fel de sigur că, în cazul ei, există o conștiință premergătoare. Poezia își naște, dimpotrivă, treptat, conștiința spre a se lăsa apoi absorbită de ea. Poezia are, la început, un obiect, altul decât ea însăși : *exprimă* ceva, o emoție, o idee, o spiritualitate. Ea sfârșește prin a se exprima pe sine, devenindu-și propriul obiect, se hrănește din sine însăși ca *Nastratin Hogea* al lui Barbu :

„Sfint trup și hrană sieși, hagi rupea din el“.

Din meditație asupra lumii, poezia devine meditație asupra ei însăși. Poetii nu vor la început decât să se exprime ; apoi ei vor să creeze. Dar, paradoxal, poetul care creează spre a se exprima reușește adesea nu numai să se exprime, dar să-și creeze un mod de a fi, altul decât cel real, să se elibereze de sine și de lume, într-un spațiu nou, salvator, dincolo de viață și de moarte ; în timp ce poetul care se exprimă pentru a crea, a cărui conștiință creatoare nimicește spontaneitatea creației, nu reușește de obicei decât să se exprime pe el însuși, incapabil să-și cucerească acel spațiu nesfârșit unde existența lui devine altceva. Cel dintâi nu caută decât o oglindă pentru chipul lui interior, găsind o posibilitate de a fi ; celălalt, voind o eliberare, nu găsește decât o oglindă. Aceasta măsoară distanța de la Blaga la Barbu, de la poetul care caută, într-o experiență de viață și de limbaj totodată, un sens vieții, la poetul care căuta numai un sens limbajului. Dacă poezia modernă românească poate fi definită, la început, ca o creare lirică a lumii și în același timp ca o creare lirică a limbajului, ea devine, apoi, numai o aventură pură a limbajului.

Aici un ciclu se încheie și trebuie descoperit un altul, căci poezia a mers spre desăvârșirea ei ca spre moartea ei.

Poezia modernă rezultă din simbolism, dar simbolismul reprezintă, el însuși, într-o măsură, o experiență suficientă în

sine, închisă. Simbolismul e nu doar un început, ci și un sfârșit. Refuzând retorica, didacticul, anecdoticul, poetul simbolist încearcă să întemeieze poezia nu pe ce exprimă, nici pe funcția ei, ci pe ea însăși, ca mic univers posibil într-un raport de paralelism cu universul real, coerent și autonom prin ritmul interior de care se lasă condus. Ce semnificație are versul lui Verlaine, „*de la musique avant toute chose*“, dacă nu înlăturarea oricărui punct de sprijin exterior, reducerea poeziei la o muzică proprie, care nu e nici a elocvenței, nici a ideilor ? Pentru prima oară există ideea unei poezii *în sine* : activitatea poetului încetează a mai avea o rațiune practică, socială. Poetul se crede un ales, exercitând nu o meserie utilă „cetății“ oamenilor, ci un oficiu misterios, un ritual, în care, cum spune Hugo von Hofmannsthal, „*fünfte, lucrurile, visele fac una*“ : un „idealism magic“. Poezia nu mai are nimic comun cu celelalte forme de activitate intelectuală, ea e socotită fie de domeniul magiei, fie de domeniul jocului. Poetul simbolist este un oficiator închis în gesturile lui ca-ntr-o enigmă sau un instrumentalist. Diferența e aparentă : și într-un caz, și în altul, poezia se întoarce asupra ei însăși, nu *comunică* ci *se comunică*. Gestul creator se substituie creației : cuvântului îi este preferată absența cuvântului, fie că este o absență adevărată, fie că este un joc de silabe, adică o muzică. Simbolismul descoperă tăcerea, suprimând cuvintele sau, dimpotrivă, incredințându-se lor ca unei pure muzicalități.

„*Ceea ce deosebește pe simbolisti de alți poeți — scrie Ovid Densusianu în Sufletul nou în poezie — este tocmai o încredințare nețârmurită în forțele sufletului nostru, o curajoasă atitudine față de viață : pesimismul descurajator, nesfârșitele ieremiade, din care își făceau o temă obișnuită romanticii, nu mai apar în poezia nouă. Simbolistii iubesc viața, sînt însetați de ea...*” Definiția e, evident, neașteptată și pare a merge împotriva constatărilor noastre. „*Artistul — recomandă Densusianu Poeților tineri — nu poate să se izoleze de me-*

diul care-l înconjoară, să-și creeze o lume la hotarele căreia se opresc ecourile vieții universale (...) Vreți să vă ziceți poeți ai veacului al XX-lea? Ascultați atunci glasurile lui, trăiți intens viața care se revărsă din izvoarele lui de lumină.” Înțeles astfel, simbolismul nu mai poate fi limitat la „refuzul realismului” acesta „nu atît ca transfigurare a realului (care este inseparabilă de orice poezie), cît ca abstracție de real” (Gaëtan Picon, în *Histoire des littératures*, II, 219). Simbolismul francez nu e continuat direct de poezia modernă, pentru că el fiind „un început al poeziei moderne, o întreagă poezie modernă începe după și împotriva lui” (*ibidem*). Dar dacă la 1900 simbolismul francez este epuizat ca formă de estetism („*Maintenant il faut des barbares*”, exclamă cineva), simbolismul românesc abia se naște. Densusianu se adresează „poetilor veacului al XX-lea”: simbolistii români prelungesc curentul în noi condiții istorice, sortindu-l, ca altădată romanticii noștri romantismul, unui destin deosebit. De aceea simbolismul românesc va avea un caracter contradictoriu: pe de o parte, el va redescoperi poezia ca atitudine particulară în fața lumii, ca mod de a crea un univers privilegiat, pe de alta, va asculta apelurile epocii moderne și va deveni o poezie a civilizației, a orașului, a tehnicii. Simbolismul românesc este un simbolism (puține din notele europene ale curentului îi sînt străine) care înflorește în plină epocă modernă și e străbătut de ecourile ei. Experiența lui Verlaine, a lui Baudelaire, a lui Laforgue, simbolismul francez sînt asimilate prin futurism, imagism, prin poezia industrială a lui Carl Sandburg și prin tentativele lui Cendrars sau Marinetti etc. Ideile despre simbolism ale lui Densusianu se întîlnesc mai degrabă cu ale lui Marinetti, decît cu acelea ale lui Mallarmé și, ca și poetul italian, Densusianu cîntă, de pildă, avionul și pe aviatori: „Cu sufletul de foc, / Apocaliptic, / Întunecimea nopții o despică / În goană de săgeată — supunînd pămîntul. / Sub roțile uriașe de oțel ce schimbă / Hotarele depărtate-n drumuri de o clipă”. Ce e curios e că, așa cum a sem-

nalat D. Micu în *Literatura română la începutul secolului XX* (p. 267), de ale cărui analize minuțioase mă folosesc, Ov. Densusianu a vorbit cu multă rezervă despre futuriști în *Poezia orașelor*, preferându-le pe Verhaeren. Această deschidere a simbolismului românesc spre viața nouă, face ca estetismul simbolist să treacă, în ceea ce ne privește, pe neobservate în modernism. Modernismul, care e pretutindeni negația simbolismului (după ce l-a asumat), îl continuă la noi fără ruptură. Orice istorie a poeziei românești începe, așadar, cu simbolismul ; debutul poeziei moderne este din această cauză foarte greu de stabilit, și în orice caz marii simbolști, întrucît o fac posibilă, sînt inseparabili de ea.

Primul lucru care ne izbește la *G. Bacovia* este tocmai spiritul teatral, manierismul, stilul suferinței. Nu ascultăm spovedania unui bolnav, ci luăm parte la o punere în scenă, poetul desprinzîndu-se pe fondul universului căruia i-a dat viață aproape ca un personaj. El e absent și prezent, autor și actor. Nu există numai o lume bacoviană, dar ființa poetului, risipită în toate lucrurile, ia din cînd în cînd înfățișarea unui strigoi : se aud pașii lui obosiți, răsuflarea lui chinuită, plînsul lui sfișietor. Bacovia nu se confesează, nici nu dispare în spatele lumii create : el este acolo, prea concret ca să fie o iluzie, prea puțin real ca să fie un personaj deosebit venit din afară, e o fantomă născută din lumea pe care a creat-o, prelungind-o, căci are aceeași substanță cu ea. Avem impresia că poetul face *a doua oară* teribila lui experiență ; ceea ce ascultăm nu este spovedania unui om viu, tînguirea sau hototul lui, este prezența unui strigoi care cutreieră neliniștit o lume posedată cîndva, acum străină.

În ce constă însă tragica lui experiență ?

Dintre poeții români, Bacovia e singurul care a coborît în Infern. Vedeniile aduse la suprafață sînt, la lumina zilei, stranii și tulburătoare ca imaginile de la panoramă. Ca prin

niște „ochene triste“ (căci a pierdut proprietatea de a vedea normal), poetul vede corpuri de ceară cu priviri hîde și fixe, ciudate păpuși care scot oftaturi mecanice :

*„Și-n lumea ochenelor triste
Mă prinse sinistre gîndiri —
În jurul meu corpuri de ceară,
Cu hîde și fixe priviri.*

*Și-acea caterinică-fanfară
Îmi dăte un tremur satanic ;
În racle de sticlă — princese
Oftau, în dantele, mecanic“.*

Universul îi apare împietrit de veacuri, ca sub povara unui blestem :

*„Plîngea caterinca-fanfară
O arie tristă, uitală...
Și stam împietrit... și de veacuri,
Cetatea părea blestemată“.*

O adevărată obsesie a teluricului, o gravitate colosală trage totul în jos. Un „cer de plumb“ domnește de-a pururi. Sînt puține imaginile de zbor, mișcarea se face numai de sus în jos, frunzele cad, oamenii se tirăsc ca reptilele, bîjbîind într-o beznă groasă, înecăcioasă. Amorul are aripi de plumb :

„Dormea întors amorul meu de plumb“.

Materia e în dezagregare lentă și în putrefacție. Pe străzi cadavrele se descompun de căldură, lutul e asudat. Ploile sînt nesfîrșite, de o monotonie care dă nevroze, sau torențiale, ca la Eminescu. Totul e pătruns de o umezeală cosmică, pereții se prăbușesc, lemnul se umflă, frunzele cad într-un somn de moarte.

În această lume pe care a adus-o cu el (și pe care o poartă cu el, în el, căci nu e altceva decît amintirea unei

experiențe anterioare) poetul rătăcește fără sens, făcînd gesturi absurde, sau spunînd cuvinte fără șir :

„Și gem și plîng și rid în hî, în ha...”

El nu e decît o umbră care doarme în noroi ca un trist bagaj

„Un clavir îngînă-ncet la un etaj,
Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj —
Stropii sar,
Ninge zelos,
La un geam, într-un pahar,
O roză galbenă se uită-n jos”.

Jalea lui nu are nimic omenesc, căci omul care s-a coborît în Infern nu poate fi un disperat oarecare. Cîntarea lui e obsesivă, monotonă ; uneori auzim însă adevărate strigăte de teroare. Vocea se umple de un plîns sfișietor ce urcă din străfundurile ființei și încearcă să se articuleze. Copacii își plîng frunzele, caterincele se tînguie, toamna „în mii de fluiere cîntă” o durere ce nu poate fi atribuită decît întregului univers. Materia însăși plînge :

„De-atitea nopți aud plouînd,
Aud materia plîngînd...”

Dar o astfel de experiență se poate exprima ? Exprimînd-o, poetul ar trăda-o : ar însemna că a uitat-o sau că s-a îndepărtat de ea. Însă Bacovia nu face *literatură*. Suferința și expresia ei există contopite ; poate la nici un alt poet român poezia nu este trăită într-un asemenea grad. Ce este poezie și ce este biografie la Bacovia ? Unde începe cea dintîi și unde se sfîrșește cea de a doua ? Poetul însuși nu vrea să comunice nimic, el nu scrie pentru a spune ceva. Cînd înfățișează lui I. Valerian, într-un interviu, un întreg program de corespondențe între culori și cuvinte, nu face decît să reia locuri comune ale simbolismului de după Baudelaire. Bacovia nu e un ideolog. Dar cînd spune aceluiași : „Trăind

izolat, neputînd comunica prea mult cu oamenii, stau de vorbă cu mine însumi, fac muzică și, cînd găsesc ceva interesant, iau note spre a mi le reciti mai tîrziu. Nu-i vina mea dacă aceste simple notițe sînt în formă de versuri și cîteodată par vaiete" — simțim lămurit că poetul are intuiția genială a artei lui. El descoperă poezia ca impas: nu scrie pentru a se exprima, ci tocmai pentru că nu se poate exprima. Poezia lui Bacovia este un efort tragic de a articula un cîntec și versurile eminesciene par compuse pentru el:

„Dar organele-s sfărmate și-n strigări iregulare
Vechiul cîntec mai străbate, cum în nopți izvorul sare,
P-ici, pe colo mai străbate cîte o rază mai curată
Dînr-un Carmen Sacculare ce-l visai și eu odată.
Așfel suieră și strigă, scapără și rupt răsună,
Se împing tumultuoase și sălbatece pe strună,
Și în gîndu-mi trece vîntul, capul arde pustiit,
Aspru, rece, sună cîntul cel etern neisprăvit...
Unde-s șirurile clare din viața-mi să le spun ?
Ah! organele-s sfărmate și macstrul e nebun!”

Cîntul cel etern neisprăvit... Bacovia este oratorul mut al lui Eugen Ionescu.

Dacă Bacovia se pune în scenă pentru a se exprima, Ion Minulescu joacă teatru spre a se disimula. La el estetismul caracteristic simboliştilor apare așa de evident încît nu mai trebuie dovedit. Toată poezia minulesciană constă în ceremonialul pe care-l propune, în afectare și grandilocvență, în bufonerie pură. Ea este cel dintîi exemplu limpede de poezie a poeziei din literatura română. Valoarea vine nu din „sinceritatea” limbajului, ci din disproporția (pe care poetul o cultivă) între ceea ce are de spus și felul în care spune. La drept vorbind Minulescu nu spune nimic (sub acest raport, emoțiile lui sînt de o banalitate desăvîrșită); și atunci se prefacă că spune. Indiferent de temă — totul este simulat: iubirea, tristețea, nostalgia metafizică. Poetul este un simu-

lant, dar unul plin de talent, în stare să joace orice rol, inclusiv pe al său propriu :

„Nu sînt ce par a fi —

Nu sînt

Nimic din ce-aş fi vrut să flu !...

Dar fiindcă m-am născut fără să ştiu,

Sau prea curînd,

Sau poate prea tîrziu...

M-am resemnat ca orice bun creştin,

Şi n-am rămas decît.... Cel care sînt !...”

Acastă capacitate se sprijină pe un elan sufletesc imens şi pe o reală putere de invenţie în plan verbal :

„Sosesc corăbiile,

Vino,

Să le vedem cum intră-n port —

Să le vedem cum obosite de-atîta luptă cu furtuna,

Işi lasă ancorele grele, să cadă una cîte una,

Aşa cum fiecare parcă şi-ar îngropa cîte un mort !...”

Un simbolist (la început), pe nedrept ignorat — deşi G. Călinescu îl preţuieşte — este N. Davidescu. Estetismul simbolist se observă foarte bine şi la el, deşi, sau poate tocmai de aceea, nu din primele volume. G. Călinescu a semnalat în versurile — destule frumoase — din *La fîntîna Castaliei* şi *Inscripţii* motive care anticipează pe Pillat sau pe D. Botez. Deocamdată, N. Davidescu este un liric, care compune „cînteco” exprimînd direct emoţia sau sugerînd-o prin peisaje :

„Umbra stejarului păduros de pe ţărm fumegă

Şi se clatină ca o iarbă pe fundul lacului ;

Noaptea e strălucitoare şi apa spumegă

Şi aruncă zgomot de val în frunzişul copacului.

Păsări sălbatice spintecă vîietul vîntului

Cu fluturarea-ndrăzneală pe sus a drapelelor ;

Zborul lor desfăcut în noi aduce pămîntului

Sufletul, material ca un ţipăt al stelelor”.

Treptat, poetul renunță la acest fel de poezie — remarcabilă ca proprietate a expresiei („inscripții”), deși neafirmînd o personalitate puternică — pentru un soi de lung poem, intitulat la început *Cîntecul omului*, care urmărește evoluția umanității pe treptele numite Iudeea, Helada, Roma, Evul Mediu, Renașterea. Firește, ideea de a versifica istoria este, în lipsa unei vocații hugoliene (și uneori chiar și cu o astfel de vocație), o absurditate. Numărul poeziilor cu desăvîrșire seci din cele cinci cărți este imens. Și totuși, care este impulsul secret al întreprinderii? Într-una din ultimele piese ale ciclului, *Răzvrătitul*, poetul se destăinuie:

*„N-a vrut să plîngă-n carte un răsărit de soare.
Intr-un tablou să muște cu gîndul o femeie.
Să-nmormînteze, noaptea, viața-ntr-o idee
Și calda nostalgie a dragostii-ntr-o floare...*

*Și-acum la bătrînețe, sătul de tot, lucrează
O biblie cu calde miniaturi în pagini,
În care-și încrustează trecutul cu imagini
În aur — izvorîte din inima lui trează.“*

Așadar, ar fi vorba de o autobiografie spirituală exprimată indirect: poetul își alcătuiește „biblia”, își încrustează trecutul în aur. El pretinde că imaginile izvorăsc din inimă, dar de fapt, ca și Minulescu, la care ceremonialul liric ține loc de orice conținut, la N. Davidescu interesul se mută pe ceea ce poetul are de spus, pe modul de-a o spune. Poetul închipuie o biblie nu cu adevărat pentru a spune ceva, dar pentru plăcerea de a închipui ca atare imagini, scene, peisaje. Istoria nu e nici măcar un pretext pentru o sensibilitate ori pentru o filozofie, ca la Eminescu: e un decor pentru ceva care nu există, căci totul începe și se sfîrșește cu el. Dacă N. Davidescu ar fi avut răbdarea să lucreze minuțios fiecare piesă, poate că efectul ar fi fost altul; sau dacă fantezia poetului ar fi fost destul de puternică încît să susțină o operă integral gratuită. Dar platitudinea (nici atît: prozaismul deplin, uimi-

tor) nu ne lasă nici o speranță. Sînt, e drept, și viziuni de un straniu farmec :

„Dromaderile culcate

Ca niște îngeri în tămîie

Pe covoarele de iarbă și de mușchi desfășurate“.

Mai ales în *Evul mediu* apar istorii ermetice (originea lor e în simbolism, în Maeterlinck mai cu seamă). Armata regelui o ucide în somn pe regină și atunci, ca o prevestire, un imens candelabru se desprinde din locul lui „și intră-n pămînt cu flăcările-aprinse“. Trei șoareci roșii rod moaștele Mandosianei. Trei călugări roșii fură o păstorită și o duc înfășurată-n glugă. Dar poeziile cele mai interesante sînt acelea în care se dă pe față o extraordinară înclinație spre senzualitate. Lumea în care se nasc primii oameni stă sub semnul unei beții universale :

„Arborii fumegau miresme de fructe coapte

Și fructele dospeau sucuri de miere, de singe cald

și de lapte,

Pădurea cîntă frămîntarea gigantică a ștejarilor,

Iar cîntecul de bucium al codrilor bătrîni

Înfiora rădăcinile-adormite ale vlăstarilor“.

Femeia e „nufăr roșu și miere“, ca „deschide ca o floare caldă gura ei“. Zeitățile caută dragostea pămîntencelor, Pan aleargă după femei, în vreme ce nimfele ademenesc bărbați. Circea cîntă împerecherea cu animalele, care vin în turme apocaliptice :

„În jurul ei o turmă întreagă de-animale

Misterioase-n trista învălmășeală-a lor

Tălăzuia lăuntric un val grohăitor

De pofte deșteptate din patimi ancestrale.

O-ntrecere de rituri, de pliscuri sau de boturi,

Frenetică-n mișcarea ei tulbure, tindea

Să-ajungă-nfierbîntată, de peste tot, la ea,

Ca un gigantic fluviu de mîluri și borhoturi“.

Dintre poeții deceniului al treilea, patru nume stau mai presus de orice tendință, școală, grupare : Blaga, Arghezi, Philip-pide și Pillat. Ei nu sînt, firește, străini de opera lor, nici căzuți din cer într-un peisaj de care n-au cunoștință. Călinescu situează pe Blaga în ortodoxism, pe Arghezi și pe Philippide în modernism, pe Pillat în tradiționalism. Istoricește, lucrurile stau întocmai : astăzi însă individualitatea unor atît de mari poeți îi pune alături de orice clasificare. Și nici curente (devenite clasice) nu ni se mai par la fel de bine definite ca altădată spre a putea gândi, în funcție de ele, mișcarea poeziei. Mai evident este de exemplu că, indiferent de materialul ei obiectiv, poezia română modernă se naște din simbolism, luînd cunoștință de sine și meditănd asupra lumii spre a cădea victimă tocmai acestei conștiințe, întorcîndu-se asupra ei ca asupra unei realități unice, suficiente. Și tradiționaliștii și moderniștii ascultă de acest destin comun. În deceniul al patrulea diferența nici nu se mai face, de altfel : de cînd Ion Barbu repudiază și modernismul, și tradiționalismul, și jammismul, și cîntecul de lume, și „banalul reabilitat“ ca pe o „poezie leneșă“, lipsită de spiritualitate, începe să se vadă tot mai limpede că obiectul poeziei a devenit însuși poezia.

„Inceputurile mele — serie Lucian Blaga în Hronicul și cîntecul vîrstelor — stau sub semnul unei fabuloase absențe a cuvîntului (...) N-am putut niciodată să-mi lămuresc, suficient de convingător pentru mine însumi, strania detașare de «logos» în cei dintîi patru ani ai copilăriei. Cu atît mai puțin acel sentiment de rușinare, ce m-a copleșit, cînd, constrîns de împrejurări și de stăruințele ce nu mă cruțau, ale Mamei, am ridicat mîna peste ochi ca să-mi iau în folosință cuvintele. Cuvintele îmi erau știute toate, dar în mijlocul lor eram încercat de sfîeli, ca și cum m-aș fi împotrivit să iau în primire chiar păcatul original al neamului omenesc.“

Mărturisire ciudată și tulburătoare ! Poetul începînd prin a nu se încrede în cuvinte, prin a se apăra de „lumea cuvîntului“ ; nu e, desigur, nu, doar constatarea unui fapt biografic. „Poate că starea mea embrionară — continuă Blaga — se prelungea dincolo de orice termen normal (...) sau poate o neferescă luciditate s-a vîrit cu efecte de anulare între mine și cuvînt“. Nu încapе îndoială că Blaga a reținut împrejurarea pentru altceva decît pentru pitorescul ei : el a dedus din ea un fel de conștiință a unui „defect“ originar, în luptă cu care personalitatea lui s-a realizat. Din această neșansă — din această tăcere inițială — poetul și-a făcut șansa lui unică : el s-a născut împotriva ei, înfrîngînd-o. Opera își premerge și-și creează autorul, smulgîndu-l treptat din tăcerea lui. „Tăcerea îmi este duhul“ recunoaște poetul, căci :

*„Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
Sufletul lui e în căutare,
în mută, seculară căutare,
de totdeauna
și pînă în cele din urmă hotare“.*

Ce caută însă poetul ? Care este semnificația muțeniei lui ? El are sentimentul că nu ține de lumea muritoare, că, născîndu-se, a pierdut paradisul. El e prieten al adîncului, al liniștii, sortit să contemple pururi absolutul din care s-a desfăcut. Nu se datorește oare muțenia aceasta amintirii unei copilării depărtate, netrăite, a „vremii cînd încă nu eram“, nu e ea prelungirea stării de nenaștere ? E tînjirea îngerului arghezian după fericirile de mai înainte, neputința lui de a-și îndura condiția umană :

*„De ce m-ai trimis în lumină, Mamă,
de ce m-ai trimis ?“*

Poetul începe așadar prin a se refuza. Pentru că la început este o tăcere :

*„Aici e casa mea. Dincolo soarele și grădina cu stupi.
Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă
Și așteptați să vorbesc. — De unde să-ncep ?“*

Poetul suferă că s-a născut și regretă copilăria ca pe o vîrstă ideală, netrăită, ca pe o țară fără nume pierdută prin naștere :

*„Dar mi-aduc aminte de vremea cînd încă nu eram,
ca de-o copilărie depărtată,
și-mi pare-așa de rău că n-am rămas
în țara fără nume“.*

El caută tulburat drumul întoarcerii spre neființă :

*„Pînă în cele din urmă margini pricim,
noi sfinții, noi apele,
noi tîlharii, noi pietrele,
drumul întoarcerii nu-l mai știm,
Elohim, Elohim !“*

E peste tot o sete de liniște, o nostalgie după pacea necreatului, o anxietate în fața vieții. Făpturile poartă semnele ciudate ale unei origini necunoscute :

*„Rune, pretutindeni rune,
cine vă-nseamnă, cine vă pune ?“*

Universul real nu-i poate apărea poetului decît în destrămare, cu fîntîni care se scurg în pămînt, cu arhangheli doborîți de greutatea aripilor, cu păianjeni umplînd apa vie. O boală fără obraz a pătruns în lume : omul, piatra sînt bolnave, popul se stinge, vatra se sfarmă. Pentru poet viața, nașterea, începutul sînt de fapt un sfîrșit :

„Pretutindeni e o tristețe. E o negare. E un sfîrșit“.

Dar ce este această neliniște în fața vieții, această dorință de a prelungi „pacea-întîie“ a necreatului, cum spune Ion Barbu. Căzul autorului *Oului dogmatic* e altul : el tratează un motiv orfic, văzînd în poezie un mijloc de inițiere în ordinea ascunsă a lumii. Există poeți superiori operei lor, și Ion Barbu face parte din această categorie, poeți care-și premerg opera și dispun de ea, cunoscînd-o. „Tristețea metafizică“ a lui Blaga

este a poetului pe care opera lui îl premerge, antrenându-l cu o forță misterioasă și inexplicabilă, căreia el nu i se poate împotrivi, silindu-l să asculte de o voce care e a lui, dar pe care el nu și-o știe. „Lauda somnului“, refuzul vieții, nu sînt la Blaga teme literare : puține opere ne lasă într-o asemenea măsură convingerea că sînt nu expresia unei gândiri abstracte, nu expresia unei existențe date, ci fac una cu o existență și se constituie ele înseși ca o existență, ca și cum ar avea de împlinit un destin. Acestui destin poetul i se supune ca unei fatalități ; el e silit la o tăcere :

*„Amare foarte sînt toate cuvintele,
de aceea — lăsați-mă
să umblu printre voi,
să vă ies în cale cu ochii închiși“.*

care e tot una cu o respingere a ceea ce s-a născut, a ceea ce există. Dar — și în aceasta constă dramatismul poeziei — în refuzul poetului se mistuie o renunțare dureroasă, suferința de a fi nu exclude, ci implică bucuria de a fi, în nostalgia după „*vreamea cînd încă nu eram*“ se amestecă nostalgia după fericirile pămîntești. Se întîmplă acest lucru la prima vedere de neînțeles : poetul care refuză viața în numele nevieții se plînge de a nu fi vrednic de viață ; poetul care refuză *ceea ce este* ca pe o alterare a purității neîfinței, e fascinat de ceea ce nu s-a născut, nu ca de o absență, dar tot ca de o prezență. E ca și cum, regretînd în naștere pierderea paradisiului, poetul ar avea sentimentul că a pierdut nu nimicul, nu inexistentul, ci viața însăși. O viață, desigur, pură, inocentă, netrăită. Contradicția în care se zbuciumă poetul este de a resimți refuzul vieții ca pe o condiție naturală și totodată ca pe o infirmitate, ca pe o libertate și ca pe o constrîngere.

Se pune acum întrebarea : dacă poetul transferă asupra paradisiului pierdut atributele lumii reale, nu cumva adorarea vieții e o revanșă, o compensație secretă pentru refuzul vieții trăite ? Nu se reprimă, nu se tăgăduiește natura adevărată a poetului ? Tăcerea lui nu e pare impusă, o a doua natură ?

Greutatea de a răspunde se explică prin faptul că *Poemele luminii* și *Pașii profetului*, adică întîile cărți ale lui Blaga, par a fi, ele, expresia unei libertăți față de lume. S-a vorbit de panteism, de panism, de elanuri vitale. Nu exclamă Blaga însuși : „*Dați-mi un trup, voi, munților!*“ ? Nu se cufunda în lanuri de grîu văratie cuprins parcă de o nemăsurată beție a simțurilor ? Nu este Pan, cel care pipăie cornițele micilor, simbolul creației oarbe, irepresibile a naturii ? Da, firește. Numai că, victimă a unui refuz, autorul *Pașilor profetului* imaginează o natură rece și ucigătoare, somnolentă, fără conștiință de sine, din care omul, ca punct de suferință, lipsește. Pan, amestecat cu piatra și mușchiul, ca magul din *Strigoi*, șoarecii, salamandrele, broaștele, mieii cu cornițe fragile, papura, macii, lanurile de grîu, toate dormitează sub soarele torid, într-un fel de letargie care înseamnă ieșirea din orice durată, de vreme ce timpul însuși apare cuprins de somn :

„*Iar timpul își întinde leneș clipele
și așipește între foi de mac.
La ureche-i firie un greier*“.

Poetul nu poate participa la viața universului, refugiindu-se într-un cosmos indiferent, mișcat după o mecanică perfectă. Dar mecanica aceasta inculca o emoție zguduitoare în fața inexorabilului. În *Poemele luminii*, lumina însăși avea înțelesul elementar, cosmic, și era un mod al poetului de a comunica nu cu existența terestră, dar cu zonele stincoase ale universului.

Blaga s-a născut cu o a doua natură și poezia lui exprimă tocmai contradicția dramatică dintre ea și natura adevărată a poetului :

„*Vieții nu i-am rămas dator nici un gînd,
dar i-am rămas dator viața toată*“.

Resemnare ? Părere de rău ? Mai degrabă presimțirea unei concilierii lăuntrice, eliberarea de blestem. Încă în *Nebănuitele*

trepte, poetul nu mai are sentimentul că a pierdut, născându-se, pentru totdeauna copilăria :

*„Nu te-mpotrivi. Tu va trebui să iai această grijă
asupră-ți :*

*în poarta, la care-am ajuns, trecînd prin această vale,
să fii strajă copilăriei mele. A copilăriei
ce-o duc încă în mîne.*

*Ea e singurul bine, izvorul a toate, prin tot anotimpul,
prin toți anii, sub toate punctele cardinale.“*

Schimbarea e cu adevărat uimitoare. Iertat de asceza lui, poetul nu mai regretă „starea dumnezeiască“ ; cel care lauda somnul, nevinovăția increatului, se extazează acum în fața sfințeniei materiei :

*„Sus în lumină ce fragil
apare muntele !
Cetatea zeilor din ochii de copil*

*ușor se sfarmă, ca mătasea veche.
Materia, ce sfîntă e,
dar numai sunet în ureche.“*

E un soi de naturism, o încîntare copilărească în fața vitalității nesfîrșite a materiei, se laudă nașterea, rodul :

*„Bucură-te, floarea mărilor,
și nu te speria de rod !“*

Poezia e o redescoperire a tăcerilor pădurii și a freamătului de ierburi, a mirosurilor amețitoare și a ceasurilor fierbinți de amiază, a răsăriturilor și apusurilor. Dar schimbarea e mai adîncă : participarea poetului la viața universului este expresia unei libertăți. Orice constrîngere a dispărut pentru cel ce și-a găsit natura ideală și nu mai trăiește sentimentul sfîșietor al înstrăinării de sine. Nimic, de aceea, în *Mirabila sămînță*, din panteismul programatic al *Poemelor luminii* sau al *Pașilor profetului*. Acolo pătrundem într-o natură oarbă, nepă-

sătoare, implacabilă : o natură inumană fiindcă omul era zdrobit de puterile cosmicului. Aici omul e restabilit în drepturile lui și, dacă substratul nu lipsește, el nu mai e strivitor. Acolo mecanica cosmică se răsfrânge asupra vieții omului, aici legile vieții omenești se comunică universului. Natura apare umană și umanizată :

„Căutăm pământul, unde
mitic să ne-alcătuim,
ochi ca oameni să deschidem,
dar ca pomii să-nflorim.“

Putem cunoaște sensul lăuntric al schimbării ? Este vorba de o altă înțelegere a *creației* ca manifestare esențială a omului : înainte, creația îi apărea poetului ca o forță pasivă, ca o negație. Nașterea echivala cu sfârșitul, poetul prefera cuvintele tăcerea : el suferea de nostalgia unei lumi ideale, inexistente, a unei absențe, nu a unei prezențe. Când omul nu mai este negat de universul care-l înconjoară și-i poate imprima chipul lui, creația devine o forță pozitivă. Omul își afirmă valorile lui și, înainte de toate, viața. Necreatul, moartea, legile nepăsătoare ale cosmosului, inerția materiei încetează a mai fi pentru poet niște obsesii. Ceea ce *este* triumfă asupra a ceea ce *nu este*, rodul asupra necreatului, mugurii asupra somnului plantei. Nu era oare înainte vara anotimpul predilect pentru că ea reprezenta căldura toropitoare, somnolența, uscăciunea care prefăc tot ce e vegetal în nisipuri aspre ? Acum poetul cîntă o vară de noiembrie : într-un fel de renaștere tîrzie, violentă, senzuală, universul îi apare însuflețit de o viață aproape erotică, pomii sînt durerea mugurilor, macii roșesc, zîne misterioase își ard pe sub brazi coapsele și sinii, spicele se îmbolnăvesc de dragoste la ivirea lunii pe cer. „*Iau seama* — scrie poetul — *că față de versurile mele de altădată, noua mea poezie se adîncește pe un plan mai organic și mai omenesc.*“

Tudor Arghezi este poetul român de după Eminescu, cu cel mai mare prestigiu și, totuși, cel mai controversat. El s-a impus

conștiinței publice într-un fel paradoxal : audiența extraordinară de care s-a bucurat s-a datorat, la început, mai mult faptului de a fi fost respins decât acceptat. Istoria literară păstrează urmele evidente ale „conflictului“ dintre poet și publicul său ; ceea ce e mai greu de explicat e că rezistența a venit de obicei din partea intelectualilor, a poezilor înșiși, a criticii. Fana-ticii poeziei argheziene, căci au existat și fanatici, au fost în orice caz mai puțini decât detractorii. Violența de ton a lui Barbu se cunoaște. Criticii s-au arătat circumspecți sau ~~deru-~~tați : „*În clipa în care am început să scriu studiul atât de vehement, atât de sigur în ton, atât de integral și intransigent negativ — mărturisește Eugen Ionescu în Nu — poeziile lui Arghezi au reînceput să-mi pară neînchipuit de frumoase*“. Chiar și după ce E. Lovinescu (foarte rezervat întâi), P. Constantinescu, G. Călinescu, Ș. Cioculescu au făcut cu neputință orice dubiu în privința valorii poetului și a pamfletarului, „fe-nomenul Arghezi“ a rămas un caz neclar pentru mulți. Într-o formă mai subtilă, poetul a început să fie contestat pentru lipsa dramei spirituale și admis numai ca virtuoz. Însă, lucru tulbu-rător, virtuozitatea s-a relevat mai ales celor care, ca Pompiliu Constantinescu, au analizat „drama“ lui Arghezi și, dimpotrivă, latura de inexplicabil a poeziei a devenit limpede pentru cei prea convinși de facilitatea ei. Vl. Streinu încheie astfel studiul despre *Curinte potrivite* : „*Și în sfârșit acum, când mecanismul arghezian îmi stă demontat în față (...), simt că (...) rămâne un duh inanalizabil care mă umilește. Încerc o dramă de inteli-gență.*“ Nici o părere n-a putut s-o înlăture pe cealaltă. După cartea profundă pe care D. Micu a consacrat-o lui Arghezi acum câțiva ani, nu numai că interesul nostru nu se mai îndreaptă spre caracterul etic al îndoielilor poetului (susținut așa de temeinic), dar, parecă spre a dovedi imposibilitatea unui acord, spre inventivitatea lui tehnică și spre geniul limbii.

Arghezi înseamnă, mi se pare, „cel căruia i s-a luat harul“. Într-un *Psalm* poetul chiar se plînge :

„*În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și singur.*“

*Trimite, Doamne, semnul depărtării,
Din cînd în cînd, cîte un pui de inger.*

*Să bată alb din aripă la lună,
Să-mi dea din nou povața ta mai bună“.*

Dimpotrivă, în *Cintec de boală*, boala e harul, iar în *Inscripție pe o scripcă* din ultimul lui volum, *Noaptea*, Arghezi vorbește de un duh străin, de un suflet ce nu-i al lui, ca zeul lui Platon care sălășluiește în poet :

*„Gîndul meu nu-i de pe pămînt, nu-i vîntul,
Parcă desprins din ce fusese cîndva Cuvîntul,
Plutînd naintea Vremii, peste ape,
Și-acum întreg în tine-ncap“.*

Acestate sînt atitudinile extreme ale poeziei argheziene : poetul e cînd beat de har, cînd lipsit de har, pe rînd, în grația lui Dumnezeu sau alungat departe de el, comunicînd cu el sau implorînd zadarnic un semn. Ceea ce a părut unora o dramă a cunoașterii, etică sau chiar religioasă, nu este, în fond, pentru Arghezi, decît o întrebare și o neliniște cu privire la creație : este drama creatorului. Ingenuncheat, poetul vrea să știe de ce i s-a luat harul : „*Incepe, Doamne, iar să-ți pară rău / Că m-ai ales un timp să fiu al tău ? / Imi dăruiești un crîmpei de har / Și-mi dovedeai că harul fusese în zadar. / Ingenunchiat nainte-ți cu frică și sfiială / Mă încerca mereu și cîte-o îndoială.*“

Și, contrar așteptărilor, Arghezi nu crede despre sine că este un dăruit de zei. Creația o identifică adesea cu munca și cu efortul, iar *Testament* e o artă poetică prea lucidă spre a-l putea bănuî pe poet că nu se cunoaște îndeajuns :

*„Slova de foc și slova făurită
Împărechiate-n carte se mărită“.*

Slova făurită este rodul meșteșugului. Poetul a luat mucega-
lurile, bubele și noroiurile și a făcut din ele frumuseți și pre-

țuri noi, veninul l-a preschimbat în miere, păstrându-i puterea, ocară a fost pusă când să-mbie, când să-njure. Așadar poezia este convertirea baudelairiană a unor elemente socotite în general nepoetice, „urite“; poezia dă expresie uritului. Dar „*slov de foc*“? Poetul se știe purtătorul unui mesaj străvechi: întru străbunii lui și el există o continuitate de spirit, dar și de efort. Poetul nu e un ales, nu are altă esență decât omul care trădește cu brațele. Pe altă treaptă, el face același lucru:

*„Ca să schimbăm, acum, întâia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrînii-au adunat, printre plăcani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpîni.“*

Poezia este în cele din urmă, în concepția lui Arghezi, comunicarea acestui mesaj arzător în cuvinte potrivite. Nimic dumnezeiesc nu încapă aici: logica evoluției umane ne conduce firesc de la străbunii care munceau pămîntul și răbdau lovituri de bici la poetul care purifică suferința în cuvinte, făcîndu-se înțeles chiar și de Domniță, urmașa stăpînului de odinioară. Poetul e un rob al misiunii sale:

*„Robul a scris-o, Domnul o citește,
Făr-a cunoaște că-n adîncul ei
Zace minia bunilor mei“.*

Conștiința chemării sale cu totul pămîntești, nu poate împiedica tristețea poetului de a nu exprima și altfel de mesaje. Se înfruntă, în cea dintîi carte a lui Arghezi, credința limpede într-o realitate lumească, naturală, a creației, cu nostalgia unei înzestrări transcendente a poetului. Poetul suferă de a fi „*născutul fără aripi, ca oamenii mai proști*“ și începe să descopere o putere dumnezeiască în lucrurile sau în fapăturile celor mai umile: toate au ceea ce lui îi lipsește, ceea ce lui i s-a luat. Nașterea, viața, rodul, verdele frunzei și roșul florii devin

în imaginația lui rezultatul unei intervenții supranaturale. Dumnezeu se insinuează, se strecoară, coboară, hălăduiește în toate:

„Auzi ?

Cartofii sînt lehuzi.

Ascultă, harul a trecut prin ei,

Virginal, candid și holtei,

Dumnezeiește.

Cel-de-Sus și din veac binevoiește

Să-și coboare sfintele scule

Pină la tuberculă...”

Dacă aici se vede ironia, alteori poetul e grav și atunci năzuința lui către o înzestrare superioară, suferința de a i se ti luat harul — ceea ce nu are cauză, ceea ce nu se explică, ceea ce nu se cunoaște, ceea ce nu se poate pipăi —, devine chinuitoare. Chiar lipsa de har nu i se înfățișează acum poetului ca un fapt normal, dar ca o neputință a lui însuși : el n-a meritat harul pentru că nu face parte dintre cei aleși. El n-ar fi putut îndura crucificarea, ca Isus :

„Mi-e limba aspră ca de cenușă.

Nu mă mai pot duce.

Mi-e sete. Deschide, vecine.

Uite sînge, uite slavă,

Uite mână, uite otravă,

Am fugit de pe Cruce,

Ia-mă-n brațe și ascunde-mă bine.”

Se simte uitat de Dumnezeu, nedreptățit :

„Tare sînt singur, Doamne, și pieziș”.

Își scornește, în teroarea lui, vini imaginare, caută o explicație nedreptății ce i s-a făcut și crede că Dumnezeu se răzbună pe o pretinsă, a lui, iconoclastie :

„Păcatul meu adevărat

E mult mai greu și neiertat.

Cercasem eu, cu arcul meu,

Să te răstorn pe tînc, Dumnezeu !”

Desigur, iconoclast poetul nu e și mărturisirea ține de delirul, de închipuirea bolnavă a celui căruia i s-a luat harul.

Niciodată, după *Cuvinte potrivite*, poezia argheziană nu va mai învedera un asemenea dramatism, căci poetul se va împăca atât cu sine cât și cu Dumnezeu, adică se va accepta. *Flori de mucigai* sînt scrise cu „unghiile de la mîna stîngă” :

„Pe întuneric, în singurătate,
Cu puterile neajutate
Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul
Care au lucrat împrejurul
Lui Luca, lui Marcu și lui Ioan”.

„Unghia îngerească” a poetului s-a tocit : adică aspirațiile nepămîntești. Poetul nu se mai bizuie pe ajutorul nici unei puteri din afară, căci el nu mai este evanghelistul purtător al unui sfînt mesaj. Ceea ce scrie își datorează lui însuși, muncii sale ; îngerul care credea că vorbește prin el, a fost răstignit : „Ți-ai prins îngerul — recunoaște poetul în *Dintr-un foișor* — l-ai frînt, i-ai rupt oasele și l-ai răstignit. Năzuințele vechi se mai întorc uneori, cînd îngerul răsuflă prin rănile cuiclor, din care se scurge un sînge viu, fierbinte și chinuit”.

„Flori de mucigai — spune G. Călinescu — sînt operă de rafinament, de subtilitate artistică, ele presupun un cer al gurii datat cu mirosurile. Cititorul necultivat în sens artistic se sperie de ele și le crede vulgare, deși raritatea și savoarea sînt însușirile lor...” Această poezie a cărei valoare constă în putința de a inventa un „stil” o mai descoperim și înainte la Arghezi : *Blestemele*, cu adînci rădăcini în poezia română coborînd pînă la Heliade din *Visul* sau din *Ingratul*, sînt o capodoperă a genului. Dar acum se observă intenția de a sistematiza acest „stil” în funcție de o idee. Ca și *Poarta neagră*, *Flori de mucigai* au ca punct de plecare mediul închisorilor : poetul încearcă „surprinderea suavității sub expresia de ma-

hala" (Călinescu). Sînt și niște *Canzonero gitan*. Însă Arghezi, cu marele lui instinct al întrepătrunderii materiilor, va urmări amestecul de degradare și de puritate, de mizerie și de suavitate, de perversiune și de nevinovăție, cam în felul lui Ion Barbu în *Isarlic*. Lumea descrisă de Arghezi este și ea de „var și ciură”, tot o cătate imaginară „*la mijloc de Râu și Bun*”, căci lipsește accentul moral deschis. O morală implicită există, desigur, dacă, așa cum a atras atenția Pompiliu Constantinescu, „*etica argheziană înfățișează Infernul ca un fel de cerc închis în care natura pervertită se corupe și mai mult, fie prin mijlocirca Diavolului ce stăpînește insul, fie prin tortura conducătorilor aplicată celor pedepsiți...*” Dar numai printr-o exagerare cineva ar putea deduce de aici că poetul înfățișează critic și realist viața închisorii. Lumea „*florilor răului*” e un pur simbol, un tărîm inexistent, imaginat astfel din rațiuni estetice. Este Fătălăul un hoț și Tinca o femeie de rînd? Nici bărbat, nici femeie, de o frumusețe tainică, stranie, Fătălăul e un Sburător :

*„Fata, de cum te-o vedea,
Ca din vînt rămîne grea”.*

El are o origine de Făt-Frumos și de Zmeu în același timp, e un Diavol cu chip de om, un strigoi domnesc, rod al unei neobișnuite împerecheri și împreunări :

*„O fi fost mătă vioară
Trestie sau căprioară
Și-o fi prins în pîntec plod
De strigoi de voierod ?
Că din oamenii de rînd
Nu te-ai zămislit nicicînd”.*

Tinca e întruparea vitalității și frumuseții feminine, are „*tăp-tură împărătească*”. E o Cosînzeană, dar impură :

*„Ducca snopi de ochi galbeni, cu genc de lapte,
Și garoafe de noapte”.*

În *Cărticica de seară*, *Buruieni*, *Hore*, *Cîntece cu gura-nchisă* ne întîmpină dintr-o dată un alt Arghezi, un Arghezi „minor“ Lipsind și încordarea din *Psalmi*, și interesul pentru pitoresc din *Flori de mucigai*, poetul s-a cumintit ; existența nu mai e interogată cu neliniște, cu spaimă, cu teroare. Ea e acceptată cu tandrețe și uimire. Sensul „păgîn“ și naturalul violent al asumării lumii sînt, cînd sînt, mai degrabă o excepție, cu toate că *Logodnă*, *Mirele*, *Mireasa* mi se par veritabile capodopere :

*„Pășunea mea să fii
Cu păpădii.
Eu să fiu boul tău alb și nevinovat
Care te-aș fi păscut și te-aș fi rumegat,
Pe înserate,
Pe copitele îngenunchiate“.*

Poetul visează să compună „o carte mică, o cărticică“, alegînd slovele mici și înțelesuri cît furnicile :

*„Măcar cîteva crîmpeie,
Măcar o țandără de curcubeie,
Măcar nițică scamă de zare,
Nițică nevinovăție, nițică depărtare“.*

Poezia e, esențial, o formă de joc ; în paginile „cărții de seară“ se fixează cu ace fine, ca într-un insectar, furnici, păianjeni, albine, urechelnite, pisoi, căței, iezi, greieri. Lumea se strînge spre a încăpea în miniaturile poetului. Puse sub lupă, aripile zburătoarelor și plasa păianjenului, celulele stupului și nervurile frunzei sînt descrise cu delicatețe. Artificiul e foarte mare, el devenind singura rațiune a *Horelor*. Marele Arghezi nu se află în aceste versuri în care, adesea, invenția verbală se coboară în facilitate. Din ultima parte a creației argheziene — foarte inegală — remarcabile rămîn poeziile din *Frunze Noaptea* și celelalte. Ele readuc nu tensiunea inițială, dramatică mul cîtorva psalmi sau al *Duhovniceascăi*, dar o foarte vie împătășire a poeziei din ceea ce este mereu profund și zguduitoare.

în existența omului. Cu ele pătrunde în literatura românească poezia longevității, a tristeților prelungi ca umbrele lucrurilor în amurg. Teamă de moarte e la mulți poeți, dar acest sentiment al vieții aflat la hotarele nevieții, acest amestec de întuneric și lumină, nu mai e la nici unul. Extraordinare sînt mai ales cîteva poezii în care vecinătatea morții dă poetului o spaimă aproape dulce, o beție, o amorțeală a simțurilor. Vocile de dincolo îl înfioară ca niște chemări amețitoare de sirenă. Doamna moarte cutreieră visele poetului ca o Iubită, ca o Streină venită de departe. Poetul ascultă, cu urechea întoarsă spre cer, mersul ritmic și implacabil al lumilor, marea Cadență :

*„Dar vremea, neîntreruptă de morți și crăci uscate,
Prin mîinile tăcerii, de ceară, se strecoară,
Ca un fuior de pulberi și brume dezlinate.
Puse-n vîrtejul ritmic al unui singur vers,
Ar mai simți Cadența, de-a pururi ascultată,
De valuri și de ceruri, egale-n pasul mare,
Cînd s-ar cîrpi secunda și inima să bată ?”*

Al. Philippide este un clasic în înțelesul de „vechi”. Către acest clasicism îl împingeau atît cultura, cît și structura sufletească și poetul a protestat o dată contra pretenției modernilor de a descoperi date afective noi (*„ar fi ca și cum de vreo cincisprezece ani încoace sufletul omînesc s-ar fi schimbat în întregime...”*). Timpul clasic, așa cum îl înțelege, este etern și esențial, în el fiind contemporane toate epocile. Poetul nu-și ascunde emoția cu care se lasă imbiat de acest timp inalterabil :

*„Aici în Eneida ne-a hărăzit Virgil
Un timp al său elastic și subtil
În care epoci varii, și vechi și noi, sînt date
Deodată toate.
În el acum și inima bate.
Rămii aici la noapte. Avem castane moi*

*Și mere bine coapte și cașul bine seurs
Și-un moale pat de frunze cu blănuri largi de urs.
Te vor trezi, spre ziuă, rîndunele
De multă vreme oaspeți ai strășinilor mele."*

Romantismul, clasicismul de care se vorbește mereu în legătură cu Al. Philippide sînt totuși noțiuni discutabile și nu numai în accepția istorică. În definitiv, poetul însuși a găsit nejustificată (sau prea lesnicioasă) opunerea lor, sugerînd o altă, romantic-realist. Din punctul lui de vedere romantismul echivalează cu înclinația spre lumea din afară. Însă acest seas al romantismului e cu mult mai larg decît acela consacrat și nu trebuie să le confundăm. Romantismul și realismul sînt privite ca două chipuri de a simți, pe cînd clasicismul nici nu se mai opune romantismului, fiind doar acceptarea universalului din lucruri, tendința spiritelor avînd o anumită educație de a exclude accidentalul, efemerul, prin frecventarea timpului clasic: „*Romantismul — explică Al. Philippide — nu se poate dobîndi prin educație, prin cultivare, prin exercițiu. Te naști romantic, poți deveni clasic.*” În nici un caz poetul n-are două suflete contradictorii — cum s-a susținut necontenit — ci unul singur, dar ale cărui inscripții autentice (ca să-i folosesc metafora) au fost acoperite de altele recente, așa cum pe vechile pergamente călugării cărturari, ștergeau superficial textul păgîn spre a copia Scriptura :

*„Nu scrijeleau adînc, să nu le strice,
Și-așa, sub psalmi, trăiau gîndiri antice.
Mi-e sufletul ca unul din aceste
Ciudate manuscripte palimpseste ;
Șterg scrisul proaspăt și deodată iese
Alt scris, cu slove ciunte, nențelese.
O, dac-aș izbuti să le descurec.
La vechile izvoare să mă urc..."*

Vechi este poetul întrucît înțelege poezia nu ca pe o formă de sentiment, ci ca pe una de cunoaștere : poezia este pentru

ei, înainte de orice, o atitudine spirituală. Pentru moderni nu există decît o realitate unică — aceea a poeziei — poezia este în același timp sentiment și imagine, idee și viziune. Între ceea ce se comunică și forma comunicării nu se poate face o deosebire. Nu avem mijlocul de a separa ceea ce poetul spune de felul cum spune, pentru că limbajul nu *simbolizează* emoția ori ideea, ci *este* emoție, idee, devenite concrete. Poezia lui Al. Philippide — și în aceasta constă extraordinara ei valoare de excepție — redescoperă vechiul limbaj figurativ al anticilor sau al autorului *Vitei nuova*. Sentimentul își creează la el nu un mod de a exista, ci unul de a se reprezenta, deci o figură capabilă să-l exprime :

*„Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin,
Pătruns în mine parcă fără veste ?
Mi-e sufletul adînc ca o poveste
În care e un vechi amurg pe Rin
Și un luntraș, îndrăgostit de-o zîină.*

*Sînt cîntecul pe care îl cîntai
Luntrașului pe Rin odinioară,
Sînt cîntecul cu care îl chemai
Să moară.*

*Și sînt luntrașul
Lorelei !...“*

Poetul modern e un Peter Schlemihl, pentru că a ales poezia — înstrăinîndu-și umbra, adică conștiința demersului lui. La Al. Philippide poezia nu se desparte niciodată de umbra ei, universul de imagini lăsînd să se vadă atitudinea originară. Poetul aleargă după operă fără s-o ajungă, conștiința poeziei încearcă în zadar să se identifice cu poezia, așa cum Pan, urmărind pe naiada Sirinx, nu-i întîlnește niciodată făptura reală, ci doar imagina oglindită în apă sau prefăcută în foșnet de trestii.

XXXIII

Poemele mari sînt, în fond, niște alegorii — *Balada vechii spelunci*, *Pe un papirus*, *Prin niște locuri rele*, *Legendă* — împinzite de o imaginație delicată și tulburătoare, senină și anxioasă. În *Pe un papirus* este înfățișată o țară frumoasă și tristă, o vale a plîngerii ca aceea din *Noi* a lui Goga. În *Legendă*, un vrăjitor descîntă într-o limbă necunoscută clopotele bolnave, care reînvie și-și iau zborul spre zări (e reluat motivul din mai vechea poezie *Clopotele*). Poemele nu trăiesc însă numai prin aceste viziuni fragmentare și rămînem surprinși de adîncimea unor alegorii ce ar trebui să aibă înțelesul limpede. Poetul inventează de fapt pseudoalegorii, căci pe el nu-l interesează dezlegarea simbolurilor, ci echivocul lor. Acest alegorism întors este, fără îndoială, lucrul cel mai tulburător. Poezia devine lirică tocmai cînd părea a se risipi definitiv. Ce este spelunca, parcă scoasă din *Faust*? Ce este țara plînsă din *Pe un papirus*? Cine sînt locuitorii ei care nu se pot bucura de nici o frumusețe?

„Sînt poate umbre care vin
Din lunga noapte funerară
Și-mpinse de-un viclean destin
Trăiesc aici a doua oară,

Dar numai timp de-o zi! Și-apoi,
În lungi, șovăitoare cete,
Le mîină Hades înapoi
La negrul Stix cu ape-ncete,

Dar nu voi fi silit și eu,
La fel cu-această tristă gloată,
S-ascult de fiorosul Zeu?
Și m-am întors din drum deodată!”

În loc de-a explica, poetul deschide pe negîndite o perspectivă imensă, înecînd în îndoială și neliniște orice sens logic. Ce sînt „locurile rele” din alt poem? De ce boală suferă clo-

potele ? Ce înțeles poate avea zborul lor grandios ? Simțim lămurit că aici nu încapе un singur răspuns. Poetul ne-a amăgit : alegoria, nu numai că nu se clarifică, dar se înfundă în mister și inexplicabil. Lirismul, alungat la început departe de țărniurile poemului, se reîntoarce acum ca apele umflate de flux și scaldă generos aceleași țărniuri ce ne păreau aride. Pentru că, indiferent de metoda ei, nu există poezie adevărată care să-și lase simbolurile traduse prin idei. Nu în aceasta vom găsi deosebirea dintre poezia veche a lui Philippide și aceea modernă : orice poezie rămîne logic inanalizabilă. Dar poezia clasică este mai ales o experiență a cunoașterii, în vreme ce modernii înclină către experiența totală, către poezia ca mod absolut de existență. Valoarea poeziei lui Al. Philippide trebuie căutată în sensul ei înalt spiritual — ea este un joc al minții care vrea să exprime ceea ce nu se poate exprima. Poetul inventează figuri și viziuni tulburătoare nu pentru a traduce o idee abstractă, el nu face ilustrație didactică, dar comunică un raport fundamental dintre el și lume. Adînci neliniști esențiale bîntuie toate poemele, atît de clare și de discursive în aparență. Ele sînt la drept vorbind insondabile :

„...Mai este

Pînă s-aveți din miezul meu vreo veste.

V-ar trebui o nouă născocire,

În așa fel ca, fără mijlocire,

De-a dreptul să se-atingă gîndire cu gîndire,

Iar eu să pot în voie să cutreier

O omenire toată numai creier.

Dar pînd-atunci, misterios și mut,

Rămîn un exilat în absolut.”

Nimic nu lăsa să se întrevadă în formația lui Ion Pillat îndreptarea spre poezie, nici structura sufletească, nici natura studiilor. Poetul însuși recunoaște în niște *Mărturisiri* că interesul pentru poezie i s-a deșteptat mai mult ca o reacție la

mentalitatea burgheză a familiei. S-a întâmplat însă cu Pillat lucrul, nu tocmai neobișnuit la mulți intelectuali cu o cultură subtilă, de confuzie a facultăților spirituale. Lectura deșteaptă în noi, dacă devine obișnuință, plăcerea imitației. La început exercițiu, imitația se poate transforma într-o necesitate sufletească foarte înrudită cu adevărata vocație. Rafinații, voluptoșii versului, parnasienii sînt adesea astfel de poeți „nesinceri“, înlocuind sentimentul cu plăcerea de a trăi prin alții. Debutul precoce al lui Pillat („Am început să scriu versuri abia la 15 ani, la Paris“), graba de a se vedea tipărit în volum, uimitoarea pricepere tehnică sînt nu o dovadă de talent puternic, ci tocmai una de mimetism. Un poet din instinct începe prin a imita pe alții, căutîndu-se de fapt pe sine : Pillat imită din plăcerea de a trăi prin alții. În aceste dintii poezii nici nu trebuia căutată altă originalitate decît capacitatea, cu adevărat extraordinară, de a mînuî tot felul de instrumente, voluptățile de acordor.

Cu toate acestea, ceea ce s-a numit „tradiționalismul“ lui Pillat apare constituit foarte de la început și un ciclu cum e *Casa amintirii*, anterior lui 1912, conține în germene toată lirica din *Pe Argeș în sus*. Aceasta din urmă este una din cele mai frumoase cărți de poezie din toată literatura română. Dar s-a petrecut și cu Pillat ceea ce se petrece mereu cu Eminescu (păstrînd firește proporțiile), adică o banalizare prin repetare și imitație. Cînd, în fond, valoarea lui Pillat e de a fi inimitabil : tradiționalismul lui e o descoperire cu totul personală, fermecătoare la orice nouă lectură.

S-au spus, în general, în legătură cu această poezie toate banalitățile școlare, alimentate de Pillat însuși care credea că „valoarea personală a unei atari poezii e dată de viziunea pămîntului, care rămîne același, și de presimțirea timpului care fuge mereu“. În definitiv, dificultatea e de a nu găsi decît puțină complexitate lirică și o mare bogăție de motive și de mijloace. Părerea cea mai răspîdită este că Pillat, fire sentimentală, devine vibrant cînd își evocă priveliștile copilăriei, renunțînd la inspirația livrescă din primele volume. Tudor

Vianu semnala succesiunea „intuițiilor experienței și ale culturii” în opera poetului, combinarea și înlocuirea lor : de fapt la Pillat e vorba de o complicare a celei dintîi prin cea de a doua. Dacă evităm banala explicație psihologică a poeziei (care nu ne spune de ce tocmai sentimentalismul a devenit lirism), vom vedea că poezia lui Pillat nu e mai puțin „livrescă” în *Pe Argeș în sus* decît în *Visări păgîne*. Însă livresc nu înseamnă fără contact cu viața, arid. Există o „perversiune” intelectuală care constă în asimilarea naturii unor elemente de cultură. Nu ne place adică natura ca atare, ci ceea ce spiritul nostru proiectează în ea. O bucurie naturală se preface astfel într-un sentiment estetic. Sensibilitatea noastră vibrează la imensitatea Bărăganului odobescian, la poezia Moldovei lui Creangă, la farmecul exotic al Dobrogei lui Barbu. Mirceștii, Isarlicul, Florica nu sînt peisaje naturale, ele țin de o geografie spirituală, sînt cetăți imagine. Pillat e întîi un om de cultură și pe urmă un intuitiv, și lirica lui nu poate fi pricepută dacă avem superstiția că poetul exprimă neapărat emoții din rîndul celor biografice. În fond, în două chipuri poate fi înțeleasă poezia de către poeții înșiși : ca o experiență, să spunem așa, de viață, sau ca una curat artistică. Întîia atitudine dă naștere exaltațiilor, fantasticilor, misticilor, moralistilor, lui Baudelaire, Rimbaud, Eminescu, Blaga. Aceștia își trăiesc poezia, intenția lor e de a comunica, în ordine interioară, evenimente fundamentale. Înainte de a se fi dezgustat de poezie a trebuit ca Rimbaud să pună în ea o mare ardoare. Oricum am privi-o, poezia rămîne pentru toți aceștia un mod de comunicare. Și parnasienii comunică ceva : plăcerea lor de a compune versuri, satisfacția creației devenită scop în sine. Fără să fie parnasian, Pillat intră în această categorie. El anticipează o atitudine care va deveni generală în deceniul următor cînd, prin Ion Barbu, poeții vor descoperi că poezia își e sieși suficientă. Dar Pillat nu este încă decît un caz individual care de altfel nici nu e primul: îl preced Odobescu în *Pseudokinegeticos*, Alecsandri, Duiliu Zamfirescu, D. Anghel. De n-ar fi fost decît el, n-am fi avut dreptul să tragem concluzii privitoare la

evoluția poeziei în genere. Pillat are o mare conștiință a poeziei și n-are spontaneitate : poeții de mai târziu, barbieni, nu pornesc numaidecât de la o astfel de împrejurare. Pentru ei poezia n-are sens decât atunci când, luînd deplină cunoștință de sine, se autoanulează. Pentru Pillat poezia nu e un mijloc de a atinge absolutul ca pentru barbieni (și absolutul neputînd fi atins, poezia se întoarce asupra ei însăși, asupra gestului, a tensiunii ca atare spre absolut) : Pillat nici nu e în fond interesat de a comunica ceva, ci de a scrie versuri. El e iubitor de cărți, de care se înconjoară, un călător rafinat mai cu seamă prin peisaje clasice (a merge în Grecia echivalînd tot cu o lectură). Altfel spus, Pillat e un om fără biografie, respirînd aerul bibliotecii și, cînd scrie poezie, nu vrea să facă din ea o chestiune de viață : dimpotrivă, și-a făcut din viață o chestiune de artă. El e un voluptos al versului.

Putem spune acum că lirismul nu provine în *Pe Argeș în sus* din evocarea peisajelor copilăriei, ci din emoția reconstituirii lor în carte. Poetul își privește peisajele familiale, de altfel sub influența lui Francis Jammes, ca pe un Orthez posibil. În *Cîntorii*, în *Cămara cu fructe* conținutul în sine e indiferent : valoarea constă în plăcerea spunerii, a *numirii*, căci prin cuvînt poetul își alăcuiește lumea dorită. Argeș, Rîul Doamnei, Negru-Vodă, Florica sînt cheile magice ale creației. E o poezie de rafinament și de artificiu, construită în sensul superior : *Cămara cu fructe* e perfect rotundă, *Aci sosi pe cremuri* (desigur, capodopăra lui Pillat), plină de subtilități muzicale, are mișcarea unei clepsidre ; în ea, timpul bunicilor s-a scurs în timpul nepoților care reiau totul de la capăt în forme imperceptibil modificate.

Din volumele următoare, nu cu mult sub interesul acestuia, trebuie reținută mai întîi o poezie intimistă, în felul lui D. Zamfirescu, care cîntă acvariul, oglinda, bibelourile, tablourile, cărțile din raft „*les petites âmes des choses*“ ale lui Francis Jammes. În *Calendarul viei*, refacerea lui Alecsandri e mai evidentă ca oriunde. Aici se observă foarte bine și înrudirea lor sufletească. Și Pillat e un „egoist“, plăcîndu-i viața tih-

nită la moșie, confortul rustic, plimbările spre seară prin pădure, sau prin vie, lectura la umbra nucului din grădină. El e un contemplativ, fermecat de priveliștea cîmpenească, plin de voce bună și de sănătos optimism. „Boierul“ cutreieră călare moșia, lăsîndu-se în voia murgului sau, pe căldura mare, se retrage în casă și citește *Robinson Crusoe* :

*„În casa răcoroasă și cu obloane trase,
În vechea mea odale vrea visul să mă lase —*

*Încet îmi deschid ochii să nu mă-nșele parcă ;
Trecutul și-amintirea tot gîndul mi-l încarcă.*

*Pe valuri de lumină las vara să mă poarte —
Dă-mi tu, bibliotecă din vremuri dragi, o carte*

*Vrăjită cum e cartea ce o citești întîi,
Să-i pun iar talismanul deschis la căpătîi.*

*Din rafturi iau volumul și Robinson Crusoe
Cu papagalu-i verde îmi intră iar în voce.”*

Ultimele cărți ale lui Pillat scot și mai mult la iveală „clasicismul“ poetului. E un clasicism de atitudine, dar și de motive. În locul cîmpurilor cu cirezi, al viei, al nucilor, apare idilicul clasic cu capre printre măslini și eucalipti. Poeziile, deși cam reci, sînt uneori foarte frumoase. Mai tîrziu, clasică e meditația asupra timpului, sentimentul elegiac. Cîteodată, poetul se înalță la mari intensități, ca de exemplu atunci cînd își plînge într-o elegie, ca un alt Ovidiu, singurătatea cosmică :

*„Pe drumul vechi pe care se lasă toamna : fumul
Sătucului din vale urcînd la dreapta, fumul
La stînga mea pe ceruri al unui stol, departe.
Și eu aici în golul vieții. Singur între
Pămîntul ce rămîne și zilele ce zboară
În anotimpul tainic. Cu greul meu, cu pasul
Ce sună surd de parcă mă urmărește pulsul*

Străvechiului meu singe foşnind a veşnicie,
 Gonindu-mă din astăzi spre nicăieri. Cu gândul
 Cules de mult, cum este cules tot câmpu-n toamna
 Tirzie unde stărui. Aud prin ceaţa serii,
 Din sat, lătratul jalnic al cîinelui în lanţuri,
 Din cer, tot mai în zare, sfişictorul ţipăt
 Al păsării pornite spre pribegie. Unde
 Să merg de-acum ? Pe cine să mai aştept ?

3

Cît de discutabil este a vorbi despre „tradiţionalişti“ şi despre „modernişti“ se vede şi din faptul că poeţi care au fost socotiţi de unii tradiţionalişti au fost situaţi de alţii în categoria cealaltă şi invers. Pentru G. Călinescu, de pildă, Aron Cotruş şi G. Bărgăuanu sînt modernişti în vreme ce B. Fundoianu şi Ilarie Voronca — tradiţionalişti ! Lucrurile nu sînt clare uneori — o dovedeşte exemplul lui Ilarie Voronca — nici cînd poetul şi-a anunţat un punct de vedere teoretic, ori a aparţinut unei grupări. Adesea, din simbolism sau din Băcovia pornesc şi unii, şi alţii, şi Radu Gyr, şi Demostene Botez. Cele două tendinţe nu trebuie, aşadar, opuse : mai mult, tradiţionalismul nu e decît o formă de modernism. Sămănătorismul nu era un curent poetic, ci unul social şi ideologic şi el se opunea simbolismului dintr-un punct exterior poeziei (deşi cu implicaţii în poezie). Tradiţionalismul nu e convertirea sămănătorismului : tradiţionalismul e un stil, o formulă inventată de poeţi moderni, ieşiţi adesea din şcoala simbolismului. El reprezintă, înlăuntrul poeziei moderne, una din tendinţele acesteia, tendinţa de autoconservare ce se opune evoluţiei prea rapide, în alte direcţii, a poeziei moderne : întocmai ca organismele vii, poezia se apără, producînd un anumit fel de celule. Aşa încît tradiţionalismul este mai degrabă un program decît o sensibilitate reală : sensibilitatea este una singură, poezia însăşi nu este altfel decît modernă : unii poeţi însă, cu bună

știință, se opun schimbării, cultivînd o atitudine ostilă față de nou, redescoperind tradiția. Dacă modernismul e un mod de a simți, tradiționalismul e aproape în întregime un stil. Aici trebuie căutată deosebirea față de sămănătorism. St. O. Iosif este sufletește țaran și Sadoveanu ni l-a înfățișat o dată plîngînd de emoție la auzul unor cîntece bătrînești. Sentimentul dezrădăcinării, așa de caracteristic la sămănătoriști, e o dovadă că ei sînt exilați la oraș: nici Goga, nici Iosif nu devin vreodată orașeni, indiferent de poziția lor socială. Poezia lor este „veche” întrucît pleacă din acest fond conservativ, dintr-o puternică înrudită cu ceea ce reprezintă elementul țărănesc veritabil, ca element etnic, românesc. Oricît ar fi de limpezi ecurile de lectură ale lui Iosif — Verlaine de exemplu — el nu poate deveni un simbolist pentru că îl ține departe acest fond de simțire. Tradiționaliștii nu mai sînt, ei, țărani adevărați. Sub acest raport, un tradiționalist *avant la lettre* este doar G. Coșbuc în măsura în care se întoarce la sat nu ca la o origine de care nu se poate desface, ci ca la o materie primă. Tradiționalist este acel G. Coșbuc pentru care nunta, înmormîntarea, lucrările cîmpului, dragostea (el scrie idile!), dușmănia în lumea țărănească devin elementele unui spectacol, sînt adică sistematizate pentru valoarea lor exterioară, decorativă și pitorească. Poetii de după război vor reface atitudinea lui Coșbuc — fără a bănuși — ducînd-o mai departe. Viața satului, folclorul (și el utilizat de Coșbuc), obiceiurile, tradițiile, vechea artă populară, credințele religioase și ceremonialurile — toate sînt tratate ca izvoare posibile, ca teme, din ele tradiționaliștii făcîndu-și imaginile, adică universul. Din această cauză și pare atît de modernă, ca atitudine, orientarea tradiționalistă!

Poate că nici un alt poet nu ilustrează mai exact constatarea de mai sus ca *Adrian Maniu*, simbolist la debut, suflet nou, modern, deschis unor experimente variate, deloc ocupat să respecte limbajul statornicit al poeziei, și totuși precursorul

mai tuturor formulelor tradiționaliste. Totodată se vede la el că tradiționalismul e o chestiune de stil, de cultură. „*Poezia lui Adrian Maniu* — scrie G. Călinescu — *este triumful stilisticii și al manierei.*” Pictor, Adrian Maniu transferă în poezie principiile picturii. El e un colorist remarcabil, ca și un autor de gravuri (în versuri, se-nțelege), punând mare preț pe impresia vizuală. Realitatea însăși i se înfățișează în forma unui tablou, a unei pînze pictate. Pastelurile din *Lîngă pămînt* denotă mereu intenția — latentă ori nu — de descriere a unui tablou. Natura nu are nimic natural: ea este o compoziție pe care poetul o analizează liric. Orice mișcare e aparentă (dacă nu e limitată cu totul), în schimb detaliile de culoare, de expresie, de volum sînt extraordinare:

„*Vechi aur picură-n găleată; încovoiată, zluă moare...*
Un taur se ridică negru în seara galbenă, mugind,
frecîndu-și rapănul de crucea tremurător scîrșîitoare
cu un Hristos ce-n zugrăveală se strîmbă schilav, suferind”.

Metoda este a unui impresionist, căci „tabloul” se recom-pune din infinite nuanțe, lipsit de orice atmosferă de ansamblu. De aceea peisajele lui A. Maniu nu dau iluzia de viață (poetul nici nu urmărește aceasta) și ne interesează efectul artistic al imaginilor, nicidecum firescul lor:

„*Pe cîmpul mărăcinilor*
unde se-năbușe firul de grîu,
paște măgarul floarea albastră, dulce albinelor,
și mestecă funia de la frîu.
Cumînte,
clatină urechi învechite,
ca două limbi de ceas potrivite,
să foarfece timpul zbieratului.”

Accentul e pus aici pe comparația urechilor „învechite” (epitetul ne transportă brusc pe o pînză) c... ceea
 ce e o culme a artificialului.

Al doilea mod de a fi artificial al poetului îl descoperim în balade și poeme epice : punctul de plecare fiind livresc, subiectul devine pentru poet un pretext de a desfășura ceremonii fastuoase sau de a evoca priveriști pitorești. Ceva din arta lui Odobescu (a *Scenelor istorice*) se regăsește aici, în acumularea de aspecte disparate, foarte vii și precise fiecare în parte, dar care nu alcătuiesc un întreg viu. Epicul lui A. Maniu este redus la o schemă, prilej de fast evocator, ca de exemplu în *Minăstirea din adinc* pe un motiv știut și lui Gh. Asachi. Legenda — cu alaiuri, domnitori și domnițe, cavaleri — este o recuzită, așa cum în pasteluri natura este un decor. Nici una, nici altul nu implică de fapt „*un état d'âme*”.

Pe o anumită latură — bizantinismul, iconograficul — A. Maniu este un precursor al mai tuturor poezilor de la *Gîndirea*, pe care el însuși a înființat-o în 1921 împreună cu Cezar Petrescu și alții. „Ortodoxismul” gândirist este o variantă de tradiționalism. Un poet veritabil mistic nu există la *Gîndirea* : e vorba numai de un stil în care Isus, îngerul, heruvimul apar la tot pasul, coboriți într-o realitate obișnuită, mai puțin din nevoia de a face din ei mari simboluri religioase și mai mult dintr-un instinct al decorativului, al caligraficului. Ortodoxismul este totuși mai programatic decât orice tradiționalism. Dar între program — cu ambiția de a identifica în ortodoxie o dimensiune a spiritualității românești, uzînd și abuzînd de noțiuni ca etnic, rasă — și poezie, distanța e destul de mare și de exemplu ortodoxismul lui *Nichifor Crainic*, ideologul *Gîndirii*, e în poezie aproape inexistent. Nici mistic substanțial (deși intenția se observă), nici cultivînd prea insistent imagistica tipică, N. Crainic e mai degrabă un tradiționalist făcînd trecerea de la sămănătorism la Ion Pillat (cum a simțit E. Lovinescu). *Șesurile natale* continuă pe Vlahuță, pe Coșbuc (și în tehnică). Caracteristică e o anumită molcomeală a cuvintelor, care se leagănă ca un lan de grîu galben. Versul e copt, leneș, molatec :

„Amiaza obosită se toropește-n zare,
Albește uriașă pe largile tarlale

*Și-n pacca dogorită de-a verii-nvilvorare
Ea zace-n infinitul nelămuririi sale.*

*Purtind poveri de roade, trec carele greoaie
Cu hoi blajini de-a lungul prăfoaselor șosele,
Și doina, care-n focul văzduhului se moaie,
Imi cade-n gând cu vremea copilărici mele.*

*Voi, șesuri dulci ca lenea și largi ca nesfîrșirea,
Cu depărtări pe unde mirajele tresaltă,
Și sufletu-mi în care vi se răsfrînge firea
L-ați legănat cu riuri și-amieze laolaltă."*

În Țara de peste veac, poezia s-a curățat, a devenit mai puțin greoaie. Nici aici interesul nu e dat de cele cîteva poezii „programatice“, simple versificații, dar de altele, unde iese la iveală un suflet senin, contemplativ. În *Rugă de toamnă* poetul ar dori o moarte dulce ca a vegetalelor, sperînd într-o reînmugurire „pentru veacul cellalt“ :

*„Îngăduie-mi stingerea unui copac
Cînd foile, toamna, i se desfac
Și vinete, galbene, roșii și arse
Par sfircuri de flăcări din torțe întoarse“.*

Reculegere anticipează pe Pillat din *Caietul verde* și din *Umbra timpului*, după cum unele motive din *Șesuri natale* vesteau *Pe Argeș în sus* :

*„Șezi puțin pe culme să privim de sus
Hornurile fumegînde, după apus ;
Fumul casei noastre-n marginea cealaltă
E mai nalt și face seara și mai naltă,
E mai drept și mai albastru și mai clar —
Parcă tămîiază stelele de jar“.*

O viziune a morții prin topirea-n lumină găsim în *Dezmărginire* :

*„Mă va-nvăli spumeasă, pe creștete de hău,
O pretutindinească vibrare de lumină
Și m-oi topi în boare de muzică divină,
Despovărat de zgura părerilor de rău.“*

V. Voiculescu (vlahuțian la început de tot, ca și N. Crainic) e și el, în *Pirgă*, un perfect tradiționalist. Numai că tradiționalismul lui nu e unul de substanță, ci unul de stil : el nu e un țăran, un suflet rural, ci un intelectual care și-a găsit o formulă, o manieră (fapt observabil și în nuvele). Limba chiar îl dă de gol ; folosind motivele lui N. Crainic (din *Șesuri natale*), vara toropitoare, secetoasă, el e, de la început, mai puțin greoi, mai liber de cuvinte. Modelul depărtat e „boierul“ Alecsandri când cîntă muncile cîmpului (*Semănătorii*) :

*„Desculți, cu capetele goale și-ncovoiați adînc de șale,
Ca-ntr-o evlavie de slujbă, cum lanț de lanț se înșirau.
Plecați pe cuiburi, prășitorii săpau tarlale cu tarlale
Și fir cu fir, țărîna toată prin mîna lor o prefirau.“*

Via este descrisă cu voluptatea pe care o dau orășanului mirosurile putrede, priveliștea butoaielor uriașe din hrube :

*„Un miros lung de putred, de teasc, de foi răscoapte
S-amestecă cu greaua muțenie din vie.
Trei linuri mari așteaptă în crămă, trei sicrie,
Și-n spaima nențeleasă sclipesc lingă părete
Cosoare-ncovoiate ca aripi de erete,
În timp ce-n largul hrubei ce gurile-și deschide
Un șir de buți și-antale cer alte Danaide...“*

Fără îndoială, poetul își alegea cuvintele cu grijă, făcînd o operă lucidă. Plictisit să calce în „pulberea de vorbe tocite“, el își scoală gîndul „slăbănog, deprins numai la șes“, promițîndu-i să-l poarte „prin vorbele cele mai colțuroase“, care să-l înglodească și să-l doară. Era așadar de așteptat ca tocmai

V. Voiculescu să sistematizeze cel mai bine stilul ortodoxist. *Poemele cu îngeri* sînt, în întregime, rezultatul unor răbdătoare artificii : îngerii, prezenți la V. Voiculescu chiar din primele poezii, devin acum niște locuitori banali ai satelor și ai cîmpurilor. Văcarul e un înger, oamenii le cresc arin', străinul din poartă :

„Era cu părul ca aurora,
Aripile, cu pene de lumină,
Lînced le tîra la picioarele tuturor
Prin pulbere și tină.“

Prin urmare, un stil a înlocuit pe altul. În *Ultimile sonete închipuie ale lui Shakespeare*, publicate după ani de tăcere, prefacerea poetului nu e de loc așa de mare cum s-a afirmat. Tema lui V. Voiculescu nu este de fapt iubirea, ci poezia iubirii. Avem de-a face, cum a sesizat Adrian Marino, cu o formă de poezie a poeziei. Poetul își ia un punct de plecare livresc și își inventează o nouă manieră : zadarnic vom căuta un fior existențial în aceste sonete desăvîrșite în felul lor, ca pure discursuri despre iubire :

„De mult eu sînt în tine o rece deșărtare :
Din mîna mea-ți tragi mîna, privirile-ți pierdute
Imi spun, mai înainte să-mi zică gura : «Du-te»...
Și te goleşti de mine ca pentru o plecare...
E toamna ? Și cocorii-ți deșteaptă nostalgia ?
Pribegile corăbii te-ademenesc în zări ?
Dar n-asculta de șoapta feericei pierzării !
Pentru mirajul orei nu lepăda vecha !“

Cu mult mai lipsit de instinct artistic e Radu Gyr care începe cu un volum (*Linști de schituri*) foarte apropiat de *Restriști* al lui Voronca și, prin el, de poezia provinciei a lui Bacovia, B. Fundoianu și Demostene Botez (toamna, gloduri, „*turme posomorite și murdare*“, parcul cu fanfară, via, crama și celelalte). E peste tot o melancolie tînguitoare de salcie, un „*plins*

ceștea", cum spune însuși poetul. În *Plinge Strimbă-lemne*, R. Gyr își face autobiografia fabuloasă (la propriu!), identificându-se cu Statu-Palmă, cu Făt-Frumos, cu Cosinzeana ș.a.m.d. Poemele prea lungi de pe acum, sînt în genere forțate. O excepție o constituie *Pe un drum de țară...*, cu versuri admirabile :

*„Drum de țară, drum de țară,
lenevos ca o tristețe, șerpuit cum e un dor...”*

care amintește *Cîntecul Dunării* al lui Nichifor Crainic :

„Dunăre, Dunăre, drum legănat...”

Volumul reprezentativ rămîne *Cerbul de lumină* (celelalte pot fi ignorate). Sentimentalismul (excesiv) se arată a fi nota dominantă și aici. Totuși, în chip paradoxal, poeziile se golesc tot mai mult de conținut, rămînînd simple versificări, e drept, de mare abilitate :

*„Stai în lumină și-ascultă :
Cîntă apa liniștit
liniștea din liniște, liniștile liniștit...”*

*Clopot-clopot, șipot-șopot, șopăiește rîu-n șoapte
Cînd un soare bun dogoare pe ogoare coapte-az-noapte.”*

De fapt, modul lui Radu Gyr este acesta : dintr-un nucleu liric real (de obicei plăcerea petrecerii la țară, în pacea toamnei rodnice, cu prieteni vechi, buni de glume, cu vînători și băutură) poetul scoate poeme interminabile. El are gustul vorbirii, tîndălinind și tăifăsuind cu cuvintele într-o dulce uitare. Multe pasagii sînt memorabile :

*„Atunci, luîndu-mi pușca și roibul fără chingă,
pornii spre Olt în goană... De-aici, din stuărișuri,
mi se părea că Toamna mă cheamă cu tășuri
de strigăte de lișiți și gemete de plopi.”*

Tradiționalismul lui Aron Cotruș e discutabil, adevărat doar în măsura în care libertățile prozodice, spiritul neliniștit, cău-

tările nu pot șterge impresia că poetul e înrudit cu O. Goga, pornind și el de la un fond ancestral. Volumul de debut (*Poezii*, 1911) nu e încă de loc caracteristic. Se simt ecouri neasimilate din Eminescu, Vlahuță, din Bacovia și din simbo-liști. Abia în *Sărbătoarea morții* Cotruș evocă, înaintea lui B. Luca și Camil Petrescu, peisaje tulburi de război, incendii, măceluri, marșuri apocaliptice, lazarete, lupte, tunuri cu foc ucigător, movile de morți, într-un ton personal care e, cum spune Călinescu „o anume înfiorare în fața grandiosului si-nistru“ :

*„Sinistru ard pădurile bătrine
Iar brazil cu coroanele macabre
Par uriașe, roșii candelabre,
Cu mii și mii de brațe arzătoare,
Ce ard la astă groaznică serbare“.*

Ceea ce remarcăm încă de pe acum la Aron Cotruș sînt cruzimile de vocabular. Cuvintele sînt dure, pietroase, căzînd grele ca niște lespezi, sau se rostogolesc tunînd, clocotînd, fumegînd. Aceste violențe și contorsiuni traduc un zbucium teribil (cu accente argheziene pe alocuri), o sete de absolut. Poetul are vocația căutării și a torturii interioare, el oscilează între dragoste și silă de Dumnezeu, între blazare și entuziasm, între generozitate și cinism. Sufletul îi e cutreierat de „o sete dîră și păgînă“ de a înfrunta necunoscutul, primejdiiile, de a urca :

*„pe drum de spini, de foc și de cuie
spre piscuri care-n ceruri se suie“.*

Poetul declară la tot pasul :

*„Mă răsucesc, mă zbat în gol, în glod...
gîndu-mi — fir nevăzut — mi-l înnod,
mi-l deznod,
patimi flămînde mă mușcă, mă rod“.*

Treptat „furia“ aceasta lirică face loc unui anumit echilibru, destul de evident în volumele *Versuri* și mai ales *În robia lor*.

Poeziile sînt aparent descriptive, dar, în fond, Cotruș e un vizionar căruia totul i se înfățișează la dimensiuni uriașe. Descrierile lui au un ton halucinant inimitabil. Niște bivoli în turmă, pe un șes necuprins, apar grandioși și neliniștitori, ca niște monștri din altă lume :

*„Pe șesul vast, prin sculptor noroi,
se mișc-ursuzi, cu pași înceți, greoi,
prin stuful de la margine de baltă...
norotul încă umed, în apus,
le dă un luciu straniu, de nespus,
de monștri-aduși din lumea ceealaltă...
și-amurgul pe spinări li se răsfrînge
în fulgerări și străluciri de sînge...”*

*Cu pași trîndavi, cu cozile pe spate,
pășesc încet, prin trestiile uscate —
nostalgice, posace animale...”*

Pusta pe care rătăcesc herghelii de cai dă poetului nostalgia infinitului. Puțini poeți români și poate un singur prozator, Gib. Mihaiescu în *Rusoaica*, au exprimat așa de frumos dorința de mari spații ca cele scite din timpii vechi, cu ierburi uriașe și legănătoare, care îmbie la vis, cu mări adînci și amețitoare :

*„Plîng vînturile...
Minji se joacă și nechează
Și pusta-ntreagă plînge în dulcea după-amiază.*

*Iar iepele robuste
Pasc leneșe-n răcoarea nemărginitei puste...
Trec leneșe în soare, cu pași mărunți, superbi
Și din belșugul verde al fragedelor ierbi,
Brusc capetele mîndre și le ridică-arare
Ca niște voluptoase femei de viță mare.”*

În cărțile care urmează Cotruș trece deodată la poezia socială. Cu toate deseale schimbări de ideologie, cu tot manierismul, aceste poezii sînt printre cele mai bune, în specia lor, din poezia românească. Celebră, pe drept cuvînt, *Pătru Opincă* n-are pînă astăzi un echivalent :

„Io,
Pătru Opincă,
țăran fără țarină,
plugar fără plug“.

Tradiționalismul lui *Zaharia Stancu* e un naturism violent, o baie de senzații proaspete. Poetul gustă, miroase, pipăie totul, intră în contact cu sevele amare care curg prin cucute, prin cojile nucilor crude, prin scoarța pămîntului. El se lasă biciuit de ierburi, pîrjolit de soare ca un cîmp, bătut de ploaie. Mediul potrivit este Bărăganul, cu clima lui intensă, unde pot fi încercate toate bețiile. Erotica are aceeași notă de senzualitate neascunsă :

„Cine ți-a spus păpușă a mințit,
A mințit cine ți-a spus trestie.
Cine te-a numit fiară a mințit.
A mințit cine ți-a șoptit rodie.

Ești miezul zăpezilor, ești miezul
Amar al cucutei amare.
Ai pielea amară ca suc de sălcii,
Ca vișina-n pîrg ai gura amară“.

Poetul sfîrșește prin a se amesteca cu natura : sucurile ierburilor intră în sîngele lui, carnea se face vegetală, simțurile lui sînt răscolite ca apele de vînturi, în gînd îi foșnesc livezi. Poeziile nu le scrie, ele țînesc direct din vîrfurile degetelor, din călcîie, din piele, din oase :

„Din vîrfurile degetelor, din călcîie,
Din creștet, din coapse, din genunchi,

*Rupe-te, aprinsă melodie,
Ieși cîntec din măduvă de trunchi~.*

Nu în poeziile vitaliste, de un dionisianism dezlănțuit, pline, e drept, de puternice imagini, trebuie căutată originalitatea lui D. Ciurezu, ci în maniera de utilizare a folclorului din *Des-cîntec*, *Paparudă*, care a avut lungi ecouri în poezia ulterioară și s-a degradat, prin exces. La D. Ciurezu însă prospețimea e evidentă :

*„Apă,
apă lină,
cu miros de bolbotină,
neatină de lumină,
nici de umbră de sulfină,
nici de gură de albină,
apă,
apă lină“.*

Toate poeziile arată un remarcabil simț artistic și un gust fin, cultivat. De un efect inimitabil este în lauda bogăției din *Belșug* vagul aer biblic :

*„Anul greu de roade s-a-ndoit în ram
Și spicele-n lanuri au căzut pe-o rină,
Ugerul turmelor cură-n țărînă
Și miei, nici nu știu cîți mai am.*

*Cîrezile vin cu sara pe poartă
Și boii se-mpung dușmănos,
Iar duzii de-atîtea dode t-am scos
Și nici-o albină n-am găsit moartă.“*

Poza lui N. Crevedia — care are instrucție și a călătorit prin Europa — este vulgaritatea, brutalitatea, cu o limpede intenție de a scandaliza. El face profesie de credință cinică :

*„Mă roade faima lui Wolfgang von Goethe,
Vreau să-ntunec Luceafărul,
Să mă cunun c-o Mlădiță pur singe !*

*Gloria, gloria,
Cocotă frumoasă,
Ia-mă de braț și du-mă să tînuu cu cîrma țării la masă,
N-am bani nici pentru-o floare, nici pentru-o țigare —
Glorie, nici pe-aceea de-a fi înșelat o fată mare...”*

sub care se bănuiește sarcasmul cel mai crud. Poezie a „golă-
niei” este și la V. Cărianopol, și la Vl. Căvărnali, dar la
N. Crevedia simulația este mult mai mare. Aceștia sînt cu
adevărat niște hoșnari (V. Cărianopol a fugit de acasă și de la
școală). N. Crevedia e însă un intelectual (*Cîntecul cărților* e
o frumoasă dovadă) și violențele de vocabular, cruditățile ex-
presiei sînt „perversiunea” lui. Lirismul rezultă din afișarea
unei preținse lipse de probleme intelectuale. *Fapte diverse* e
un fel de biografie umoristică, ironizîndu-se oroarea de Bucu-
rești a rurarilor. *Pasională* descinde din *Florile de mucigai*, nu
fără o reală ingenuitate :

*„Cine-i Doamne, fericitul ? Cine
Se va da afund cu tine-n
Laptele dulce al patului ?
Fir-ar mama lui a dracului !”*

Dar poetul abazează de maniera lui și aluncează prea adesea
în trivialitate. El nu poate ocoli cu totul nici impresia că ci-
nismul năbădăios maschează o înclinație foarte conformistă.
Ultimul volum (*Dă-mi înapoi grădinile*, 1943) cu două-trei
poezii interesante (*Cîntecul cărților*, *Ana*), are un ton oficios.

4

Dacă tradiționalismul e un program și o manieră, modernis-
mul (împropriu numit astfel) reprezintă o stare de spirit gene-
rală și e cu mult mai divers. Prin D. Botez, B. Fîndoianu,
C. Bărgăuianu, el face legătura cu poezia provinciei a lui Ba-
covia și B. Nemțeanu, prin M. Celariănu și Otilia Cazimir cu

altă latură a simbolismului, aceasta ilustrată de D. Anghel. La aceștia nici nu se poate vorbi propriu-zis de înnoire ; ei nu sînt tradiționaliști pentru că nu cultivă tradiționalismul. Un poet este modernist pur și simplu : tradiționalist este doar printr-o alegere. Cît privește poezia de nuanță academizantă a unor intelectuali ca Tudor Vianu și G. Călinescu, sau intimistă și impresionistă a unor I. M. Rașcu, Perpessicius, George Dumitrescu, ea reflectă o poziție circumspectă : oamenii de cultură fină sînt clasiști, conservatori. Clasicismul unui G. Călinescu — autor de poezie pe teme dinainte propuse — nu are totuși nici o legătură cu tradiționalismul, care nu e un clasicism (cu toată orientarea lui spre valori stabile din trecut), ci un romantism minor. Dar există și în cîmpul modernismului orientări programatice : avangardismul este o astfel de direcție. El e pregătit sau susținut de poeți foarte puțin asemănători cum sînt Camil Petrescu — anticalofilia lui e o formă de a repudia corectitudinea gramaticală —, Tristan Tzara, Ion Vinea.

Legătura lui *Demostene Botez* cu G. Bacovia e așa de evidentă, încît aproape nu mai trebuie demonstrată. La început de tot, autorul *Plumbului* se recunoaște însă neasimilat cum trebuie :

*„Plutește în aer un cînt de metal,
Sînt plăci care sună, sînt plăci ce se frîng,
Sînt pomi care cîntă și pomi care plîng,
E cîntecul toamnei, paradoxal.“*

sau :

*„Afară bate vîntul, draga mea,
Și-i toamnă, și e rece, și-i tîrziu“.*

Sînt și alte reminiscențe, din Coșbuc, St. O. Iosif, chiar din O. Goga, totuși nu esențiale, răspîndite pînă tîrziu în lirica lui Demostene Botez. Cu adevărat nou, poetul nu este nici în

poezia tristeților și plictisului provincial, care l-a făcut celebru. Dar aici se remarcă îndată o anumită atmosferă care e a lui și după care-l recunoaștem: amiaza de duminică tristă și-nsorită, cu lucrători ieșiți la plimbare, cu bătăi de clopot ca la Rodenbach (*„Les dimanches: tant de tristesse et tant de cloches“*), cu caterinci la colțul de stradă (la Rodenbach sînt armonici). Poetul se lasă invadat de „tristeți atavice“, „tristeți fără motiv“. G. Călinescu a spus, pe bună dreptate, că temeiul acestei poezii este sentimentalismul, dar nu ca ingenuitate pură, ci controlat de inteligență, ușor persiflat: de unde și impresia de intelectualitate.

Profund, Demostene Botez este însă în cîteva poezii din *Cuvinte de dincolo* în care tristețea, poza de solitar, se înalță la o expresie absolută, „metafizică“. În *Trecut*, poetul se simte despărțit de propria-i viață pe care și-o trăiește ca un străin, auzind-o repovestită „de o străină gură.“ El a rămas doar un nume, uitat și acesta:

„Și însumi eu, cu tot ce-am fost pe lume,
Cu tot ce nu-i din ce-a fost înainte,
Sînt numai ca un nume
Pe care-l știu,

dar nu-mi mai vine-n minte...”

Poetul devine pentru sine însuși „el“, prezent nelămurit în amintirea lucrurilor, în zgîrietura de pe geam, în mucusul de țigară stins. El își contemplă propria absență:

„Umbra-i ca o haină stă în cui.
Doarme sau e mort în patul meu?
Are fața mea și-a nimănui,
Este și nu e, ca Dumnezeu“.

Ființa a regresat spre inerția pietrei, cufundîndu-se într-un somn letargic ca al materiei în care vuietul timpului se aude ca un zvon depărtat:

„Văd cum timpul stă pe loc de mult
Și ca pe un vuiet depărtat l-ascult.

*Viața dormitează germinând,
Și o simt în jur, universală,
Într-o nesfârșită oboseală
Și-n absența ultimului gând."*

Intr-o prefață la prima ediție a *Priveștiștilor*, B. Fundoianu ne previne asupra împrejurărilor în care au fost scrise poeziile : „*Poezia aceasta s-a născut în 1917 pe vremea războiului... Nimic din ceea ce constituie materia primă a acestui lirism nu mai exista în realitate... Descripția... naștea din negura minții ca o protestare intimă împotriva peisajului mecanic, de gloanțe, de sîrmă ghimpată, de tancuri.*”

Așadar „priveștiștile” lui B. Fundoianu sînt imaginare, inventate ca o nevoie a spiritului de a-și găsi un refugiu și un punct de sprijin. De aici provine și tensiunea poeziei lui B. Fundoianu : ea nu este decît aparent expresia unei potriviri între sufletul poetului și universul pe care și-l creează. Peisajele rustice, tîrgul de baștină, casa părintească, locurile copilăriei sînt chemate de memoria poetului spre a suplini o absență și spre a stinge o spaimă. Ion Pillat evocă, nostalgic, o lume moartă, din plăcerea reîntîlnirii cu fantomele ei dragi, poetul e întors către trecut, sensul evocării lui fiind tot spre trecut. El nu vrea să dea ființă fantomelor în juru-i, să le tragă către sine, să le implice în lumea lui : ci să se coboare la ele spre a le redescoperi cum le lăsase, la locul lor, în atmosfera în care s-au născut. B. Fundoianu nu evocă, ci *invocă* : gestul lui are putere magică. El își face din „priveștiștile” trecutului o priveștiște prezentă și eternă, un scut contra primejdiilor de care se simte amenințat. Nu e de mirare că B. Fundoianu a vorbit întîiul la noi despre „*poemul (...) conceput ca un univers autonom, cu legile lui arbitrar, cu hazardul lui prevăzut*”. În fond încercarea lui constă în a-și transporta existența actuală, nesigură, pîndită de mari pericole, în calmul etern al poeziei : el nu opune poezia realității ; mai mult, crede că prin poezie realitatea poate fi anulată. B. Fundoianu se va scufunda în

poem ca în tăcerca unui adînc de mare și va căuta să-și clădească acolo o lume, alta decît cea reală, nestatornică, o lume veșnică pe care să nu i-o mai poată înstrăina nimeni.

Dar speranța lui e oare realizabilă ? La întîia vedere s-a părea că da. În poczii se perindă peisaje ale tîrgului de altădată, triste locuri unde nu se întîmplă nimic, cu străzi glodoase și case liniștite, împrejmuite de zăplazuri vechi, cu vite întorcîndu-se de la pășune, cu oameni tăcuți, toate îmbibate de plictiseală ca de apă :

*„Căruțe fugărite de ploaie au trecut,
și liniștea în lucruri de mult mucegăiește.
În case oameni simpli vorbesc pe ovreiește.
Gîște, cu pantofi galbeni, vin lent după-un zăplaz.”*

Poetul se-mbată de violența naturii, a toamnei, a otrăvurilor care cresc în plante :

*„De vii să mîni în seara asta boii uzi,
coace-mă bine, Doamne, în cîmp, ca pe-un harbuz,
și sparge-mă, în toamna aceasta care vine.”*

Oamenii sînt pașnici, de o seninătate ce pare idilică :

*„Bătrînii de la casa cea veche ne-au ieșit
în poartă la grilajul de iederă coclit,
și-aveau în ochi un zîmbet de iaz de șes, cuminte.
Îți mai aduci aminte ? Îți mai aduci aminte ?”*

Întrebarea de la sfîrșit trădează însă înfrigurarea : poetul se teme pentru iluzia lumii în voia căreia s-a lăsat. Această lume e roasă, imperceptibil, de o neliniște surdă, ascunsă în toate lucrurile, perfidă, teribilă. Mugetul cirezilor de boi deșteaptă o spaimă inexplicabilă a tîrgului :

*„și cum mugesc, cu capul întors, de parc-ar suge —
cu ochii roșii, tîrgul, cuprins de spaimă, muge.”*

Un dor de plecare, de ducă, s-a cuibărit în suflete :

*„Aștepti în toată seara aceeași diligență
care debarcă-aceiași ovrei ce se întorc.*

In case, știu vapoare ce pleacă spre New York.“

Teroarea izbucnește, sub forma fricii de moarte, de timp, în
Lui Taliarh :

„Vino ; să stăm de corbă cât ne mai ține vrerea ;

ca mine, peste inimi, va izbuti tăcerea,

*și n-om vedea prin geamuri, tineri și zgomotoși,
amurgul care-aleargă după cireadă, roș.*

Ca mine, toamna iară se va mări prin grîne,

*și vinul toamnei poate nu-l vom mai bea. Ca mine
poate s-or duce boii cu ochi de rîu în știri,*

să tragă cu urechea la noile-ncolțiri.

Și-atuncea, la braț, umbre, nu vom mai ști de toate ;

poate-am să uit nevasta și vinul acru : poate...

Ei, poate la oștepe nu vei mai fi monarh.

E toamnă. Bea cotnarul din cupă, Taliarh.“

Universul clădit cu atita migală și perseverență nu oferă poetului liniștea : el începe să se rotească amenințător, din ce în ce mai repede, tulburîndu-se, amestecîndu-se, cutremurîndu-i sufletul. Speranța s-a dovedit zadarnică și B. Fundoianu face gestul lui Rimbaud de a renunța la poezie : „Poesie ! — exclamă el — Cîtă nădejde am pus în tine, cîtă certitudine oarbă, cît mesianism ! Am crezut că în adevăr poți libera și răspunde acolo unde metafizica și morala și-au tras de multă vreme obloanele. Te credeam singura metodă valabilă de cunoaștere, singura rațiune a ființei de a persevera în ființă !“

În ce are viabil, poezia lui Mihail Celarianu este monologul pasional al unui îndrăgostit. Deși erotică, esențial, ea are un model în D. Anghel, poetul florilor. Dar, dacă la acesta florile erau cîntate pentru frumusețea sau suavitatea lor, la

M. Celarianu putem vorbi mai degrabă de un limbaj al florilor. Poetul transferă asupra lor arzătoarele lui emoții, senzualitatea, suferința. El dăruiește iubitei o misterioasă floare galbenă, purtătoare a focului ce-l mistuie :

„S-o așezi ținînd-o-arzînd, cu mîna ta,
Și s-adormi cu fața către ea,
Răscolită-n visuri liber să-i zîmbești,
Trupu-ncetinel să-ți dezvelești.

Astfel toată noaptea sta-veți amîndouă,
Trupul tău sub tainica ei rouă,
Dimineața însă voi veni-n foc mare :
Să-mi dai floarea, gaibena mea floare !”

S-a săvîrșit un ritual magic, iubita devenind „profundă floare a patinilor mele”, din trupul și din sîinii ei țîsnesc garoafe galbene și negre.

Că modernismul poate fi el însuși, uneori, o manieră, o dovedește poezia lui Camil Baltazar. Influențat de A. Maniu, el cîntă pe „flaute de mătase”. Ceea ce definește aproape toate poeziile (nu numai cele de spital, dar erotica, pastelurile) este mai întîi o anumită transparență a imaginii. Poetul e îndrăgostit de suavități, de lilial, de inocență, de argint. Iubita mergînd desculță pe cîmp își dezvelește pulpele vegetale, tîrgul glodos al lui B. Fundoianu se umple de aer curat ce vine de la munte. Toamna însăși se vestește prin sunete de violoncel și gingășie de promoroacă :

„Inceput de septembrie, moale, invins,
Cu violoncele bolnăvicioase
Peste abanosul lacului, stins.

Inceput de innoptare, doinind din tîlinci de soc,
Despletire, tremurată, a cocorilor ce pleacă,
Presimțire gîngășă
De-nțile promoroacă.”

Ftizia e și ea, în poemele de spital, un pretext al anemiei, al debilității fizice care evaporază materia și o spiritualizează. Mîinile vecinilor de pat se împletesc ca lianele, sufletele ies ca o tuse pe gură, trupul mortului se împuținează sub giulgiu.

În al doilea rînd (și tot ca o expresie a artificialității esențiale) Camil Baltazar cultivă hieraticul, gesturile studiate, ritualurile (valabile numai exterior), ceremonia. O poezie de dragoste deghizată găsim în *Biblice*. Iubita se cheamă, pe rînd, Ebrecea, Miryam, Ruth, Ester, Sulamita, Sephora, Tamar, Salomeea, Noemi. Deși *Iudeea* lui N. Davidescu apare cu un an mai tîrziu, cel influențat poate fi totuși Camil Baltazar (dacă nu e vorba de o pură afinitate), căci poezii din cartea lui N. Davidescu apar cu mulți ani înainte în reviste. Asemănarea e uimitoare : aceeași preferință pentru dragostea senzuală, aceeași cruditate somptuoasă a limbajului. Nu lipsesc exagerările, cum ar fi descrierea unui incest în *Tamar II*. Expresia are prospețime, dar și silnicii luate din Arghezi : „*pînă ce ascuțit o sfișiere o a durut*“, „*Ammon gonit-o a pre ea*“. Cu *Întoarcerea poetului la uneltele sale*, Camil Baltazar — statornic în nestatornicie ca și V. Voiculescu — va încerca altceva : o poezie voit prozaică, alegîndu-și ca temă reflecția asupra instrumentelor de scris, a hîrtiei, a actului ca atare de a scrie versuri (se observă înrudirea cu Camil Petrescu) :

„*Întoarce-m-aș iar la uneltele mele,
Gingașii porî ai hîrtiei de vers,
Să-mi deschidă iar porți de univers,
Limpezi ca ochii de cerbi și mărgele.*“

În *Tărîm transcendent* manierismul a devenit insuportabil : eroticele n-au prospețimea celor dinainte, „*cîntecele pentru prieteni*“, „*elegia familiei*“ sînt fără valoare. Cutare catren va rămîne în memoria poetului Călinescu :

„*Tristețea mea, prea mare să-ncapă
în strofa asta cu gust de țărîină,
sfișie hîrtia și-o rupe
și ca o apă tare îmi arde mîna.*“

Poate că primul nostru intelectualist (premergînd și pe Per-
pessicius, și pe Tudor Vianu) este I. M. Rașcu, autor de poe-
zie care cîntă cărțile și emoțiile lecturii, subtil răspîndite în
existența de toate zilele a poetului. Așa este prea lunga
Port-Royal :

*„Prin fructele dormind pe crângi trudite,
Prin freamătul de frunze, virginal,
Mișcat, tot sufletu-mi planează în extaze aurite
Spre sihăstria de la Port-Royal.
(Visează, cîntă sau în largi viziuni
Creează totul din livrești detali ?)”*

Debutînd ca simbolist, format în atmosfera *Vieții noi* a lui
Ovid Densusianu, citind și traducînd din Samain, Marcel
Schwob, H. de Régnier, Maeterlinck, Bataille, Paul Fort, Roden-
bach, I. M. Rașcu devine un „impresionist“, cum îl definește
D. Micu, și un sentimental care se astîmpără prin cultură.
El e un diletant fin. Multe poezii rezultă din predilecțiile
simbolismului de la *Viața nouă*. Altele, și acestea sînt cele
mai frumoase, evocă (nu fără legătură cu D. Anghel și Ion
Pillat) copilăria zburdalnică, „salonul vechi de țară“, plin de
relicve și de umbre, livezile înmiresmate. I. M. Rașcu e și un
poet al orașului prozaic. În genere, poezia lui e discursivă,
cu lungimi intolerabile, însă din ea se pot oricînd tăia pasaje
memorabile :

*„Mihal, Camil, Vasile, Costică și cu mine —
Pierduți în toamne grave, prin funduri de grădini
Și-n bălării înalte, cu freamăte virgine —
Primeam, pasivi, în suflet, senzații și lumini“.*

★

*„În salonul vechi de țară am pășit ca-ntr-un altar...
Sfiiicios, copilăria mă privea de prin unghere.
Prins de zid, același ornic urcă-al timpului calvar
Și aceleași bibelouri dorm pe-nguste etajere.“*

Versul e bătrînesc și ticăit.

Primul volum (*Scut și targă*) al lui *Perpessicius* conține încă puține lucruri citabile : poezie de război scrisă cu pricepere, dar fără viziunile lui Camil Petrescu, avînd obsesia raportării peisajului de război la acela normal. Cîteva mici bucăți vădese intenții umoristice în felul lui Topîrceanu, dar cu mai multă finețe. Caracteristic este abia volumul următor. Se vede acum mai bine că este vorba de o poezie tipică de intelectual, livrescă (fără „talent“). Singura atitudine lirică este reculegerea și reflecția asupra lucrurilor din jur. Motivele sînt biblioteca, lectura, excursia în țintirim sau pe chei :

*„Ce farmec e-n biblioteca izolată !
Plutesc în voia gândurilor line,
Și mă surprind gîndindu-mă la tine,
Și mă încînt de-această locomoțiune minunată,
Ce îmi permite să ajung cu bine,
Cu toate că-i înzăpezită linia ferată“.*

G. Călinescu a continuat, după un „program“ personal, poezia intelectualilor : a lui Tudor Vianu, Camil Petrescu, *Perpessicius*. A debutat cu poeme în stilul primului Ion Barbu (la *Universul literar*). Apoi și-a compus o poză de un romantism focos, călătorind sub lună, vîînd mistreți grozavi, bîînd vin direct din ploscă. Programul devine mai evident în poeziile de mai tîrziu : între marele univers și acela mărunț există nu legături, ci o consonanță organică. Gîndirea poetică, spre deosebire de aceea logică, taie în univers nu serii paralele, ci mari cercuri, al căror centru fiind omul, micul și marele univers se rotesc în jurul lui. Așadar, poetul va cîîta întîîi elementele cosmice primordiale, apa, focul, aștrii, apoi animalele uriașe, gregare. Soarele, simbol al creației divine, face să rodească pămîntul ; luna, în schimb, e astrul care guvernează proliferarea puterilor infernale. Între elementele cele mai disparate se pot stabili relații, căci toate se află pe același cerc. În al doilea rîînd, vor fi observate virtuțile poetice ale obiectelor mărunte, ale pa-

harului, săpunului, robinetului, farfuriilor, fotoliului și chiar ale pastei de dinți :

*„Dar tu, pastă de dinți, candoare fără greș
Ce umpli toată gura cu floare de cireș !”*

Cînd programul nu usucă lirismul, descoperim poezii absolut remarcabile. Infiltrația marelui univers în structura micului univers este sugerată excepțional în *Greierii* :

*„Aseară-n biblioteca mea,
Din sobă, ușă, dușumea,
Din rafturile de stejar
Am ascultat un cîntec rar.”*

Invechirea organicului pînă la a da impresia de inorganic, dulceața mineralizată ca o lavă, ca o miere etruscă, apar în *Ghenca* :

*„Cu degetele pipăi această miere-etruscă,
Uscată ca o lavă, cu smaltul de coral,
Solidă, fără vîrstă, cu miezul mineral,
În care doarme-o veche, zaharisită muscă.”*

Rochia de moar e tot un pretext pentru a fi reînviată fantoma mătușii Magdalina, himeră cu pleoapele uscate ca foile de ceapă și păr de cîlți, cu obraji de ceară și ochi de stafide, din nasul căreia atîrnă mucusul, „*floare de cerceluș*”. O dată spectacolul încheiat, obiectele reintră în neclintirea lor și baba redevine o rochie de moar, pe fundul lăzii de Brașov :

*„Miroase a patchouli și, cînd o scutur, iată
De-un nor de molii albe odaia e-mpuiată”.*

În înțeles adînc, poema poate fi fabula recreării lumii prin cuvinte. Nenumite, lucrurile sînt moarte. Prin cuvînt, numite, ele se umplu de o viață necunoscută, rochia de moar o-mbracă **din nou** pe Magdalina. În fiecare lucru zace un cîntec : Dacă **îmîmîrești** cuvîntul, lumea începe să cînte (Eichendorff).

Erotica lui G. Călinescu are un ușor aer teatral, fiindcă este în intenția poetului să-și „joace” sentimentul. Cititorul prevenit bănuiește că grandilocvența, ridicarea ochilor în cer, invocarea zeilor sînt prefăcute :

„Mă iubești ?» pe Tîl întrebai, stringînd-o în brațe ;
Părul pe obraz revărsîndu-mi, rîzînd, zise : nu.

«Cugetă bine ce spui ! am strigat cu fața spre lună.
Zeii stau martori în stele cu ochii la noi».

Ca mai toți scriitorii din generația lui, *Camil Petrescu* a început cu poezii de război. Acestea sînt înrudite, cum e și normal, cu paginile de jurnal din a doua parte a romanului *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. Războiul neavînd nimic eroic, e descris dinăuntru, cu teroare și oroare. De la natura detaliilor, a gesturilor, a obișnuințelor luptătorilor din prima linie, poetul se înalță la o viziune tulbure a unui eveniment copleșitor. Războiul capătă astfel sens de experiență esențială : poetul se simte amenințat de primejdii nedefinite, torturat de revelațiile lui, aflat față-n față cu propriul destin. Războiul nu mai e război, ci o expresie a dezlănțuirii unor puteri infernale, marșul e un calvar fără sfîrșit, o tirîre de reptilă prin locuri pustiite, otrăvite, aride, glodoase, unde moartea rînjește din fiecare piatră, din fiecare ciot. Oamenii merg la ne-sfîrșit fără să știe încotro, sub biciul nevăzut al soartei, cu picioare grele, cu capetele-n piept, într-o coloană de osîndiți ca în *Infernul* lui Dante. Pedepsa lor e de a nu întilni niciodată capătul, căci cu cît merg mai mult, cu-atît mai departe le pare capătul :

„De nopți întregi prin pulberea uscată
Și mai înecăcioasă decît fumul,
Mărșăluim spre miazăzi
Și
Cu cît mai mult înaintăm
Cu-atît mai lung e drumul.

*Sleiși de sevă, sclerozați
Și sufocați de-atîta mers în turmă,
Noi ne mișcăm împinși din urmă,
Cum valurile unui rîu se-mping
La vale unul pe-altul;
Și pe șoscaua grea de praf
Ne scurgem în coloană, fără șoapte
Ca apa unui fluviu în noapte."*

Transcendentalia grupează poezii filozofice, de stil direct, fără metafore ușoare. Ideea e o admirabilă definiție a creației intelectuale adevărate, care refuză rutina savantă, uciderea ideilor ca niște insecte puse în vitrină, tomurile în care zac orînduite :

*„Ierarhic subt capitole și titluri,
Mii și milioane de idei“.*

Tot așa de personală e lirica erotică (ce va influența sub o anume latură pe G. Călinescu) voit prozaică, plină de farmecul mărunțișurilor femeii, al oglinzii, al sertarelor, al lenjurilor :

*„Cu o nerușinare dumnezeiască de goală,
Cohori din pat
Și toate le arunci distrată
Că, după tine, casa
Pare devastată de răscoală.*

*Cu gesturi curgătoare
Și încete
Dinaintea oglinzii mari cît un perete
Îmi încerci pălăritile pe rînd
Surizînd vreunui lăuntric gînd."*

Femeia lui Camil Petrescu e, și aici ca și în romane, de o nerușinare inocentă, fără cea mai mică slăbiciune pentru idei.

Cel care va lansa în 1916, la Zürich, dadaismul, *Tristan Tzara*, este și autorul (pînă atunci) al cîtorva remarcabile

poeme românești, ce conțin în germene mai toate pretextele avangardiștilor. În fond, Tzara e un intelectual fin, instruit, jucându-se să desfacă poezia atît din rigiditățile clasiciste, academizante, cît și din estetismul simboliştilor. Versul lui va fi liber, asociativ, de o suplețe extraordinară și totodată intenționat prozaic. În amîndouă aceste însușiri, Tristan Tzara premerge în chip izbitor pe Camil Petrescu : probabil e vorba de o afinitate, nu de o influență directă, poemele lui Tzara fiind strînse în volum abia în 1934 de Sașa Pană. Influența e mai sigură la Ilarie Voronca, la Ion Vinea (mai rar) și în genere la „moderniștii extremi“. Cu toate acestea, Tristan Tzara nu depășește niciodată în poemele românești niște limite rezonabile și nimeni n-ar fi putut prevedea ce consecințe vor decurge din ele :

*„Verișoară, fată de pension, îmbrăcată-n negru, guler alb,
Te iubesc pentru că ești simplă și visezi
Și ești bună, plingi, și rupi scrisori ce nu au înțeles
Și îți pare rău că ești departe de ai tăi și că înveți
La Călugărițe unde noaptea nu e cald.“*

Ca toți intelectualii, și Tristan Tzara caută la țară senzații inedite :

*„Ne-om dezbrăca pe deal în pielea goală
Să se scandalizeze preotul, să se bucure fetele,
Vom umbla ca agricultorii cu pălării mari de paie,
O să facem baie lingă roata morii,
Să ne-ntindem la soare fără sfială
Și-or să ne fure hainele și-or să ne latre cîinii...“*

Mai „dadaist“ decît Tristan Tzara a fost Al. O. Teodoreanu, care nu s-a luat în serios ca poet (ori de aceea). *Cintecèlele* lui sînt echivalente, prin deliberarea absurdului, cu prozele lui Urmuz, simple jocuri intelectuale, dar cu evident umor al combinației gratuite de cuvinte.

Ion Vinea s-a bucurat de un mare prestigiu în mișcarea modernistă și de avangardă. El nu numai că a întemeiat una din primele reviste care militau pentru ideea de modern (*Simbolul*, cu Tristan Tzara și Adrian Maniu, în 1912), dar a fost directorul singurei reviste care a durat (*Contemporanul*). Înainte cu doi ani de 75 H.P., *Contemporanul* se deschidea cu acest manifest: „*Jos Arta, căci s-a prostituat! Poezia nu e decât un teasc de stors glanda lacrimală a fetelor de orice vîrstă*“ etc. Aici publică B. Fundoianu articole inteligente și incendiatoare. Totuși revista primește colaborări de la Arghezi, Blaga, I. Barbu, I. Minulescu, N. Davidescu, Al. Philippide, Camil Petrescu, Al. O. Teodorescu, Ion Pillat și alții, fiind printre cele mai bune publicații literare din deceniul al treilea. Care a fost concepția lui Ion Vinea, pînă unde mergeau adeziunile lui nu e greu de știut. Fapt e că, prezent în toate acțiunile de înnoire (fiind doar un „constructivist“, adică împotriva „arhaismului poetic“ al dadaștilor), publicînd multe versuri tipice pentru căutările timpului, Ion Vinea s-a prefăcut aproape complet la tipărirea — foarte tîrzie — în volum. Recitindu-l, rămînem surprinși de eliminarea aproape a tuturor teribilismelor, ceea ce se mai păstrează conform cu propriul manifest din 1922 fiind doar „*minunea cuvîntului nou și plin de sine: expresia plastică, strictă, rapidă...*“ deși nu, evident, chiar ca aceea a „*aparatelor Morse...*“ !“

Autorul *Orei finimilor* e un elegiac minor, remarcabil poet al penumbrelor sufletești, al stărilor de oboseală și langoare, al tristeților incurabile și, natural, al iubirii. Un poet, ca și Emil Botta, dar fără nota de patetism întunecat și teatral al acestuia, de emoții tulburi, de stări extatice, de reverii triste, suferind de aceeași monotonie a sentimentului de disperare în fața nimicniciei existenței. Elegia lui Ion Vinea traduce o oboseală de o lume inacceptabilă pentru sufletul poetului: sufletul lui peregrinează în căutarea adevăratei lui lumi. Este oare aceasta copilăria? Cîteva poezii evocă aroma fructelor din „*cămările de iarnă*“, gongul care sună de masă în casa părintească, glasul mamei. Însă memoria încearcă zăcărnice să

păstreze intact acest univers abia desprins din ceturi. El se destramă în aceeași clipă în care a fost invocat :

„Pindesc și-adulmec clipa fără rost,
adun din gând și pun la loc ce-a fost,
chem umbre, coci, dintre fațade mute
să-aleg un ~~basin~~ de zile descusute,
pe Dunărea de-aramă răsfoite,
să prindă ceva, măcar pe dăbuite.
Îmi ~~pun~~ urechea la pământ :
nici un răspuns. Ascult în larguri : vint.“

Amintirile se dovedesc neadevărate, iar iubirea numită într-una din poezii nici nu s-a născut :

„Ce dor smintit te pinde, o, inimă ciudată,
să chemi iubirea moartă ce nici ~~nă~~ s-a născut ?“

Acum începe să se observe că nostalgia lui Ion Vinea nu are în vedere, de fapt, copilăria : ea este o tinjire după un univers presimțit, dar nenăscut, după un paradis pierdut, de reînvierea căruia (contradicție subtilă ?) poetul se teme :

„De somnul și de ~~amăgirea~~ reîntoarcerii pale din vis
mă tem — de-ntr-oarega porceste
plutind în pierdut paradis.“

Nostalgicul poet se va retrage într-un turn de ivoriu, se va autozidi. Ora fîntînilor e, da, cum scrie Paul Georgescu, ora creației, căci creația se coboară în nadir, e o altă față a existenței, lunară, nu solară. Însă și-a realizat Ion Vinea refugiu în poezie ca într-o altă viață ? El, de fapt, nu poate, renăscîndu-se, să se elibereze de sine. Natura, cerul, pămîntul, eleșteele, cîmpiile, sălcuile nu alcătuiesc un univers nou, necunoscut pentru fugitul de lume, dar îi spun, toate, numele lui, în cîntece de recunoaștere. Poetul s-a redescoperit pe sine căutîndu-se pe sine. Nu e ciudat că poeții care nu vor decît să se exprime, se creează din nou, în vreme ce aceia care, ca Ion Vinea, năzuiesc să se creeze, nu reușesc decît să se exprime ?

Înșelată, puterea lui liberatoare se reprimă : poetul își ia în stăpânire iluzia salvatoare. Pornit în căutarea unui alt tărîm, el nu-l va ajunge niciodată, împăcîndu-se cu vedenia lui. Ce altceva decît această libertate aparentă, stînjinită de lanțuri invizibile, este exprimată în *Servituți* ?

*„Iar inimile noastre măsurate
Nu prididesc să bată pentru ele,
captive-n cercul Curții devotate
ce ne-mpletește-n lanțuri din dantele.“*

Ilarie Voronca e prezent în toate mișcările avangardei, ca poet și ca teoretician, și el e poate singurul veritabil avangardist de care poezia română își mai amintește. Ceilalți, cu toate pretențiile lor de a reprezenta viitorul poeziei, au fost trași la fund de o mîină nevăzută, ori s-au remarcat în alte direcții (Geo Bogza, Aurel Baranga, Ion Țălugăru ș.a.). Din dese manifeste ale lui Voronca, ideile cele mai curente ale avangardei (și nu doar românești) se amestecă cu păreri personale uneori interesante teoretic. Mai întîi Ilarie Voronca e un mare creator de formule și tot ce e culoare internă în avangarda românească se datorează formulelor pe care el le-a găsit succesiv ! La 75 H.R. vorbește de *pictopoezie* (definită spiritual : „*Pictopoezia nu e poezie. Pictopoezia nu e pictură. Pictopoezia e pictopoezie*“). La *Punct de sintetism*, la *Integral de constructivism integral* și, mai pe scurt, de *integralism*. Se vede ușor că toate formulele se rotesc pe ideea combinării artelor, a mozaicului. Ilarie Voronca protestează contra supra-realismului (de la Unu) căci „*doctrina lui înseamnă o întoarcere spre un izvor întrecut. Instituirea hașîșului și visului ca principii de artă, dezagregarea excesivă aparținuseră încă de mult expresionismului.*“ Ceea ce nu e tocmai exact, dar se reține faptul că Voronca pune la temelia actului artistic luciditatea. Combinațiile lui nu sînt rezultatul hazardului (deci el nu e dadaist), ci al voinței creatoare. Definiția setei de

nou a artiștilor mi se pare memorabilă : „E în el (în modernism) ceva din străduința corăbierilor de la sfârșitul Evului Mediu, întru aflarea unor noi drumuri spre Indii...”

Ce se poate alege acum din poezia îndrăznețului ideolog ? El debutează cu un volum cuminte (*Restriști*), în linia poeziei de tristeți provinciale a unor B. Nemțeanu, Demostene Botez ori B. Fundoianu, lipsit de orice noutate de expresie, dar cu evidente însușiri tehnice :

„O ploaie subțire a înflorit cerul mîhnit.

Tristeți de duminică și clopotele te-au chemat stinse“.

Pentru ca, deodată, în *Invitația la bal*, *Colomba* și celelalte, atmosfera aceasta să dispară aproape fără urme și poetul să-și precizeze un mod particular de a „compune” versurile. În *Ulise* (ecou depărtat din Joyce) poetul alcătuiește un lung reportaj, trecînd prin diminețile orașului, străzile, tramvaiul, piața, călătorind pe Valea Prahovei pînă la Brașov și sfîrșind la Paris. În toată discursivitatea și haosul răsar imagini scînteietoare și insule de poezie foarte frumoase, cum ar fi descrierea *Piefei* :

„te oprește la vînzătoarea de legume

îți surîd ca șopîrle fasolele verzi

constelația mazărei naufragiază corbele

boabele stau în păstaie ca școlarii cuminți în bănci,

ca lotci dovleceii își viră botul înaintează

amurgesc sfeclele ca tapițerii pătrunjelul mărarul

iepuri de casă ridichii albi pătlăgelele

vinete înnoptează iată tomatele ca obrajii transilvănencelor“.

Plante și animale și Zodiac sînt volumele cele mai unitare ale lui Voronca. Acum se vede mai bine nu numai tehnica poetului (care constă în alăturare și lipsă de centru vital a poeziei), dar și natura lui. Ilarie Voronca e un descriptiv, un vizual. Peisajele lui sînt stilizate, purificate pînă la abstracție,

picturi pe aer, pe vapori, pe funa, pe cerul translucid și pe ape
clare :

*„pe cîmp ceștile florilor ca pe o tavă
se înfloară în stînjenei licoarea lunei
albăstrele urcă pe cer o apă suavă
iedereu : tremurare în argint a strunei*

*păpădia își desface pînzele
cum îndulcești gura aerului, cicoare !
trifoiul își adună ca miei frunzele
lucerna pune în glas o răcoare“.*

Imaginile sînt adesea extraordinare, chiar dacă poeziile nu se încheagă, scurgîndu-se la nesfîrșit, prin pagini, în mii de pîriiase : „Și pasul poetului adie ca o limbă în clopotul sutanei“, „Dar singele ca o reptilă se tirăște în artere“, „In rugămintea apelor ingenucheate sub păianjenii de lișită“, „Laptele ierburilor se umflă în suvenir și-n chiot“.

Cu timpul poetul cade într-un delir verbal fără nici o justificare estetică (*Brătara nopților, Incantații*), pentru ca iarăși pe neașteptate în *Patmos*, deși discursivitatea rămîne, imaginația să se clarifice în mare măsură. Pretențiile poemului care dă titlul volumului sînt de a fi o experiență spirituală, totuși mai izbutit e *Cheile poemului*.

Cu toate inegalitățile lui și fără să fie vreodată cu adevărat profund, Voronca e un poet interesant și plin de surprize, cu o fantezie totdeauna proaspătă, în stare de cele mai neașteptate asociații. El a împins poezia spre o libertate vecină cu dezintegrarea totală și de aceea e greu de primit (ori măcar de parcurs) integral. Ilarie Voronca e un poet de antologie.

Nici Șt. Roll, Sașa Pană, Paul Sterian nu au supraviețuit, ca poeți, momentului avangardist. Geo Bogza este, în puținele versuri rămase în reviste, capabil de o mare prospețime a imaginii și nu lipsit de notă personală (*Cîntec pentru Ioana-*

maria). C. Nisipeanu (care a scos la Craiova revista *Radical*) n-a confirmat niciodată cele două-trei poezii extraordinare din *Spre țara închisă în diamant*. O recrudescență a suprarealismului se va produce imediat după război, nelegată însă de numele nici unui poet remarcabil.

5

În 1927 Ion Barbu învinuiește toată această poezie — în mare parte excepțională — a deceniului al treilea, de lipsă de spiritualitate, numind-o „poezie leneșă“. El respinge și „con-fiența, sinceritatea, disociația, naivitatea“, voină a-și așeza poezia „sub constelația și în rarefierea lirismului absolut“, cerîndu-i să disprețuiască „muritoarele melodii“ de care e vorba în *Israfel* al lui Poe și să „instruiască de lucrurile esențiale, detectînd cu viziuni paradisiace“. Dacă denumirea de „poezie leneșe“ e, vădit, nedreaptă, ea trebuie admisă prin rațiunea polemică a atitudinii. Teoretic, Ion Barbu formulează un program radical și subtil, de care poezia avea nevoie. Autorul *Jocului secund* a împins poezia românească spre o experiență esențială, nemaicunoscută pînă atunci și care se explică atît dialectic cît și istoric. Muzică pură relevînd inefabilul, poezia e abstrasă din timp („Din ceas, dedus, adîncul acestei calmă crește“), adică din contingent, și, deși pleacă din viață dintr-o emoție umană, ea nu se confundă cu viața, constituindu-se ca un univers secund, pasibil, ca un „mîntuit azur“. Acest univers se ridică pe „încecarea“ celui real, în sensul că nu e o copie, ci altceva decît el, avînd un sens propriu, intern. Cu ideea „jocului secund“ (influența abatelui Brémond e evidentă) se desăvîrșește și teoretic ceea ce poeții intuiseră mai de mult: începînd prin a exprima ceva, poezia sfîrșește prin a se exprima pe sine.

Opinia cea mai răspîndită este că poezia lui Ion Barbu se împarte în trei etape atît de deosebite între ele, încît Tudor Vianu a putut să vadă în poetul *Jocului secund* un tip de

autor plurivalent, din categoria celor care se nasc a doua oară, ca Paul pe drumul Damascului. Dar tocmai unitatea substanțială a acestei poezii e tulburătoare. Nu mobilitatea este caracteristică lui Ion Barbu, ci, dimpotrivă, fidelitatea față de o voce interioară, unică și obsedantă. Ce sens are căutarea adevăratei Grecii, de care vorbește el ?

Intr-o primă etapă Grecia i se înfățișează sub chipul Heladei lui Nietzsche : „*elanul cutreierînd dinamic ființele și ridicînd extatic un cer platonician*“, „*Legătura dintre această primă fază și a doua... o întrevezi ? E căutarea unei Grecii mai directe, mai puțin filozofice. E vorba de o Grecie, simplă ipoteză morală, din care derivă o normă de civilizație și de creație. Credeam a fi recunoscut în pitorescul și umorul balcanic o ultimă Grecie... Nu vrei să vezi (...), în (...) a treia fază, o incursiune în sfînta rază a Alexandriei ? Tema transcendentă din Jazz-band pentru nunțile necesare : sensul feminin al Luceafărului, inițierea intelectuală, disociativă, a cerului Mercur, deopotrivă cu dominanta triumfală a Soarelui — este de un elenism de decadență.*“

Pentru un poet de felul lui Ion Barbu această căutare nu poate avea decît un singur sens : înălțarea poeziei la „*puritatea aeriană*“ a odei pindarice, la „*certitudinea liberă a unui lirism omogen, instruind de lucrurile esențiale, delectînd cu viziuni paradisiace*“. Cu alte cuvinte, Grecia lui Ion Barbu este simbolul unui clasicism absolut în care poezia își întoarce mereu propriul chip, poetul ascultînd de „*un singur instinct al Cîntului*“ și devenind un preot, un oficiator care poartă pe cap o cunună înflorită și ține în mîini Lira.

S-a dat, în general, prea multă importanță substratului ideologic al ciclului *Isarlic*, poetul fiind acuzat că ridică la rangul de valori tocmai elementele care constituie tare ale istoriei noastre. Însă gestul lui Barbu are un substrat estetic : nu ca valori sociale sau morale sînt elogiata indolența, jovialitatea nepăsătoare, culoarea lumii rafinate, crepusculare a „*crailor de Curtea-veche*“, ci ca valori estetice, în sensul în care Sadoveanu spunea undeva cu umor subtil că mama artei e lenea.

Cetatea Isarlicului așezată „la mijloc de Rău și Bun”, „într-o slavă stătătoare”, suspendată de orice determinări morale sau istorice, este cîntată ca un univers imaginar, pentru amestecul de „*car și ciură*”, de albeață și murdărie, de degradare și strălucire, pentru putreziciunea suavă și pitorescul lui subțire. Inceputul este de basm curat și tot de basm ține viața închipuitei cetăți în care forfota mulțimii de gură-cască reprezintă doar simularea unor activități economice. În fond, ideea e de gratuitate. Domnișoara Hus e corespondentul liric al Penei Corcodușa, evocată, ca și eroina lui Matei Caragiale, sub semnul „*ceasului rău*”. Și aici esențial este nu planul realist al evocării, ci aspectul fabulos. „*Ceasul rău*” are înfățișarea unei păsări fantastice din pinzele lui Georges Braque. Nebuna descîntă stelele cu mosorul ca să-și întoarcă iubitul de pe celălalt tărîm, în felul în care Baba-Cloanța a lui Alecsandri se deda unui ritual magic asemănător :

„*Buhuhù la luna șuie,
Pe gutuie să mi-l suie,
Ori de-o fi pe rodie :
Buhuhù la zodie*”.

Perspectiva lirică e imensă. În *Nastratin Hoge* la Isarlic este descris un univers somnolent, cotropit de lene și de soare ca de o sensualitate ascunsă, ațipită, o materie mîncată de putregaiuri, verde, coclită, un aer unsuros, dulceag. Valoarea poemei e în viziunea, de un umor tragic, a lui Nastratin Hoge autodivorîndu-se :

„*Sfînt trup și hrană sieși, hagi rupea din el*”

Prejudecata cu privire la dificultatea (reală) a lui Barbu este așa de puternică, încît mai toate poeziile din ciclul *Joc secund* au fost repudiate fără să fie înțelese cum trebuie. Ele nu sînt ermetice : poetul face doar o experiență de vocabular. Pentru „*barbieni*”, ea a părut esențială, chiar dacă s-au împrumutat de la Barbu și „*ideile*” (năzuința spre absolut, sondarea metafizicului). Era oarecum normal ca Barbu, respingînd dis-

cursivitatea poetică, analizele în versuri, evocarea, epicul și celelalte, să caute a atinge o expresie pură, sintetică. Intenția lui evidentă e în *Joc secund* de a primeni mijloacele poeziei. Cele mai multe poezii de aici nu sînt decît niște descripții. O dimineată cu poteci în rouă este în *Desen pentru cort* și în *Orbite*, un răsărit pe mare în *Poartă*, amurguri în *Margini de seară*, *Legendă*, *Izbăvită ardere*, *Steaua imnului*. În *Lemn sfînt* se descrie o icoană veche, altundeva poetul citește (ca pe vremuri Alecsandri) la gura sobei „un poros infoliu“.

Ciclul propriu-zis ermetic e *Uvendonrode*. Mai exact, poetul încearcă un lirism de cunoaștere, nu abstractă, ci prin simboluri. Un astfel de simbol e al oului (*Oul dogmatic*). Oul are aici înțelesul pe care i-l dădeau, de exemplu, vechii egipteni cînd își închipuiau nașterea universului din ou. Oul, ca obiect de contemplație n-are utilitate practică. Legenda ni-l arată pe Orfeu care a răspîdit în Grecia mitul egiptean al oului, ferindu-se să-l consume. Oul e așadar un simbol cosmogonic. Ca în prima *Scrisoare eminesciană*, viața vine din colaborarea a doi factori. Factorul feminin este la Barbu albușul, dormind pasiv în liniștea incretatului, factorul masculin e bănuțul auriu, „ceasornicul fără minutar al vieții“. Poetul îl închipuie ca pe Lucifer, la „polul plus“, la zenit, adică acolo unde nu ajunge glodul pămînurilor. Noutatea e că, din această cauză, nunta nu are loc : atenția poetului se îndreaptă spre „pacea-ntiie“ a lumii, de dinaintea genezei. Invocația tulburătoare, de la sfîrșit, are în vedere acest echilibru al incretatului :

„Încă o dată :

E Oul celui sterp la fel,

Dar nu-l sorbi. Curmi nuntă-n el.

Și nici la cloșcă să nu-l pui!

Il lasă-n pacea-ntiie-a lui,

Că vinovat e tot făcutul,

Si sfînt — doar nunta, începutul.“

Eminesciană e și *Riga Crypto și Iupona Enigel* care e un *Luceafăr* cu rolurile inversate. Prăpastia se deschide între *Crypto*, simbolul forțelor telurice, și *Enigel*, care se-nchină soarelui. Acest motiv al soarelui e central în poezia de cunoaștere a lui Barbu. Poetul închipuie trei faze succesive ale cunoașterii, înaintînd în spirală, și avînd fiecare un simbol în plan astral: cunoașterea prin simțuri, „*roata inimii*“, e pusă sub semnul *Veneriei*, cunoașterea intelectuală, abstractă, sub semnul lui *Mercur*, cunoașterea simbolică, poetică, sub acela al *Soarelui*. *Ritmuri pentru nunțile necesare* e o ilustrație aproape didactică a spiralei. *Uvedenrode*, în care mulți au văzut doar sonorități fără sens, reia tema, doar că răstoarnă succesiunea treptelor. *Rîpa melcilor* (simbol, în psihanaliză, al sexualității) deșteaptă ideea primei trepte a cunoașterii erotice, a „*danțului buf*“ din cercul *Veneriei*. „*Ceasul în cristalin*“ e al gîndirii logice, reci. În fine, *Soarele sfînt* simbolizează cunoașterea poetică, „*paralogică*“. Poetul sfîrșește însă cu treapta cu care trebuia să înceapă și, de aici, toată neînțelegerea.

Grupul „barbiencilor“ e foarte mare și numără atît poeți tineri (*Dan Botta*, *Emil Gulian*, *Simion Stolnicu*, *Virgil Gheorghiu*, *Horia Stamatu* etc.), cît și poeți care, ca *G. Gregorian*, au în urmă o activitate mai lungă și au venit în contact cu *Ion Barbu* după alte experiențe anterioare.

Cel mai aproape de *Ion Barbu* rămîne *Dan Botta* care nu se dă în lături să-și pastîzeze maestrul (în *Oglindă* și în altele). Poeziile lui sînt toate niște descripții, dar stilizate, trecute prin retortele unei complicate alchimii, prețioase, în felul-compozițiilor barbiene din ciclul *Joc secund*. În cîteva clipe fine-țea caligrafică produce emoție: -

„*Elegie, alcool celebrat în rugină,
incendiu scuturat în efemere de lumină...*”

*Ce pururi negre luneci, spre mortuară cută,
elegie solară, principesă de cucută!*

*În această muzicală, brumoasă, liniștită vale,
lacrima ta sună ca desuete virginale,*

și ovalul toamnei pe alba tărie :

„Mobilă de argint din trista mîinilor copilărie.”

Aici este un cîntec trist de toamnă : tristețea (elegia) poetului e amețitoare ca alcoolul stors din vegetația ruginită, incendiată de anotimpul viilor, otrăvitoare ca sucul cucutei. În valea dulce, argintată de brume, poetul se simte ca-n țara basmelor din copilărie.

Cantilena pornește din *Miorița*, prefăcînd-o, nu fără intenție mai înaltă, simbolică în — uneori — versuri de mare suavitate intelectuală :

*„Ape albe cresc
În arhaic ropot,
Pe cînd mai ceresc
Tînguiosul clopot :*

*— Cioban, ciobănel
Limpede inel,
Trupul meu își frînge
Piersica de sînge,
Părul meu își lasă
Verdea nebuloasă,
Limfa mea ascunde
Stele moi, profunde...”*

Excepționale sînt traducerea din Villon.

Nu doar imaginile, metaforele sînt barbiene în primul volum al lui *Simion Stolnicu* : dar chiar motivul central, care pare a fi al *mareei*. Materia inertă aspiră a fi înălțată de puterea astrelor, așa cum spicele din poezia lui *Blaga* se vor secerate de fierul lunii. Rîurile mici plîng „*improprii pentru*

maree". Din prețiozități și artificii obositoare, se destoaie uneori poezii și imagini delicate, căci poetul are o ureche muzicală, deprinsă cu cele mai subtile sonorități :

*„Pod al sinuciderii, pod fără dare,
Ai uitat rigoarea meridianelor,
Pod al berlinelor, și al pavanelor,
Inel de șarpe năpîrlit spre mare“.*

Sau această curgere a vocalei „U“ :

„Umbra-și deșiră-n unde trena ei cu plumburi.“

Un elegiac pur este Virgil Gheorghiu și este interesant de văzut cum sînt aduse pe această coardă unică teme și motive foarte diferite. Poetul e și el influențat de I. Barbu, dar și-a inventat o „scriitură“ aproape personală, nu atît de suplă, cît fină, intelectuală. În limba lui evoluată poetul prefăce vechi motive simboliste :

*„Semnale melancolice
Cîntă cantoanele,
Gările galbene
Cu voiajoare-n crepuri“,*

ale provinciei bacoviene (Provincii), sau transcrie pe Pillat :

*„N-am rîvnit decît să fiu vier,
Podgoriei bătute-n teascuri lactee.
Păzit de tăcușii dulăi din lună,
Să aleg vinul cîmpului din aromele serii.“*

Elegia lui Virgil Gheorghiu nu are alt conținut decît starea de tristețe ca atare, nostalgia fără obiect, ca plînsul pur al sălcîilor :

*„Mă coi mîhni
De Isușii troițelor plîgînd în lemn
Călătorii odihniți în prăpăstii
Și de izvoarele scorburii clipind pentru
scufundarea comorilor“.*

Plecarea poetului (adică moartea), toamnele, iubirile neîmpărtășite, singurătatea nu sînt cauzele acestei tristeți, ci simbolurile ei concrete, adică nu un conținut, ci un limbaj.

Dacă *Emil Gulian* (foarte bun traducător din Poe) ar fi continuat să scrie poezie, ar fi putut deveni un poet remarcabil. Aproape nimic nu este poesc în *Duh de basm* decît amestecul visului în realitate. De altfel E. Gulian are un mare instinct al diafanului, fără a cădea în anemie, căci desenul e totdeauna precis :

„Privesc prin trupul tău
(Ca nufărul sub lună)
Fată cu zurgălăi,
De floarea cîrnii, sună !“

Toamnă vopsită vorbește de o absență a iubitei, dar ceea ce e original în ea este infuzia de închipuire și reverie care dă reprezentărilor un aer plutitor, o dulce incertitudine :

„La casa albă, unde știu că ești,
Cînd te caut toamna
Dintre ingeri lipsești.

Aștept în zadar întorsul norocului
La casa unde știu cheia locului.
Toamna vopsită a ferecat poarta
La camera în care
Mi-am închis soarta.“

Vladimir Streinu a pornit și el de la Barbu, cum o arată mai ales primele poezii din *Gîndirea*, mai puțin silnice totuși decît ale celorlalți confrăți de generație (*Ritm immanent*), evoluînd spre o poezie înrudită cu aceea a lui Tudor Vianu și

G. Călinescu. de transcripție intelectuală a unor impresii și emoții, poezie fină, de asociație livrescă :

*„Cuprins în imbulzeala făpturilor de iască,
Fricii cum seara urma le crea să tăinuască ; -
Și-atunci, din anotimpul prea galben de pucioasă,
Trăgându-mi la-nlemînă o pungă cu alice,
Ochii buimac în toamnă întunecini complice,*

*Și-am slobozit din pușcă spre ceruri arzător
Un Orion și șapte-opt Cloști cu puii lor.“*

La Andrei Tudor influența argheziană (probabil originară) a fost stinsă de contactul cu Ion Barbu. Dintre ciclurile unicului volum, acela intitulat *Itinerar* licresc îl definește cel mai bine ca pe un poet nostalgic la care absența mării unde elegiace apare suplinită de precizia expresiei :

*„Cineva s-a oprit să-ngeunuche departe
În liniștea deasă de lucruri de demult,
doar singur mai stai și, în carte,
îmi tălmăcesc tăcerea și-o ascult“.*

Andrei Tudor face aceeași poezie de nuanță intelectuală, deși cu mai multă naturalitate decît, să spunem, Simion Stoilnicu, plîngîndu-se de îngustimea orizonturilor în *Paludes* (pe un pretext gidian), sau jucîndu-se cu spirit într-o evocare ironică galantă (*Gravura veche*). Sentimentul e doar un prilej pentru caligrafie.

Se înțelege, nu toți poeții epocii de după 1930 au stat sub influența lui Ion Barbu. Poate, pentru că reprezintă un tip de lirică aproape opus aceleia teoretizate (și ilustrate) de Ion

Barbu, ar trebui citate, la capitolul excepțiilor, poetele. Dintre multe nume se impun două : cel dintîi este al *Magdei Isanos*, poetă excepțională, cu mare influență asupra întregii poezii feminine de după război. Nota ei este spaima că nu va apuca să spună tot ce are de spus (poeta fiind bolnavă) :

*„Am multe lucruri de scris,
de plante și ape line,
care toate-nchid cîte-un vis
mai rămușos, mai chudat ca mine“.*

Boala i-a dat o mare gravitate lăuntrică : poeta ia cunoștință de univers ca și cum s-ar ruga, tulburată de toate cîte sînt în juru-i cu sentimentul că se împărtășește dintr-o taină :

*„Am văzut în fiecare lucru-o mișcare
de rugăciune și de adorare ;
în arbori, dimineața, o strălucire,
nu te speria, trandafire !
E atîta freamăt nebănuț
din cauza ceței, deasupra lacului adormit...
Și apoi, fiecare spune : o floare,
ca și cînd n-ar fi o minune destul de mare.“*

Natura îi apare ca un templu, în care pomii tineri înalță o cîntare soarelui, „zeu popular printre plante“ :

*„Pomii cei tineri, în dimineața de marte,
unii lîngă alții au stat să se roage.“*

Cu aceeași gravitate pioasă, poate atinge lucrurile casei, portretele, ungherele, perdelele, scrinul de lemn :

*„În casa asta trecuă zilele mele
leneșe ca pernele pe canapele
cuminți ca niște fete de pe cremuri...“*

Venirea bărbatului acasă e un ritual solemn, repetat de mii de ani :

*„Umplind încăperea și inima toată
bărbatul veni de-afară, din zloată ;
glasul lui mare făcu să se sperie focul.
Suduia lepădându-și cojocul“.*

Presimțirea că va muri a Magdei Isanos s-a împlinit repede și nu putem decât să regretăm că n-a trăit mai mult cea care se anunța, chiar și printr-o activitate așa de restrînsă, drept cea mai profundă poetă a literaturii române.

Raymonde Han a tipărit un singur volum excepțional, după care i s-a pierdut urma. Ceea ce surprinde e acuitatea intuiției, ca în această poezie despre misterul fetei care devine femeie :

*„Fată mare, adu-ți aminte
Cum treceai încununată de-albăstrele
Și-n gînd nevinovată de tot,
Așa cum trec căprițele în turma de oi,
Cu fire de iarbă în bot.*

*Azi mersul ți-e catifelat.
Și farmecul din tine crește pe-nserat ;
Atunci toate tainele se-nchid în gînd
Ca mîinile pruncului plîngînd.“*

unită însă cu un precoce simț al limbii, în stare de orice rafinament :

*„De-aș fi prinț oriental, o, băietane,
Aș îmblinzi pentru tine căprioare
Să-ți doarmă neted la picioare
Ca-n miniaturile persane.*

*De-ai sta pe un covor de Ispahan
Aș vedea lumea-nfiorată
Ce ți se oglindește roată
În ochiul tău de vultan.*

*Ți-aș da un șoim pe mânășe
Și-un cal arab de neam știut
În locul cătelului slăt
Ce te precede la ușe."*

Vitalitatea, poezia simțurilor, tipic feminină nu exclude „chineziile” (*Cînd ninge*), imaginile fine lucrate cu vârful acului, tapiseriile.

Dintre cei mai tineri poeți ai epocii o apariție singulară este *Ioan I. Ciorănescu*, autor al unui singur volum, în care G. Călinescu a semnalat versuri mai mult decît promițătoare. Mari speranțe, în parte neconfirmate, s-au pus în *Emil Botta*, care, după al doilea volum, decepționant, a renunțat la poezie. *Intu-necatul April* rămîne cartea lui definitivă. Ecourile din Poe, Coleridge sînt limpezi. Starea lirică a lui Emil Botta este extazul provocat, reveria cultivată lucid, ca mod de refugiu. Poetul (care e și un actor cunoscut) spune cu o voce afectată și cu un aer studiat teatral lucruri de mare gravitate :

*„E posibil, e posibil oare să nu pot muri,
să-ți aud vocea suind treapta nopții, coborînd în zi,
să mă ridic din pat ca o stafie, ca marinarul de veghe
să te zăresc în somn de la o mie de leghe ?”*

El împrumută poza de „strigoi” de la *Bacovia* și o artificializează la maximum. Îl auzi monologînd intermitent, vorbind

pe mai multe voci, punînd în scenă, strigînd, exclamînd, şoptind, declamînd. Prima impresie este de afectare :

*„Oare ce mi-a scris pe frunte afurisitul destin
Cu litere fine, cu pană de venin ?“*

se întreabă poetul patetic, spre a-şi arăta numaidecît neîncrederea că nimeni n-a putut da un răspuns :

*„Am întrebat savanţii lumii cu feţe de iască,
dar aici unul n-a ştiut să-mi citească“.*

Vocea devine aici joasă şi secretă, ca şi cum ar comunica o mare taină :

*„Fruntea e o taină gravă pe care abia o port,
ochii în flăcări stau mărturie că încă nu-s mort,
şi mîinile vislînd nebuneşte prin viaţă
mă apropie de un liman, de o ceaţă“.*

Apoi poetul simulează panica cea mai teribilă :

*„Ce se vede acolo ca noaptea care se naşte ?
e moartea care te scrutează, care te puşte.
Ea şterge scrisul de pe frunte cu un burete“,*

spre a încheia cu un gest care dă de gol dispoziţia reală :

„şi pleacă apoi trîntind uşile de perete“.

Sub această atitudine studiată, din care poetul şi-a făcut un stil foarte personal, se ascund adesea nelinişti adevărate, o umoare întunecată, înclinaţia spre disperare.

La numai 17 ani, cînd debutează în volum, Ştefan Baciuc este un poet desăvîrşit. Sufleteşte e înrudit cu Pilat (citează o dată pe Jamnes), dar cu mai multă spontaneitate. Spirit

contemplativ, tulburat de nostalgii și de neliniști, însă nu un anxios. Șt. Baciú e un poet mai ales al iubirii și al regretului copilăriei. Motivul principal rămîne starea de puritate, de inocență, oroarea de platitudinea vârstei mature :

*„Nici o baie în pielea goală pușcă la gîrlă,
Nici un gînd la cărăbuși, său la fata bolnavă ;
Să mă usuc pe mal lunecos și umed, șopîrlă ;
Să fac poeme în iarbă și-n țărîna jilavă.*

*Cîțiva prieteni vor aduce în loc de bomboane
Un sfat uzat, vor ședea la masă, vor vorbi nesiliți,
Vor fi palizi de inteligență și de carte ca niște lămpioane
Șaisprezece cicatrice, șaisprezece ani de timpură lipiți.“*

Iubita e chemată să bea ceai pe veranda joasă sau la o plimbare matinală prin pădure :

*„Pasul tău mic și iute închis într-o sandală
Cuvîntul tău fierbinte și gestul tău știut.
Ședeam pe-un trunchi de carpen în liniștea totală
ce urcă în amiază — altăr necunoscut.*

*Vorbeam atît de simplu, atît de prietenește,
Incît tăcu-n pădure și fluierul lui Pan.
În gara de departe, vedem cum fumul crește,
Intocmai cum crescură și grînele în lan.“*

Se poate vedea, chiar și numai din aceste citate, cît s-a perfecționat versul românesc. În 1923 Pillat era aproape o excepție (distanța dintre *Șesurile natale*, ale lui Nichifor Crainic, din 1916 și *Pe Argeș în sus* e enormă sub acest aspect) ; în 1935 Șt. Baciú nu mai face această impresie. El nu e superior lui H. Stamatu, S. Stolnicu ori Virgil Gheorghiu ca limbaj liric : generația care intră în literatură în primii ani de după 1930 cuprinde cîțiva remarcabili poeți pentru care, se poate

crede, poezia nu mai are taine. Nici unul nu e zguduitor ?
Tuturor le sînt străine marele elan liric, suferința, „drama“ ?
Împrejurarea se explică prin concepția însăși despre poezie.
Dacă simbolismul debutează ca un estetism, poezia modernă
sfîrșește ca un estetism. După Ion Barbu, poezia devine un
mijloc de a investiga absolutul, dar nu ca participare la viața
universului, ci ca demers calculat. „Tristețea metafizică“ a
acestor poeți e o curată atitudine intelectuală. Spiritualitatea
poeziei a distrus inocența și libertatea ei. Șt. Baciuc cu tandreț
lui față de lucruri și alți cîțiva, puțini, refuză, deși ei înșiși
intelectuali, intelectualizarea excesivă a poeziei. Protestul lor e
tînîd, căci e nevoie spre a sfărîma tiparele de o îndoială
fundamentală. Într-un fel, generația războiului (D. Stelaru,
care a debutat totuși mai înainte, Geo Dumitrescu, apoi
C. Tonegaru, Ion Caraion ș.a.) va simți cea dintîi nevoia să
se îndoiască de poezie, s-o maltrateze : scrisul frumos va fi
înlocuit cu agramatismul ostentativ, cuvintele vor fi împere-
cheate bizar, estetismul predecesorilor imediați va fi repudiat.
Poezia nu se poate salva de sterilitate decît uitîndu-se pe sine
și revenind la lume : angajîndu-se (moral, social), devenind in-
strument. Rafinarea limbii, punerea poeziei în contact cu gîn-
direa cea mai subtilă, cu penumbrele delicate ale sufletului,
plăcerea jocului, pe scurt, gratuitatea — încetează a mai
fi recunoscute ca merite. Pentru tinerii poeți, obsedați de
experiențele lor dureroase, neobișnuite, de umilințe, de foame,
de moarte, totul trebuie luat de la capăt, idolii distruși, statuile
sfărîmate, templul liniștit și închis în sine al poeziei, devastat
fără milă. Preoților le urmează în chip necesar barbarii.

Schimbarea poeziei nu implică însă întotdeauna și schim-
barea vieții. Cîțiva poeți (Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș,
Ioanichie Olteanu) grupați în jurul *Revistei Cercului literar de*
la Sibiu, sînt promotorii unei altfel de „insurecții“, pur lite-
rare. Ei încearcă să revitalizeze poezia nu întorcînd-o la

contemplativ, tulburat de nostalgii și de neliniști, însă nu un anxios. Șt. Baciú e un poet mai ales al iubirii și al regretului copilăriei. Motivul principal rămîne starea de puritate, de inocență, oroarea de platitudinea vârstei mature :

*„Nici o baie în pielea goală pușcă la gîrlă,
Nici un gînd la cărăbuși, său la fata bolnavă ;
Să mă usuc pe mal lunecos și umed, șopîrlă ;
Să fac poeme în iarbă și-n țărîna jilavă.*

*Cîțiva prieteni vor aduce în loc de bomboane
Un sfat uzat, vor ședea la masă, vor vorbi nesiliți,
Vor fi palizi de inteligență și de carte ca niște lămpioane
Șaisprezece cicatrice, șaisprezece ani de timpură lipiți.“*

Iubita e chemată să bea ceai pe veranda joasă sau la o plimbare matinală prin pădure :

*„Pasul tău mic și iute închis într-o sandală
Cuvîntul tău fierbinte și gestul tău știut.
Ședeam pe-un trunchi de carpen în liniștea totală
ce urcă în amiază — altăr necunoscut.*

*Vorbeam atît de simplu, atît de prietenește,
Incît tăcu-n pădure și fluierul lui Pan.
În gara de departe, vedem cum fumul crește,
Intocmai cum crescură și grînele în lan.“*

Se poate vedea, chiar și numai din aceste citate, cît s-a perfecționat versul românesc. În 1923 Pillat era aproape o excepție (distanța dintre *Șesurile natale*, ale lui Nichifor Crainic, din 1916 și *Pe Argeș în sus* e enormă sub acest aspect) ; în 1935 Șt. Baciú nu mai face această impresie. El nu e superior lui H. Stamatu, S. Stolnicu ori Virgil Gheorghiu ca limbaj liric : generația care intră în literatură în primii ani de după 1930 cuprinde cîțiva remarcabili poeți pentru care, se poate

crede, poezia nu mai are taine. Nici unul nu e zguduitoare ?
Tuturor le sînt străine marele elan liric, suferința, „drama“ ?
Împrejurarea se explică prin concepția însăși despre poezie.
Dacă simbolismul debutează ca un estetism, poezia modernă
sfîrșește ca un estetism. După Ion Barbu, poezia devine un
mijloc de a investiga absolutul, dar nu ca participare la viața
universului, ci ca demers calculat. „Tristețea metafizică“ a
acestor poeți e o curată atitudine intelectuală. Spiritualitatea
poeziei a distrus inocența și libertatea ei. Șt. Baciuc cu tandreț
lui față de lucruri și alți cîțiva, puțini, refuză, deși ei înșiși
intelectuali, intelectualizarea excesivă a poeziei. Protestul lor e
tînîd, căci e nevoie spre a sfărîma tiparele de o îndoială
fundamentală. Într-un fel, generația războiului (D. Stelaru,
care a debutat totuși mai înainte, Geo Dumitrescu, apoi
C. Tonegaru, Ion Caraion ș.a.) va simți cea dintîi nevoia să
se îndoiască de poezie, s-o maltrateze : scrisul frumos va fi
înlocuit cu agramatismul ostentativ, cuvintele vor fi împere-
cheate bizar, estetismul predecesorilor imediați va fi repudiat.
Poezia nu se poate salva de sterilitate decît uitîndu-se pe sine
și revenind la lume : angajîndu-se (moral, social), devenind in-
strument. Rafinarea limbii, punerea poeziei în contact cu gîn-
direa cea mai subtilă, cu penumbrele delicate ale sufletului,
plăcerea jocului, pe scurt, gratuitatea — încetează a mai
fi recunoscute ca merite. Pentru tinerii poeți, obsedați de
experiențele lor dureroase, neobișnuite, de umilințe, de foame,
de moarte, totul trebuie luat de la capăt, idolii distruși, statuile
sfărîmate, templul liniștit și închis în sine al poeziei, devastat
fără milă. Preoților le urmează în chip necesar barbarii.

Schimbarea poeziei nu implică însă întotdeauna și schim-
barea vieții. Cîțiva poeți (Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș,
Ioanichie Olteanu) grupați în jurul *Revistei Cercului literar de*
la Sibiu, sînt promotorii unei altfel de „insurecții“, pur lite-
rare. Ei încearcă să revitalizeze poezia nu întorcînd-o la

hipertrofiat o dimensiune reală : spațiul interior. După o tăcere de peste zece ani, poezia noastră nu trăiește azi în timp, ci în spațiu. Desigur, nu în sensul că n-ar avea legătură cu timpul ; nu timpul istoric e vinovat de maladia ei ? Dar poezia a uitat logica în timp a propriilor vârste interioare : forme care ar trebui să fie moarte, trăiesc, epoci lirice care ar trebui să se succedă, coexistă, suprapunându-se într-o geologie insolită. Istoria își conține toate momentele consecutive într-un singur moment prezent. Pentru poezii înșiși, poezia nu este decît o aventură individuală : ei nu au sentimentul că aparțin unui curent, unei direcții, nu se simt uniți, atrași unui spre alții, ci mai degrabă despărțiți, obligați să facă fiecare, cu mijloacele de care dispune, o experiență care nu e valabilă pentru alții. Niciodată „diversitatea“ poeziei nu a atins acest grad care să îngăduie refacerea în fiecare clipă, în fiecare experiență personală, a tuturor vîrstelor pe care poezia le-a cunoscut. Și nu numai poezia modernă, dar și aceea premodernă sau încă mai veche : lirica de concepție în felul lui Cerna coexistă cu aceea supra-realistă, poezia socială cu aceea ermetică. G. Coșbuc a devenit contemporanul lui Ion Barbu, St. O. Iosif este premers de Lucian Blaga, tendința etică nu exclude gratuitatea. Nu există „nou“ sau „vechi“, formulă perimată ori formulă inedită : nu varietatea e caracteristică (așa cum era, în definitiv, acum patruzeci sau treizeci sau douăzeci de ani), ci sentimentul general că orice posibilitate de a fi a poeziei este egal îndreptățită.

Ciudat „muzeu imaginar“ în care, cum ar spune Al. Philpide :

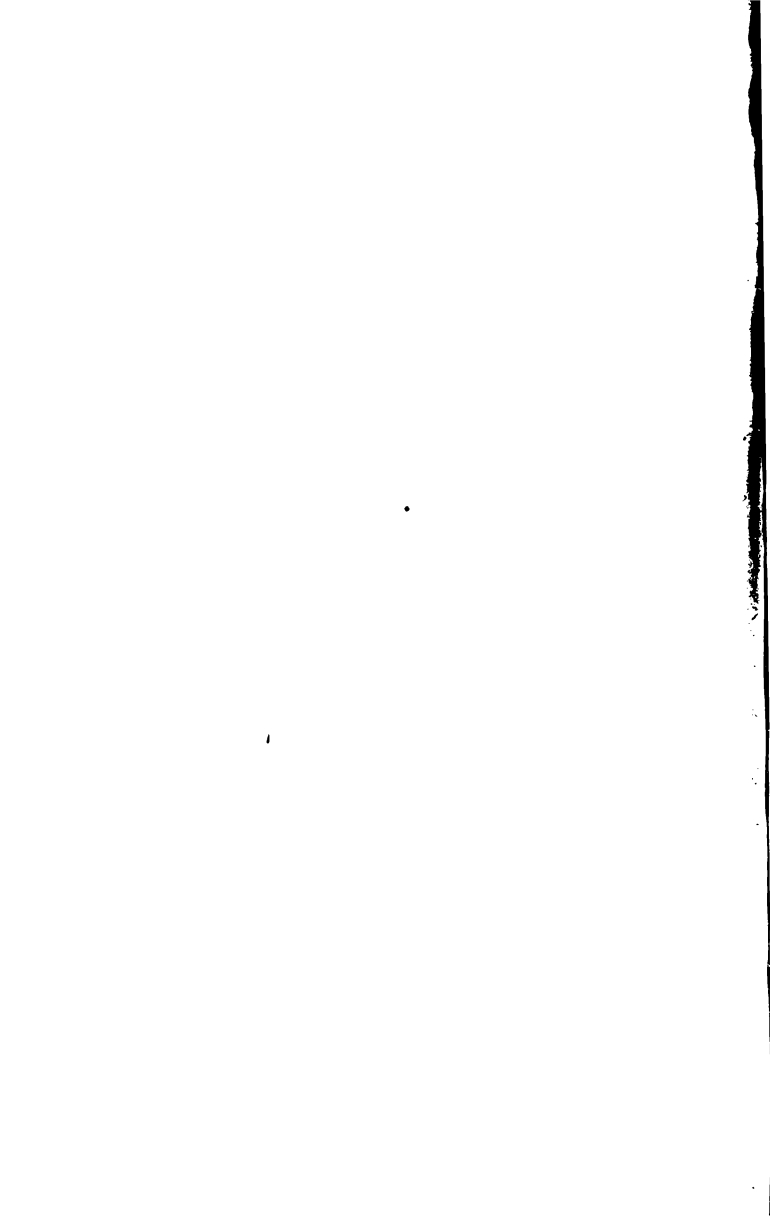
*„epoci varii, și vechi și noi, sînt date
deodată toate“,*

pentru că el nu e urmarea unei sinteze firești, ci a uneia forțate, nu e un echilibru, ci o dezordine ! Viitorul poeziei nu

pare a asculta, el însuși, de aplul nici uneia din tendințele care nu se contrazic, ci se întilnesc cu indiferență astăzi. Trăim în așteptarea marelui poet, poate nenăscut, care să ne smulgă din iluzoriul nostru echilibru, redându-ne unei singure posibilități, călănzindu-ne către ca toate aspirațiile, toată iubirea, care să ne revele bucuria uitată de a fi unilaterali, partizani, fanatici.

NICOLAE MANOLESCU

AVERTISMENT

Cîteva precizări în legătură cu tipul și criteriile acestei antologii sînt absolut necesare, cu atît mai mult cu cît între antologiile românești care o preced nu există nici una asemănătoare. Fără a face un tablou sistematic, să spunem în treacăt că există în general trei tipuri, mai răspîndite, de antologii, dacă exceptăm pe acelea care nu în vedere o întreagă literatură. Poezii înșiși au alcătuit de obicei antologii tematice, cum ar fi Poezia toamnei a lui Ion Pillat ori Lirica mării și Cîntecul iubirii ale lui Vasile Nădărescu. Interesul lor este documentar pentru sensibilitatea și gustul autorului și nu trebuie să țină seama de alt criteriu decît statornicia acestui gust. Ele se adresează în primul rînd amatorilor de poezie, rafinaților chiar, care nu caută lucruri inedite, ci, dimpotrivă, lucruri cunoscute. Nu citim culegerea de folclor a lui Lucian Blaga ca pe aceea a unui folclorist de meserie : ea este o altă imagine a poetului însuși, prin poezii pe care nu le-a scris el, dar pe care ar fi putut să le scrie. Acesta a fost și argumentul cu care a apărut Titu Maiorescu antologia celebră de folclor a lui Alexandru D. Zamfirescu.

Un tip cu totul diferit este acela al unor antologii precum Poezii tineri ardeleni a lui Emil Giurgiuca sau Poezii tineri bucovineni a lui Mircea Streinul. Acestea au valoare mai de seamă pentru specialist, cuprinzînd multe nume fără circulație,

sau atrăgînd atenția asupra caracterelor regionale ale culturii. Sub aspect informativ ele rămîn neprețuite, dar se întîmplă să propună conștiinței critice și 'poeți remarcabili. Între poeți tineri ardeleni publicați de E. Giurgiuca atrag atenția (în afară de Ștefan Baciuc, despre care vorbise înainte și Eugen Lovinescu) M. Beniuc, atunci abia cunoscut, deși apăruseră Cîntecele de pierzanie, Teofil Bugnariu, autor al unui extraordinar poem Joc de miei, Olga Caba, Yvonne Rossignon..

Trecerea spre tipul următor îl face o antologie ca aceea lui Zaharia Stancu din 1934. Și ea urmărește să propună nume neconsacrate, de „poeți tineri“, dar în același timp nu mare o rază limitat regională. În astfel de cazuri e instructiv să vedem ce confirmă și ce infirmă posteritatea din judecata contemporanilor : din Antologia poezilor tineri a lui Zaharia Stancu ceva mai puțin de jumătate din numele sumarului sînt astăzi admise. În sfîrșit, criticii au făcut „antologii ale poezilor de azi“ : spiritul lui Perpessicius e mai evident decît al lui Ion Pillat în antologia lor din 1925 și 1928 (un al treilea volum promis n-a mai apărut). Vladimir Streinu este autorul unei foarte severe antologii — poezie și proză — din păcate fără ecou din cauza epocii tulburi în care a apărut (1943). Ea este și singura care încearcă să compună imaginea unei perioade scurse, deci are și caracter istoric-literar. E foarte curios că antologia a fost socotită așa de rar un mijloc de a face istorie literară : mult mai des ea și-a asumat riscul unei trieri a valorilor contemporane. Din acest punct de vedere, Antologia poezilor de azi a lui Ion Pillat și Perpessicius rămîne în multe privințe un model. Dacă alegerea poeziilor ne pare adesea discutabilă acum — lipsa de perspectivă istorică nu se putea să nu se simtă mai tîrziu — fișele bibliografice reprezintă, în multe locuri, singura sursă de informare. Ideea autorilor de a le întregi cu referințe critice — mergînd pînă la texte rămase în reviste — e cum nu se poate mai fericită. Puținele erori biografice sau bibliografice sînt neglijabile, cînd n-au fost corectate între timp (cum s-a întîmplat cu intervenția lui Ion Barbu în Facla din 1935). Cîteva obser-

cații suscită Literatura română contemporană a lui Vladimir Streinu. Criteriile selecției (aici ne interesează numai poezii) ne scapă. Alături de cei indiscutabili (Arghezi, Blaga, Bacovia etc.), foarte puțini de altfel, figurează și M. Codreanu, Al. T. Stamatiad, G. Topîrceanu. Primul nu poate cu nici un chip intra într-o antologie din care lipsesc și B. Fundoianu, și Tristan Tzara, și Ilarie Voronca, și Emil Botta. Cei alți doi nu țin de epoca 1916—1940 decât mecanic și nu au nici măcar însemnătatea unor precursori. Desigur, nici valoarea cerută de severitatea autorului.

De toate acestea, antologia noastră diferă prin faptul de a se referi în mod mărturisit la o perioadă istoricește încheiată, pe care am numit-o a poeziei moderne. Cum o vom justifica? Încetarea curentelor de la începutul secolului — în special a simbolismului — coincide cu nașterea literaturii române moderne. Proza cunoaște înflorirea romanului îndată după 1920, diversificarea speciilor lui : romanul de observație, de analiză, de atmosferă, romanul eseu ori fantastic ș.a.m.d. Poezia, depășind incertitudinile epocii de tranziție din primele decenii ale secolului și, o dată cu ele, și simbolismul, dă semnele unei maturități indiscutabile. Ceea ce deosebește situația de pînă la război de cea de după război este următorul fapt : conștiința adevăratei poezii iese victorioasă în luptă cu adversitățile și prejudecățile. Numai acum e pregătit terenul pentru acceptarea adîncă a lui Maccdonski sau pentru continuarea neepigonică a lui Eminescu. Ar fi interesant de scris o istorie a poeziei românești și s-ar observa atunci că pînă, după primul război nu există curente de poezie aflate în conflict, conflictul se dă între poezie și ceea ce nu este poezie, și, mai ales, adevărata conștiință a poeziei e departe de a fi aceea care decide, contestată din contra, la tot pasul. Simbolismului nu i se opune un curent poetic unitar : Coșbuc ori Goga sînt mari poeți, dar ei nu fac o tendință, nu pot fi urmați decât de mărunți imitatori. Pe cînd simbolistii — și între ei poeți mai puțin buni decât cei doi — au de partea lor timpul. Sfirșitul secolului XIX e epoca de aur a personalităților izolate și a conflictelor lor :

tendințe ca atare nu sînt în cuprinsul poeziei însăși. Va fi descoperirea perioadei de după marele război. Opunîndu-se orientări, direcții, forme de poezie, personalitățile încetează a se mai opune de fapt, oăci opoziția se petrece sub tutela unei conștiințe poetice comune: Arghezi nu exclude pe Blaga. Curentele de după război se întrădălesc și se conciliază înăuntrul poeziei ca atare: dușmanii din afară au fost demuți biruiți.

Începutul epocii a fost pus de noi în 1916. Anul e desigur simbolic. El putea fi 1918 sau chiar 1919, cînd au debutat ațiția din scriitorii moderni. Dar în 1916 apare Plumb al lui Bacovia cuprînzînd, e drept, poezii scrise mai demult, dar fiind un punct crucial: el este semnificație și pentru lirica simbolistă, pe care o încheie și pentru lirica modernă, pe care o deschide. Bacovia e marele poet cu care trebuie să începem. Vladimir Streinu vorbește de trei faze ale poeziei moderne: între 1916 și 1925, „lirismul românesc nu poate fi luat decît în întregimea lui, ca unitate confuză și mișcătoare, cu sensuri neprecizate încă”; între 1925—1933, „formulele se limpezesc, lirismul nostru luînd înățășirea a două forțe antinomice — modernism și tradiționalism”; după 1933, „modernii încep să se tradiționalizeze și tradiționaliștii să se modernizeze” (Literatura română contemporană, p. VII). Aceste trei faze rămîn plauzibile și din punctul nostru de vedere. Anii primului război și primii ani de după (pînă spre 1922—1923) se caracterizează prin suprapunerea tendințelor noi (mai ales în jurul cenacului și revistei lui Lovinescu) peste urme ale simbolismului și ale celorlalte formule vechi. Spre 1923, poezia nouă e constituită și se vede tot mai limpede gruparea forțelor în jurul ideii de modern sau de tradiție. Modernismul excesiv dă naștere mișcării de avangardă, tradiționalismul excesiv se numește ortodoxism. Și unul și altul pun accentul pe valoarea principală a ideii și promulgă „teoria” orientării. Deceniul al treilea stă sub semnul acestui conflict. Dar după 1932—1933, poezia se îndreaptă, nu pe alte căi, dar spre alte sensuri. Modern sau tradițional nu mai înseamnă în această perioadă o noțiune

afit de hotărâtoare și nici cu o la fel de mare putere de iradiatie.

Antologia noastră cuprinde această epocă, desprinsă și de faza tranzitorie, de sub 1916 și de faza finală, de după 1940. Arantaia e că ne aflăm în fața unui timp literar unitar. Nu am introdus nici poeți morți, literar vorbind, înainte, nici poeți care au atins maturitatea după 1948. Ar fi de căzut cele citate excepții aparente. Dintre poeții simbolisti am menținut pe Bacovia, pe Minulescu și pe N. Davidescu, precursori, dar și participanți la poezia modernă. Matei Caragiale lipsește pentru că poeziile au fost scrise imediat după 1912, deși volumul a apărut în 1936 (dar a-l păstra în antologie ar fi fost a nedreptăți pe un D. Iacobescu, de exemplu, poet de la începutul secolului publicat în volum tocmai în 1930!). Nu am vrut să procedăm mecanic și nu ne-am dat în lături de a trece peste orice considerente de dată a apariției etc.... atunci când lucrurile ni se păreau clare.

Nu am cuprins în antologie nici un poet care, debutând înainte de război, ține — prin volumele sale de maturitate — de epoca postbelică. E cazul lui M. Beninc, E. Jebeleanu și ceilalți. Sunt și poeți ca D. Stelaru, Gellu Naum, V. Teodorescu, prezenți încă înainte de război, dar care — prin modalitate, mai mult, prin anii apariției volumelor de maturitate — trebuie legați de generația războiului. D. Stelaru, de exemplu, deși debutează prin 1937 în reviste, scoate primul volum, Ora fantastică, abia în 1942, și nu întâmplător: perioada în care se afirmă ca un poet original și interesant e aceea a anilor 1944—1946.

Criteriul nostru esențial rămâne însă valoarea poetului. Nu valoarea fragmentară a operei: am inclus poeți care n-au lăsat o operă celebră în ansamblu, dar pot fi memorabili pentru o poezie ori chiar două. E cazul Joekui de miei a lui Teofil Bugnariu, al Cetății soarelui a lui Corneliu Moldovanu, a Cîntecului pentru o fetiță moartă a Yvonnei Rossignon și al altora. Poate că exemplul cel mai bun este Mircea Streinul, autor de mari cantități de poezie, din care numeroase strofe

și chiar poezii întregi ar fi meritat să fie citate, dar care, în totul, e un poet ilizibil și aproape fără valoare. Desigur nu ne vom putea explica aici gustul (ori poate lipsa lui); am schițat câteva analize în prefață. Și dacă, probabil, nimeni nu ne va blama că am omis pe un C. Argintaru, George A. Petre, I. O. Suceveanu, C. Miu-Lerca, vor fi destui în dezacord cu noi asupra unor poeți onorabili ca Al. Călinescu, V. Carianopol, V. Eftimiu, Elena Farago etc. Spre a încheia cu acest aspect să spunem că noi am citit, prin forța lucrurilor, cu mult mai mult și că absența unor nume poate cunoscute multora nu e o omisiune gratuită. Fără să vrem a da măcar numele tuturor poeziilor din această epocă, citați de noi, vom menționa pe cele susceptibile să trezească nedumeriri: Felix Aderca, Emanoil Bucuța, Șt. Bascovici, H. Bonciu, Barbu Brezianu, Ion Buzdugan, V. Ciocîlteu, Vl. Cavarnali, Al. Claudiu, Luca Ion Caragiale, M. Codreanu, A. Dominic, Emil Dorian, A. Enășescu, Leon Feraru, Horia Furtună, Ion Foti, Ioan Georgescu, Al. Gherghinescu-Vania, Emil Isac, Ion Th. Ilea, G. Lesnea, T. Murășanu, Alfred Moșoiu, Gh. Magheru, T. Măinescu, Claudia Millian, V. Moscovici, N. I. Milcu, Donar Munteanu, Sanda Movilă, Florica Mumuianu, M. Moșandrei, Șt. I. Nenitescu, G. Nichita, C. Nissipeanu, Dragoș Protopopescu, Mircea Pavelescu, Marcel Romanescu, G. Rotică, Al. Robot, Ion Marin Sadoveanu, M. Săulescu, Paul Sterian, G. Talaz, D. N. Teodorescu, G. Tutoveanu, I. Valerian, G. Voevidca, Iulian Vesper, Tudor Vianu ș.a.

În cazul fiecărui autor am încercat să alcătuim o bibliografie rezonabilă a operei, omițind doar desfășurarea titlurilor de opere din domenii fără legătură cu literatura (operele matematice ale lui Ion Barbu, acele medicale ale lui V. Voiculescu sau acele muzicale ale lui Andrei Tudor). Gîndul nostru ascuns a fost, indicînd tot ce a scris poetul, de a sublinia că un poet este un intelectual, un om de cultură. Cum puteam combate mai bine din mintea unor poeți tineri ideea falsă că talentul te dispensează de cultură decît informînd asupra copleșitoarei opere filozofice a unui Lucian

Blaga ? Biografia e cu totul sumară. Referințele critice n-au decît pretenția de a orienta : am exclus, unde aveam altele, articolele care nu au în vedere decît volume izolate ori aspecte secundare ale operei, am trimis mai ales la critici serioși, demni de încredere. Menționăm de obicei volumul cel mai accesibil. Cum o antologie e o critică sau o istorie literară în citate, nu trebuie să surprindă că ne-am indicat și pe noi ca autor al unor studii despre poezii incluși. Reluînd în prefață opinii de acolo și mai ales concepînd întreaga antologie ca pe o operă personală ar fi fost o ipocrizie să ascundem că am scris mai pe larg altădată despre aceste lucruri.

În gruparea poezilor în sumar s-a ținut seama în general de anul de naștere al fiecăruia. Excepție face Arghezi care, deși născut în 1880, a fost inclus după Bacovia și Minulescu, ambii născuți în 1881.

În cazul poezilor care au același an de naștere, am adoptat ordinea alfabetică, cu excepția lui Ion Barbu, care a fost așezat după Lucian Blaga, deschizînd al doilea volum al culegerii.

Poeziile au fost așezate în ordinea apariției volumelor, respectîndu-se succesiunea lor în cadrul fiecărei cărți în parte. La sfîrșitul poeziilor din același volum am indicat titlul cărții sau al ciclului.

Nu putem pune punct înainte de a recunoaște ceea ce datorăm poetului Ion Acsan, responsabil din partea editurii cu această carte. El și-a depășit cu mult atribuțiile, nu numai făcînd munca ingrată și nerăsplătită de a copia zeci de poezii spre a fi multiplicare (în lipsa edițiilor de circulație), dar ne-a dat sugestii utile și de multe ori a colaborat cu noi la fixarea sumarului.

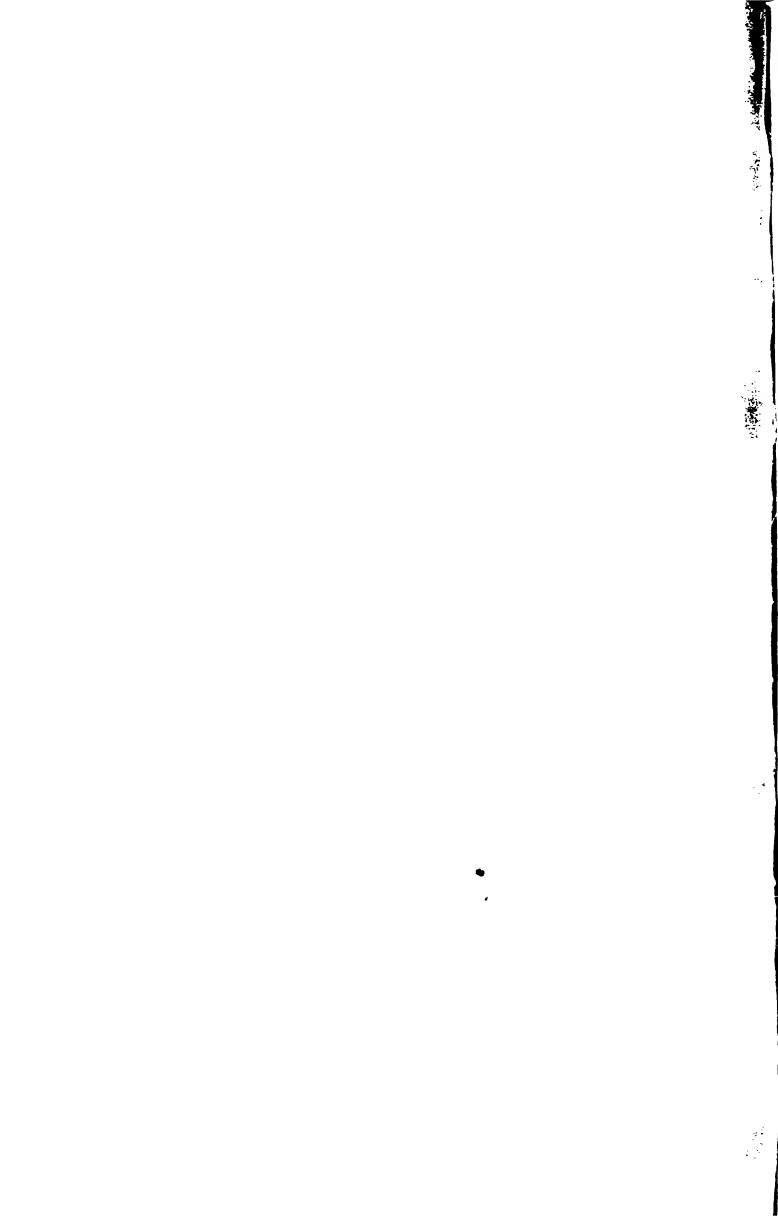
N. M.

I

DE LA G. BACOVIA
LA LUCIAN BLAGA

PLUMB

Dormeau adînc sicriile de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmînt —
Stam singur în cavou... și era vînt...
Și scîrțiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig —
Stam singur lîngă mort... și era frig...
Și-i-atîrnau aripele de plumb.

LACUSTRĂ

De-atîtea nopți aud plouînd,
Aud materia plîngînd...
Sînt singur, și mă duce-un gînd
Spre locuințele lacustre.

Și parcă dorm pe scînduri ude,
În spate mă izbește-un val —

Tresar prin somn, și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal.

Un gol istoric se întinde,
Pe-aceleași vremuri mă găsesc...
Și simt cum de atîta ploaie
Piloții grei se prăbușesc.

De-atîtea nopți plouînd,
Tot tresărind, tot așteptînd...
Sînt singur, și mă duce-un gînd
Spre locuințele lacustre.

SONET

E-o noapte udă, grea, te-neci afară,
Prin ceață — obosite, roșii, fără zare —
Ard, afumate, triste felinare,
Ca într-o crîsmă umedă, murdară.

Prin măhălăli mai neagră noaptea pare...
Șivoaie-n case triste inundară —
Ș-auzi tușind o tuse-n sec, amară —
Prin ziduri vechi ce stau în dărîmare.

Ca Edgar Poe, mă reîntorc spre casă,
Ori cu Verlaine, topit de băutură —
Și-n noaptea asta de nimic nu-mi pasă.

Apoi, cu pași de-o nostimă măsură,
Prin întuneric bîjbîiesc prin casă,
Și cad, recad, și nu mai tac din gură.

TABLOU DE IARNĂ

Ninge grozav pe cîmp la abator
Și sînge cald se scurge pe canal ;
Plină-i zăpada de sînge animal —
Și ninge mereu pe-un trist patinor...

E albul aprins de sînge-nchegat
Și corbii se plimbă prin sînge... și sug ;
Dar ceasu-i tîrziu... în zări corbii fug, —
Pe cîmp la abator s-a înnoptat.

Ninge mereu în zarea-nnoptată...
Și-acum cînd geamuri triste se aprind
Spre abator vin lupii licărind.
— Iubit-o, sînt eu la ușa înghețată.

PĂLIND

Sînt solitarul pustiilor piețe
Cu tristele becuri cu pală lumină —
Cînd sună arama în noaptea deplină,
Sînt solitarul pustiilor piețe.

Tovarăş mi-i risul hidos, şi cu umbra
Ce sperie cîinii pribegi prin canale ;
Sub tristele becuri cu razele pale,
Tovarăş mi-i risul hidos, şi cu umbra.

Sînt solitarul pustiilor pieţe
Cu jocuri de umbră ce dau nebunie ;
Pălind în tăcere şi-n paralizie, —
Sînt solitarul pustiilor pieţe...

DECEMBRE

Te uită cum ninge decembre,
Spre geamuri, iubito, priveşte —
Mai spune s-aducă jăratec
Şi focul s-aud cum trosneşte.

Şi mîna fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia.
Sau zilele mele — totuna —
Aş vrea să le-nvăţ simfonia.

Mai spune s-aducă şi ceaiul,
Şi vino şi tu mai aproape, —
Citeşte-mi ceva de la poluri,
Şi ningă... zăpada ne-ngroape.

Ce cald e aicea la tine.
Şi toate din casă mi-s sfinte, —

Te uită cum ninge decembre...
Nu rîde... citește-nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa —
Te uită, zăpada-i cît gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și-nainte,
Te uită cum ninge decembre,
Nu rîde, citește-nainte.

NEVROZĂ

Afară ninge prăpădind,
Iubita cîntă la clavir,
Și tîrgul stă întunecat,
De parcă ninge-n cimitir.

Iubita cîntă-un marș funebru,
Iar eu nedumerit mă mir ;
De ce să cînte-un marș funebru...
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

E

Ea plînge, și-a căzut pe clape,
Și geme greu ca în delir...
În dezacord clavirul moare,
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

Și plîng și eu, și tremurînd
Pe umeri pletele-i resfir...
Afară tîrgul stă pustiu
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

MOINĂ

Și toamna, și iarna
Coboară-amîndouă ;
Și plouă, și ninge, —
Și ninge, și plouă.

Și noaptea se lasă
Murdară și goală ;
Și galbeni trec bôlnavi
Copii de la școală.

Și-s umezi păreții,
Și-un frig mă cuprinde —
Cu cei din morminte
Un gînd mă deprinde...

Și toamna, și iarna
Coboară-amîndouă ;
Și plouă, și ninge, —
Și ninge, și plouă.

RAR

Singur, singur, singur.
Intr-un han, departe —
Doarme și hangiul,
Străzile-s deșarte,
Singur, singur, singur...

Plouă, plouă, plouă...
Vreme de beție —
Și s-ascuți pustiu,
Ce melancolie !
Plouă, plouă, plouă...

Nimeni, nimeni, nimeni...
Cu atît mai bine —
Și de-atîta vreme
Nu știe de mine
Nimeni, nimeni, nimeni...

Tremur, tremur, tremur...
Orice ironie
Vă rămîne vouă —
Noaptea e tîrzie,
Tremur, tremur, tremur...

Veșnic, veșnic, veșnic...
Rătăciri de-acuma
N-or să mă mai cheme —
Peste visé bruma,
Veșnic, veșnic, veșnic...

Singur, singur, singur...
Vreme de beție —
I-auzi cum mai plouă,
Ce melancolie !
Singur, singur, singur...

SEARĂ TRISTĂ

Barbar, cînta femeia-aceea,
Tîrziu, în cafeneaua goală,
Barbar cînta, dar plin de jale, —
Și-n jur era așa rășcoală...
Și-n zgomot monstru de țimbale,
Barbar, cînta femeia-aceea.

Barbar, cînta femeia-aceea...
Și noi eram o ceată tristă —
Prin fumul de țigări, ca-n nouri,
Gîndeam la lumi ce nu există...
Și-n lungi, satanice ecouri
Barbar, cînta femeia-aceea.

Barbar, cînta femeia-aceea,
Și-n jur era așa rășcoală...
Și nici nu ne-am mai dus acasă,
Și-am plîns cu frunțile pe masă,
Iar peste noi, în sala goală, —
Barbar, cînta femeia-aceea...

CUPTOR

Sînt cîțiva morți în oraș, iubito,
Chiar pentru asta am venit să-ți spun ;
Pe catafalc, de căldură-n oraș,
Încet, cadavrele se descompun.

Cei vii se mișcă și ei descompuși,
Cu lutul de căldură asudat ;
E miros de cadavre, iubito,
Și azi, chiar sinul tău e mai lăsat.

Toarnă pe covoare parfume tari,
Adu roze pe tine să le pun ;
Sînt cîțiva morți în oraș, iubito,
Și-ncet, cadavrele se descompun...

TOAMNĂ

Răsună din margini de tîrg
Un bangăt puternic de armă ;
E toamnă... metalic s-aud
Gorniștii, în fund, la cazarmă.

S-aude și-un clopot de școală,
E vînt, și-i pustiu, dimineată ;
Hîrtii și cu frunze, de-a valma,
Fac roată-n vîrteje, pe-o piață.

Se uită în zări catedrala,
Cu turnu-i sever și trufaș ;
Grădina orașului plînge,
Și-aruncă frunzișu-n oraș.

Și vine, ca-n vremi de demult,
Din margini, un bucium de-alarmă,
E toamnă... metalic s-aud
Gorniștii, în fund, la cazarmă.

PANORAMĂ

Plîngea caterinca-fanfară
Lugubru în noapte, tîrziu...
Și singur priveam prin ochene,
Pierdut în muzeul pustiu...

Și-n lumea ochenelor triste
Mă prinse sinistre gîndiri —
În jurul meu corpuri de ceară,
Cu hîde și fixe priviri.

Și-acea caternică-fanfară
Îmi dete un tremur satanic ;
În racle de sticlă — princese
Oftau, în dantele, mecanic.

Și-atunci am fugit plin de groază
Din sumbrul muzeu fioros,

Oraşul dormea în tăcere,
Flaşneta plîngea cavernos.

Plîngea caterinca-fanfară
O arie tristă, uitată...
Şi stam împietrit... şi de vécuri,
Cetatea părea blestemată.

NOCTURNĂ

Stau... şi moina cade, apă, glod...
Să nu mai ştiu nimic, ar fi un singur mod —
Un bec agonizează, există, nu există, —
Un alcoolic trece piaţa tristă.

Oraşul doarme ud în umezeala grea.
Prin zidurile astea, poate, doarme ea, —
Case de fier în case de zid,
Şi porţile grele se-nchid.

Un clavir îngînă-ncet la un etaj.
Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj —
Stropii sar,
Ninge zoios,
La un geam, într-un pahar,
O roză galbenă se uită-n jos.

PLUMB DE TOAMNĂ

Deja, tuşind, a şi murit o fată,
Un palid visător s-a împuşcat ;
E toamnă şi de-acuma s-a-nnoptat...
— Tu ce mai faci, iubita mea uitată ?

Intr-o grădină publică, tăcută,
Pe un nebun l-am auzit răcnind,
Iar frunzele cu droaia se desprind ;
E vînt şi-orice speranţă e pierdută.

Prin tîrgu-nvăluit de sărăcie,
Am întîlnit un popă, un soldat...
De-acum pe cărţi voi adormi uitat,
Pierdut într-o provincie pustie.

Deja, au şi pornit pe lumea eronată
Ecouri de revoltă şi de jale ;
Tot mai citeşti probleme sociale...
Sau, ce mai scrii, iubita mea uitată ?

PLOUA

Da, plouă cum n-am mai văzut...
Şi grele tălângi adormite,
Cum sună sub şuri învechite !
Cum sună în sufletu-mi mut !

Oh, plînsul tălângii cînd plouă !

Și ce enervare pe gând !
Ce zi primitivă de tină !
O bolnavă fată vecină
Răcnește la ploaie, rîzînd...

Oh, plînsul tălângii cînd plouă !

Da, plouă... și sună umil
Ca tot ce-i iubire și ură —
Cu-o muzică tristă, de gură,
Pe-aproape s-aude-un copil.

Oh, plînsul tălângii cînd plouă !

Ce basme tălângile spun !
Ce lume-așa goală de vise !
...Și cum să nu plîngi în abise,
Da, cum să nu mori și nebun ?

Oh, plînsul tălângii cînd plouă !

NERVI DE TOAMNA

La toamnă, cînd frunza va îngălbeni,
Cînd pentru fizici nu se știe ce noi surprize vor
veni, —
Alcoolizat, bătut de ploi, cum n-am mai fost cîndva,
Tîrziu, în geamul tău, încet, cu o monedă voi suna.

Și-n toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus,
Cînd vîntul va boci, din nou, la cei de jos, la cei
de sus,—

La geamul tău, în spaima nopții, ca un prelung final,
Voi repeta că anii trec mereu mai greu, și mai brutal.

Va bate ploaia... și tîrziu, la geamul tău voi
plînge-ncet...

Va rătăci alcoolizat, apoi, în noapte, un schelet, —
Nimic tu nu vei auzi din cîte voi avea de spus...

În toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus.

(Plumb)

SINGUR

Odaia mea mă înspăimîntă
Cu brîie negre zugrăvită —
Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluiera cîntă.

— Odaie, plină de mistere,
În pacea ta e nebulie ;
Dorm umbre negre prin unghere,
Pe masă arde o făclie.

— Odaie, plină de ecouri,
Cînd plînsu-ncepe să mă prindă,
Stau triste negrele tablouri —
Făclia tremură-n oglindă.

Odaia mea mă înspăimintă...
Aici n-ar sta nici o iubită,
Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluieri cântă.

NOTE DE PRIMĂVARĂ

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Vis de-albastru și azur,
Te mai văd, te mai aud !

Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.

Dintr-un fluier de răchită,
Primăvară,
O copilă poposită la fântină
Te îngână
Pe câmpia clară...

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Te mai văd, te mai aud,
Vis de-albastru și azur.

FANFARĂ

Ce tristă operă cînta
Fanfara militară
Tîrziu, în noapte, la grădină...
Și tot orașul întrista
Fanfara militară.

Plîngeam, și rătăceam pe stradă
În noaptea vastă și senină ;
Și-atît de goală era strada —
De-amanți grădina era plină.

Orașul luminat electric
Dădea fiori de nebunie —
Era o noapte de septembrie,
Atît de rece și pustie !

Și tot orașul întrista
Fanfara militară...
Tîrziu, în noapte, la grădină,
Ce tristă operă cînta
Fanfara militară.

VALS DE TOAMNĂ

La geamuri, toamna cîntă funerar
Un vals îndoliat, și monoton...
— Hai să valsăm, iubito, prin salon,
După al toamnei bocet mortuar.

Auzi, cum muzica răsună clar
În parcul falnic, antic, și solemn, —
Din instrumente jalnice, de lemn,
La geamuri, toamna cîntă funerar.

Acum, suspină valsul, și mai rar,
O, lasă-mă acum să te cuprind...
— Hai, să valsăm, iubito, hohotind,
După al toamnei bocet mortuar.

(Scînteii galbene)

EGO

Tot mai tăcut și singur
În lumea mea pustie —
Și tot mai mult m-apasă
O grea mizantropie.

Din tot ce scriu, iubito,
Reiese-atît de bine
Aceeași nepăsare
De oameni, și de tine.

POEMĂ FINALĂ

Eu trebuie să beau, să uit ceea ce nu știe nimeni,
Ascuns în pivnița adîncă, fără a spune un cuvînt,
Singur să fumez acolo, neștiut de nimeni,
Altfel, e greu pe pămînt...

Pe stradă urle viața, și moartea,
Și plîngă poeții poema lor vană...
Știu.

Dar foamea grozavă nu-i glumă, nu-i vis —
Plumb, și furtună, pustiu,
Finis...

Istoria contemporană...

E timpul... toți nervii mă dor...

O. vino odată, măreț viitor.

Eu trebuie să plec, să uit ceea ce nu știe nimeni,
Mîhnit de crimele burgheze fără a spune un cuvînt,
Singur să mă pierd în lume, neștiut de nimeni,
Altfel. e greu pe pămînt...

(Cu voi)

ROMANȚA NOULUI-VENIT

Străinule ce bați la poartă,
De unde vii
Și cine ești ?...
Străinule de lumea noastră,
Răspunde-ne de unde vii,
Prin care lumi trăiești coșmarul nepovestitelor povești
Și-n care stea găsești coloarea decoloratei nebunii ?...

De unde vin ?...
De unde pot veni cînd ochii-mi,
Plini de regrete și tristeți,
Par două candelă aprinse în cripta morților poeți ?
Priviți...
Sandalele-mi sînt rupte
Iar toga ce mi-o dete-Apolo
În noaptea cînd pornii spre voi
Abia-și mai flutură albastrul de-a-lungul umerilor goi.
Sînt gol —
Căci calea-mi fuse lungă,
Și-n calea mea-ntîlnii pe rînd
Pe toți cîți vrură să vă vîndă
Podoabe noi ce nu se vînd,
Pe cei ce vrură să vă cînte romane noi,

Pe cei ce vrură
Să vă-ndrumeze spre mai bine —
Spre-acel frumos întrezărit
În armoniile eterne
Dintr-un sfârșit
Și-un infinit —
Pe cei ce v-au adus lumina,
Pe cei ce i-ați primit cu ură
Și i-ați gonit cu pietre —
Pietre ce s-or preface-n pedestale
În clipa când vă va cuprinde beția altor ideale !...

De unde vin ?
Eu vin din lumea creată dincolo de zare —
Din lumea-n care n-a fost nimeni din voi,
Eu vin din lumea-n care
Nu-i ceru-albastru,
Și copacii nu-s verzi, așa cum sînt la voi,
Din lumea Nimfelor ce-așteaptă sosirea Faunilor goi,
Din lumea cupelor deșarte și totuși pline-n orice
clipă,
Din lumea ultimului cîntec,
Purtat pe-a berzelor aripă
Din țarm în țarm,
Din țară-n țară,
Din om în om,
Din gură-n gură, —
Din lumea celor patru vînturi-
Și patru puncte cardinale !...

Deschideți poarta dar,
Și-n cale
Ieșiți-mi toți cu foi de laur,

Iar voi, ce măsurați cu versul gîndirile ce n-au
măsură,

Veniți în jurul meu degrabă,
Și-n cîntul lîrelor de aur,
Porniți cu mine împreună
Spre lumea-n care nu-s castele cu punți
Și șanțuri feudale,
Nici ruginite porți de-aramă, la care bat cei noi
sosiți...

Veniți cu toți cît mai e vreme,
Și mai puteți cînta —
Veniți !...
Veniți să vă aprind în suflet lumina stinselor făcii
Și-n versuri fantasmagoria și vraja noilor magii !
Iar cînturile voastre —
Cînturi cu care azi cerșiți o piine —
Să le-ncunun cu strălucirea aureolelor de mîine !...

Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare.

Era prin anul *una mic și nouă sute opt*... îmi pare.

ROMANȚA CHEII

Cheia ce mi-ai dat aseară —
Cheia de la poarta verde —
Am pierdut-o chiar aseară !...
Dar ce cheie nu se pierde ?

Cheia ce mi-ai dat aseară
Mi-a căzut din turn,
Pe scară,
Și căzînd, mi-a stins lumina.

Cheia ce-am pierdut aseară
Am cătat-o ;
Dar pe scară,
Era noapte ca și-afară —
Noapte ca sub boltuita
Cupolă de mănăstire
Cînd s-au stins pe la icoane
Lumînările de ceară.

Și-am rămas în turnul gotic —
Turnul celor trei blazoane :
Al Iubirii,
Al Speranței,
Și-al Credinței viitoare...
Și-am rămas în turnul gotic
Domn pe-ntinsele imperii
Ale negrului haotic.

Și-au trecut de-aseară clipe,
Și-au trecut de-aseară ore,
Și-ale zorilor aripe
Fluturatu-mi-au grăbite,
Ca și clipele trăite
Pe-albul treptelor sonore.

Și m-am coborît pe scară...
Dar pe cea din urmă treaptă

Cheia ce mi-ai dat aseară
Am găsit-o prefăcută
Într-o cupă albă, plină
Cu vin verde de cucută.

Și pe cea din urmă treaptă
Am îngenuncheat
Și-am plîns —
Căci pe cea din urmă treaptă,
Ca-ntr-o carte înțeleaptă,
Am cetit în fundul cupei
Naufragiul ce m-așteaptă !...

SOSESC CORĂBIILE

lui Krikor Zambaccian

Sosesc corăbiile,
Vino,
Să le vedem cum intră-n port —
Să le vedem cum obosite de-atîta luptă cu furtuna,
Își lasă ancorele grele, să cadă una cîte una,
Așa cum fiecare parcă și-ar îngropa cîte un mort !...

Sosesc cu pînzele umflate,
Ca niște sînuri de femeie
Pe care-o buză pătimasă le-a-nvînetit de sărutări,
Și parcă-aduc cu ele toată splendoarea vechilor serbări
În cinstea lui Neptun —
Temutul stăpîn al mărilor Egee.

Sosesc din larg, misterioase,
Ca niște semne de-ntrebare...
Nu știm din care fund de lume —
Din răsărit,
Sau din apus —
Dar știm că ori de unde pleacă
Ne-aduc vești noi și-ndestulare...
Sosesc corăbiile...
Vino,
Să le-ntrebăm ce ne-au adus !...

ODELETA

În cinstea ta, —
Cea mai frumoasă și mai nebună dintre fete, —
Voi scri trei *ode*,
Trei *romanțe*,
Trei *elegii*,
Și trei *sonete*.
Și-n cinstea ta, —
Cea mai cîntată din cîte-n lume-au fost cîntate, —
Din fiecare vers voi face
Cîte-un breloc de-argint, în care
Gîndurile-mi vor sta alături ca niște pietre nestimate
De-a pururi încrustate-n bronzul
Unei coroane princiare !...

Din țara-n care dorm de veacuri vestiții *Faraoni*,
Din țara,
În care *Sfincșii* stau de vorbă cu Nilul sfînt
Și cu *Sahara*,
Din țara-n care palmierii

Vestesc arabilor furtuna
Și caravanelor pierdute
Că nu se mai întorc nici una,
Din țara asta minunată.
Tăcută,
Tristă
Și bizară,
Îți voi aduce trei smaralde nemaivăzute-n altă țară,
Trei perle blonde pescuite de *Negri*-n golful de Aden
Și trei rubine-nsîngerate, ascunse toate-ntr-un refren
De *Triolet*,
Pe care nimeni nu-l va înțelege, fiindcă nu-i
În lume nimeni să-nțeleagă simbolul *Trioletului*...

CELEI CARE PLEACĂ

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată...
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie...
Dar ce anume-a fost,
Ce-am vrut să fie
Noi nu vom ști-o poate niciodată...

A fost un vis trăit pe-un țărm de mare,
Un cîntec trist, adus din alte țări
De niște pasări albe — călătoare
Pe-albastrul răzvrătit al altor mări —
Un cîntec trist adus de marinarii
Sosiți din Boston
Norfolk
și New York,
Un cîntec trist ce-l cîntă-ades pescarii
Cînd pleacă-n larg și nu se mai întorc.

Și-a fost refrenul unor triolete
Cu care-alt' dată un poet din Nord,
Pe marginile albului fiord
Cerșea iubirea blondelor cochete .

A fost un vis,
Un vers,
O melodie
Ce n-am cântat-o poate niciodată...
.....
Tu crezi c-a fost iubire-adevărată ?...
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie !

CELEI CARE MINTE

Et fais-moi des serments que tu rompras demain¹.

PAUL VERLAINE

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mâine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert —
E vechi păcatul
Și nu ești prima vinovată !...

În cinstea ta
Cea mai frumoasă din toate fetele ce mint,
Am ars miresme-otrăvitoare în trepieduri de argint,
În pat ți-am presărat garoafe
Și maci —
Tot flori însingurate —

---

¹ Și fă-mi jurăminte pe care le vei călca mâine (fr.)

Și cu parfum de brad pătat-am dantela pernelor
curate,
Iar în covorul din perete ca și-ntr-o gلاstră am înfipt
Trei ramuri verzi de lămâiță
Și-un ram uscat d-Eucalipt.

Dar iată,
Bate miezul nopții...
E ora cînd amantii, alt dată,
Sorbeau cu-amantele-mpreună otrava binecuvîntată...
Deci vino,
Vino și desprinde-ți din pieptenul de fildeș părul,
Înfinge-ți în priviri Minciuna
Și-n caldul buzei Adevărul
Și spune-mi :
Dintre cîți avură norocul să te aibă-așa,
Cîți au murit
Și cîți blestemă de-a nu te fi putut uita ?...

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert —
E vechi păcatul
Și nu ești prima vinovată.

Deci, nu-ți cer vorbe-mperecheate de sărutări.
Nu-ți cer să-mi spui
Nimic din tot ce-ai spus la alții,
Ci tot ce n-ai spus nimănui.
Și nu-ți cer patima nebună și fără de stîrșit.
Nu-ți cer
Nimic din ce poetul palid
Cerșește-n veci de veci, stingher,

Voi doar să-mi schimbi de poți o clipă
Din șirul clipelor la fel,
Să-mi torni în suflet infinitul unui pahar de hidromel,
În păr să-mi împletești cununa de laur verde
Și-n priviri
Să-mi împietrești pe veci minciuna neprihănitelor
iubiri.

Și-așa, tăcuți —
Ca două umbre, trântiți pe maldărul de flori —
Să-ncepem slujba-n miez de noapte
Și mâine s-o sfârșim în zori !

(Romante pentru mai târziu)

CÎNTA UN MATELOT...

lui V. Demetrius

Cînta un matelot la proră
Și imnul lui solemn plutea
Pe-ntinsul Mării Marmara,
Ca-ntr-o cetate spaniolă,
Cînd orologiul din cupolă
Anunță fiecare oră
Printr-un preludiu de mandolă...

Cînta un matelot la proră...
Și marea nu-l înțelegea.

Cînta un matelot la proră...
Un singur matelot cînta.

Și totuși vocea lui sonoră
Părea pe iahtul ancorat,
Un cor solemn de preoți tineri,
Ce-ngroapă-n noaptea Sfintei Vineri
Un nou profet crucificat
Pe-o nouă Golgota...

Cînta un matelot la proră
Și-ntregul echipaj dormea.

Cînta un matelot la proră.
Dar ce lunatic l-asculta
Și cine cîntu-i repeta
Din largul Mării Marmara,
Cînd mateloții toți dormeau
Și marca nu-l înțelegea ?...

Cînta un matelot la proră
Și-n larg sirenele plîngeau !...

(De vorbă cu mine însumi)

CU TOANNA ÎN ODAIE

lui Dion Mardan

Mi-a bătut azi noapte Toanna-n goam
Mi-a bătut cu degete de ploaie...
Și la fel ca-n fiecare an,
M-a rugat s-o las să intre în odaie
Că-mi aduce o cutie de „Capstan”
Și țigări de foi din Rotterdam...

Am privit în jurul meu și-n mine :
Soba rece,
Pipa rece,
Mîna rece,
Gura rece...

Doamne !... Cum puteam s-o las să plece ?
Dacă pleacă, cine știe cînd mai vine ?
Dacă-n toamna asta, poate,
Toamna-mi bate
Pentru cea din urmă oară-n geam ?
„*Donnez-vous la peine d'entrer, Madame*“...

Și femeia cu privirea fumurie
A intrat suspectă și umilă
Ca o mincinoasă profeție
De Sibilă...

A intrat...
Și odaia mea-ntr-o clipă
S-a încălzit ca un cuptor de pîine
Numai cu spirala unui fum de pipă
Și cu sărutarea Toamnei care mîine
O să moară... vai !...
Bolnavă de gripă...

ACUARELA

Claudiei Millian

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămînă,
Orașenii pe trotuare
Merg ținîndu-se de mînă,

Și-n orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână,
De sub vechile umbrele, ce suspină
Și-sendoaie,
Umede de-atîta ploaie,
Orașenii pe trotuare
Par păpuși automate, date jos din galantare.

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână,
Nu răsună pe trotuare
Decît pașii celor care merg ținîndu-se de mîna,
Numărînd
În gînd
Cadența picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Și din cer,
Cu puterea unui ser
Dătător de viață lentă,
Monotonă,
Inutilă
Și absentă...

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
Un bătrîn și o bătrînă —
Două jucării stricate —
Merg, ținîndu-se de mîna...

SPOVEDANIE

lui Paul Zarifopol

Nu beau.
Nu cînt
Și nu iubesc !...

Sînt ca un vechi răboj de lemn,
Pe care-ncep să-mi recitesc
Înfrîngerile-n sens invers,
Că-n suflet, fiecare semn
De pe răboj, se schimbă-n vers...

Privesc pe cei ce trec mereu
Pe jos, pe sus, pe străzi, prin gări -
Botezuri, nunți și-nmormîntări,
Și parcă-n fiecare grup,
Obiectul principal sînt Eu,
Ca aurul lichid din stup...

Și mă revăd așa cum ieri,
Și patruzeci de ani în șir
Schimbam cireșii-n palmieri,
Pe tata mare-n „Uncle Sam”
Și Oltul în Guadalquivir...

Pe cînd înbeam,
Cîntam
Și beam !...

(Strofe pentru toată lumea)

ÎN AȘTEPTARE

Nu știu ce s-a schimbat în mine,
Dar simt că s-a schimbat ceva —
Ceva, la fel, ca după-o boală grea,
Cînd parcă simți că-ți este mult mai bine !...

Am fost cîndva bolnav cu-adevărat ?...
Sau boala mea n-a fost decît
Coșmarul unui vis urît
Din care-abia acum m-am deșteptat ?...

Nu știu ce-a fost, și nici n-aș vrea
Să știu mai mult decît mi-a dat să știu —
Cînd, mai curînd, sau, poate, mai tîrziu,
Același „fapt divers“ se va-ntîmpla...

N-aștept decît o zi din calendar,
Cînd Dumnezeu are să-mi facă semn
Că pot intra-n Ierusalim, solemn
Ca și Cristos, călare pe măgar !...

NU SÎNT CE PAR A FI...

Lut Glou

Nu sînt ce par a fi —
Nu sînt
Nimic din ce-aș fi vrut să fiu !...

Dar fiindcă m-am născut fără să știu,
Sau prea curînd,
Sau poate prea tîrziu...
M-am resemnat ca orice bun creștin,
Și n-am rămas decît... Cel care sînt !...

Sînt cel din urmă strop de vin
Din rustica ulcică de pămînt
Pe care l-au sorbit pe rînd,
Cinci generații de olteni —
Cei mai de seamă podgoreni,
Dintre moșneni
Și orășeni —
Strămoșii mei, care-au murit cîntînd :
„Oltule... rîu blestemat...
Ce vii așa turburat ?“...
Dar Oltul i-a plătit la fel
Cum l-au cîntat și ei, pe el...
Și cum — mi-e martor Dumnezeu —
Astăzi, nu-l mai cînt decît eu !...

Pe mine, însă —
Ce păcat,
Că vinul vechi, de Drăgășani,
M-a întinerit cu trei sute de ani,
Cînd fetele din Slatina
Cu ochii mari cît strachina,
De cîte ori le-am sărutat,
M-au blestemat
Să-mi pierd cu mințile
Și datina,
Să nu mai fiu cel care sînt
Cu-adevărat,
Și ca să fiu pe placul lor,

Să le sărut doar la... culesul viilor,
În zvonul glumelor zvîrlite-n vînt
Pe care Oltul, cînd le prinde —
Oricît ar fi de turbure —
Se limpezește
Și se-ntinde
Cu ele pînă-n Dunăre !...

La fel și eu, ca orice bun creștin,
Pe malul Oltului, cîndva,
Mă voi întinde tot așa,
Cînd cel din urmă strop de vin
Îl voi sorbi tot din ulcica mea,
Nu din paharul de argint, al altuia — ,
Pahar străin !...

Și-abia atunci voi fi cu-adevărat
Cel care-am fost —
Un nou crucificat —
În vecii vecilor... Amin !...

(Nu sînt ce par a fi...)

TESTAMENT

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte,
Decît un nume adunat pe-o carte.
În seara răzvrătită care vine
De la străbunii mei pînă la tine,
Prin rîpi și gropi adînci,
Suite de bătrînii mei pe brînci,
Și care, tînăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i. fiule. o treaptă.

Așcaz-o cu credință capătii.
Ea e hrisovul vostru cel dintîi,
Al robilor cu saricile, pline
De osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întîia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrînii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vito
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpîni.

Și, frământate mii de săptămîni,
Le-am prefăcut în versuri și-n icoane.
Făcui din zdrențe muguri și coroane.
Veninul strîns l-am preschimbat în miere.
Lăsînd întreagă dulcea lui putere.
Am luat ocară, și torcînd ușure
Am pus-o cînd să-mbie, cînd să-njure.
Am luat cenușa morților din vatră
Și am făcut-o Dumnezeu de piatră.
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară
O grămadă pe-o singură vioară.
Pe care ascultînd-o a jucat
Stăpînul, ca un țap înjunghiat.
Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscat-am frumuseți și prețuri noi.
Biciul răbdat se-ntoarce în cuvînte
Și izbăvește-ncet pedepsitor
Odrasla vie-a crimei tuturor.
E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure
Și dînd în vîrf, ca un ciorchin de negi.
Rodul durerii de veci întregi.

Întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
Împărechiate-n carte se mărită.
Ca fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește.
Făr-a cunoaște că-n adîncul ei
Zace mînia bunilor mei.

MUNTELE MĂSLINILOR

Munte-ndreptat cu piscul în Tărie
Și neclintit în visul de azur,
Bătut de-a mării veche dușmănie
Cu bici de lanțuri împrejur,
Pîndit să crească peste tine
Șesul turtit, flămînd de înălțime,
Și să te-ajungă praful care vine
Stîrnit de turme și desime ;
Munte, cădelniți de izvoare,
Altar de șoimi, sălaș de sori,
Care nu suferi floarea trecătoare
Să te înbete cu miros de flori —
Tu, în hotarul marilor mistere,
Ești ca un semn de-a pururea putere,
Al vieții noastre cea fără de leac,
Impresuratule de astre !
Sufletul nostru, șubred și sărac,
Nu știe de izvor și roadă.
Nădejdea-ne pribeagă între noi
Își lasă urmă slabă, ca o roată
Cu spițele de aur, în noroi.

TIRZIU DE TOAMNA

Prin singurătatea lui brumar
Se risipește parcul, cît cuprinzi,
Învăluit în somnul funerar
Al fumegoaselor oglinzi.

Căci prin mijlòc, bolnav de mii de ani,
Întunecat în adîncimi un lac e-ntins,
Și sîngele, din vii și din castani,
Pe fața ruginie a undelor s-a prins.

Tristețea mea străvede printre arbori zarea,
Ca-ntr-un tablou în care nu-nțelegi :
Boschet sau așteptare oprește-n fund cărarea ?
Și liniștea-i ecoul buchetelor pribegi.

Spital de întristare, de căință,
În care-ți plîngi iubirea nentîmplată
Și-ți amintești cu dor, cu-o suferință,
Făptura nentîlnită niciodată.

Molifiți, cîțiva, s-au întîlnit departe,
Pe cînd murmurul parcului se roagă...
Se-nchide înserarea ca o carte
Și sufletul în foi, ca o zăloagă.

VINT DE TOAMNĂ

E pardosită lumea cu lumină,
Ca o biserică de fum și de rășină,
Și oamenii, de ceruri beți,
Se leagănă-n stihare de profeți.
Rece, fragilă, nouă, virginală,
Lumina duce omenirea-n poală,
Și pipăitu-i neted, de atlas,
Pune gâteli la suflet și grumaz.

Pietrișul roșu, boabe, al grădinii,
Îi sînt, bătuți și risipiți, ciorchinii.
Ploate grele se urzesc treptat
În care frunzele s-au îngropat.
Din învierca sufletului, de izvor,
Beau caprele-amintirilor,
Și-n fluierul de sticlă al cintezii
Se joacă mîțele cu iezii.
Deosibești chemarea pruncului în vînt
Cîntată de o voce din pămînt.
Născut în mine, pruncul, rămîne-n mine prunc
Și sorcova luminii în brațe i-o arunc.

PSALM

Sînt vinovat că am rîvnit
Mereu numai la bun oprit.
Eu am dorit de bunurile toate.
M-am strecurat cu noaptea în cetate
Și am prădat-o-n somn și-n vis,
Cu brațu-ntins, cu pumnu-nchis.
Pasul pe marmur, tăcut,
Călca lin, ca-n lut,
Steagul nopții, desfășat cu stele,
Adăpostea faptele mele
Și adormea străjerii-n uliți
Răzimați pe sulii.
Iar cînd plecam călare, cu trofeie,
Furasem și cîte-o femeie
Cu părul de tutun,
Cu duda țîții neagră, cu ochii de lăstun.
Ispitele ușoare și blajine
N-au fost și nu sînt pentru mine.

În blidul meu, ca și în eugetare,
Deprins-am gustul otrăvit și tare.
Mă scald în gheață și mă culc pe stei,
Unde dă beznă, eu frămînt scînteii,
Unde-i tăcere, scutur cătușa.
Dobor cu lanțurile ușa.
Cînd mă găsesc în pisc
Primejdia o caut și o isc,
Mi-aleg poteca strîntă ca să trec,
Ducînd în cîrcă muntele întreg.

Păcatul meu adevărat
E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Să te răstorn pe tine, Dumnezeu !
Țîlhar de ceruri, îmi făcui solia
Să-ți jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, rîvnind în taină la bunurile toate
Ți-am auzit cuvîntul zicînd că nu se poate.

MORGENSTIMMUNG

Tu ți-ai strecurat cîntecul în mine
Într-o dup-amiază, cînd
Fereastra sufletului zăvorîtă bine
Se deschisese-n vînt,
Fără să știu că te aud cîntînd.

Cîntecul tău a umplut clădirea toată,
Sertarele, cutiile, covoarele,

Ca o lavandă sonoră. Iată,
Au sărit zăvoarele,
Și mînăstirea mi-a rămas descuiată.

Și poate că nu ar fi fost nimic
Dacă nîu intra să sape,
Cu cîntecul, și degetul tău cel mic,
Care pipăia mierlele pe clape —
Și-ntreaga ta făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbușiră și norii
În încăperea universului închis.
Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s
Șubrede bîrnele, ca foile florii.

De ce-ai cîntat ? De ce te-am auzit ?
Tu te-ai duminat cu mine vaporos —
Nedespărțit — în bolți.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos.
Tu soseai din vieți, eu veneam din morți.

PSALM

Tare sînt singur, Doamne, și pieziș !
Copac pribeag uitat în cîmpie,
Cu fruct amar și cu frunziș
Țepos și aspru-n îndîrjire vie.

Tînjesc ca pasărea ciripitoare
Să se oprească-n drum,
Să cînte-n mine și să zboare
Prin umbra mea de fum.

Aștept crîmpeie mici de gingăsie,
Cîntece mici de vrăbii și lăstun
Să mi se dea și mie,
Ca pomilor de rod cu gustul bun.

Nu am nectare roze de dulceată,
Nici chiar aroma primei agurizi,
Și prins adînc între vecii și ceață,
Nu-mi stau pe coajă moile omizi.

Nalt candelabru, strajă de hotare,
Stelele vin și se aprind pe rînd
În ramurile-ntinse pe altare —
Și te slujesc ; dar, Doamne, pînă cînd ?

De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte
Și de-a rodi metale doar, pătruns
De grelele porunci și-nvățămintे,
Poate că, Doamne, mi-este de ajuns.

În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sînger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării,
Din cînd în cînd, cîte un pui de înger,

Să bată alb din aripă la lună,
Să-mi dea din nou povața ta mai bună.

NICIODATĂ TOAMNA...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid aşternut e şesul cu mătăasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.

Casele-adunate, ca nişte urcioare
Cu vin îngroşat în fundul lor de lut,
Stau în ţarmu-albastru-al râului de soare,
Din mocirla cărui aur am băut.

Pasările negre suie în apus,
Ca frunza bolnavă-a carpenului sur
Ce se desfrunzeşte, scuturînd în sus
Foile,-n azur.

Cine vrea să plîngă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul nenţeles,
Şi cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şe.

HERUVIM BOLNAV

Îngerul meu îşi mai aduce-amină
Din fericirile-i de mai nainte.
Cerul la gust i-ajunge ca un blid
Cu laptele amar şi agurid,

Stelele lui nu și le mai trimite
Ca niște steaguri sfinte zugrăvite,
Și vîntul serii nu-i mai dă îndemn
Cu-aromele-i de vin și undelemn.
Livada, cîmpul și-au pierdut și floarea
Și roadele și frunza și culoarea.
Apele negre duc subț cerul cald
Nămoluri fierte, grele, de asfalt.
Oriunde capul caută să-și puie
Locu-i spinos și iarba face cuie.
Cocorii trec Tăria fără el
Și nu-l mai cheamă zborul lor defel.
Viața veciei, cuibul din ogivă,
Inimii lui ajuns-au deopotrivă,
Și-nțtia dată simte, cît de cît,
În duminicarea timpului, urît ;
Căci neștiută-ncepe să-ncolțească
Pe trupu-i alb o bubă pămîntească.

BELȘUG

El, singuratic, duce către cer
Brazda pornită-n țară, de la vatră.
Cînd îi privești împiedicați în fier,
Par, el de bronz, și vitele de piatră.

Grîu, popușoi, săcară, mei și orz,
Nici o sămînță n-are să se piardă.
Săcurea plugului, cînd s-a întors,
Rămîne-o clipă-n soare ca să ardă.

Ager, oțelul rupe de la fund
Pământul greu, muncit cu dușmănie
Și cu nădejde, pînă ce, rotund,
Luna-și așază ciobul pe moșie.

Din plopul negru, răzimat în aer,
Noaptea, pe șesuri, se desface lină,
La nesfîrșit, ca dintr-un vîrf de caer,
Urzit cu fire de lumină.

E o tăcere de-nceput de leaț,
Tu nu-ți întorci privirile-napoi.
Căci Dumnezeu, pășind apropiat,
Îi vezi lăsată umbra printre boi.

INTRE DOUA NOPTI

Mi-am împlîntat lopata tăioasă în odaie.
Afară bătea vîntul. Afară era ploaie.

Și mi-am săpat odaia departe subt pămînt.
Afară bătea ploaia. Afară era vînt.

Am aruncat pămîntul din groapă, pe fereastră.
Pămîntul era negru : perdeaua lui, albastră.

S-a ridicat la geamuri pămîntul pînă sus.
Cît lumea-i era piscul, și-n pisc plîngea Isus.

Săpînd s-a rupt lopata. Cel ce-o ştirbise, iată-l,
Cu moaştele-i de piatră, fusese însuşi Tatăl.

Şi m-am întors prin timpuri, pe unde-am scoborit,
Şi în odaia goală din nou mi-a fost urît.

Şi am voit atuncea să sui şi-n pisc să fiu.
O stea era pe ceruri. În cer era tîrziu.

DESPĂRȚIRE

Cînd am plecat, un ornic bătea din ceaţă rar,
Atît de rar că timpul trecu pe lîngă oră.
I-am auzit întîia bătaie amîndoi,
Pierzîndu-se-n noiembrie prelungă şi sonoră.

Poate mai bate încă secunda de atunci,
Poate-a tăcut îndată şi-aşteaptă să mai vie
Îmbrăţişarea veche, din nou precum a fost,
Şi lacrimile tale, în gara cenuşie.

Cu limbile oprite pe palidul cadran,
Ne-a urmărit plecarea, de sus, ca o fereastră
De casă părăsită, cu-o rază frîntă-n geam.
Nu l-ai simţit că este părtaş la jalea noastră ?

Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut ?
La ce visezi cînd ziua pe lampa ta se curmă

Și cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut,
Tu, care-ai stat bătaia s-ascuți, pe cea din urmă

BLESTEME

Prin undele holdei și câmpi de cucută,
Fugarii-au ajuns în pustie
La ceasul când luna-n zăbrănice, mută,
Intra ca un taur cu cornu-n stihie,
Și gândul meu gândul acestora-l știe :

În împărăție de beznă și lut să se facă
Grădina bogată și-ograda săracă.
Cetatea să cadă-n nămol,
Păzită de spini și de gol.
Usca-s-ar izvoarele toate și marea,
Și stinge-s-ar soarele ca lumînarea.
Topească-se zarea ca scrumul.
Învingini, cenușă, s-acopere drumul,
Să nu mai dea ploaie, și vîntul
Să zacă-mbrîncit cu pămîntul.
Sobolii și viermii să treacă pribegi
Prin stîrvuri de glorii întregi.
Să fete în purpură șoarecii sute.
Gîngăanii și molii necunoscute
Să-și facă-n tezaur cuibare,
Sătule de aur și mărgăritare.

Pe strunele de la viori și ghitare
Să-ntinză păianjenii corzi necîntătoare.
Întii, însă, viața, bolind de durată,
Să nu înceteze deodată,
Și chinul să-nceapă cu-n cetul.

Să usture aerul greu, ca oțetul.
Să șchioapete ziua ca luntrea dogită,
Să-ntîrzie ora în timp să se-nghită,
Și, nemărginită, secunda
Să-și treacă prin suflet, gigantică, undă :
Pe sîrma tăioasă-a veciei, în scame
Și rumegătură să vi se destrame.
Gîtlejul, fierbinte de sete,
Să cate scuiat să se-mbete,
Și limba umflată-ntre buze
Să lingă lumina și ea să refuze,
Și-n vreme ce apa din șesuri se strînge,
Să soarbă-n mocirla copitelor sînge.
Și strugurii vici storși cu mușcătură
Să lase în gură coptură.
Coboare-se cerul, furtuni de alice
În cîmp să v-alunge cu stelele-n bice.
Despice-se piatra în colți mici de cremeni,
Vîrtej urmărindu-i pe semeni.
Odihnă cerîndu-i, pămîntul să-nțepe
Ivindu-se șerpui cînd somnul începe.

Pe tine, cadavru spoit cu unsoare,
Te blîstem să te-mpuți pe picioare.
Să-ți crească mădûva, bogată și largă,
Umflată-n sofale, mutată pe targă.
Să nu se cunoască de frunte piciorul,
Rotund ca dovleacul, gingăș ca urciorul.
Oriunde cu zgîrciuri ghicești mădulare,
Să simți că te arde puțin fiecare.
Un ochi să se strîngă și să se sugrume
Clipind de-amăruntul, întors către lume.
Celalt să-ți rămîie holbat și deschis
Și rece-mpietrit ca-ntr-un vis.

Cînd ura te-neacă și-ți scînteie-n oase,
Să vrei peste mie, să poți pîn' la șase.
Necazul tău mare să dea voce mică,
Să urli, să n-auzi, să vezi că ți-e frică.

Iar ție, jivină gingaș gînditoare,
Să-ți fie șezutul cuprîns de zăvoare.
Ficatul un cui să-ți frămînte.
Urechea să ție și nasul să-ți cînte.
Să-ți crape măselele-n gură
Și dinții cu detunătură.
Să-ți pută sărutul, oftatul să-ți pută,
Mormînt cu mocirla stătută.
O unghie pe săptămînă
Să-ți coacă la cîte o mină,
Și-n zilele de sărbătoare
Un deget și de la picioare.
De poște să-ți sece obrazul,
De bube să nu-ți miști grumazul,
Să-ți iasă cocoașă
Și gîlci și cucuie-n cămașă.
Buricul, bubat din născare,
Să-ți sîngere subț cingătoare.
De glezne tîrîș să-ți atîrne
Ghiulele de capete cîrne,
Rînjite, scrișnite și nerăzbunate :
Măceluri, osîndă, păcate...

DUHOVNICEASCA

Ce noapte groasă, ce noapte grea !
A bătut în fundul lumii cineva.
E cineva sau, poate, mi se pare.

Cine umblă fără lumină,
Fără lună, fără lumînare
Și s-a lovit de plopii din grădină ?
Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără pas,
Ca un suflet de pripas ?
Cine-i acolo ? Răspunde !
De unde vii și ai intrat pe unde ?
Tu ești, mamă ? Mi-e frică,
Mamă bună, mamă mică !
Ți s-a urît în pământ.
Toți nu mai sînt.
Toți au plecat, de cînd ai plecat.
Toți s-au culcat, ca tine, toți au înnoptat,
Toți au murit de tot.
Și Grivei s-a învîrtit în bot
Și a căzut. S-au stîrpit cucuruzii,
S-au uscat busuiocul și duzii,
Au zburat din streășina lunii,
Și s-au pierdut rîndunelele, lăstunii.
Știubeiele-s pustii,
Plopilor-s cărămizii,
S-au povîrnit păreții. A putrezit ograda...

Ei ! cine străbătu livada
Și cine s-a oprit ?
Ce vrei ? Cine ești,
De vii mut și nevăzut ca-n povești ?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani...
Eu sînt risipit prin spini și bolovani...
Au murit și numărul din poartă
Și clopotul și lacătul și cheia.

S-ar putea să fie Cineștiecine...
Care n-a mai fost și care vine

Și se uită prin întuneric la mine
Și-mi vede cugetele toate.

Ei ! Cine-i acolo-n haine-ntunecate ?
Cine scobește zidul cu carnea lui,
Cu degetul lui ca un cui,
De răspunde-n rămile mele ?
Cine-i pribeag și ostenit la ușă ?

Mi-e limba aspră ca de cenușă.
Nu mă mai pot duce.
Mi-e sete. Deschide, vecine.
Uite sînge, uite slavă.
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe Cruce,
Ia-mă-n brațe și ascunde-mă bine.

DE-A V-AȚI ASCUNS...

Dragii mei, o să mă joc odată
Cu voi, de-a ceva ciudat.
Nu știu cînd o să fie asta, tată,
Dar, hotărît, o să ne jucăm odată,
Odată. poate. după scăpătat.

E un joc viclean de bătrîni.
Cu copii, ca voi, cu fete ca tine.
Joc de slugi și joc de stăpîni,
Joc de pasări, de flori, de cîni,
Și fiecare îl joacă bine.

Ne vom iubi, negreșit, mereu
Strînși bucuroși la masă,
Subt coviltirele lui Dumnezeu.
Într-o zi piciorul va rămîne greu,
Mîna stîngace, ochiul sleit, limba scămoasă.

Jocul începe încet, ca un vînt.
Eu o să rîd și o să tac,
O să mă culc la pămînt.
O să stau fără cuvînt,
De pildă, lingă copac.

E jocul Sfințelor Scripturi.
Așa s-a jucat și Domnul nostru Isus Hristos
Și alții, prinși de friguri și de călduri,
Care din cîteva sfinte tremurături
Au isprăvit jocul, frumos.

Voi să nu vă mîhniți tare
Cînd mă vor lua și duce departe
Și-mi vor face un fel de înmormîntare
În lutul afinat sau tare.
Așa e jocul, începe cu moarte.

Știînd că și Lazăr a-nviat,
Voi să nu vă mîhniți, s-așteptați.
Ca și cum nu s-a întîmplat
Nimic prea nou și prea ciudat.
Acolo, voi gîndi la jocul nostru, printre frați.

Tata s-a îngrijit de voi,
V-a lăsat vite, hambare,
Pășune, bordeie și oi,
Pentru tot soiul de nevoi
Și pentru mâncare.

Toți vor învia, toți se vor întoarce
Într-o zi acasă, la copii,
La nevasta, care plînge și toarce,
La văcuțe, la mioarce,
Ca oamenii gospodari și vii.

Voi creșteți, dragii mei, sănătoși,
Voinici, zglobii, cu voie bună,
Cum am apucat din moși-strămoși.
Deocamdată, feții mei frumoși,
O să lipească tata vreo lună.

Apoi, o să fie o întîrziere,
Și alta, și pe urmă altă.
Tata nu o să mai aibă putere
Să vie pe jos, în timpul cît se cere.
Din lumea ceealaltă.

Și, voi ați crescut mari,
V-ați căpătuit,
V-ați făcut cărturari,
Mama-mpletește ciorapi și pieptari,
Și tata nu a mai venit...

Puii mei, bobocii mei, copiii mei !
Așa este jocul.

Îl joci în doi, în trei,
Îl joci în câte câți vrei.
Arde-l-ar focul !

(Cuvinte potrivite)

FLORI DE MUCIGAI

Le-am scris cu unghia pe tencuială
Pe un părete de firidă goală,
Pe întuneric, în singurătate,
Cu puterile neajutate
Nici de taurul, nici de leul, nici de vultûrul
Care au lucrat împrejurul
Lui Luca, lui Marcu și lui Ioan.
Sînt stihuri fără an,
Stihuri de groapă,
De sete de apă
Și de foame de scrum,
Stihurile de-acum.
Cînd mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Și nu a mai crescut —
Sau nu o mai am cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe, afără.
Și mă durea mîna ca o ghiară
Neputincioasă să se strîngă.
Și m-am silit să scriu cu unghiile de la mîna stîngă,

CINA

În frig și noroi
Trec hoții-n convoi, cîte doi,
Cu lanțuri tîrîș de picioare,
Muncindu-se parcă-n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E scară. E ploaie.
O lingură grea, cît lopata,
Dă ciorba din două hîrdaie.

Cîțiva au ucis,
Cîțiva ispășesc ori un furt, ori un vis.
Totuna-i ce faci :
Sau culci pe bogați, sau scoli pe săraci.
Livizi ca strigoii și șui,
Strîmbați de la umeri, din șold și picior,
În blidul fierbinte, cu aburi gălbui,
Își duc parcă sîngele lor.

ION ION

În beciul cu morții, Ion e frumos.
Întins gol pe piatră, c-un fraged surîs.
Trei nopți șobolanii l-au ros
Și gura-i băloasă-i ca de sacîs.

Cînd cioclu-l ridică-n spinare,
Ion parc-ar fi de pămînt.
De-l poți poate sta în picioare.
Dar brațul e moale și frînt.

În ochii-i deschiși, o lumină.
A satului unde-i născut,
A cîmpului unde iezii-a păscut,
A încremenit acolo străină.

Departe de vatră și prins de boieri.
Departe de jalea mămuchii,
Pe trupu-i cu pete și peri,
În cîrduri sînt morți și păduchii.

TINCA

Coșul ei cu soare,
Proptit în șold, pe cingătoare,
Ducea snopi de ochi galbeni, cu gene de lapte,
Și garoafe de noapte.
În sinul ei ca mura
Își pironeau căutătura
Domnii zvelți din jurul mesii.
„Cine mai ia florile miresii ?“

Fa, Tinco, fă ! papucii de mătase,
Mărgelele, cerceii nu ți i-a dat Năstase
Și-n fiecare dești cîte-un inel
Nu ți l-a pus cu mîinile lui, ei.

Cine ți-a frămîntat carnea de abanos
Și ți-a băut oftatul mincinos ?
Cui i-ai dat, fă, să ți-o cunoască
Făptura ta împărătească ?

Cine ți-a dezlegat părul cu miros de tutun ?
Cine ți-a scos cămașa, ciorapul ?
Cine ți-a îngropat capul
Nebun,
În brațele lui noduroase, păroase,
Și te-a-nfrigurat fierbinte pînă-n oase ?

Tu n-ai voit să spui
Nimănui
Unde înnoptai,
Curvă dulce, cu mărgăritărel de mai !

Vezi, Năstase osînditul
Nu te-a pătruns decît o dată ;
Și atuncea toată,
Cu tot cuțitul.

FĂTĂLAUL

Cu vreo cîteva tuleie,
Mă, tu semeni a femeie.
La sprinceană
Fetișcană,
Subsuoară
De fecioară,
Ai picioare
Domnișoare,
Coapsă lată
Adîncată,
Ca-n zuvelci ;
Urechile, ca doi melci ;

Doi zuluŝi cu doi cîrcei ;
Două boabe de cercei
Dezlipite, de muiere.
Și — al dracului ! — a miere
Și a tiparoase
Hoitul tău miroase.
Ți-este mîna
Ca zmîntîna,
Degetele ți-s —
Parcă ți le-a scris —
Gemene,
Să semene ;
Degetele : ca viermușii,
Pielea : pielea corcodușii.
Solz de sticlă-n unghie.
Ochiul tău înjunghie,
Gura ta subt firîșoare-i
Pafta cu mărgăritare.

Buzei tale apă dă
Fîntîna și leapădă.
Fata, de cum te-o vedea,
Ca din vînt rămîne grea,
Căci pleoapa de ți-o ridici
O ciupești cu trei furnici.

O fi fost măta vioară,
Trestie sau căprioară
Și-o fi prins în pîntec plod
De strigoi de voievod ?
Că din oamenii de rînd
Nu te-ai zămislit nicicînd.
Doar anapoda și spîrc,
Cine știe din ce smîrc,

Morfolit de o copită
De făptură negrăită
Cu coarne de gheață,
Cu coama de ceață,
Cu uger de omăt —
Iese așa fel de făt.

Din atita-mpărechiere și împreunare.
Tu ai ieșit tîlhar de drumul mare.
Na ! ține o țigare.

MORȚII

Ies morții...
Sub bolta cu clopot a porții,
Sînt zece la număr
Și, umăr de umăr,
Se duc, cîte doi, în coșciuge,
Fără mumă, fără popă, fără cruce.
Se duc împreună
Pe-ngheț și pe lună.

Din condică zece s-au șters,
Vărsați în univers,
Cu brațele puse domol
Pe pîntecul gol.

Flămînzi, ei nu știu de foame
Și, țepeni, uitat-au de ger.
Răni vinete, semne infame,
Vor fi vindecate la cer.

Portarul în drum i-a oprit
Și-i numără-n boltă cu bățul.
Mort pare și calu-nlemnit
Și omul ce mânuie hățul.

Drum bun ! către groapa comună.
Țărîna vă fie mai bună
Ca domnii ce v-au osîndit,
Ca preoții ce nu v-au citit.

Și băgați
De seamă, să nu vă-ncureați.
Căci mîine seară, poate chiar diseară,
Pe la aprinsul stelelor de ceară,
Mai treceți o dată
La judecată.

(Flori de mucigai)

LOGODNĂ

Vrei tu să fii pămîntul meu
Cu semănături, cu vii, cu heleșteu,
Cu pădure, cu izvoare, cu jivini ?

Vacile ne vor aduce ugerii plini
Și vor mugi la poarta noastră
De salcîmi cu floare albastră.

Nevăstuicile se vor juca în ogradă
Cu purceii și cu rațele, grămadă.

Pui de borangic
Vor număra meiul cu bobul mic
Și vor fugări țîntarii.

În fața prispei vor tremura arțarii
Pestriți și va cînta cocoșul.

Vom aduce florile cu coșul.
Din nuiiele de răchită
Vom face împreună zestre împletită:

Și din lina oilor
Culcușuri pisoilor.

Vrei tu să fii grădina mea,
De iarbă-mare și de catifea ?

(Logodnă)

HAR

Îmbrăcați în straie de iască
Sînt gata cartofii să nască.
S-au pregătit o iarnă, de soroc,
Cu cîrțițele la un loc,
Cu întunericul, cu coropijnița și rîmele,
Și din toate fărîmele
Au rămas grei ca mîțele,
Umflîndu-li-se țîțele.

Auzi ?
Cartofii sînt lehuzi.
Ascultă, harul a trecut prin ei
Virginal, candid și holtei,
Dumnezeiește.
Cel-de-Sus și din veac binevoiește
Să-și scoboare sfintele scule
Pînă la tubercule,
Și pentru negul cartofilor cald
Face descîntece, ca pentru **smarald**.
Într-o noapte
Li s-au umplut straiiele cu lapte
Ca să-și hrănească un pui
În fiecare vîrf de cucui.

CÎNTEC DE BOALĂ

Domnul, Dumnezeuul mare
Mi-a umplut două pahare
Din cerescul lui rachiu
Scos din lună cu burghiu.
Și-n fiecare pahar
A lăsat și-un drob de har.

'Amîndouă-s ale tale,
Zise Domnul, ia-le, bea-le.

După ce m-a-mpărtășit,
Insul mi s-a risipit.

Eu-am pierdut jurîmprejur,
Ca o ceață dintr-un ciur.
Și-am rămas pribeag în boare,
Ca un miros fără floare,
Al cărèia lemn uscat
Rădăcina și-a uitat.
Ca un foc fără cărbune.
Ca un fum fără tăciune.

Sfîntele sale potire
Au intrat în clocotire.
Sufletul îmi umblă beat
Pe subt veac și peste leat.
Și din sfînta băutură
Mă ia cu frig și căldură.
Carnea n-ar mai fi bolnavă
Dacăș fi băut otravă.

Încerc sufletul să-l mint
Că boala nu mi-e de-argint.
Beteșugul, în zadar,
Că nu-mi vine de la har.
Dar un leac întotdeauna
I-l aduce noaptea luna,
Și cînd lună-n ceruri nu e
Geme ca străpuns de cuie.

Din ce văd, cu jurămînt.
Boala-i de la Duhul Sfînt,
Și nu mi-e milă măcar.
De nu de mine, de har.

CÎNTEC DIN FLUIER

Inima mi-e drumul cu ploile,
Mi-e drumul cu praful și oile,
Drumul sterp dintre copaci,
Mi-e via strîmbă pe haraci,
Mi-e satul cu cîinii, mi-e bătătura,
Cenușa din brazde și arătura.
Mi-e cireada care paște pămînt,
Mi-e cîrdul de ciori din vînt,
Mi-e bivolul sculat din noroi
Cu capul greoi
Și care se uită în golul mare.

În toate inima bate și trăsare,
În pruncul tăvălit de lingoare,
În slăbănoagele lui mădulare,
În stolul de muște
Tăbărîte să-l muște.
N-am iaz curat
De adăpat.
Vitele mele-n pășuni
Rumegă tăciuni și rugăciuni.
Caut izvorul cu undele noi
Și sorb din borș de noroi
Mocirlă și zmîrc.

Mi-e inima și-n cocostîrc
Și în săgeata-i vînată din cer,
În fierăstrăul de fier
Al mărăcinilor de pe mormintele pustiei,

În șoarecii de cîmp ai stihiei,
În viespe și în tăun.
Cîntecul nu e bun,
Cuvîntul e oftat,
Brațul tărăgănat,
Moleșită aripa.

Mă bate vremea, mă bate ziua,
mă bate clipa.

(Buruieni)

AȘTEPTARE

De cînd nu mai trece streina
Rămîne pustie grădina.
Lăstunii se-ntorc să mă vadă,
Copac desfrunzit în livadă,
Rotindu-se stol —
Și cîntă și vîntul a gol.
Dar vîntul, zăbav,
Răspunde : -i bolnav.

Șoptește prin spini o-ntrebare :
Ce are ? Ce-l doare ?
Că nici el nu știe,
Năîng între foi de hîrtie.
Dar crinii-mbrăcați în panglici,
Pe cîrji de irozi și vlădici,
Se roagă-n sobor pentru mine,
În isonul maicilor schivnice-albine.

Biserică mare, grădina
Așteaptă ? Mai vine streina ?
Să vină,
Cu pasul înalt, de tulpină.
Așteaptă-n pridvoare,
Ca două altare,
Duminica de cununie ?
Așteaptă streina, din zori, să mai vie ?
Să pui, între iezi și albi porumbiei,
Nuntașii de față și marturii mei,
Inelul în degetul ei ?

SCRISOARE

Aveai un fel de noapte în ochi și-un fel de glas,
Că-n lupta de-a șoptitul, pe seară, m-ai rămas.
Într-adevăr, destinul e turburat de-o floare
Ieșită de neunde, necum și la-ntîmplare,
Și se trezește-n rouă din somnul ei închis,
Trecînd dintr-o visare tăcută într-alt vis.
Nici pravilele aspre, nici jugul lor nu pot
Să-mpiedice ivirea garoafelor de tot.
E-o proaspătă năvală a noilor parfume.
Șarpele tău pătrunde, tîrîș, dintr-altă lume.

(Poeme noi)

MONOTONIE PE VIOARĂ

De cînd nu mi-ai mai cîntat
Sînt, vioară, întristat.

N-ai putea ști ce mă doare
De tot cad într-o-ntristare ?
Întristat de ce să fiu ?
Că-i devreme, că-i târziu ?
Și n-am cine să mă-nvețe,
De mi-e dor sau mi-e tristețe,
Ca să știu, la întrebat,
Că ceva s-ar fi-ntîmplat.
Dor de ce-ar putea să-mi fie ?
De-altă nevinovăție ?

Nu-mi dau seamă ce-ntristare
Negrăită, iar mă doare.
Întristările ți-s multe.
Cine să ți le asculte ?
Cine ți le înțelege
Întristările pribege ?
Că nici eu nu le-nțeleg,
Să le-nșir, să le dezleg.
Te-ntristează cînd și dacă
Alții cîntă, rîd și joacă ?
Scripă veche, mai demult,
Doar tăcerea ți-o ascult,
Nu-mi dau seama ce-ntristare
Decît altele te doare,
Oare trebuie să-mi pară
Că-a murit ceva-n vioară ?
Ori, vioară, simți mai bine,
N-a murit ceva din mine ?

(Cadeuțe)

SUFLETEASCĂ

Dau sufletului tău ocol
Prin spini uscați și l-am găsit tot gol,
Și pe la răsărit și din apus —
Și caut în deșert și turlile, în sus.

Ceasornicul clopotniții-i oprit
Că ceasurile toate i-au murit.
Pare că limbile — păcatele ! —
Arată vremea de-a-ndaratele.

O sală-n suflet, și ea goală
Cu bănci tot goale. Pare-a fi fost o școală.
O tablă neagră. Parcă era-ntr-un colț și-un vers
De tibișir, aproape șters.
Parcă și numere și parcă o formulă
Cu semnul infinitului și-o nulă.
Aș descifra căznindu-mi ochii, poate,
Silabe de sentință, pe sfert, pe jumătate
Un grai de șemne mut,
Care-ar fi fost și s-a pierdut.
Fusese un sfârșit ? Un început ?

De-aș fi găsit măcar
Vreo urmă — cine știe ? — de altar
Cu sfesșnicile sparte, cu strănile lui rupte,
Că-n urma cu năvala unei lupte.

Nunic, și-atit, o pulbere domoală
Se lasă lin într-o-ncăpere goală.

PSALM

Am fost să văd pe Domnul bătut de viu pe cruce
Singur în câmp cu corbii și-a cerului rășină
Uitindu-se la soare cum sîngerat se duce,
Cu care se simțise la fel, de-o rădăcină.

Și soarele se duce. În zări un șir de care
În pulberea fierbinte plîngea din roți și osii,
Iar pui de corbi cu pliscul deschis pentru mîncare
Săreau în jurul mumii prin spinării și bozii.

Opațiile nopții s-aprind la mii de poștii,
Din țări în țări de stele, din ce în ce mai sus.
Dir fundul Mării Moarte pînă-n văpaia Cloștii
Nu-i nimenea nemernic și singur ca Isus.

Ne-am așteptat un înger să-aducă-ne isòp,
Am așteptat din ceruri un semn, o-mbărbătare,
Devreme ce-nțeleptul a fost trimis cu scop,
Să moară printre oameni vîndut prin sărutare.

Și se făcu-ntuneric, tăcere și răcoare.

AȘTEAPTĂ

Așteaptă ca prin mina umbrii să treacă lucrurile
toate..
Velința cîmpului începe să se-nfășoare-n vale sul.

Tîrît de bivoli, plugul nopții va răsturna cetăți
 și sate
 Și somnul le va strînge-n finul și paiele dintr-un pătul.
 Așteaptă să-și scurteze drumul îndelungarea și
 să piară,
 Să-ți fie stîncile de smirnă și pașii-n pietre
 ca de ceară,
 Să se apropie vecia de noi și-n șesuri să se verse,
 În vreme ce din Tabla Legii prind grai
 și rîndurile șterse.
 Așteaptă să se piardă viața, care ațîță și-nfioară,
 Urîtul să se tupilească pe după șurile din curți,
 Să-și puie și durerea noastră o coardă nouă la vioară
 Și stîlpii granițelor negre să ți se-arate
 strîmbi și scurți.
 Atuncea, în odăjdii albe, prin plopii paznici de hotare,
 Vom strecura comoara vie spre ceruri mai
 nemuritoare.

(Silabe)

V. VOICULESCU

(1884—1963)

LA PRAȘILĂ.

Era o vreme priincioasă în toiul prașilei de-a doua
Și norii, trîmbe uriașe desfășurîndu-se pe cer,
Din albe poale scuturase mănoase ploi subțiri ca roua
Pe holda verde, așternută-n cîmpuri ca un lăicer.

Desculți, cu capetele goale și-ncovoiați adînc de șale,
Ca-ntr-o evlavie de slujbă, cum lanț de lanț se înșirau,
Plecați pe cuiburi, prășitorii săpau tarlale cu tarlale
Și fir cu fir țărîna toată prin mîna lor o prefirau.

Foşnea porumbul pe răstavuri atins
 de palmele-năsprite
 Şi fiecare lujer, parcă plecîndu-şi fruntea, mulţumea,
 Făgăduind belşug de roadă în schimbul trudei
 cheltuite
 Şi însuşi Soarele din slavă a fi chezaşul lor primea.

În urmă, clisa frământată din mușuroaiele-afinate
Ca un aluat dospea la soare și-n cet zvîntîndu-se
la vînt.

Părea că vezi cum suie mustul din sînul hamei
desfundate
Și sug strujenii lăcomește din lapții bunului pămînt.
(Pirgă)

PE DRUMUL DE AUR AL SIDONULUI

Pe drumul de aur de la Sidon
Veneau trei călăreți în iscoadă,
Și-ntrebau pretutindeni de un cocon
Prorocit de-o stea cu coadă.

De mult mergeam așa, fără folos,
Dar neabătuți de alte ispite ;
Și coborau, zornici, Iordanul în jos,
Prin pulberea stîrnită de copite.

Seara vorbeau liniștiți între ei
Ce-au să găsească și cum are să fie ;
Răsuna voios drumul de clopoței
Și ei își mîngîiau bărbile — colilie.

„Eu, spunea unul, numai să sosesc
Și-am să și cunosc locul îndată ;
Mi s-a arătat în vis palatul crăiesc,
E cît un munte de marmoră curată.“

Cellalt răspundea plin de îndemn,
„Eu nu știu de palate, nici de munte...
Eu cunosc pruncul. S-a născut cu semn.
Trei stele, una-n piept, una-n spate și-alta-n frunte.“

„Adevărat, adevărat, întărea Gaspard,
Cine-i mag-astrolog nu se pierde :
Eu știu că deasupra cetății lui ard
Trei sori, unul alb, altul roșu, altul verde.“

Așa, tăinuiau înțelepții, cu ifos tustrei...
...Dar, păliți de-un haz fără pereche,
Pufnea calul, se cocoșa de rîs cămila, sub ei,
Și chihotea asinul, pleoștind o ureche.

MĂRGĂRITARUL BOLNAV

Inchis adînc în fundul sipetului tăcut,
Lăptos ca o-mpietrită broboană de colastră,
Pe-ngusta perniță de catifea albastră
Tînjea mărgăritarul de-un dor necunoscut.

De-o boală neștiută zăcea, captivul, ros.
O racilă ascunsă îl îmbîcsea cu ceață
Și-l pistruia cu pete subțiri, ca o albeață
Pe ochiu-i fără ape și tot mai somnoros.

Bătrînul Gad zaraful, plîngînd cu dinadins
Își cerceta comoara cea dezmiardată zilnic,
Pe cînd mărgăritarul, din ce în ce mai silnic,
Mocnea ca o lumină ce-aproape e de stins.

Și astfel nestematul se ofilea-n sipet
Și lincezea-n neștire, învăluit în scamă,
Dar nimeni nu putuse o clipă să-și dea seamă
Ce taină dureroasă îl mistuie încet.

Zadarnic o fecioară cu sufletul păgîn
L-a aninat pe sinii-i bălani și tari ca piatra :
El, ce trăise-n vremuri pe piept la Cleopatra,
Zăcea posac și rece acum, ca un bătrîn.

Ingălbenit pe-alocuri, sfărîmicios, avar
Lăsa să se strevadă o zare tot mai slabă
Și-și oblojea lăuntrul și inima-i bolnavă
Cu-o pojghiță zbîrcită și turbure de var.

Se închidea în sine osos și aburit...
Ca floarea vie smulsă din umeda grădină,
Nemaiavînd adîncul cu seva lui marină,
Crăpa, pierzîndu-și lustrul, uscat și jupuit...

Murea mărgăritarul cu stingeri și alean,
Secat de-un dor năprasnic și fără alinare,
Și-n lunga-i agonie visa departe-n mare
Un cuib de scoici bătute pe-o creangă de mărgean.

IN VIE

Cînd soarele coboară, din ceruri stînd să iasă,
Tu urci, cu el în față, spre via neculeasă,
Așa că multă vreme îl mai zărești pe coamă,
Rostogolit acolo, o fabuloasă poamă

Căzută fără veste pe dealul viei tale.
Și-n asfințitul umed ce stăruie pe cale
Un plop, aproape negru în seara asta gravă,
Își naltă foișorul de frunze-n vînt și slavă ;
În vîrfu-i, peste via sinistră sînt de pază,
A poposit o clipă cea de pe urmă rază,
Lingînd ușor cu limba de aur sumbra turlă...
Alături pîndarul, bănuitor, în surlă
Încarcă-n sîrg sînețea gătindu-se de noapte.
Un miros lung de putred, de teasc, de foi răscoapte
S-amestecă cu greaua muțenie din vie.
Trei linuri mari așteaptă în cramă, trei sicrie,
Și-n spaima nențeleasă sclipesc lîngă părete
Coscare-ncovoiate ca aripi de erete,
În timp ce-n largul hrubei ce gurile-și deschide
Un șir de buți și-antale cer alte Danaide...
Și noaptea care vine trudită de departe
Aduce ca o veste năprasnică de moarte,
Tomnaticilor struguri spunîndu-le-nțeleșul,
Că mîine-n zori începe, cu chiote, culesul...
Tu ai să stai la umbră, pe iarba otăvită,
Sub nucul cu cerdacuri de frunză-ngălbenită,
Privind cum, smuls din coardă, prunc dolofan,
ciorchinul

Abia acum începe viața,-ntii cu chinul :
Numai călcat de soartă dă vinul și puterea
Și-ar mucezi, stafidă, de n-ar veni durerea.
Dar, grijuliu, dînd roate și-nconjurînd fineța
Îi fulgeră din spate pîndarului sîneța :
Și-ai să te vezi deodată în tunetul sîneții
Sărind să furi ciorchinii din viile vieții
În clipa cînd, la pîndă, ochindu-te, străjerii
Ți-au ciuruit prin suflet alicele durerii.

Pe decindea Dunării, la vale,
Printre triste miriști cu ciulini,
Trece-n baltă, legănat agale,
Un chervan cu coviltir de rogojini.

În tot câmpul nici un fir nu-i verde,
Mișcă vîntul albe colilii,
Drumul lung în zări pustii se pierde
Sub un cer de mari melancolii.

Boii moi se lasă pe tînjeală,
Grebenele roase-i dor,
Osiile gem cu-ncetineală,
Și slomnesc un fel de doin-a lor.

Omul stă cu capul gol și mîină,
Infundat în maldărul din car ;
Și-ațipit, cu jordia în mîină,
Se tot duce drum fără hotar.

Cît un urs, întins, el dormitează
Peste sarica din patru piei de oi,
Numai ghioaga aprigă-l veghează
Ghintuită cu alămuri noi.

Cînd deschide ochii, vulturește,
Peste roata zărilor năprui,
Inima-i se umple-n piept și-i crește
Parcă șesul, tot, ar fi moșia lui.

„Foaie verde firul peliniții“...
Cîntă cărăușul cătinel
Și, treziți, cu el o dată cîntă sciții
Ce-au trecut cîndva prin stepă, ca și el !

(Poemc cu îngeri)

GÎNDULUI

Gînd slăbănog, deprins numai la șes
Să calci în pulberea de vorbe tocite ;
Gînd lesnicios ca o femeie, copilăros la înțeles,
Urmînd lenevos pîrtia de tălpi și copite,
Năravitule să dormi pe puf de cuvinte :
Scoală și gătește-te, că de-acum înainte
Am să te port prin vorbele cele mai colțuroase,
Să te înglodească și să te doară.
Razna, din albia limbii de rînd afară,
Pe cărări de piatră abia slomnite
În graiul cu urcușuri bolovănoase,
Peste praguri de expresii încremenite,
Sus pe coclauri de munte,
Un munte de calm și tăcere,
De unde apele au cărat toate vorbele mărunte
Și unde văzduhul miroase a cimbru și-a miere.
Acolo să ațipești pe stînci de grai tare
Somn sfios, ca fiarele,
În noaptea cu stele pe ilic.
Să răsari treaz și ciulit o dată cu soarele,
Neliniștit, ager și voinic
Și ațintit, prădalnic, ca la vînătoare,
La orice foșnet, gîndule, să sari în picioare !

POEZIE

M-am băgat surugiu la cuvinte :
Le momesc cu văpăi, le hrănesc cu jăratec,
Le strunesc în ham de gând, cînd lin, cînd sălbatec,
Le-ncing cu harapnicul dorului și mină-nainte !

Ca să nu zboare la cer ca puricii din basm, pripite,
Mă plec la fiecare, migălos faur,
Și-ncalț agerile ȳersuri la copite
Cu potcoavele rimelor de aur.
Oprim în nori, la palatul de cleștaruri
Să furăm umbra frumoasei din vis fără trup, nici sînge,
Dar scorpia-i după noi. Arunc în urmă zaruri,
Coif și buzdugan, toate grelele-mi daruri :
Inima, sufletul, mințile nătinge.

Loc, loc ! Rădvanul coboară pe pămînt,
Dar aci se destramă crăiasa de imagini,
Amuțesc, speriați, zurgălăii de rime-n vînt,
Chingile se rup, caii răzvrătiți, cuvînt de cuvînt,
Strîng aripile și fug înapoi prin paragini.
Rămîn, negre, dîrele roților pe albele pagini.

FLORI

Era o vreme dulce cu aburi pe zăvoaie
Și dangăte de clopot în turlile de fer,
Cîntau în prag cocoșii prevestitori a ploaie
Cu gîturile-ntinse spre apele din cer.

Pe măgurile negre cu poalele jilave
Mijea un fir de sate răznite de la drum,
Leșeau pe brînci din iarnă cătunele buhave
Și își scoteau la soare căciulile de fum.

Departe de pîrloagă, bîjenărind uitate,
Un pîlc de capre albe îngenunchea umil ;
Suind spre grinduri, cîrduri de vite-ngîndurate
Pășeau ascultătoare de-un cîine și-un copil.

O pașnică tristețe puneă fără de știre
În orice coș de piepturi un suflet nencăput ;
Lumina sta pe uliți, rîdea prin cimitire,
Dar se sfia să intre în casele de lut !

Pe Domnul primăverii îl aștepta pămîntul,
Isus venea cu iarba. Și sălciile-n vad
Din bumbi de muguri proaspeți își descheiau
vestmîntul
Și-n cale ploconite i-l așterneau. plocad.

IONICĂ

Ionică era un copil sălbatec, de țară,
Neam de neamul lui nu ieșise din sat afară...
Maică-sa, o sărmană vădană,
Torcea zi-noapte pentr-un pic de hrană.

C-atit copilaș îi mai rămăsese din șase.
El crescuse în rînd cu viermii de mătase.
Ei mînceau frunzele și el duduie,
De aceea părul lui era ca borangicul,
Încîlcit, parcă se jucase-n el pisicul.
Ochii lui albaștri își trăgeau asemănare
De la floarea inului pe care
Maică-sa de copilă
Îl strîngea, chite, să-l pună la topilă
Și-l răsucea apoi cu cînepa-n ștreanguri.
În glasul lui cînta stolul de granguri
Cu care-mpărțea frățeste cireșile coapte,
(Căci da șarpelui casei blidul lui cu lapte),
Tonurile de jos i le împrumutaseră cucii
Pe care-i aștepta de cum înfrunzeau nucii,
Cele de sus i le dăruise privighetoarea bogată,
De cuibul cărcia nu se atinsese niciodată.
Și așa s-a trezit cîntînd într-o primăvară,
Culegînd din paragini ștevie amară.
Dar îl strigau pițigoi în ulmetul din preval :
Ici în deal, ici în deal, ici în deal.
Cînteții îl iscodeau din tufiș :
Cin' ți-a zis, cin' ți-a zis, cin' ți-a zis ?
Și el, în poala cămășuții cusută cu arnici,
Ducea acasă mai mult brebenei decît urzici.

Toată vara colinda poienile Muncelului
Și păzea boabele de aur ale mușetelului,
Să nu le fure vîntul, de la gît, horbota cu colțișori,
Parcă satul l-ar fi pus vâtaf peste flori.
Seara i se părea că este un roi de albine
Ce zboară încărcate din pajiștile cu sulfine
Și duc toată mierea zilei — lumina de sus —
În fagurii amurgului din munții în apus.

Cînd păsările și frunzele se scuturau de pe cracă,
Venea pentru el o toamnă săracă,
Fără mîngiere și fără făină,
Doar c-o poală de gutui de la vecină,
O funie de ceapă spînzurată de grindă
Și-o crosnie de vreascuri în tindă.
Negurile rodeau încet copacii
Și pe sfîntul soare îl mînceau vîrcolacii.

Iarna și-o trecea pe vatră, la cald, în cenușă,
Cu ochii afară la zăpada jucăușă,
Și urechea-ațintită la greierul cu-avînturi nenfrînte,
Singurul ceteraș ce-l mai îndemna să cînte.
Atunci a-nvățat povestea cînd a plecat pe cărare,
Lăcrămînd, maica Domnului cea mare ;
Și-a făurit în gînd un buzdugan de criță,
A ucis un zmeu și-a scăpat o Domniță,
Mai rămăsese doi zmei și balaurul cu șapte capete,
Ca apoi fata cea mică și împărăția să capete.

U-iu... bucuria lui cînd au stat ploile
Și l-au trimis să pască oile
Pe pajiști, sub codri, departe de tot...
Grivei zburda cu limba scoasă d-un cot,
Iar el pășea mîndru cu traista vîrgată-n spate,
Împărțind turmei iarbă și dreptate.
Atunci a cunoscut întîi pe Dumnezeu :
Cînd a intrat în codrul adînc și greu !
Umbla uluit, ca pe alt tărîm, aiurea,
Basmul nu era mai frumos ca pădurea,
Sau pădurea era basmele toate la un loc !
Apa vîntului șuia prin frunze ca pe un scoc
Și-o vrajă-l fura spre funduri, aproape-n silă :
De copacul ăsta a fost legat Murgilă,

I-atîrnă încă funii de vițe sălbatece...

În rariștea de ici au jucat zînelor lunatece,

Prin scorburi stau pitici cu căciuli ascuțite,

Ei au strivit pe cărări ciupercile otrăvite ;

În bunget și-a prăpădit Doamna condurul

Pe unde Strîmbă-Lemne își duce huzurul...

Dar ce lucește ca jarul într-un rug din viroagă ?

Doamne, tu te-ai întrupat în smeură și fragă !

Ionică gusta carnea căpșunii plină de mireasmă

Cu smerenia cu care lua anafură și aiasmă.

Apoi a început să ducă oile la scaldă,

Apa se strîngea pe prunduri dulci și caldă,

Nisipul dogorea ca în culcușul unei vetre,

Fete albe băteau rufe albe, de pietre,

Pînă ce jiliștea se-nvălea cu pînze ghilite.

Acolo, n șuvițele de ape risipite,

Gîndind la Isus cum trimitea săracilor hrană,

A prins cu mîna întîia mreană.

Cînd a-mplinit șapte ani a bătut învățătorul

La poarta maică-si să-i dea feciorul.

S-a bucurat Maria, dar, așa, cu sfială

Și l-a gătit pe Ionică de școală.

Aici era numai ochi, urechi și minte...

Da răspunsuri ca din cărțile sfinte

Înainte de a sloveni abecedarul.

Din toată făptura lui se revărsa harul ;

În ochii lui se oglindea lumea toată

Așa de limpede și descurcată,

Că știa totdeauna ce trebuie să facă.

Era adine şi putea să tacă :
 Pe ce ~~pauca~~ mîna, brodea fără greş.
 Îşi făcuse singur cel mai bun fluier din cireş,
 Purta vitele fără băţ, căci îi ascultau glasul,
 Lăsa dorul zălog, ori unde-i călca pasul.
 Îl iubeau albinele şi-l lăsau să le prindă roiul,
 Dregea maică-si vîrtelniţa şi războiul
 Şi-i ajuta la ţesut mai bine ca o fată.
 Povestea la clăci *Alexandria* toată,
 Ştia conăcăriile şi cimiliturile,
 Cînta, de căsca păsările la el gurile.
 Învăţătorul zicea să-l trimită la carte,
 C-o s-ajungă dascăl mare la oraş, departe.
 Dar maică-sa, biata Maria,
 Rîvnea pentru feciorul ei popia
 Aici în sat la biserica dintr-un stejar.
 De ar trăi, să-l vază slujind la altar
 În locul părintelui Nae, care se-mbată
 Chiar în Săptămîna luminată
 Şi cade-n şanţ tocma-n ziua Învierii
 De-l duc acasă pe mîini străjerii.
 Trecuse anul. Biruise zgriţoi şi zmei
 Şi-n împărăţia gîndului se-ntărea cu temeî.
 Mai rămăsese de ucis balaurul blestemat
 Ce pîndea la răspîntia drumului spre palat.
 Într-o noapte s-au luat la luptă :
 A tras sabia, sabia ruptă !
 Balaurul l-a-ncolăcit, l-a îmbălat,
 I-a trecut coada peste grumaz şi l-a sugrumat.
 Ionică s-a trezit horcăind, abia trăgînd răsufllarea :
 „Mamă, mor... lumînarea !“
 Pe Ionică-l lovise anghina.
 „Scapă-l, Doamne, scapă-l !“ A venit baba Gherghina :

Cușter maică... și i-a turnat gaz pe gît,
Ionică pînă seara și-a 'dat sufletul, și-atît !
Și l-a bocit maică-sa și cu ea tot satul
Și tot natul,
Parcă le murise Împăratul.

PISICA POPII

Eram un ghiindoc și mergeam cu tata în codri odată,
Eu îi duceam cornul cu care chema la judecată,
Ca îngerii din cer, pe furii de lemne.
Pășeam ațintiți la dîre și semne.
Dacă speriam hulubii, se deșteptau gorunii ;
Copacii toți stau smirna, căci noi li-eram stăpîinii.
Pe pulpeșe trunchiuri cu vine încordate
Urcau crucișe noițe de iederi înnodate.
Cînd, ce giuvaier mi-a sclipit jos în iarbă ?
O sculă grea, de aur, bătută-n nestemate !
Astă-noapte jucîndu-se de-a baba oarbă
Zînele au pierdut-o din pletele inelate,
Sau s-a desprins din descopciatele lor rochii ?
Ah, e cu boabe de zmarand de-ți ia ochii
Și-n piezi cu două șiruri mărunte de rubine...
Stai, n-o fi căzut cînd și-a frecat coarnele de tulpine,
Cerbul din basme, cerbul vrăjit ?
Nu !... Spunea bunicul că-n loc tănuit
Les la mari răstimpuri șerpîi să se bată
Cînd vor să-și aleagă împăratul, singuri :
Șerpîi, din dundaie, cu pielea vărgată,
Șerpîi sui de apă, negri, cu urechi,
Șerpîi groși cît butea, aținuți prin crînguri,
De sub talpa casei, de sub poduri vechi,

Șerpi ce dorm cu anii, descîntați prin bozi,
 Șerpi bătrîni cît lumea, șerpi mărunți și plozi,
 Ațîțați de slavă, vin plesnind din cozi,
 Suierînd din scorburî, lunecînd din găuri,
 Unduind din mlaștini, șerpuind din tăuri,
 Furișați din bilciuri unde zac în cușcă,
 Vin și-ncing cumplită, mută-ncăierare,
 Se-mpletesc în funii, spumegînd se mușcă,
 Gîtuiți se-nnoadă, strînși într-o-nceștare,
 Se izbesc mai țepeni ca drugii de fier,
 Și se bat ca orbii, pînă-n zori, cînd pier
 Mistuiți în găuri, înapoi în tăuri.
 Dar din cruntul sînge vînzolit în iarbă
 Cu venin și bale verzi amestecat,
 Într-un cheag de aur strălucit se-nchiarbă
 Luminos, un tainic mîndru nestemat.
 Cine îl găsește — asta-i istețimea —
 Se face-mpăratul a toată șerpimea.
 Tăticule, tăticule ! și-n gene-mi tremură stropii.
 Las-o copile, e o omidă : pisica popii,
 Din ea iese un flutur ca o nestemată, cînd i-o veni
 sorocul
 ...Am văzut cum mi-a căzut din cer zodia cu norocul
 (Destin

DOBROGEA-N AMLAZĂ DE VARĂ

Un corb adînc visează pe-o piatră de cetate,
 Mijesc aromitoare tărîmuri de vechi domn,
 Dorm goale ceruri albe de șesuri rezemate
 Și Dobrogea e toată o pajiște de somn.

Nu mai sînt ceasuri. Vremea-n lumină se topește.
Și-n ghiolurile-amiezii stă timpul scufundat,
Albastra lor bulboană neantul nu-și clintește
Cu-ntregul bloc al slavei deasupra răsturnat.

Singurătatea-nchide urechea ei îngustă
De fiară prinsă-n liniști ce-i împletesc pripon,
Lin te usuci, scoți sare și pietre, te faci pustă...

. . . . .
Dar zgîrie cristalul tăcerii o lăcustă
Și, ars, sufletul sare sub pîntenul de zvon.

CÎNTEC PENTRU DEZBRĂCARE

Cîți îngeri de mătase ai de pază ?
Cînd zboară-n lături fragedul lor stol
Ies sîni și brațe, rază după rază,
Din visteria trupului, domol.

Mai lin ca aștrii coapsele-mpăcate
Rotunde legi scriu, boiul cînd îți culcă,
Cum vii din carne și eternitate
Întreagă miez de adevăruri dulci.

Deschei o stea și norii despresoară
Cerescul pîntec, cald, cu arcuiri
Lacteea cale-a pulpelor coboară
Spre zodiile gleznelor subțiri.

Stihia-ți pură, albă, se arată :
Calc nori și îngeri, goală mi te rump,
Lung să-ți sărut și să cuprind deodată
Tot adevărul trupului tău scump.

FATA DIN DAFINI

Te dezgolesc și-n brațe îți strâng rotunda noapte,
Lumina cărnii pipăi cu degete de orb,
Și mîna, ospătată cu sîni, culege șoapte,
Tot trupul cu migală de mîngîieri să-ți sorb.

Lucizi, genunchii candizi mai stăruie-n răscoală,
Descui blîndul lor lacăt cu chei de dezmierdări,
Minunea jăfuită, să nu rămîie goală,
Te-acopăr cu hobotă de sărutări.

Cînd, albă mușcătură înfiptă-n cer, pătrunde
Altoiul aurorii în carnea beznei vii,
Sub așternutul rece ca sub obroc te-ascunde
Și stinge ale coapselor dulci făclii.

Sub ceara dimineții ce lină arde-n soare,
Grav sufletul la margini de fericiri stă-n loc,
Culege oboseala ca pe-o suavă floare
Și pațima-l închide în trunchiul ei de foc.

(Urme)

A cîta oară zorii mă prind fără de somn ?
 Dă iarna buzna, anul îşi lapădă coroana,
 Eu în surghiun, departe... Cînd ai să-mi curmi
 prigoana,
 Iar să mă chemi la tine, puternicul meu domn ?
 Dar tot veghez — de-aicea — iubirea ta plăpîndă,
 Ca peste o comoară-n veci hărăzită mie ;
 Sînt Argus, nu c-o sută de ochi, ci cu o mie
 De inimi arzătoare şi toate stînd la pîndă.
 Fereşte mai cu seamă să pleci pe mare-albastră
 Cu oacheşa aceea făţarnică şi rece ;
 Năvalnicile-mi gînduri, gonind pe urma voastră,
 Vă va stîrni tempeste, corabia să-nece :
 Căci te iubesc cu ură, întreg, şi numai eu ;
 Nu te împart cu nimeni, nici chiar cu Dumnezeu.

Dintre atîtea chinuri, venite-asupră-mi hoarde,
 Păstrez dureri de care nu pot să mă despart ;
 Tot sufletul mi-e-n ele, ca sunetul în coarde
 Ce încă vii vibrează vioara cînd s-a spart.
 Ca viermele mătasei ţesusem nencetat
 În jurul tău un magic cocon de poezie ;
 Tu, strălucitul flutur, l-ai rupt şi ai zburat
 Din gingaşa-nchisoare păzit cu gelozie.
 Şi astăzi, mari otrăvuri cu care m-am deprins,

Disprețul tău, trădarea îmi sînt trebuitoare ;
Intrate-adînc în carne-mi, țin viața de învins,
Cît lipsa lor mi-ar fi și mai ucigătoare,
Căci ele, printr-o vrajă, sînt înseși răsturnate,
Iubirea și credința, pe dos și blestемate !

CCXXIX

(75)

Nu-ți spun nici un adio : cum n-ai mai exista...
Rămii doar coaja celei pe care-o iau cu mine...
Ți-am supt adînc esența și te-am golit de tine...
Plec numai cu splendoarea și frumusețea ta ;
Las ochii, falși luceferi, și iau privirea dragă,
Las buze reci de idol și iau sărutul lor,
Uit sinii, duc căldura și forma lor întreagă,
Fur neagra avalanșă de păr cînd se dezleagă,
Din trup, îmbrățișarea de vrej amețitor...
Zvîrl inima stricată, ce-ți șchioapătă alene,
Cu scopuri nepătrunse țesute-n lingușiri
— Cînd prefăcute lacrimi, cînd rîsete viclene —
Capcană-n chip de suflet ascunsă-n amăgiri...
Cu tot ce-am strîns din tine curat, ca Prometeu
Am să te-alcătui altfel, dar suflet îți dau eu.

CCXXXV

(81)

Mă lupt să scap iubirea de pățimașul trup
Să n-o mai sorb cu ochii, să n-o mai mușc cu gura,
Din lațu-mpreunării sălbătice s-o rup,
S-o curățesc de carne, ca de pe aur zgura ;

Să te ador în suflet ; doar duhul să-ți aleg —
O veșnică-mbinarea a două raze line...
Dar cum te-arăți, mă-ntunec... și sufletul întreg
Se face ochi, piept, brațe... zbucnite către tine,
Pîlpîitor de pofte, iar dinainte-ți cad ;
Din nou vremelnicia își cascadează-n mine-abisul.
Rostogolit pe dîre de flăcări, ca-ntr-un iad,
Mă-ntorc, cîntînd în carne... Mă doare numai visul
Că mai presus de fire, putînd să o răstoarne,
Iubirea e sămînța eternității-n carne.

ÎN VIE

Sulamita,
Culcată în lin alături de vrană,
Pe foi de pelin culcată,
Ca o icoană de idol pictată cu caleniu,
Cu amulete pe sîn și cu brățări pe picioare,
Își lasă,
Turburătoare ca un sicriu
Și ca o icoană de idol trîntit lîngă vrană
Sub grele-amulete,
Pleoape violete,
Și, din linul plin cu pelin,
Respiră-adînc de parcă-o doare
O necunoscută rană
Și, ca o panteră-n soare,
Se întinde lîngă vrană,

Strugurii,
'Atîrnă spînzurați de coarde,
Soarele,
Copleșitor din zare, pe muscel,
Îi arde și-i răscoace,
Și fiecare bob în parte
Cugetă și rumegă în pace

Și, cu simburul lui muncitor,
Adună soarele în el
Și zămislește zahăr amețitor.

Sulamita țintuită-n loc
Ascultă strugurii cum se coc.
Carnea ei caldă
Se dospește-n seva ierburilor de sub ea
Și, după ritmul strugurilor,
Coace,
Rumegă și-absoarbe-n pace
Soarele
Și cu fiecare por în parte
Lămurește
Și mărește încolțirea mugurilor
Și-a florilor cărnii sale fine,
Și zămislește vinul voluptăților depline.

Tăcerea ei se bucură că poate
Va fi și ea într-o zi strivită
Ca să fie bătută,
Risipitoare de beții smintite
Și de vin divin,
În lin.

PRIMA VERBA

(Fragment)

Amîndoi,
Eram neștiutori și goi
Ca vitele.

Soarele-și distila pretutindeni ispitele,
 Iar plantele-i aduceau cu mirosurile
 Toate prinosurile
 Și, ca niște albine mierea,
 Îi prefăceau în polenuri arzătoare puterea.
 Suflarea nocturnă-a trandafirilor
 Și-a tuturilor florilor
 Colinda grădina-n brațele zefirilor
 Și pătrundea-n inima tuturilor ascunzătorilor.
 Arborii fumegau miresme de fructe coapte
 Și fructele dospeau sucuri de miere, de sînge cald și
 de lapte,
 Pădurea cînta frămîntarea gigantică-a stejarelor,
 Iar cîntecul de bucium al codrilor bătrîni
 Infiora rădăcinile-adormite ale vlăstarilor
 Cu solemnul lor strigăt de preoți păgîni.
 Acestea toate s-au petrecut în grădina ta
 Și lîngă noi,
 Înnopta apoi
 Și totul a plăcere și-a dorință căuta.
 Broaștele se chemau melancolice și arzătoare
 Și-n fișîitul trestiiilor coapte, ziua, de soare
 Gemeau fericiri monstruoase ;
 Pe deal
 Panterele răgeau gutural,
 Și-n pădure
 Privighetoarele cu cîntece mătăsoase
 Deșteptau șopîrlele-nnodeate sub ruguri de mure,
 Sub fiecare frunză
 Clocea o insectă cu ouăle și cu viața ei ascunsă,
 Iar grădina-ntreagă încinsă, astfel, ca un cuptor,
 În fiecare por al nostru izbucnea triumfător.

Noi n-am mai știut ce facem atunci,
Tată ;
Am simțit numai copacii că s-au aplecat dintr-o dată
Și s-au culcat peste lunci
Ca răsuși de-o năprasnică vijelie ;
Ierburile-au scos un suspin de beție,
Și și-au aprins în fiecare fir privirile ;
Florile și-au deschis leșinate potirile
Și sufletul și-au dat cu frenezie,
Iar cerul misterios,
S-a lăsat parcă mai jos.

Apoi nu mai știm nimic.

Glas de tunete deodată pe munte s-a surpat
Și cu ea, ascunsă după mine, buimăcit, tăcut și mic,
În adîncu-i ne-a-ngropat.
Tu ședeai în fața noastră,
Pe-un car de flacăre într-aripată.

Tată,
Aveai înfățișarea zorilor
Negri ca fundul mărilor,
Și-a furtunelor învîrtejite-n zborul cocorilor
Înspăimîntați pe cenușiul zărilor.
Noi, atuncea, am simțit
Că e de prisos cuvîntul
Și, ca vîntul,
Am fugit.

ARĂTARE

În locul nopții creștea o mîngîiere ascunsă,
O taină mare ne desfăcea din toate cărările,
Și, tremurînd în fiecă frunză,
Înfiora cerbilor nările
Și-i făcea să-și ridice fruntea lor păduroasă.

Șerpui,
Din ciulini încleștați într-o dragoste singeroasă,
Ascultau cum se deschide verdeța
Și cum, improspătată de suflarea vîntului,
Apa și cerul își unesc viața
Și se pătrund cu toată puterea pămîntului.

Tu,
Te-ai desprins atunci din întuneric,
Din mijlocul pădurii
Și, aducînd în mersul tău feeric,
Toate puterile naturii,
Turnași untdelemnul vieții
În candela inimii noastre.

Noaptea dospise cu farmece noi
Înfăptuirea ta deplină ;
Tăiase împrejurul ochilor tăi strălucitori ca o albină,
Cearcăne adînci și groase,
Și-n buclele tale moi
Mătăsoase,
Și-amețitoare, ca floarea de tei,
Presărase muscul negru al venirii ei.

Ființa ta a fost, astfel, întrupare
Din toată viața dimprejur,
Și-n nesfârșitul ei murmur
A crescut ca o pajiște-ntr-o ploaie binefăcătoare,
Sau ca un popor cînd îi sînt prielnice zodiile.

Pămîntul și-a strîns, astfel, toate darurile
Și le-a crescut în tine ca furtuna valurile ;
În sînul tău și-a copt rodiile
Și strugurii,
Și-n vîrful lor caișii, primăvara, și-au deschis mugurii
Și din somnul iernii și-au descleștat misterul ;
Oaza și-a găsit în trupul tău palmierul
Fermecător și mlădios ca șarpele
Și-n frunzișul lui păsările și-au turnat cîntecele
Și rîsurile lor nevinovate.

Mințile noastre-atunci înflăcărate,
Și-au prefăcut într-un cuptor de pîine dumnezeiască
Pîntecele ;
Gura-ntr-un potir cu vin ;
Ți-au tăiat brațele-ntr-o alunecare de șopîrle
Cînd peste mușchiul cald și mătăsos se plimbă,
Și pe limbă
Și-au pus cuvinte menite să-ntunece harfele
Topite-n melodia curgătoare-a unei gîrle
— Acum și-n vecii vecilor, amin.

(Cîntecul omului)

NAȘTEREA SFÎNTULUI KADOK

Ulcioarele aflate în beciul casei, goale,
Au fost cu lapte toate și vin găsite pline
Și, întreit mesagiu prevestitor de bine,
A fost găsită iarăși și miere nouă-n oale.

A răsunat de himnuri atunci curtea și brazii
Și-au înălțat privirea și brațele spre soare,
Ștafete pretutindeni au început să zboare,
Și știrile prin țară goneau ca leoparzii.

Pe pajiștea din față în toiul lui e focul
Și carnea-acum tăiată a vitelor mari fierbe,
La flăcări, pe sub burta cazanului, superbe,
Și-mbălsămează-n aburi de supă grasă locul.

Șef-bucătarul șade pe-un jilt de sub o piele
De ale cărei coarne își sprijină spinarea
Și slugilor ațîță avîntul și-ncordarea
Cu o nua de frasin aleasă-ntre nuiele.

Odraslă nouă șeful războinic astăzi are
Și-au fost chemați supușii de prin prejur să-i vadă,
Plimbate peste-o carte, o harfă și o spadă,
Privirile de boabe mari de mărgăritare...

În toate ale sălii ospățului unghere
De sine-n nevăzute mîini torțe se-aprinsese
Să fie cinste-n inimi curtenilor la mese
Și semn de strălucire pe țară și putere.

(Evul mediu)

ŞESURI NATALE

Voi, şesuri nesfîrşite sub ceruri largi de vară,
Ca ele liniştite şi luminînd ca ele,
Pe-aici îmi înfloriră şi-aici se scuturară,
În mersul vremii, macii copilăriei mele.

Întinderile noastre cu ondulate linii
Pe lunga-nvălurare a holdelor mănoase
Domol se desfăşoară sub tremurul luminii
Şi pier într-ale zării adîncuri vapoase.

Şi rîurile, care sar sprintene la munte
Şi-şi prăvălesc spumoasă năvala lor, cînd ies
Aici, pe unde nu e o piatră să le-nfrunte,
Adorm în mersul leneş al netedului şes.

Amiaza obosită se toropeşte-n zare,
Albeşte uriaşă pe largile tarlale
Şi-n pacea dogorită de-a verii-nvîlvorare
Ea zace-n infinitul nelămuririi sale.

Purtînd poveri de roade, trec carele greoaie
Cu boi blajini de-a lungul prăfoaselor șosele
Și doina, care-n focul văzduhului se moaie,
Îmi cade-n gînd cu vremea copilăriei mele.

Voi, șesuri dulci ca lenea și largi ca nesfîrșirea,
Cu depărtări pe unde mirajele tresaltă,
Și sufletu-mi în care vi se răsfrînge firea
L-ați legănat cu rîuri și-amieze laolaltă.

Eu nu cunosc revolta cu zbateri de furtună,
Simțirea-mi curge fără învolburări de valuri
Cum ale noastre ape se-mpacă și se-mbună
Cu lunga îmbrățișare a celor două maluri.

Și-n sufletu-mi cu doruri învăpăiate, care
Cuprind nemărginirea întinderilor voastre,
Sînt visuri fără nume ce cheamă-n depărtare
Ispitiților ca Fata Morgana-n zări albastre.

AMIAZĂ

Din zorii dimineții și pînă adineauri
Se-nveseli văzduhul de ștregării de graiuri,
Și ciocîrliei în aer văzui cum îndoiesc
Din cîntece și zboruri frînturi de arabesc.
Și grînele, mișcate de mîini aeriene,
Își clătinau comoara și mii de buruiene
Cu spicele de aur cîntară-n simfonie.
Acum din cer apasă o grea monotonie.

Le-a înecat pe toate o liniște profundă,
Deșerturile zării lumina le inundă.
Colinele-albăstrite și-nvinse de dogoare
Molatica lor lene și-o trîndăvesc la soare
Sorbînd nemărginirii visări de raze pline,
Dorm toate-acum, — e clipa uitărilor de sine.
În aerul ce fierbe în unde săltărețe,
Din repezi tot mai repezi, din crețe tot mai crețe,
Se risipește parcă tot sufletul naturii
Topit de nendurarea luminii și-a căldurii ;
Ca de fîntîni ascunse în tănițele firii
Curg slobode pe lume tăcerile-adormirii
Și-n greaua lor năvală treptat au aiurit
Vieța-mprăștiată în largul nesfîrșit.

(Darurile pămîntului)

DEZMĂRGINIRE

Și de pe vîrf de munte mă voi sui pe-un nor.
Zi grea, cutremurată va fi, o zi de-adio,
Cînd inima-mi, de tine, fășii voi deslipi-o,
Amară frumusețe, pămînt rătăcitor.

Voi sfărîma sub pleoapă tot spațiul din jur
Și-mi voi culca suspinul pe norul meu : șalupă
Ritmată de arhangeli, la proră și la pupă,
Cu aripile vîsle prin valul de azur.

Oceane de văzduhuri s-or lumina rotund
Prin stele-arhipelaguri șalupa mea să treacă,
Iar tu, frumoasă lume, să-mi pari o piatră seacă
Scăpînd rostogolită spre-adîncuri fără fund.

Mă va-nvăli, spumoasă, pe creștete de hău.
O pretutindenească vibrație de lumină
Și m-oi topi în boare de muzică divină,
Despovărat de zgura părerilor de rău.

RECULEGERE

Drumurile cu domoale întoarceri acasă,
Asfințit de soare pe lame de coasă,
Prosternări de sălcii și mesteacani, boare
De amiază caldă scoasă din cuptoare,
Aburit de inimi cîntec tremurat,
În urmă departe deal însingurat,
Seara ca o rasă de călugăriță
Îmbrîndit tăcut pe brațe de troiță,
Răsărit de stele, umbră de grădini,
Suflet de crăițe și de rosmarini...
Șezi puțin pe culme să privim de sus
Hornurile fumegînd, după apus ;
Fumul casei noastre-n marginea cealaltă
E mai nalt și face seara și mai naltă,
E mai drept și mai albastru și mai clar —
Parcă tîmîiază stelele de jar.

ODIHNA

Pe maldăre de fîn și de-ntuneric,
Înfrînți de oboseală, ne-am culcat.
Deasupra noastră cerul emisferic

De stele grele-ncovoiat
Era coroana unui pom fantastic
Cu rămurișul spre pământ plecat.

Un somn adînc ne-a cufundat în noapte.
Prin visul nostru stelele cădeau
Ca-n iarbă fructele răscoapte.

(Țara de peste veac)

LIVEZI

Ca-n văi de paradise în vis întrezărite,
Pășesc pe verzi velințe crestate de cărări...
Pe trupu-mi plouă pomii cu brațele dospite
Și-absorb ale luminei tiranice chemări.

Se coace vara-n aer... și lin, ca pe conducte,
Se urcă-n țevi de ramuri, ce-nfig în raze căngi,
A brazdei sevă caldă, vibrînd sub coji de fructe...
Și seva se bulbucă la capete de crăngi.

Și-atunci țîșnesc din ale frunzișului unghere
Gutui ce-atîrnă crude, greoi, ca pline pungi,
Sau pere — inimi roșii — sau punni rotunzi de mere,
Și prune ce par picuri albastre și prelungi.

Avînd aceeași formă ca șipote de munte,
Din arbori frunza-și cerne izvor de sunet slab...
Aș vrea ca pururi note să-mi susure pe frunte
Și foșnetul livezii să-l sorb ca de pe jgheab.

Colori, stropind spre-azururi avânturi de drapele,
O, fructe dulci, pomana pământului iubit,
Contururi de lumină — umflate ca vîntrele —
Pe care ochi de Evă și-Adam s-au odihnit,

O, fructe vii, cu linii armonice, eterne,
Cu grațiile zvelte și-aspectul feminin,
În voi mi-ngrop făptura ca-n puful unei perne
Și sufletul la-a voastră mireasmă mi-l închin.

Mușcînd din carnea voastră, spre antedeluviene
Epoci mereu mă poartă senzațiile pure...
Mă simt cum, gol și liber, pe pajiști de poiene
Alerg și cum în fiare arunc cu steiuri sure.

Simt zumzetul de-albine *de-atunci* cum mă-mpresoară,
Și vîntul ce șoptește și aerul de-atunci,
Și freamătul de frunze cîntînd ca o vioară,
Și sprintenele păsări certîndu-se prin lunci...

Livezi fecunde, vaste livezi de pomi ticsite,
Cu fructe care-atîrnă ca mii de stalactite,
Livezi, sonore temple cu zvelte colonade,
Cu trunchiuri ce par tuburi de orgă — cu arcade,
Livezi în pîlcuri dese pe lune semănate
Să recitați poeme de primitivitate,

Mă culc sub bolta voastră de-nalt cavou cu soare
Și beat de pribegia prin spațiu și prin vreme,
Aștept să plîngă-n ochii-mi a stelelor paloare
Și-ncet s-adorm sub cerul candidelor poeme,

Iulie 1920

ÎN SALONUL VECHI DE ȚARĂ

În salonul vechi de țară am pășit ca-ntr-un altar...
Sficios, copilăria mă privea de prin unghere.
Prins de zid, același ornici urcă-al timpului calvar
Și aceleași bibelouri dorm pe-nguste etajere.

Dorm străbunii-n vechi tablouri aplecate trist spre
mine
Și de-afară vine-același zumzet proaspăt de albine
Printre storuri de șindrila verde și ferfeniță...
Trec din când în când căruțe pe șoseaua prăfuită.

Inserări din basme sure tind pe turla-un loc s-apuce,
Estompînd conturul aspru-al hanului de la răscruce.
Orice lucru-atîns e-o clapă ce trezește un ecou...
Și pe scînduri îmi port pașii ca pe lespezi de cavou.

În acest muzeu de-obiecte, amintiri, dorinți discrete,
În acest altar de pace, rece și patriarhal,
Furișez timid ființa-mi covîrșită de regrete
Și pe creștet las să-mi cadă vremea moartă, ca un val.

Stingherit, pe-un scund fotoliu azi rămas fără de
teluri,
Mă așez să-ncerc creații vagi de reconstituire...
Îmi acopăr ochii harnici ce-au fixat atîtea țeluri,
Să nu văd cum mă-nconjoară strîmbe cruci de cimitire.

Și mă simt străin în cadre penumbrite și domoale...
Simplitatea ce planează peste tot e viu contrast
Cu-al meu suflet ce nu poate zbuciumul să și-l
potoale,
Alergînd pe al Științei cîmp ispititor și vast.

Cunoștinți culese trudnic după nopți de vegetare,
Aplecat pe vraf de pagini, de pe cînd eram copil,
Teorii, principii, date... ce ciudată mi se pare
Amintirea voastră *astăzi* în acest salon umil.

În acest salon în care a-mpietrit fugara vreme
De demult, ca picătura lîncedă de albă ceară,
Încrustînd în ea contururi dragi și fragede embleme,
Amintirea noastră trece peste creier, ca o gheară.

În acest salon de țară cu miros uscat de cimbru
Ce nepotrivite-s ale traiului cerinți moderne !...
În tăcerea ce-l apasă sorb al veacurilor timbru
Și-ale ornicului clipe răbdătoare par eterne.

Am lăsat la ușă geanta cu volume prăfuite,
Cu muncite file pline de trunchiate însemnări,
Ca să fiu din nou copilul cu privirile-nsorite,
Cînd neștiutor de toate alergam spre larg de zări.

Ca să fiu din nou ogorul nedestelenit de soartă :
Fruntea netedă și clară, gîndurile fără cute...
Să trezesc din nou în juru-mi, ca în basme, vraja
moartă...

Seva tînăra din plante forța ei să-mi împrumute.

Premenindu-mi țesătura sufletului pentru-o clipă,
Să renasc, uitînd de vîrstă, griji, durere, timp și loc,
Și-așezat în fața mesei să plutesc pe-a vremii-aripă,
Construind mereu castele din albastre cărți de joc.

August 1920

(Neliniști)

GARDURILE

Mihai, Camil, Vasile, Costică și cu mine —
Pierduți în toamne grave, prin funduri de grădini
Și-n bălării înalte, cu freamăte virgine —
Primeam, pasivi, în suflet senzații și lumini.

Senzații crude, aspre — lumini de peisagii
Ce-n viață nu văzusem decît în cărți și-n vise...
În jurul nostru pomii întruchipau miragii,
Iar frunzele uscate cădeau parcă-n abise.

Pe garduri de lemn putred, se cățăra sprintar
Cel mai zglobiu tovarăș, expert în joc de bile.
Mergînd în cumpănire pe creștete de par,
Rîdea cu dinții limpezi și fulgere-n pupile.

Iar altul dezgropase din șanțuri și binale
Gulii cu gust de tină...
...Ne ispășeam păcate desigur ancestrale,
În veșteda grădină.

Căci ne simțeam — cu toată zburdălnicia fadă —
Nefericiți prin toamnă și tufele de scai
Și ne jucam în silă lungi ore prin ogradă
Toți : eu, Camil, Vasile, Costică și Mihai.

În vale plîngeau goarne, iar după garduri nalte
Mijea o lume *altfel*, necunoscută nouă...
Prin crăpături de scînduri priviri porneau să salte
Spre tainele ce-n suflet clădeau o lume nouă.

Acolo poate nu e tristețe vegetală,
Ce-n reci după-amieze începe ca să cearnă
Pe suflete neliniști pustii...

...și nici o pală
De vînt n-agonizează prin perele de iarnă.

Acolo, în cerdacuri vopsite-n verde, flori
Zîmbesc în glastre,-aleea îmbrățișează vila...
Aici e amorteală, e proză, sînt fiori...
Și-ntr-un tîrziu, de soarta ce-avem, ne prinde mila.

E seară ; mîini e școală... Cum clipele trec grele !
Plecăm ? Ne cheamă-acasă ? Nu, nimenea nu vine.
Ce lună-î ? Cît e ceasul ?

Tăcem, vrăjiți, sub stele
Mihai, Camil, Vasile, Costică și cu mine.

1936

PORT-ROYAL

(Fragmente)

I

Prin fructele dormind pe crângi trudite,
Prin freamătul de frunze, virginal,
Mișcat, tot sufletu-mi planează în extaze aurite
Spre sihăstria de la Port-Royal.
(Visează, cîntă sau în largi viziuni
Creează totul din livești detalii ?)
Retrospectiv trăiesc prelungi minuni
Și-aud pe-alee scrișnetul sândalei...
Zăresc devote chipuri înclinate,
Cu-o largă cruce salutînd în înserare,
Din turnul mănăstirei, ora care bate,
Alunecînd din Timp pe-a veșniciilor cărare...
Și rătăcesc fluid prin straturi de legume,
Sau printre stupii potolitelor prisăci...
Ca fluturii vîslesc prin aer — și n-am nume
Și-apoi mă-nalț vrăjit spre turla neagră, căci
Pornesc să geamă clopote pioase
Cu glasul de Trecut sacerdotal...
Plutesc peste păduri vibrații maiestose
Și plîng în arbori păsări de metal.

În sanctuarul fără flori răsună
Cîntări și rugăciuni de seară — grave..
Veghează *Cîna cea de taină*, împreună
Cu statua Madonei...

Șiruri de-Ave

Alunecă pe negrele metanii
Și curg — izvoare cu susur subtil —
Imaculatele, străvechi litanii...

Călugărițele răspund :... *Ainsi soit-il.*¹
Și cînd în cor încep *Salve Regina*,
Elanuri urcă sufletele-n Rai.
Regretele adorm uitate sub lumina
Extazelor senine ca un cer de mai,
Și brațele de Christ le binecuvintează,
Tăceri roiesc în al Dorinței labirint,
Cînd calea spre chilii o luminează
Arhipelagurile de argint...

3

Se-aud, pe mal de iaz, cum broaștele se ceartă
nesfîrșit

Și turmele de capre se reîntorc în staul...
Hulubii în culcușuri de piatră-au ațipit...
Cetesc, în singuratică chilii, Epistole din Sfîntul Paul
Și mistui cîntecele orgei ascultate la Vecerne,
Sau corul Maicilor, ce-ascuns pe după gratii plînsu-și
cerne.

Închid alene tomul cu metalice chenare.
Și retrăiesc apropiatele plăceri senine,
Ce vor vibra în inima-mi îngenuncheată la altare,
În zori de zi, cînd voi veni să mă prostern spre
Domnul, la *Matine*.

Voi coborî cu Solitarii, pe sub nucii foșnitori,
Pe treptele de lespezi în ierburi îngropate
Și vom simți, prin geamurile colorate,
Pe gînduri cum ne plîng eternele-aurori.

(Renunțări luminoase)

---

¹ Amin (fr.).

UN VOINIC FLĂCĂU TRECEA...

Un voinic flăcău trecea printre cartofii verzi și
 printre grîne,
 Într-o căruță c-un cal alb,
 Încărcată de lucernă proaspătă...

Un cîntec trăgănat și bătrînesc cînta flăcăul...
 Un cîntec vechi ca veșnicia
 Întinorit mereu pe buze tinere...

Printre grîne verzi, pe drumul lung și neted
 Trecea un rumen și voinic flăcău,
 În căruța-i cu lucernă, prin amurgul leneș
 Ducînd cu el, spre satul cu căsuțe albe,
 Tot sufletul și tinerețea cîmpului...

Nu știu ce gînduri îl munceau, ce doruri îl rodeau,
 Dar de departe îl vedeam trecînd
 Cîntînd
 În amurgul umed, sîngerînd,
 Întovărășit de umbra-i ce mergea lîngă căruță ca un
 cîine...
 Și am simțit...

O, am simțit, pe cînd trecea,
Că aș fi gata să-i îmbiu,
În orice clipă, prietenia mea
Ca pe-un pahar de apă ori un bruş de pline l...

O, cine poate ști ce mari, străvechi comori
S-ascund de-atîtea ori,
Într-un flăcău cu piept de-oțel, cu palme aspre
Ce trece-așa cîntînd printre bogate grîne,
Într-o căruță c-un cal alb l...

Priveam în înserare satul românesc spre care se ducea
Și, îmi părea
Că duce în căruța-i cu cal alb
Tot aurul din stele,
Tot verdele cîmpiilor copilăriei mele
Și toate cîntecele ce, vrăjit,
Le-am auzit,
Pe-ntinderile lumii,
Pe drumurile-ntortocheate, nesfîrșite ale lumii...

Și-n sufletu-mi — și-afară —
Simțeam, pe nesimțite cum coboară
Cea mai amară, nempăcată seară...
A anilor cumplită, neagră, nențeleasă seară...

PE PUSTĂ

Plîng vînturile...
Mînjii se joacă și nechează
Și pusta-ntreagă plînge în dulcea după-amiază,

Iar iepele robuste
Pasc leneşe-n răcoarea nemărginitei puste...
Trec leneşe în soare, cu paşi mărunţi, superbi
Şi din belşugul verde al fragedelor ierbi,
Brusc capetele mîndre şi le ridică-arare,
Ca nişte voluptoase femei de viţă mare...

Prin pulberea solară, ca sub vrăjite pînze,
Neastîmpărate-aleargă strălucitoare mînze...
Sălbatrice, aprinse, capricioase mînze...

Le-mbată zarea albă şi vîntu-aţiţător...
Zefiri răsfată coama pe gîturile lor,
Le umplu de fior...
Şi ele-aleargă,-aleargă
Şi se opresc apoi,
Pentru a porni din nou, cu paşi tot mai vioi...

În carnea-nfloritoare porniri nebune ard
Şi ca fardate straniu c-un nestatornic fard,
Lucesc în ceasul ăstor însîngerări solare...
Pe pusta necuprinsă, cu iarbă grasă,-naltă,
Aleargă furtunatic,
Aleargă mînze una mai mîndră ca cealaltă...
Se-ntorc şi pleacă iarăşi în salturi tot mai vii...
Parc-au scăpat din stranii, nomade herghelii...

Din cînd în cînd în faţă-mi s-opresc...
Şi — majestoase,
Dulci mă privesc, asemeni femeilor frumoase...
Şi-uimit rămîn cuprins de-o-nfiorare veche,
Ca-n faţa unor vii statui fără păreche...

August anină-n coame multicolore jerbe,
Iar vîntu-aţiţă poftă în mînzele superbe...

UN PLUG

Un plug s-apropie din zarea fumurie-a șesului...
Un vînjos, înnourat țaran îl ține liniștit de coarne,
Și ca un negru șarpe uriaș ce dă să se răstoarne
Se-ntinde brazda lucie, sub cer, pe urma lui,
Iar înaintea ei, domol,
Boi și om s-apropie din depărtări spre mine
Ca din altă lume...

Zările se limpezesc ușor-ușor în fața mea
Și nu știu cum, îmi pare că din fundul vremilor
Un străbun puternic, cu obrajii arși de soare,
cu cămașa albă,
Își mîină prin ogorul ceții și al veacurilor,
Plugul lui de lemn și boii-i trudnici, către mine...

(În robia lor)

O, PLECĂRILE, PLECĂRILE...

O, plecările, plecările, plecările
Din toate porturile și din toate gările,
pe toate mările, spre toate depărtările,
spre toate țintele și așteptările,
spre marginile lumilor și ale gîndului,
spre marginile sufletului meu — flămîndului !...

M-or înghiți în murmure-necate valurile ?
m-or aștepta în depărtări sărbătorește malurile ?
m-or înălța pe creste încă nevisate visurile ?

m-or amăgi și m-or atrage în adînc abisurile ?...
ce-mi pasă mie unde mă vor duce trenurile, navele
și dorințele-mi de foc bolnavele !...

Ieie-și, încotro le place, zborurile
ca un stol neobosit de paseri albe dorurile...
cruțe-și ceasurile cine-o vrea, și de primejdii
scape-le,
ale mele-s drumurile lumii toate, munții și-apele...
moartea umbrele-i în preajma-mi înfiripe-le,
suflete, deschide-ți pentru-nalturi, pentru depărtări
și vecinicii, aripele !...

BIVOLII

Pe șesul vast, prin sclipitor noroi,
se mișc-ursuzi, cu pași înceți, greoi,
prin stuful de la margine de baltă...
noroiul încă umed, în apus,
le dă un luciul straniu, de nespul,
de monștri-aduși din lumea ceealaltă...
și-amurgul pe spinări li se răsfrînge
în fulgerări și străluciri de sînge...

Cu pași trîndavi, cu cozile pe spate,
pășesc încet, prin trestii uscate —
nostalgice, posace animale...

Sătui de streche, de zăduf, de muncă,
din cînd în cînd priviri piezișe-aruncă
peste pustia luncă...

și-n ochii lor adînci, neghiobi,
se oglindesc mocniri pustii de robi ;
aprinse zări de-amiezi caniculare,
tristeți și-ntunecimi fără hotare...

Și-așa cum trec,
greu,
unul ca cellalt
par statui reci tăiate în bazalt,
par statui grosolane, vii, masive
de crunte animale primitive...

Și cînd peste mocirlele de fier
multicolore raze trec ușor și... pier,
se mișcă-ncoace-ncolo-ncetișor
prin negurile parcă-mprăștiata
de nepătrunsă noapte ce e-n ochii lor...

MA RĂSUCESC, MA ZBAT...

Mă răsucesc, mă zbat în gol, în glod...
gîndu-mi — fir nevăzut — mi-l innod,
mi-l deznod,
patimi flămînde mă mușcă, mă rod...

Doamne, găsi-voi spre tine vrun pod,
pentru foamea-mi de cer,
pentru pașii-mi ce-n gloduri s-afundă și pier,
pentru trăirea-mi fără flori și fără rod ? !

Ca un haiduc
zdrențuit de plumbi, olog, năuc
la răscruci sudorile de foc mi le usuc
și-mi înfrîn pornirile ce spre abis mă duc...

Doamne, Doamne, încotro s-apuc ? !

COPILĂRIA

În zăpușeala grea
cîntă-un cocoș departe undeva...
un glas de clopôt se aude-abia, abia,
parc-ar veni de dincolo de viață...

Ceva în mine se fărîmă și înghiață...

M-opresc pe deal și parc-aștept din alte vremi
iar dangătul ce se aude-abia, abia, pe cineva,
parcă tînguie prelung copilăria mea...

(Versuri, 1928)

AI NOȘTRI SÎNT ACEȘTI MUNȚI

Ai noștri sînt acești munți
pietroși, mănoși, cărunți,
căci noi ne-am cățărat pe ei spre cer,

noi le-am deschis adâncurile de-aur și de fier
și-am suferit prin ei pe ploii și ger...
noi le-am spintecat uriașele pîntece,
noi le-am proslăvit frumusețile-n cîntece
și le-am cunoscut sufletul și furtunile mai bine
ca orșicine...

În haiducie grea ori doinind domol după oi,
nimenea pe lume nu i-a cunoscut și îndrăgit ca noi...

De-acest mănos pămînt daco-român
cine-ar putea, mai mult ca noi, să spuie c-al lui e ? !...

Cine l-a arat
din începutul vremurilor, neîncetat ?
cin' l-a sămînat ?
cine i-a fost slugă și stăpîn ?
care dintre neamurile vechi și noi
are îngropați în sînul lui atîți eroi ?
a cui doină de veacuri pe-aicea plînge ?
cin' l-a apărat mai dîrz de-al năvălirilor puhoi
și l-a adăpat de-atîtea mii și milioane de ori,
cu sînge
și sudori,
ca noi ? !...

HORIA

de jos
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moți,
pentru cei săraci și goi, pentru toți...

și-ai despicat în două istoria, —
țăran de cremene
cum n-a fost altul să-ți semene,
Horia l...

te-ai desprins aspru din gloată
cu-obraji supti,
cu ochi crunți,
să lupți
să-nfrunți
din sălbaticii-ți munți :
oștile craiului, temniță, roată...

ai vrut să spinteci pe munți, pe văi,
largi, netede, slobode căi
pentru-ai tăi
cei mâncați de străini, despuiți,
de biruri, de zbiri,
de rele-orînduiri...
și uitați
de regi și-mpărați...

pîn' la Bălgrad pe roată, —
uimind călăi, nemeși, gloată
ți-ai bătut neschimbat subț tundra săracă
aceeași mare, nenfricată inimă romano-dacă

duhul tău trăiește încoă treaz în munți
și va trăi dîrz pîn' vor domni peste moți,
zbiri crunți
și mișelnici despoți...

uriază domn
pe-al adîncurilor noastre sfișiat somn,
pe-al rămzerițelor roșu praznic, —
mai roși-vei oare vreodat', năprasnic,

acestui neam — viața și istoria, —
tu,
munte
al vrerilor noastre celor mai crunte,
Horia ? !...

PĂTRU OPINCA

Io,
Pătru Opincă
țăran fără țarină,
plugar fără plug,
ciurdar fără-o vită,
îmi duc viața năcăjită
fără strîmbătăți și vicleșug
și bruşul de mucedă pită
mi-l plătesc cu sînge din belșug...

O vorbă a mea-i ca o mie...
Am slujit cu cinste și-omenie
satului
și împăratului...

de sărac ce-s, toți cîinii mă latră
și noaptea, cînd pe uliți trec domol,
nu mă așteaptă pe nici un podmol
fete mari cu țite ca de piatră...

sapa mea mușcă, rupe adînc,
dar nu-mi aduce nici doară cît mînc...
la secere

nime nu se ia cu mine la-ntrecere...
coasă ca a mea în toată țara nu e...
sprintenă trece prin ierburi ca de cuie...

rînza mi-e goală, blidul la fel,
dar grîul crește drept ca de-oțel,
să se-nbuibe din el
groful putred, ciocoiul mișel.

Io,
Pătru Opincă
ce-ntre-atîtea moșii n-am doar o șirincă,
înfrunt strîmbele legi și năpasta
și-n răzmerița ce-n mine crește,
sudui vîrtos, mocănește,
și scuipe pe toată rînduiala asta !...

(Mîine)

LÎNGĂ PĂMÎNT

Deschide sperietoarea, spre cer, brațe greoaie ;
de dangăte de clopot, lung bălțile vuiesc,
se ghemuie subt glugă încinse șiri de paie,
a scăpărat, albastru, luceafăr ciobănesc.

Bat drum, prea încărcate, vechi care cu trifoi,
umbroși oameni de munte, dormind, trec spre cetate,
din zeghii lung mițoase, prin somn boldind în boi.
Subt punți de lemn curg râuri, reci zale nencetate.

Au tras cu pușca-n stele, sus, de la vii, pîndarii ;
morți, paznici și cîinii au amuțit în arii ;
triști greieri la întreceri sfîrșesc țîriitori,
cînd diavolii scot limbă de flăcări pe comori.

CRUCILE FÎNTÎNILOR

Sătulă stă cireada sură, ingenuncheată la fîntînă ;
boi mari, în freamătul de iarbă, închid greoi ochii
fumurii,

- izbind cu cozile în muște ; tălăncile domol se-ngîină,
stol, graurii, scînteii de soare, s-au fugărit pe bălării.

Vechi aur picură-n găleată ; încovoiată, ziua moare..
Un taur se ridică negru în seara galbenă, mugind,
frecîndu-și rapănul de crucea tremurător scîrțîitoare,
cu un Hristos ce-n zugrăveală se strîmbă schilav,
suferind.

MĂGARUL

Pe cîmpul mărăcinilor,
unde se-năbușe firul de grîu,
paște măgarul floarea albastră, dulce albinelor,
și mestecă funia de la frîu.
Cuminte,
clatină urechi învechite,
ca două limbi de ceas potrivite,
să foarfece timpul zbieratului.
Și seara cade... Înainte...

Pe marginea satului,
casele se fac, o clipă, roșii,
pentru că soarele s-a jupuit în spini.
Pe urmă, scînteie osii,
trec oameni străfni.
Ciulindu-se, dobitoacul smerește doruri nătînge.
Crucea vîrstată, de pe spinare,
tremură răni negre cu muște scînteietoare.
El aceeași ghimpi pe limbă strînge.
Știe că băieților leneși li se zice măgari,
dar n-o să se ducă niciodată la școală...

Crede în ceruri pline cu ghimpii stelelor mari,
și-n găleata cu ovăz de aur din luna goală.
Ciurul de argint, după gardul de pari,
s-a ridicat în frunzele prea sus pentru mâncat...
Aprinsă rece, sfântă luna i-a fost întotdeauna dragă,
drept care,-n catifeaua frunții măgărești,
a năzărit îndemnul descîntat...
Și dobitocul, din tot sufletul, porni cu deznădejde să
ragă.

ȘERPOAICA

Fiară cu trup inelat și stemă în frunte...
Din adînc de codru, strecurată la fîntînă,
te-au văzut păstorii care mîină,
în primăvară, oile spre munte.

Peste pietre-ncremenind unduiri înghețate,
jucător izvor, coborît din văgăună,
din cap mic, fecioresc, pironeste priviri încruntate.
Numai pe grumaz tremură, un strop de lună.

Lunecînd din mii de ani de poveste,
carne de vis, podobită cu solzi de aur,
jumătate femeie, jumătate balaur,
din tot ce-a fost, și niciodată este.

Paznică zidurilor de stînci detunate,
fără de ură, fără de milă,

punînd piezișe întrebări răsturnate,
din care țestele să crească-n prăpastie movilă...

Ochii plîng muiereste, dar lucesc a fiară.
Umbra crește de moarte, în trăire nouă.
Ispitind pe drumeț viclenește să piară,
roșie înflorește limba crestată-n două.

VINĂTOAREA

Cronică feudală

În procesiuni, copile, subt arini,
trec veșmîntate-n văluri lungi și albe,
în mîini cu crini.
Prin iarba ca-n renașteri venețiene,
zmălțată-n părălute, bănuței, bujori și rouă,
surorile trec două cîte două.
Călcîie goale, și priviri viclene,
albastre, cum sînt ochii scriși pe aripe de fluturi.

Lucește soarele strivit pe scuturi...

Plecînd la vînătoare, voievodul
a luat copoi, fâlcoi, și mult trudiți scutelnici,
iar ca hăitași, ai trențuroși-voioși,
care alcătuiesc, la greu, norodul.

Din arc, săgețile înveninate
zvîcnesc nenumărate

țintind fazani, peste copaci, bătaie de buchete roșii,
ochind în ciutele cu ochi frumoși pentru cînd mor,
sau șuierînd spre cîntecul de lebede ningînd rupturi
de nor,
spre țepile de brad muntean, din care-au îngînat
- îndrăgostiri cocoșii.
Și iară cornul vînătorilor răsună.

În noapte, din mai nalt, pe cer, un corn de lună.

„Prin frunze argintii,
de ce nu vrei,
de ce nu poți să vii ?“
răsună dorul...

...Plînge lung o goarnă :
„Să vie voievodul, să se-ntoarnă“.

Smerite, slugile s-au strîns în ceată.
A jale armăsarul nechează.
Se-ngîină sunetele, din chemare-nceată, reînviază.

Și valea sună, codrii sună, seara sună...

Sus, peste piscuri, stă același corn de lună.

Stelele au plîns.
E prea tîrziu...
Întregul cer e vioriu.

Stăpînul a murit, l-a rupt vrăjmaşul,
sau, mai sălbatic, lupul cenuşiu...

Copilele cu galbene făclii
bocesc pe voievodul adormit,
şi-n drumul unde robii-l duc pe suliţi, nesfîrşit,
bruni muguri, rănilor mai lăcrimează,
iar cîinii, mîrîind, noroiu-l ling...
cînd măscăriciul Curţii joacă-nnebunit,
în bezna-n care numai huhurezii ştiu să vadă.

FATA MORGANA

Departe...
e cetatea apusurilor moarte,
în care ceru-i roşu ca un pahar de vin,
şi clopote,-n ecouri deşarte,
se-ngîna pe căi pietruite,
cu buciom de triburi ce-n cîntec revin,
cu glorie de steag trenţuite.

Prin ogoare ruginesc armuri de-altădată...
Ciobanii cumpără plugarilor idoli găsiţi în ogoare...
Berze heraldice trec, pe cîmpia cerurilor, în săgeată,
şi înoată pierzîndu-se în apa nehotărîrilor din zare.

Clătinată, la poarta cetăţii pustii,
o lampă de fier
îşi curge uleiul şi ţine în grătii
o stea ca o floare de cer.

Ochelarii țătarului afumă lumina,
mîinile-i mîngîie tremurat păinjenișul lăcatelor ;
e chel, dar are barbă neagră, neapărat.
Lacăt și barbă le-a pătat rugina
(sau sîngele cîtor n-au avut vina
ispravei spre care au încumetat).

Un lac de păcură cu solzi de nufăr cercuiește,
în sforăiala bivolilor smoliți,
și-n papura lăncilor legănătoare,
crenelarea zidurilor dințate...
Artere, crăpăturile zigzagatoare,
pe care hîrci de cîine pîndesc din pari ascuțiți
și arcași țintind veninuri șuierătoare.

Deasupra cetății cu turnuri ciudate,
holbează la lună
o sută de gușteri și scorpii în piatră umflate,
cîntînd și cerșind prevestiri de furtună.

Împăratul cetății se plimbă uneori
subt bagdadiile străzilor înguste,
pe care atîrnă rufe curate și prapure cernite.
El are ochii verzi ca ăripile de lăcuste,
dar roșii cu lacrimile... Doi feciori
duc poalele mătii îngreuiate de ciucuri,
și stau la picioarele stranei dăltuite,
cît el închină mătănii în vechea mînăstire,
unde călugării posaci se luminează în extaze,
și lumînările groase se sting în fum subțire.

Tămîia leagănă-n inele evlaviei ei...
Împăratul se roagă în sunet de clopot...

În geamuri colorate se sparge strigătul pîngăritelor
femei,
în comanda călărilor gonind cu ropot.

Clopotnița tremură binecuvîntări.
Ciori filfiind încoronează căciula de olane.
În urlet bate năvala oștilor dușmane.
La porți ferecate călugării veghează...
Bîrna, bufnind în ușă, scînteiază.

Icoanele țin binecuvîntare nemișcată :
au priviri împietrite, de limpede gemă...
În cositor ferestrele vîpîie minie închegată.
Deodată, flacărele pun orașului stemă
încrustată cu zbor de rubine și zmei...

Pornesc surpături din arcade descleștate
luminate-n vijelia care a început să murmure.
Pîlpîie zugrăviții în umbră,
ard cuiburi de ciori și de porumbiei...
Dumnezeu trîntește fulgere peste cetate...
În altar, cavalerii au început să fure.

Acum suie scările guzganii suri,
să fete în mantia împodobită cu hermină...
Zăvorîndu-și chilia, alchimistul dozează mixturi,
din alambice de gresie neagră și coarne de sticlă
violetă.

Soarele a scăpătat în ruină...
Norii s-au vestejit : flori de răsurii...
Luna moartă se înalță de cretă...

Vestesc zodiile mulțime de lucruri,
ca să rămîie neînțelese...
Coasele țăranilor zîngăne ascuțite...

Un străin ține cuvîntări frățești,
ștergînd cărămiziul mîinilor pe ziduri văruiute...

Scutierii au spart ochii micilor principese...
Harapi buzați aduc în halebarde pîntece virgine
ciopîrțite...

Catranul zvîrlit pe răniți încă arde...
Solii păstrează multă ceremonie...
Și împăratul păstrează două portocale...
Lanțurile îl strîng, durerea-l sfișie...
O stea picură lung din a Robilor Cale...

Pînă ce în sfîrșit un alt steag își joacă, plescăind
în vînt, schimbarea
prefacerilor fără folos de-acum...
Sînt tot mai mici buchetele de fum...
Învingătorul varsă, icnind, toată mîncarea.

În cimitir, brațul spînzurătorii
se clatină, parc-ar purta clopoței...
Împăratul bătrîn rîde, plîngîndu-și feciorii...
și dă cu biberonul lapte orbilor căței.

CINTEC DE LUNĂ VECHÉ

Frunză neagră : mătrăgună...

A rămas un ciob de lună,
lumină dulce de miere,
lună veche în scădere,
scăpătînd fără zăbavă
în sfîntirea mai bolnavă...
Din paragini de otavă.

Pe-nalt arcul cerului,
nici o stea, nici una nu-i...

Nori adînci se dărăcesc,
destrămați se zvîrcolesc,
cearcă vînat ruginesc.

Lună veche, stînd să moară,
aur bătrîn, de comoară,
peste zări vrea să se-ascundă,
și în negură se-afundă,
într-a neființei ape,
singură să se îngroape.

(Lîngă pămînt)

SALTIMBANCII

Pe strada adormită-n soare...

Soarele era sus pe cer...

A căzut o floare

dintr-o fereastră închisă cu fier,

cînd a trecut o casă de lemn,

cu un coș, cot scrîntit, care fumega.

După casă, veneau trei urși de cafea,

pe blăni cu semn de bici

și cu cercei la nas.

Unul era mare,

doi erau mici.

Pe urmă a rămas

doar floarea căzută în strada frîntă,

carne crudă smulsă din răzor,

și sub streășină o colivie care cîntă,

și pe ceruri sfîșieri de aur, dintr-un nor.

Cercul s-a oprit în piața principală,
lîngă han.

Vătaful a intrat, pe mîini se spală,

bea lung, plătind grăbit un ban

sau un ducat.

Era țigan, părea-mpărat.

Nervoase, muștele mergeau pe un șervet vărgat,

și muștele mergeau tot mai încet...

La apus cerul se făcuse violet.

Copii se-ntorceau de la școală.

Fugeau cu zmeie-n mînă,

făcute dintr-o coală.

Din poartă se-arătau codanele cu donicioara goală ;
goleau poveștile și răcoreau picioarele-n fîntină.
Dulăi lătrau,
cît ursul mare și urșii mici
își lingeau labele albe de drum,
căutînd purici,
sau închizînd apa ochilor de fum.

Calul ostenit,
scutura coada posac,
mîncînd, pînă la urechi, afundat în sac.

Copii și alde gură-cască s-au oprit ;
era sîmbătă sau joi ;
la han, în borcan, se-nvecheau bomboanele noi...
Dar toți au privit „casa pe roate“,
și, poate,
au stat pînă-n noapte, de nu s-au plictisit.

Din nimic, cercul a crescut :
pînză umflată pe sfori...
Gîștele, cînd defilînd au trecut,
au putut să vadă tricolori,
lîngă un steag mare,
la intrare,
pe care sta scris : „2 bani“.

Întîmplările astea nu vin în orice ani.

Se-nțelege, nu oricine putea să plătească,
să vadă „minunile extraordinare” :
foca, zisă „femeia ținuturilor boreale”,
numai fiindcă nu vrea, nu catadicsea să vorbească...
Dar ochii ei luminau întreaga față,
cînd plutea în baia de fier plină cu gheață.
Maimuțe de-a capra săreau,
strîmbîndu-se ca bolnavii adevărați,
și pișcau
solzii crocodililor împăiați ;
apoi în spatele vagonului fugeau
și rușinoasele chelii anapoda își arătau.

Și se mai spune de o cămilă,
cocoșată, cu gît zbîrcit, de centenară broască-țestoasă...
Îți făcea milă
această lighioană cu înfățișarea neomenoasă,
precum am spus...
Deși la fel
cu animalul pe care craii
au călărit în căutarea lui Isus...

(Povestea din sat)

MINĂSTIREA DIN ADINC

Sînt sute și sute de ani, de atunci.
În țara umbrită de codrii sălbatici,
pe ostrovul lacului verde și rece,
se-nălța mănăstirea domnească.

Scăpărau crucile în soare.
Fumul tămîiei despletea razele ferestrelor :
și monahii cîntau,
și bolțile, îngînînd rugăciunea, cîntau...

Și clopote sunau, răsunau...
clocotea de vuiet cuprinsul ;
sălciile vălureau frunzătura
legănînd peste-ntinsul ținut
zvon de cucernică slavă.

În lume se dusesese vestea
unui potir făcător de minuni.
Veneau să aline setea sufletului, sărutîndu-l,
iobagi în trențe, ologi în cîrji,
tîrgoveți în butci, boieri în zale de sîrmă,
îndemnați de chemarea clopotelor stăruitoare
ce îi călăuzea din depărtări spre izbăvire,
cu glasuri înalte și glasuri grele.

Altarul se îmbogățea zi de zi,
danii alipeau trupuri de moșie cu trupuri de robi ;
icoanele căpătau cercei, salbe, și mîini de aur.
Însă clopotele sunau neîndestulate,
înălțînd gura spre cer și aplecîndu-se,
parc-ar fi vrut să-ngenunchie sunînd.

Clocotea și vuia cuprinsul.
Credincioșii fiind îngenunchiați pe lespezi,
cei neîncăpuți, sărutînd numai porțile,
cei neajunși, făcînd mătânii din lotcile cătrănite,
înmuind trei degete în valuri, pentru cruce,
și rupînd mlădițe din sălciile căzătoare...

Clopote sunau, răsunau.
Clocotea de vuiet cuprinsul,
sălciile unduiau tremurate,
cînd creștea peste-ntinsul ținut
zvon de cucernică slavă,
arcale în tremur cercuind depărtarea.

Astfel a fost pînă ce-n fruntea cuvioșilor
ajunse păstor starețul roșu...
Cum s-a ivit, nici o pomenire nu spune,
dar faptele din vechime trebuie crezute.
Clopotele au sunat atunci într-o dungă,
iar luntrea cu care a fost venit el, a străpuns
pe luciul lacului o a doua mînăstire,
ce se vedea totdeauna răsturnată în ape,
în totul aidoma celei din Țstrov,
încît chiar zborul rațelor o ocolea...

De-atunci, mai mult decît suflete se numărară bogă-
țiile.

Pești grași ca porcii, păuni înstelați,
vînat de munte (cred că nu și țapi),
raci cu sutele, și păsări de baltă,
miei fripți în cojoc, și dropii împănate,
împovărare masa din arhontărie.
Vinul din buți își țesuse zadarnic,
pentru veac, o cămașă feciorelnică, în care
să ascunză, dulce, soarele și rubinul.

În beciuri luminate de policandre,
benchetuirea lega zilele de săptămîni...

abia răzbătînd acolo, în suspine,
rugăciunile aramei deznădăjduite.

Clopotele sunau, răsunau...
bolțile vuiau tînguire înăbușită
pînă în hrube, unde lăcrămează umezeala,
întorcînd zvon cucernic de slavă.

Frații jucau cu poalele sumese-n brîu.
Pelinul seca din clondire dulce-amar.
Lumina candelilor se clătea neliniștită,
iar netrebnicii cuvioși cîntau de lume
(pe tot genunchiul cu cîte-o păcătoasă,
necătînd nicicum s-o pocăiască,
ci dimpotrivă, viclene plănuiri
scăpărau în ochii fiecăruia...
deși vechile cărți osîndesc îndeajuns preacurvia).

Starețul roșu, în capătul mesei,
ridică, pentru diavolească închinare,
potirul sfintei cuminecături.
(Nu se cade a fi amintită clipa spurcată,
cele rostite rămîie veșnic uitate.)
Dar muierea pe care o îndemna în șoaptă
să devină astfel mireasa „celui ucis de toacă”,
i-a smuls potirul și, alergînd pe trepte,
grăbi cu odorul neprihănit spre lumină,
unde, din ce în ce mai tare, clopotele
sunau, răsunau, neluate în seamă,
de cei împleticiți, clătinați, îndîrjiți,
stăruitori să prindă răzvrătita,
prin beciuri și cămări săpate subț ostròv,
unde ținuseră negrul sobor. ·

În vreme ce Roșcovanul făgăduia răgușit
întiietatea în răzbunare cui o va prinde,
și aceeași răsplată celorlalți ajutători.

Ca un stol de corbi sfredelind vijelia
se reped cîinii îmbrăcați în strai de întuneric,
fugărind-o pînă la țărmlu lacului,
unde ea alunecă în leagănu valului,
după ce, ca să-l scape din nelegiuire,
a azvîrlit cît mai departe potirul,
și sfintele daruri pieriră, rază în genuni...

Stol iernatic de pradă,
blestemătorii speriați împovărează malul
cu vorbe grele, în gălăgioasă larmă...
Dar țărmlurile în uruitură zguduite tresaltă,
iar din cer, peste turle, bici de foc
plesnește gura clopotelor nefolositoare...
și liniște adîncă oprește bătăile.

— „Fii tu de-acum împărțășania noastră !“
zice acel care a smuls femeia din valuri,
și întinde rît buzele cu lăcomie,
spre trupul din care sufletul ca o pasăre a zburat.
Dar cuvintelor răspunde hohotul cerului...
Cerule își deschise brațele de foc...
Pumn de lumină doboară crucea mult strîmbată,
crucea din fruntea mînăstirii.
Cerule se întunecă zuruind piatra,
scînteind încins, de foc mîniat.
Întreg ostrôvul se cutremură îndîrjit,
clopoțele prăbușindu-se cu hohote,
în urletul mare din năprasnica furtună.

Ropotesc revărsări potopite de apă,
căzute din cer, suite din lac
fulgere se deapănă în jurul despicatei turle,
totul e noapte, țipă toată firea,
înecul suie, pământul coboară.
Zidurile își surpă veacurile, desfăcute, sparte,
și se răstoarnă, și se scufundă,
în timp ce pe ceruri fuga norilor
duce legioane de vedenii osîndite.

. . . . .

Lacul de atunci nu mai are ostròv,
și toți pescarii îl știu fără fund...
rar vîntul îi mai încrunță luciul,
în care senin oglindește numai bolta cerului.

Dar în unele nopți, buhail de baltă,
pustnici ai singurătăților moarte,
în chiliile mîlului cleios,
gem, chemînd pocăire nedobîndită,
din încătușarea pentru care nu mai e ispășire...
cînd peste valuri luna arată amintirea potirului,
iar florile nuferilor plutesc, albe candel.

(Drumul spre stele)

FATA PÎNDARULUI

În bordeiul de buruieni năpădit
Peste care și-au lăsat berzele cuib părăsit,
Copila pîndarului veghea își pierde,
Așteptînd un cîntec, din frunza verde.

Pe val de argint, au plecat, legănat,
Luntricele nebunilor, lopătari,
Meșteri să crape cu barda țeasta morunilor,
Iar la horă amăgitori de fete mari.

Luna s-a lipit în apa cerului, solz străveziu,
Spre papură au filfiit grăbit lișite ; târziu,
Înnoptarea s-a oțelit albastru mohorât,
Au fost șoptite descîntecele de urît :
„Să vie pe trestie încălecat“.

Tilincea unei capre a sunat șchiopătat,
Iar noaptea și-a întins maramele cu stele,
Cît părăsita cerea necuratului, izbînda dragostei grele
Și întunericul adîncea miezul de zgură.
Atunci fioruri de aripi trecură...

Iși macină vîzduhul vămile,
Duh nemernic a călcat grădinile,
Smulgînd poame, sugrumînd păsări, schieunînd
foame...
Apărură, înghiemuind pereții, mîini vrăjmașe.

— Să fie semn că te-ai înecat, luntraș ?
Dulăul s-a pitit sub pat, scîncește vîntul.
În temelii deșelate se trezesc
Somnuri vechi, cîte păstra pămîntul.

. . . . .

Icoana s-a prăbușit vuind de podina de lut,
Numai așa greierul vetrii a tăcut.

. . . . .
În adiere,
Plăși de paianjen mai țiue-n unghere,
Și-n clipă,
Bate rănită, nevăzută aripă.

Nu barza a clănțănit chemînd pe mire.
S-au grămădit pași lipicioși din cimitire.
Însăși cîntecul a spart descîntecul de strechi.
Se aud lighioane sfărîmînd oase vechi.

...Necuratul se arată pe tocmeală...

Ochii sfredelesc prin tencuială.
Iar luna plină, mușcată din mijloc,
Intră în tindă, trece peste cuptorul fără foc,
Joacă pe podele, și se sparge în fărîme.
— Cine vrea pervazul să dărîme ?

De ochiul geamului, și-a lipit rît un morun mustăcios,
Cu văz turbat, verde, cleios.

. . . . .
Copila s-a ridicat dezbrăcată,
A căutat toporul și nu l-a găsit îndată,
A luat pușca, și tremurînd a ochit omor,
Detunat, prin crucea ferestrei din pridvor,
Răpunînd strigoiul urgisitului,
Cu plumb și pucioasă prin pieptul iubitului.

(Cîntece de dragoste și moarte)

PERPESSICIUS

(n. 1891)

FLORA STELELOR POLARE

D-lui Gala Galaction

Scinteind sub ursa-mică, ghiolul de argint e-un clopot
Care-nchide, ca-ntr-o seră, flora stelelor polare
Ce-nfloresc spontane sub al grindinei de gloanțe ropot,
Cînd, pe văi, durează noaptea umbrele-i de apărare.

Florile de pe cîmpie le cosesc mitraliere
Și cu sucurile scurse spală rănille mortale
De eroi căzuți în tină ca și simple efemere,
Ce adorm de veci pe-o floare, îngropîndu-se-n petale.

Singură, în tot cuprinsul, flora stelelor polare,
Înflorind spontan din ghiolul de argint ca dintr-o seră,
Scutură multiple jerbe și coroane funerare
Peste flori și peste oameni secerați de mitralieră.

Ivrinez, 1916

DIN ȘANȚ, EXECUTAȚII...

Din șanț, execuții privesc cu ochiul fix
Spre stelele sublime ce ard în depărtare,

Și-n recile pupile sticlirile stelare
Trezesc reflexe stinse de dincolo de Styx.

Prin viile din preajmă e-un strașnic chiuit
De greieri ce cu mustul s-au îmbătat și joacă
Și țipă să trezească pe cei ce-ntr-o băltoacă
De sânge zac în șanțuri, sătui de chefuit.

Din urna neagră-a zării — un zar al negrei sorti —
Un reflector irumpe cu lungile-i antene,
Cădelnițează-o clipă pe locul grabei scene
Și-apoi aruncă giulgiuri și lespezi peste morți.

Silistra, 1916

PE CALFA-DÈRE, TOAMNA...

Lui Tudor Vianu

Pe Calfa-Dère, toamna și-a-ntins melancolia
Pe-a dealurilor scunde divanuri mici de aur,
Pe lanuri miruite ici-colo de țințaur,
Pe oameni ce-i pîndește de-aproape agonia.

În vale — ca-ntr-o baltă jur împrejur închisă,
A cărei unde, încă, n-a tulburat-o nava —
Prin corturile-ntinse — ca nuferi mari de Iava
Ne ofilim în rîvna de zare larg-deschisă.

Văzduhul cu arome, ca azima de calde,
Mă poartă-n fundul văii, în orice după-amiază,
La lespede-nvelită cu mușchi, unde visează
Șopîrle de platină pătată de smaralde.

De-aici se desfășoară priveliștea comodă :
Micuțe culmi, pe vale, umbresc, ca trase storuri,
Și florile solare, cu blonde semaforuri
Și cînepa ce-și naltă bizara ei pagodă.

Porumburile coapte, în blonde piramide
Și-au așezat mătasea și foile tot blonde,
Pe care le-mpresoară centure vagabonde
De fluturi triști, de parcă i-așteaptă crisalide.

Spre miazăzi balonul captiv, ca o corolă
De salvie învoaltă, și-a prins observatorul,
Ce-n plin polen de soare culege tot decorul,
În timp ce sparg șrapnele și-i pun aureolă.

Spre sud trec cei din urmă cocori din țara noastră,
Mișcînd pe zări de sînge cernite baniere,
Plutesc în tactul toamnei ritmat de mitraliere,
Spre țări mai călduroase, cu-o zare mai albastră.

Departe-un stol de grauri drotează, leneș, zarea,
Ce se-nfioară-asemeni cu strunele pe harpă,
Un altul se-ncovoie — fluidică eșarpă —
Ce-n calda lui mătase susține înserarea.

Pe după culmi, în sînge ce gîlgîie-n eteruri,
Solemn se prăbușește ghilotinatul soare...
...Și-ncepe și balonul captiv să se coboare
Solemn și grav, de parcă s-ar coborî din ceruri.

Pe vale prinde seara din ascunziș să iasă,
Pășește precaută, fricoasă de lumină,
Ce-i pare că mai arde în camera vecină...
Și brusc pe ziuă zvîrle un ștreang și-apoi o plasă.

Se-aude-o armonie zvîcnind de sub verdeață :
Sînt cîntece de greieri ce au în ele parcă
Ceva din sfîrșitul de fus, pe care-o Parcă
Nervos, îl răsucește către-un sfîrșit de viață.

Și-n timp ce valea toată pulsează de vibrație,
Se-nalță și balonul captiv al lunii pline
Și-așterne-n lungul văii, cu razele-i blajine,
Un patrafir de aur, de tihnă și uitare.

Altar, pe care ars-am din jertfa mea, cuminte,
Las lespede-nnoptată și mă întorn agale
Spre corturile care-nălbînd în fund de vale
Par crini sădiți de lună cu gura pe morminte.

G a l f a - D è r e . 1916

(Scut și targă)

CE ȚINTIRIM CUMINTE...

Ce țintirim cumințe, ce răpoși de treabă !
Urcăm agale dealul și nimeni nu ne-ntreabă
Cine sîntem, de unde venim și ce ne mîină
Să poposim pe plaiul acesta într-o rină.
Ne așezăm pe iarba crescută-ntre morminte
Și descifrăm pe-o cruce cu două oseminte
Incrucișat săpate : un an, o zi, un nume —
Unicele vestigii care-i mai țin pe lume.
Ulcele hîrbuite cu resturi de tămîie
Stau risipite-n iarbă și pe la căpătîie,
O tufă de scorușe a scăpărat amnarul
Cucuta și pelinul au strîns întreg amarul
Și-amurgul ce umbrește cu pinzele-i declinul
Preface într-o seră de moaște țintirimul.
Dar Mureșul e-n vale cu apă-i cătrănită.
Podarul, soi de Căron, cu luntrea ghiftuită,
Ne-așteaptă să ne treacă pe cellalt țărîm, cu bacul.
Și ni-i așa de bine că-aici ne facem vacul
Și-n ostrovul de tihnă, ne-am veșnici hodina
De n-ar grăbi podarul și n-ar scădea lumina.

Micoșlaca, 1921

LA MICUL CUPIDON DE BRONZ

*Et puer est et nudus Amor...*¹

OVIDIUS

Sub ochiul disprețuitor al lui Voltaire citesc,
Privind, din cînd în cînd, ferestrele la care se-mbulzesc

---

¹ Amor e și copil, și gol (lat.).

Bezmeticele roiuri de zăpadă.
Pe hornuri crivățul vuind, din stradă
Aduce țipete de prunci puși la-nțarcare,
Și urlate de lupi ieșiți la drumul mare,
Și răbufneli de vînt pe coridoare.

Ce farmec e-n biblioteca izolată !
Plutesc în voia gândurilor line,
Și mă surprind gîndindu-mă la tine,
Și mă încînt de-această locomoțiune minunată,
Ce îmi permite să ajung cu bine,
Cu toate că-i înzăpezită linia ferată.
Revăd căsuța ta de zarzări adumbrită,
Revăd Danubiul și balta înverzită,
Revăd atîtea colțuri răzbătute-n mai,
Dar mai cu seamă parcul
În care ne ăpream adesea să privim
La micul Cupidon de bronz țintindu-și arcul,
Ce stă zîmbind, în pielea goală, ntr-un alai
De fluturi și de flori și ne-ndemna să ne iubim...

Dar vîntul zgîlție ferestrele și ielele
Idilele le-alungă cu harapnicele.
Și mă gîndesc, înduioșat, la micul Cupidon plăpînd,
Ce despuiat de tot, în bronzul gol și-ntroienit,
Stă-n parcul, astăzi desfrunzit,
Nepăsător de frig — ca vara
În mijlocul florilor — dar așteptînd
Convins că o să vie iarăși primăvara.

București, 1921

(Itinerar sentimental)

BALTA

Coclindu-și putregaiul și apele amare,
Zărirăm în arșița cumplită de amiază
Pe Bărăgan, departe, lucirea unui iaz :
Opală moartă prinsă într-un inel de sare.

Ți-am spus pe țărmu-i : „Balta aceasta mă-nfioară.
Nu tremură pe dînsa nici cer, nici nor, nici zbor,
Și sub povară sură și grea de cositor
Oglinda ei nu simte lumina dinafară.

Nici salcia pe maluri frunzișul nu și-l plînge,
Nici nufărul pe apă nu rîde alb în stuf.
Pe maluri ning scaietii zadarnicul lor puf,
Pe apă ca un blestem pustiul se răsfrînge“...

Lumina serii însă se răspîndi pe iaz,
Și se făcu din apa murdară o grădină
În care cresc din fire și pete de lumină
Zambile, și lalele, și roze de Șiraz.

Și cînd albastrul nopții ne-aduse micșunele
Pe pajiștile apei și lin le-a răsfirat,
Cînd cerul, pentru clipa de taină, și-a lăsat
Pe-aleele lichide prundișul alb de stele,

Noi în genunchi căzurăm...

Petale cu petale,
Din balta cea mai tristă grădină ai făcut.
O, Doamne, înflorește și bietul nostru lut
Cu raza pogorîtă din darurile tale !

SEARĂ LA MIORCANI

Teși din satul alb și vino să vedem ca de pe plajă
Cum, lățindu-și unduirea, urcă unduind pămîntul,
Largul ocean pacific ce-și încremeni avîntul.
Suflete, privește bine și de-acuma ține strajă,
Căci coboară înserarea și ne bate-n față vîntul.

Ritmic, lanuri nesfîrșite mișcînd valul lor de spice,
Îl pornesc din capul zării, ca să-l frîngă-n cap de sat ;
Îl izbesc de-un dig de cridă, îndîrjit și îndesat ;
Îl resfiră printre case, ce se-ncearcă să-l despice,
Și-n ogrăzi îmbălărite, străbătînd, l-au revărsat.

Ca un far de piatră, turnul dîrz biserica-și ridică.
Clopotul de seară-i paznic veșnic trist și veșnic treaz...

O cireadă răzlețită la pășune pe izlaz,
Pare-un stol de păsări albe ce se lasă fără frică
În furtuni, pe pieptul verde al înaltului talaz.

De praf alb umflîndu-și pînza pe albastrul depărtării,
Navighează șarabane : repezi luntri de pescar,
Și în urmă fuge drumul, ca o pîrtie de var
Peste valuri, spre coșare potmolite-n largul țării,
Ca vapoare părăsite de demult de marinar.

Și păreați în miezul serii, ce conturul vă-necase,
Voi, înalte ierbi cosite, voi, sulfine mici, și voi,
Flori de cîmp neadunate și culcate în trifoi :
Alge verzi și anemone palide și lungi sargase,
Înșirate pe nisipuri de-al refluxului șivoi.

Dar țărani cu grebla-n mîină adunară goemonul
Lîngă-o mare de finețe, pe un țărm închipuit.
Și un clopot, de departe, de vecernii a vuit,
Și din port în port plutește și se înmulțește zvonul,
Și treptat, din undă-n undă, cîntecul s-a mîntuit.

Se-nnoptează... și cîmpia își ascunde oceanul...
Suflete ce-n scoica nopții ești bolnavul mîrgărit,
Pentru pămîntene drumuri orice suflet e oprit,
Dar privește cu nesațiu, de o dată, la limanul
Oceanului ce-acuma transparența și-a mărit.

Fără valuri, fără maluri și cu luciu de fosfor,
Peste tine își boltește limpezimea ideală
Marea cea adevărată, nălucită și reală,

Unde trupul nu mai este pentru visuri necrofor,
Unde inima nu minte, unde dorul nu înșeală.

Liniște desăvîrșită... Cu lumina ei verzuie,
Pîlpîie în farul umbrei, pe un țărm divin, o stea,
Și desfășurîndu-și pînza, norul, nemaivrînd să stea,
În chip falnic de galera spre țării încet se suie...
Dar galera se scufundă și rămîne numai ea.

Suflete, te pregătește, vîntul serii bate încă...
Ce corăbii ne vor duce, vis și trup, la Dumnezeu ?
Clopotul de seară sună de plecare, și mereu
Faruri noi se-aprind în stele pe un țărm de crez și
stîncă,
Pe un țărm la care poate n-o s-ajungi nici tu, nici eu...
(Grădina între ziduri)

CTITORII

Acolo unde-n Argeș se varsă Rîul Doamnei
Și murmură pe ape copilăria mea,
Ca Negru-Vodă, care descălecînd venea,
Mi-am ctitorit viața pe dealurile toamnei.

Prin viile de aur ca banii dintr-o salbă,
Pe al colinei mele împodobit pieptar,
Închis-am fericirea în strîmtul ei hotar
De nuci bogați în umbră, umbrind o casă albă.

Acolo-n pacea nopții, pe drumuri de podgorii,
Am mers tăcut alături de carele cu boi,
Cînd neaua lunii ninge pe sălcii în zăvoi,
Cînd șopotește valea de cîntecele morii.

Las altora tot globul terestru ca o minge,
Eu am rămas în paza pridvorului străbun,
Ca să culeg cu ochii livezile de prun,
Cînd alb Negoiul, toamna, de ceruri se atinge.

Și tot visînd la vremea cînd înfloriră teii,
Pe cînd îmbracă țara al iernii alb suman,
Să deslușesc cum pierе trecutul, an cu an,
Pe drumuri depărtate sunîndu-și clopoței.

Să stau, pe cînd afară se stinge orice șoaptă,
Privind cenușa caldă din vatra mea, de-acum,
Și să aud deodată, cu-nfiorare, cum
Trosnește amintirea ca o castană coaptă.

IN VIE

Tot mai miroase via a tămîios și coarnă,
Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc...
Vezi, din zăvoi sitarii spre alte veri se duc ;
Ce yrea cu mine toamna pe dealuri de mă-ntoarnă ?

Nu e amurgul încă, dar ziua e pe rod,
Și soarele de aur dă-n pîrg ca o gutuie.

Acum — omidă neagră — spre poama lui se suie,
Tîrîș, un tren de marfă pe-al Argeșului pod.

Cu galben și cu roșu își coase codrul iia.
Prin foi lumina zboară ca viespi de chihlimbar.
O ghionoaie toacă într-un agud, și rar,
Ca un ecou al toamnei, răspunde tocălia...

S-a dus. Și iarăși sună... și tace. Dar aud
— Ecou ce adormise și-a tresărit deodată —
În inimă cum prinde o toacă-ncet să bată,
Lovind în amintire ca pasărea-n agud.

CĂMARA DE FRUCTE

Deschid cu teamă ușa cămării de-altădată
Cu cheia ruginită a raiului oprit,
Trezind în taina mare a poamelor, smerit,
Mireasma, și răcoarea, și umbra lor uitată.

Mă prinde amintirea în vînatul ei fum,
Prin care cresc pe poliți și rafturi ca pe ruguri,
Arzînd în umbră, piersici de jar și-albaștri struguri
Și pete de-aur roșu cu flacări de parfum.

Șovăitor ca robul ce calcă o comoară
Din basmul cu o mie și una nopți, mă-nchin :
Văd pepeni verzi — smaragde cu miezul de rubin —
Și tămîioșii galbeni ca soarele de vară.

Se-aprind fantasmagoric caise și gutui :
Trandafirii lampioane și lămpi de aur verde...
Dar părăsind camera ce mințile îmi pierde,
Tot rodul vrăjitoarei cu lacăt îl încui.

ODAIA BUNICULUI

Nu s-a clintit nimica și recunosc iatacul
Bunicului, pe care, viu, nu l-am cunoscut.
Rămase patu-i simplu și azi nedesfăcut,
Și ceasul lui pe masă și-a mai păstrat tic-tacul.

Văd rochia bunicii cu șal și malacov,
Văd uniformă veche de „ofițir“ la modă
Pe cînd era el *Junker* — de mult — sub Ghica-~~vodă~~,
Cînd mai mergeau boierii în butcă la Brașov.

Și lingă bătu-i rustic, tăiat în lemn de vie,
Văd putina lui unde lua băi de foi de nuc.
A scîrțîit o ușă... un pas... și-aștept năuc
Să intre-aci bunicul dus numai pînă-n vie.

Un ronțăit de șoarec sau ceasul mă trezi ?
Ecou își fac, în taină, ca rimele poemii...
Și ceasul vechi tot bate, tic-tic, la poarta **vremii**,
Și șoricelul roade trecutul zi cu zi.

OCHELARII BUNICII

Pe scrin, păstrînd privirea ei vie, au rămas,
Pe galbena gazetă ce-ncremenește anul.
Odaia de-altădată mi-arată talismanul :
Iau ochelarii moartei și-i pun sfios pe nas.

Prin abureala vremii nu s-a schimbat nimica,
Doar pozele din rame vechi au întinerit...
Dar din adînc de-ogîndă, în față, mi-a zîmbit
În jîlțul ei — ca-n vremea cînd eram mic — bunica.

La geam foșnește plopul, sau pașii au foșnit ?
Prin ușa zăvorîtă „ei“ intră în odaie.
E o fetiță : Pia, cu bucle : Niculaie...
Dar cine e băiatul acela liniștit ?

Bunica-i dă pe frunte, blond, părul la o parte...
De ce se uită astfel la mine ? Nu-l mai știu...
Nu vreau să-l știu... nu pot să-l știu... E prea tîrziu !
De omul chel și rău, rămîn legat pe moarte.

SEPTEMVRIE (III)

Din bulgării vin care cu vinete și verze.
Se-afundă-n zări, departe, un unghi obtuz de berze.

Am întîlnit o fată cu tufănele-n brațe.
Un vînător la iazuri a tras cu pușca-n rațe.

Aud prin porumbiște chelălăind ogarul,
Lovește rar și ritmic butoiul gol dogarul.

Azi n-a lăsat poștașul ziarele din tîrg ;
Dar mere poleite ca-n basme dau în pîrg.

Pesemne-n coșul nopții vrea soarele să cadă ;
Au început de-o vreme și zilele să scadă.

La lampă, și cînd ziua cu totul s-o umbri,
Voi reciti *Pasteluri* de V. Alecsandri.

DRUM DE NOAPTE

Calcașcă, drum de noapte, păduri adînci **de fag**,
Și prin frunzișe lună cernută-n ceața fină,
Poiene necosite de mult și miros vag
De flori, de fin în floare, de fagi și **de sulfînă**...

În pace sufletească topindu-se, te-alină
Realitatea vremii pe al naturii prag.
Prin ce metempsicoză revăd obrazul drag
Al fetei de-altădată în albă crinolină !

Aceiași ochi sălbatici, același zîmbet trist,
Din care făurisem a dorului povară,
Și eu același tînăr și palid bonjurist...

Cînd ea înfășurată în vâlul de percal
Îmbălsămat de vîntul pădurilor, în vară,
Visa la iarnă baluri la consulul muscal.

ACI SOSI PE VREMURI

La casa amintirii cu-obloane și pridvor,
Păienjeni zăbreli ră și poartă, și zăvor.

Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De cînd luptară-n codru și poteri, și haiduc.

În drumul lor spre zare îmbătrînire plopilor,
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.

Nerăbdător bunicul pîndise de la scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.

Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, și din berlină
Sări, subțire, o fată în largă crinolină.

Privind cu ea sub lună cîmpia ca un lac,
Bunicul meu desigur i-a recitat *Le lac*.

Iar cînd deasupra casei ca umbre berze cad,
Îi spuse *Sburătorul*, de-un tînăr Eliad.

Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peruzeă...
Și totul ce romantic ca-n basme se urzea.

Și cum ședeau... departe, un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte, din turnul vechi din sat.

Dar ei, în clipa asta simțeau că-o să rămână...
De mult e mort bunicul, bunica e bătrână...

Ce straniu lucru : vremea ! Deodată pe 'perete
Te vezi aievea numai în ștersELE portrete.

Te recunoști în ele, dar nu și-n fața ta,
Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poți uita...

Ca ieri sosi bunica... și vii acum tu :
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

Același drum te-aduse prin lanul de secară.
Ca dînsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.

Subțire, calci nisipul pe care ea sări.
Cu berzele într-însul amurgul, se opri...

Și m-ai găsit, zîmbindu-mi, că prea naiv eram
Cînd ți-am șoptit poeme de bunul Francis Jammes.

Iar cînd în noapte cîmpul fu lac întins sub lună
Și-am spus *Balada lunei* de Horia Furtună,

M-ai ascultat pe gînduri, cu ochi de ametist,
Și ți-au părut romantic și poate simbolist.

Și cum ședeam... departe, un clopot a sunat
— Același clopot poate — în turnul vechi din sat...

De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

(Pe Argeș în sus)

HANUL CU RÎNDUNICI

*Colo,-n umbra nucului,
Stă din vremea turcului
Leagănul urzicilor,
Hanul rîndunicilor.*

Han vestit la drum de țară, han cu strașina afară,
Vechi de cînd e lumea — spun
Căraușii cu chervanul cari pe vremi își lăsau banul
Pe-o bărdacă de vin bun.

Stai de-acum cu mușchi pe șită, cu pridvorul prins de
viță,
Cu păianjeni în gîrlici.
Intră slobod, ies pe ușă, ca o rază jucăușă,
Miile de rîndunici.

Te-a uitat de-o viață drumul, nu mai suie seara fumul
Hornului pe-ntins hotar,
Carele n-o să le cearnă, cum vin grele din povarnă,
Primitorul tău umbrar.

Surugiii de-a călare n-o să-ți bea în drumul mare
Țuica de-aur, și nicicînd
De haiducii lați în spete, lăutari pe îndelete,
N-o să-i mai auzi cîntînd.

Han uitat la drum de țără, han cu strașina afară,
Han pustiu și părăsit,
Dacă nimeni nu coboară în cerdacul de-odinioară
Eu la tine am venit.

Ca să-mi fii, han vechi, tovarăș, ca s-adorm la vatră
iarăși,

Să mă scol în zori aici...

Soare, pretutindenii soare : nici un om, dar prind să
zboare

Pînă-n suflet rîndunici.

INTERIOR

Pe scrinul scund, pe masa de mahon,
Cleștarul cupei picură amurg,
Pe liniștea lăutei fără zvon,
Pieziș petale de lumină curg.

Atinsă, struna tainic a sunat...
Și Sîn-Nicoară din icoane vechi
Rămîne mut, cu deget ridicat
Și cîntecul tăcerii în urechi.

Se cern garoafele de Luchian
Și sîngerate cad din rama lor,
Prin florile unui chilim oltean
Sperioase păsări se înalță-n zbor.

Pe-o strachină un cerb a tresărit...
Și de pe raft, din fiece volum,
Poeții ies s-asculte liniștit
Un cîntec risipit ca un parfum.

Din calendarul viei

CUPTOR

Și-a pus, se vede, Domnul pămîntul în cuptor
De coace ca o pită sub cer dogorîtor.

Prin iarba arsă greieri cu țîrîit prelung
Tăcerea nesfîrșită a zilei o împung,

Iar apele luminii se joacă pe zăvoi,
La iazul scurs dorm bivoli cu botul în noroi,

Dorm oile în roată, cu umbra, sub stejar,
Ca pietrele de moară dorm boii lângă car,

Și pe sub car coșaii cu capul pe cojoc...
Pe cer, vulturul negru virează stînd pe loc.

Fîșîituri de coasă se aud în vreo poiană,
Dar tac înfricoșate de-a liniștei dojană.

În vînt — dar unde-i vîntul ? — se-ncearcă tocălia,
Dar tace și-ea de teamă să nu trezească via...

În casa răcoroasă și cu obloane trase,
În vechea mea odaie vrea visul să mă lase —

Încet îmi deschid ochii, să nu mă-nșele parcă ;
Trecutul și-amintirea tot gîndul mi-l încarcă.

Pe valuri de lumină las vara să mă poarte —
Dă-mi tu, bibliotecă din vremuri dragi, o carte

Vrăjită cum e cartea ce o citești întîi,
Să-i pun iar talismanul deschis la căpătîi.

Din rafturi iau volumul, și Robinson Crusoe
Cu papagalu-i verde îmi intră iar în voie.

O, Doamne, ca tovarăș de viață ține-mi-l,
Păstrează-mi pînă'la moarte un suflet de copil.

GUSTAR

Nu-i vară și nu-i toamnă : e vremea cînd în tine,
Pe înserări senine, un dor de ducă-ți vine.

Cînd nopțile sînt clare și cerul e paharul
De sticlă care zvîrle cu stelele, ca zarul,

Pe drumuri depărtate să prindă călătorul.
Pe casa părăsită voi trage greu zăvorul

Și voi porni la ceasul cînd toaca bate rar.
Tăind călare vadul sub lunca din hotar,

Opri-voi murgu-n spume pe malul rupt de ape,
În ochi să-mi iau atîta cît sufletul încape :

Zăvoiul plin de umbre, ca un altar colina,
Și-n soare-apune, munții încremenind lumina.

Sorbi-voi haiducește privirea pînă-n fund
Și pe cleștarul serii nu voi lăsa, rotund.

Decît un bob de rouă ce licăre plătînd ---
Întîia stea îmi arde în noapte și în gînd.

Strîng bine calu-n pulpe și pînteni dau s-ajung
La hanul vechi ce-așine sub plute drumul lung.

Imi leg de-o plută murgul și bat în poartă sîlnic,
Ca să-mi răsari, voinică, hangită strînsă-n vîlnic,

Cu ochii de vădană, cu brațul alb și plin,
Să-ți cer culcuș la noapte și o oca de vin.

Mi-aduci, cu rața friptă pe varză, vinu-n oală,
Te-ntreb mirat : „Să fie chiar hanul lui Mînjoală ?”

Dar nu răspunzi, și-n juru-mi e cald, icoană nu-i,
Miroase a iubire, a mere, a gutui.

BRUMAREL

Cu soarele azi galben ca fagurii de miere,
În jurul meu se-nchide un măr boltit de mere.

Din ram eu rup ca-n basme un rod de aur și,
O, pom vrăjit de toamnă, nu poți să mă reții.

Prin ramuri desfăcute ușor de mîna mea,
Zăresc comoara viei și-odihna ei mă vrea.

Sub un butuc de viță rămîn culcat pe spate —
Privesc în gol la cerul cu ape neschimbate.

În mînă iau ciorchina cu bob de chilimbar
Și o ridic spre soare, sus. Raza lui cu jar

Fantastic o pătrunde : un lampion aprins ;
Îi sug lumina dulce, și focu-i m-a cuprins.

Beau soare. Dar un piersic cu brațul gol m-agață
Și îmi lipește sînul, pietros și mic, pe față.

Eu îl sărut cu dinții, și poama lui cu sînge
Stropește pătimașa iubire ce o frînge.

O, toamnă, vrăjitoare mai tare decît moartea,
La tine intru-n slujbă cît mă va ține soarta.

Dă-mi frunza ta ce sună cu galbenii din lună,
Dă-mi pe covorul foilor iar coboritul oilor ;

Dă-mi în zăvoi sitarii, pe miriște ogarii,
Și peste zarea drumului, albastru, sulul fumului ;

Dă-mi în iatac sulfină, pe ceruri dă-mi lumină,
Și scîncetul cucoarelor pe liniștea ogoarelor ;

Și dă-mi un nuc stufos, la umbră să stau jos,
Să scriu pe fruntea ghiei tot calendarul viei.

BRUMAR

Pe umeri iei sumanul și fluieri după cîni.
Poteca suie dealul prin via din bătrîni.

S-au înroșit cireșii, îngălbeniră nucii,
Ce străjuie cu bruma de pe Brumar butucii.

Acolo unde chiot și cîntec fură-n toi,
Răsună-n guri de pivniți ciocanul pe butoi.

Dar soarele șăgalnic acoperă cu-aramă
Șindrila putrezită și mușchiul de pe cramă,

Și raza lui de aur prin corzile de vii
La strugurii luminii te-ndeamnă să mai vii...

Poete, te îmbată de-acuma doar cu soare.
Auzi ? — scîncesc în ceruri, lung, șiruri de cucoare.

Dar cîinii tăi zburdalnici alungă din tufiş
Tărcate coţofene zbucnind în zbor pieziş.

Zîmbeşti amar la pana de nea şi de cărbune —
Gîndeşti la zile rele, gîndeşti la zile bune,

La traiul vechi ce calcă cu pasul tău tăcut
Pe-acest pămînt pe care de mic l-ai cunoscut.

Şi te întrebi : zăpada a început să cadă ?
Sînt iarăşi coţofene ca pete de zăpadă.

Te-opreşti să-ţi razimi dorul de ulmii fără foi,
Te-opreşti să-ţi fluieri cîinii şi toamna înapoi —

Revin în goană cîinii, dar toamna nu mai vine
Să-ţi culce la picioare credinţa ca un cîine.

Şi singur cu poteca şi cîinii iar cobori
Sub ceru-n care-a iarnă scîncesc prelung cocori.

GHENAR

„Perdelele-s lăsate şi lămpile aprinse“ —
Frumosul vers anume îl chemi acum în minte,

Vreun critic să te-nvețe, discipol să te facă —
Estetului, din milă, închină-i o bardacă.

Gîndește-te la omul acela din Mircești,
Senin, la gura sobei, ca tine — îl iubești.

Dar lasă, dezmortită din somn de focul tău,
Să zbîrnîie o muscă lovindu-se mereu

De limpezimea-nchisă a geamului, pe care
Nu toți să o priceapă — vezi bine — sînt în stare.

Ghenar veni cu vînat amurg și roșii zori...
Și mă gîndesc că dacă ai fi și vînat

Te-ai duce după iepuri în lunca ta ce este
Sub chiciura din sălcii poiana din poveste.

Și i-ai găsi sub tufe pitiți, ca bulgări mari
De-omăt, ciulind urechea deodată la ogari.

În liniștea deplină a iernii se aude
Împușcătura tare cu lungi ecouri surde.

Măceșul cel mai negru te miri de-a înflorit ?
Nu — și-a lăsat doar viața un iepuraș rănit.

Privește-l : pe cearceaful zăpezii se sfîrșește
Ca un copil cuminte ce-n patul lui bolește.

De-aceea, știu, tu pușca în mînă nu vei lua —
Vei reciti poezii iubite la vatra ta,

Și-n serile de iarnă tihnit vei aștepta,
Din must — vin clar, din suflet — vers limpede să
dea.

(Limpezimi)

A PATRA ELEGIE

Pe drumul vechi pe care se lasă toamna : fumul
Sătucului din vale urcînd la dreapta, fumul
La stînga mea pe ceruri al unui stol, departe.
Și eu aici, în golul vieții. Singur între
Pămîntul ce rămîne și zilele ce zboară
În anotimpul tainic. Cu greul meu, cu pasul
Ce sună surd de parcă mă urmărește pulsul
Străvechiului meu sînge foșnind a veșnicie,
Gonindu-mă din astăzi spre nicăieri. Cu gîndul
Cules de mult, cum este cules tot cîmpu-n toamna
Tîrzie unde stărui. Aud prin ceața serii,
Din sat, lătratul jalnic al cîinelui în lanțuri,
Din cer, tot mai în zare, sfîșietorul țipăt
Al păsării pornite spre pribegie. Unde
Să merg de-acum ? Pe cine să mai aștept ? În iarnă
La staul se întoarce asin și bou s-aștepte
Pre Domnu-n scutec. Singur pe pragul îndoii,

Pe pragul veşniciei şi-al vremurilor mai singur,
M-opresc să-mi aflu calea adevărată : fumul
Sătucului din vale pierind la dreapta, fumul
Topindu-se la stînga cu stolul meu în zare.
Şi eu aici. Dar umbra se-ntinde, ziua scade.

(Caietul verde)

ACROCORINT

Clopoţei caprelor sunau răcoare
De ape vii printre măslini şi eucalipti,
Pe cînd pe golf ardeau ca portocale
În legănare pînzele fierbinţi...

Patriarhal platanul pentru oaspe
Chema în frunze umbra la ospăt.
Pe foi de brustur ; brînză, în blid : lapte
Ne-au dat păstori străvechi cu port semeţ.

Băiatul oacheş lua de coarne Țapul negru —
Se arcuiau pe zarea altui veac.
Trosnea uscat din ace pin şi cedru
Sau zvon de greier sub frunziş sărac.

Din coaja inimii rănite da răşină.
Prelinsă vreme, lacrimă de chihlimbar...
O singură coloană în lumină
Purta pe cap amiaza ca un dar.

(Țărnam pierdut)

TIMPUL

In sticlă nu-i, în ceasul cu nisip
Ce curge lin și sec aceeași oră.
Nu-i în apus și nici în auroră,
Și urma-i pe pământ nu are chip.

Dar îl aud tîrziu, la foc de sobă,
Cum pasu-i apăsător își face drum
Venind din țara umbrelor și cum
În inimă îmi bate ca-ntr-o toabă.

Recheamă tot ce-a fost și o să fie ;
Toți anii mei cu clipa lor învie
Din totdeauna, fără ieri și azi.

Simt mîna-i cum m-atinge ca o moarte,
Și în oglindă stă un alt obraz,
Îngălbenind ca fila dintr-o carte.

(Împlinire)

DEMOSTENE BOTEZ

(n. 1893)

CINTA O CATERINCA

Cînta o caterincă în colțul unei strade,
Cînta o caterincă un cîntec de demult :
Erau în el acorduri de triste serenade,
Și fără voie parcă, am stat ca să-l ascult.

Erau iubiri străbune și parcă-mbălsămate
În cîntul ce-alungase tăceri de țințirim.
Așa purtăm cu toții neștiutori în spate
Un cînt ce nu-i al nostru și totuși îl trăim.

Au fost odată inimi ce-au tremurat nebune
În cîntecul acela continuu și banal,
Ce-l auzim în stradă și-n suflete ne pune
O nostalgie tristă de nopți tîrzii de bal.

Așa purtînd povară, mi-am împărțit eu cîntul
Ce l-am crescut în suflet și l-am trăit mereu,
Să-l poarte ca pe-acesta pe străzi înguste, vîntul,
Să fie-al tuturoră precum a fost al meu.

SPLEEN DE DUMINICĂ

Ce-i fi făcînd pe-acolo unde ești ?
Pe-aicea plouă liniștit... pustiu...
Cu unghia, pe geamul străveziu,
Scriu începutul unei vechi povești.

În 'jurul mesei fac călătorii,
Neobosit, deși-am pornit de-un ceas.
Vreau parcă să ajung unde-ai rămas,
Deși cu gîndul tot te-aștept să vii.

Și-așa, absent, de mult călătoresc,
Purtînd în minte fericirea noastră...
La geam o clipă ca să-mi răcoresc
Îmi razăm fruntea caldă de fereastră.

TRISTEȚI ATAVICE

Tristeți adînci de iarmaroace,
De hăli cu cuști și panorame,
Tristeți de șubrede barace
Cu-ntortocheate diagrame ;

Tristeți de birturi, cafenele,
De zgomot infernal de clește,
De-un vînzător de floricele,
Și-un papagal care ghicește ;

Tristeți de după-amiezi cu soare,
Cu moleșita lor căldură,
Cu cerșetori fără picioare
Ce cîntă dureros din gură ;

Tristeți de bărci ce balansează
Caricaturi de-avînt schilod
Și de maimuți ce imitează
Și rîd urîte la norod ;

Tristeți haine și adînci
De-acvili cu lanțuri de picioare,
Visînd semînată de stînci
La ușa cuștilor murdare ;

Tristeți bolnave de flașnete
Cu valsuri vechi și anodine,
Tristeți și moaște de regrete,
Ce veac v-a îngropat în mine ?...

AMIAZĂ

O după-amiază de duminică și soare,
Cu lucrători ce iesă la plimbare,
Cu-o slugă tristă care stă în poartă,
Privind pe ulița pustie, moartă.

De zidul alb al casei de la stradă
Se sprijină o umbră să nu cadă,
Și dus de apa morților albastră,
Tot cerul curge pe deasupra noastră.

Din nu știu care depărtări nebune,
Un clopot, rar, a început să sune ;
Din nu știu care mahala uitată,
Un clopot rar și trist ca niciodată.

(Floarea pământului)

PRIMĂVARA RUSTICĂ

Vîntul dezghețat de soare curge ca o apă,
Întinzînd un șes deasupra dealurilor înverzite.
Toate zările în ele abia pot să mai încapă ;
Soarele
Luminează mult și tragic case albe, văruite.

În ograda-n care colțul ierbii iese rar,
Fluturînd cămeșa albă cu tighel,
Omul bate niște cuie într-un car,
Și bat cuie toate dealurile după el.

În grădină ard mocnit și singur frunzele de an,
Atîrnînd pe garduri lungi cununi de fum,
Iar pe urmele de care ce-au dus sacii plini pe lan
O găină albă a-nceput să scurme-n drum.

Cînd și cînd s-aud și pînă-aici,
Prin liniștea ca un ecou din sat,
Rar, pocnete de bici
De la băieți ce umblă la arat.

Pe coasta dreaptă cu verdeață crudă
Tot crește-n urma plugului ce scurmă
O brazdă neagră, proaspătă și udă,
Și-un cocostîrc, parodiind un om, în urmă.

Merg plugurile-ncet și nu se mai ajung,
Doi boi ca niște nourași înaintează,
Și-un cucoș plictisit a-nceput să cînte lung
Fiindcă e demult amiază.

(Povestea omului)

„EL“

În odaia asta de hotel,
Cu un pat, o masă și-o sofa,
A mai fost odată cineva,
Am mai fost și eu ascuns în el.

Trebuie să fie undeva pe-aici
Cel care a trecut cu mine-o sară
Pe-un jurnal făcînd desene mici ;
E în mukul stins dintr-o țigară.

Vreau să plec și pașii îmi răsună.
Sau chiar „el“ pornește după mine ?
În oglindă chipu-i ca subț lună
A pornit și el, și vine, vine...

Mă întorc și caut prin odaie :
El mă urmărește pas cu pas
Și îi simt a inimii bătaie
Care bate-n propriul meu ceas.

Umbra-i ca o haină stă în cui.
Doarme sau e mort în patul meu ?
Are fața mea și-a nimănui,
Este și nu e, ca Dumnezeu.

Dar a fost pe-aici cînd nu eram...
E și-acuma o inițială
Zgîriată-n sticla de la geam,
O cutie de chibrituri goală,

Și ca pe o stranie camee
Chiar pe scrumiera de pe masă
Este desenată o femeie
Care trebuie să fi fost frumoasă...
Și atîtea alte semne mici...

Cîți secolii sînt de cînd am fost pe-aici ? !

(Zilele vieții)

TRISTEȚI FĂRĂ MOTIV

Tristeți fără motiv din astă-sară,
Flori veștejite ce nu vor să moară,
Ce mîini ascunse vă resfiră oare
În ceasu-acesta de tristeță mare...

Dintr-un trecut obscur ce glas vă cheamă,
Fantome de-amintiri fără mormînt,
Dorinți care-au murit fără cuvînt,
Strigoi ce-n noaptea mea se tot distramă...

Din vremi de care nu-mi aduc aminte,
Din tot ce-n mine singur nu mai știu
Se urcă șoapta voastră de cuvinte
Ca glasul unui îngropat de viu.

În mine azi pămîntul tot vibrează
Ca un ulcior din mine chiar cioplit,
Pe care l-a atins acum o rază
Din viața ceea care s-a sfîrșit.

Sînt poate suferinți ce nu se spun
Și care plîng în mine-n astă-sară
Sau poate-n mine plînge vreun străbun
Vreo dragoste de-a lui de-odinioară.

Sînt poate astăzi cîteva milenii
De cînd vreun moș-strămoș fu părăsit
De vreo femeie care l-a iubit —
Și-i port istoricele lui vedenii

În sara asta comemorativă ;
Și-așa din neguri strînse ca un fum,
Din dragostea aceea primitivă
Tristețea ei plutește și acum.

Sau poate-o nesfîrșită agonie
Pe care-a suferit-o nu știu cine
A prelungit prin secole și-n mine
Această stranie melancolie.

Tristeți fără motiv din astă-sară,
Tristețile străbunilor, vă port
Așa cum poartă-o urnă funerară
Și toate visurile unui mort.

Sau care sol pe aripi nevăzute
Prin ceața deasa-a destinului meu
Șoptește vorbe-adînc nepricepute
Din ce va face mîine Dumnezeu.

Sau cel mai mare decît Dumnezeu.

TRECUT

Eu singur nu știu cînd am fost,
Că azi în mine totul e trecut,
Din care știu crîmpeie pe de rost
Cum de-un cuvînt și-ar aminti un mut.

Din anii care-au fost mai înainte,
Cu viața mea, cu tot ce azi mai sînt,
E-un cîntec straniu care-mi vine-n mînto,
Și-l știu, dar nu mai pot să-l cînt.

Din viața mea, a mea, îmi amintesc
Ca de-un roman cîndva foiletat,
Pe care nu-l mai am ca să-l citesc.
Pe care l-am uitat.

Din tot ce-a fost, atîta a rămas !
Pe unde-i viața mea și anii mei,
Cu ce-am trăit în fiecare ceas,
Toți anii mei ?...

Acei ce-odată mi-au fost dragi,
Pe care nu știu cine i-a ucis,
Mi-apar abia prin amintire, vagi,
Ca oamenii ce i-am văzut în vis.

Și însumi eu, cu tot ce-am fost pe lume,
Cu tot ce nu-i din ce-a fost înainte,
Sînt numai ca un nume
Pe care-l știu,
dar nu-mi mai vine-n minte...

AMIAZA DE VARĂ

Trece soarele prin mine ca prin geam.
Ce mai sînt ? Ce mai am ?
Ce-am rămas ?
Inima îmi bate, mecanic, ca un ceas.

Cîte veacuri oare au trecut
De cînd stau în soare fără gînd ?
Oare-s eu acela de la început
Ce-a rămas aicea, ezitînd ?

Sau lumina asta de la soare,
Scînteind în ochi ca pe izvoare,
Mă petrece înspre negre lacuri,
Desfăcînd în clipe albe veacuri.

Prin tăcerea cea de foc a după-amiezii,
Eu cu ochii-abia deschiși, ca huhurezii,
Văd cum timpul stă pe loc de mult
Și ca pe un vuiet depărtat l-ascult.

Viața dormitează germinînd,
Și o simt în jur, universală,
Într-o nesfîrșită oboseală
Și-n absența ultimului gînd.

Și rămîn și eu uitat de toate
Și de mine însumi tot, uitat,
Rar clipind, cu capul aplecat,
Ca oricare altă vietate.

(Cuvinte de dincolo)

CÎNTECUL ORELOR

Doar lampa,-acum o frunză-ngălbenită,
Și somnul tău cu mine au rămas,
În vecinicia-aproape moartă-n vechiul ceas.

În orizontul meu de toamnă și de pace,
Curînd voi luneca și eu în somnul greu,
Iar ceasul picura-va fulgi de noapte
Și peste corpul meu.

Și pe-amîndoi îmbrățișați în somn
Va toarce viața orelor, precum
Te-nvăluie în somnul tău acum.

Și nimeni nu va fi să ne privească,
Cînd noaptea va urma să crească, să descrească,
Cu-ntreaga-i viață peste noi, și nu vom ști,
Cî vom deschide ochii-n alba zi.

Și ziua va fi rece, iar în casă
Va bate-un ceas strein și alb pe masă.

(Drumul)

GAROAFELE

Garoafe negre care sună cînd le-apuci
Ca niște aur ferecat și nevăzut,
De descîntat, de otrăvit și de vîndut.
Ca niște bani, ca niște foc, ca niște cruci.

Să-ți cumpăr trupul cel vrăjmaș c-un pumn de foc,
Cu foc scăzut, cu foc aprins, cu foc spuzit,
Pin' la sfîrșit, dintru-nceput, făr' de-asfințit,
Pentru-un vîrtej cu vreju-ntors în mare joc.

Din coama neagră-ai să-l auzi c-un sunet stins,
Și-ai să pornești satanic joc sub cîntul lui ;
Se va-ntocmi cu aurul călcîiului,
Șuierător, pustiitor, de necuprins.

Pin-ai să cazi rotită-n brînci din jocul rupt,
Garoafe moarte-n gura neagră-a țîțelor,
Sub vijelia nentreruptelor culori,
În joc mai surd, în joc profund, pe dedesubt.

FLOAREA GALBENA

Ți-am adus o floare galbenă și grea,
Care-ntoarce ochii către ea,
Galbenă și-avară, fără de splendori.
Rece pentru ochii-ntrebători.

Cînd la tine-n casă se va-ntuneca,
Ochiul să se lase peste ea,
Să rămîină-n noaptea dusului tău gînd
Singură și-amarnic luminînd.

S-o așezi ținînd-o-arzînd, cu mîna ta,
Și s-adormi cu fața către ea.
Răscolită-n visuri liber să-i zîmbești,
Trupu-ncetinel să-ți dezvelești.

Astfel, toată noaptea sta-veți amîndouă,
Trupul tău sub tainica ei rouă,
Dimineața însă voi veni-n foc mare :
Să-mi dai floarea, galbena mea floare !

CANDELABRE ADUMBRITE

Amurgul cînd vîsli peste grădină
Toți plopîi-i luară luna-n lumînări,
Dar chiar prin firul orb de pe cărări
Zbură-ntr-un fior de taină-a ei lumină.

Castanii-n turnuri negre-au renviat
Deodată-n mii de candel-adumbrate,
Fîntînilor de maci, descoperite,
Profund le-au oglindit pîn-a-nnoptat.

Amantîi-au poposit ca pasări noi,
Surprinși prin trandafirii-n flori schimbate,

Urcau parfum de trupuri vinovate
Petuniile-n delir, cu sînii goi.

Mii candel se-aprîmseră-n lalele
Și smirnă-n flăcări roșii de bujori,
Spre gloria însîngeratei aurori,
Iar Noaptea-a-ngenuncheat pîn' la pansele.

CRIZANTEMELE

Flori ibovnice, sfinte-ofticoase,
Vine Moartea la fiece strat,
Văl de-argint, ochi de-argint fulgerat,
Șuier crunt de mătase.

Nu mai stau călători prin nămeți,
Înger dalb trece-n taină Arătarea,
Seara e tulbure-acum ca aiurarea,
Vîntul bubuie-n plopi și-n pereți.

Pentru sfintele flori ce-au pictat,
Îngeri, sus, lăcrămînd, trag lințolii,
Ceru-i mut de zăpezi și-orb de dolii,
Parcu-ntreg alb de cer scuturat.

Cad ninsorile-albastre-argintii,
Fulgerînd peste voi cer subțire,
Flori romantice-n sfîntă-adormire.
Luminați-vă, înalte făclii !

FLORI PROFANATE

Tot trupul flori trufașe-ți poleiesc,
Arzînd în piept și-n păr culori și stele,
Flori leneșe de lux dumnezeiesc,
Profană floare-a patimilor mele.

Cu-o mare ură-aș vrea să ți le rup,
Mătăsurile-n flori și floarea-n sînge,
S-aud din fundul sîngelui cum plînge
Orgoliu-ți ca un cîine-nchis în trup.

Sărac și biciuit de-a ta mîndrie,
Nu te-am oprit în viață niciodat'
Măcar ca să-ți arunc halucinat
Din flacări floarea mea de pustnicie.

Tu nu știi cum dogoare-n flori de foc
Răsufletele-amarnice-ale gliei;
Tu n-ai sorbit din prispa sărăciei
Otrava-ncărunțită-n busuioc.

(Flori fără pace)

OTILIA CAZIMIR

(1894--1967)

NATURA MOARTĂ

Din darurile toamnei pîrguite,
Ți-am adunat într-un paner, iubite,
Un maldăr cald de fructe-n care vara
Și-a îngropat miresmele bogate :

Un pumn de prune vinete, brumate,
Ca ceața viorie care, seara,
Coboară peste dealuri și podgorii ;
Pufoase piersici, rumene ca zorii,
Ce-au strîns a dimineților lumină,
Și verzi gutui, cu scamă de rugină...

În cantalup, ca-ntr-un bălai tezaur,
Au adormit apusuri lungi de aur,
Și-amiezi fierbinți în merele de ceară.

În poama neagră umbrele-și adună
Nopti reci, suflate cu argint de lună.
În nuci veninul soarelui de vară
Și-a strîns parfumul umed și amar,

Iai struguri străvezii, cu boabe grele —
Ciorchine galbene de chilimbar —
Au adunat poleiul fin din stele...

Și toate te așteaptă în zadar
Să sfișii, crud și lacom, carnea lor
Cu dinții tăi mărunți de carnivor.

PELERINAJ SENTIMENTAL

Grădina mea — grădina copilăriei mele —
Avea odată straturi și alei.
Pe brazde negre înfloreau pansele
Și le stropeau pe înserat bătrînii mei
C-o stropitoare verde, șmălțuită.
Erau pe-aicea flori de mărghărită
Și micșunele cu parfum de mosc...

Grădina noastră... n-o mai recunosc.
Dar prin perdeaua de cireși și nuci,
Mă cheamă-n umbră casa părăsită,
S-animă încă rourusca de uluci
Și pe cerdac se culcă, despletită.

E tot sub streșini cuibul rîndunicii,
Și poate că-i aceeași rîndunică.
M-apropii, cu sfială și cu frică :
În casa asta mi-au murit bunicii...
Și sint că-n zîmbetul meu tînăr port
Surîsul lor, de-atîta vreme mort.

La ușa ce se vaietă prelung
Mă-ntîmpină parfum închis și greu,
Și-n pragul putred, din trecut, m-ajung
Vechi amintiri din ceea ce-am fost eu.

Odăile pustii mi se-arată
Atît de mari cum îmi păreau odată,
Pe vremea cînd le măsuram, tiptil,
Cu pași mărunți și șovăielnici de copil.
Era atît de nalt pe-atunci plafonul scund,
Și ușile erau atît de grele
Cînd încercam să mă ascund,
Ținîndu-mi răsufarea, după ele...

De-atîta colb, ferestrele-s opace.
Pe brazda-ngustă-a picăturilor de ploaie
Pătrunde cenușie în odaie,
În raze lungi, lumina care moare.

Și — uite ; nu mai are nici un geam
Fereastră lîngă care așteptam,
Infrigurată și nerăbdătoare,
Întîiul fulg molatic de ninsoare.

În colț era ogînda veche și patrată.
În apa-i de lumină înghețată
Puneau de-a pururi înserările tîrzii
Fantome plutitoare, fumurii.

Păianjenul tăcerii țese mof
Și diafane pînze de mătăasă
Și, răstîgnită pe pereții goi,
Singurătatea stăpînește-n casă.

— Cerdac sonor, aici, sub vița ta,
Întîrziem în fiecare seară,
Și lemnul vechi sub pașii mei vibra
Cu rezonanțe calde, de vioară.
Sub treapta ce se clătina, plecată,
Cînta strident un greier într-o vară
(Un sfredel într-o scîndură useată...),
Și sus, prin crengile de nuc, se rățăcea
În fiecare seară altă stea.

Și-mi pare că, de m-aș întoarce fără veste,
Ar răsări, cînd s-ar deschide ușa,
Un zîmbet grav și dulce de bunică,
Doi ochi mirați și palizi ca brîndușa
Și-un cuvios parfum de levănțică.

Cu glas tremurător și ușurel,
Bunicul m-ar chema-n iatac la el.
Cu mîini subțiri, m-ar ridica în brață.
Aș aștepta să iasă din scrinul vechi de nou
Feliile de pîine cu dulceață
Și vrafurile cărților cu poze
În care-și regăsi, sub scoarțe moi de piele,
Poveștile copilăriei mele.
Și pe divanul înflorat cu roze
Aș adormi-n iatacul cald și bun,
În miros de gutui și de tutun...

MELCUL

Azi am găsit sub frunzele uscate
O galbenă căsuță de culbec,
Ușoară, cu lăuntrul alb și sec,
Pe care nimeni n-o mai poartă-n spate.

Făptura care-a stăpînit în altă vară
Spiralele de calcar răsucit,
Spre toamnă, singură, s-a oblonit
Și-n adăpostul ei s-a strîns, să moară...

Un melc cu trupul mic de gelatină
Și-a dus o vară-ntreagă prin grădină
Viața lui mărunță și timidă,
Și împotriva cerului ostil
N-avea decît găoacea asta mică,
Și-atît de subțirică
C-ar fi strivit-o-n palme un copil.

Și-alunecînd încet și fără spor
În spate cu armura lui umilă,
S-o fi gîndit adeseori, cu milă,
Ce oropsite-s păsările-n zbor...

Copiii i-au cîntat încetișor,
Purtîndu-l ușurel în mîna mică :
„Melc-codobelc...”
Și melcul, înșelat de glasul lor,
Și-a scos naiv cornițele la soare
Și i-a privit, încremenit de frică,
Cu ochii mici ca patru punctișoare.

Plimbându-și greu făptura lui gheboasă
Pe foi de brustur ori prin buruiene,
De-a lungul drumului lăsa, alene,
O dungă lucitoare și cleioasă,
Ca să-și însemne drumul înapoi
Spre pîlcul cald și dulce de trifoi.

Și speriat la fiecare pas,
Strîngîndu-și trupul umed și vîscos
În coaja străvezie — pe-o creangă, la popas,
Părea un fruct sălbatic și apos...

Iar astăzi, cînd l-am pus ca să mă joce
Lîngă urechea mea, aproape
Cum cîntă marea în ghioc,
Cum strigă răzvrătit și-adînc de ape,
Așa-n căsuța lui de smalt vărgat.
Cu murmur îndelung de vară coaptă,
Aromitor și leneș, mi-a cîntat
A ierburilor foșnitoare șoaptă...

(Fluturi de noapte)

CĂPIȚELE DE FIN

Pomesc la drum căpițele de fin...
De-a lungul drumului bătrîn,
Cireși sălbatici
Le numără, plecîndu-și fruntea lîngă frunte.

Din tufe albastrii de porumbrele,
Care-au rămas zburlite, singurele
Pe cîmpul oropsit, buratici
Încep să cheme ploile din munte.

Răspîntii albe-ndeamnă la popas.
Iar cumpăna fîntîinii de sub deal
Măsoară vremea, legănînd la soare
O ciutură-ncărcată cu răcoare —
Un clopot putred, vegetal,
Atît de vechi, că nu mai are glas.

Dar apa neagră și adîncă,
Subt pietre verzi și ude, licărește încă.
Și pînă-n fundul zărilor de var,
Pe-o linioară frîntă să le-nșiri,
Se zugrăvesc ca-ntr-un abecedar
Fîntîni — gîngăanii negre și subțiri
Ce ies de prin cotloane-n cîmpul spîn,
S-arate drumul carelor de fin.

Se duc mereu căpițele greoaie,
Și parcă drumul sub povara lor se-ndoaie...
Se duc așa, în grea singurătate,
De parcă toate șesurile, speriate,
Se-ncarcă singure în carele cu boi,
Cu buruieni, cu greieri, cu trifoi,
Și vin cuminți la adăpost, prin sate.

(Cîntec de comoară)

TAINA

În colțul cel mai vechi din țintirim,
Pe unde suie drumul de hotar,
Dormea de-un veac, sub un cireș amar,
Un preasfințit vlădică, Gherasim.

A fost cîndva și-o piatră căpătăi,
Purtînd în slove șterse mărturie
Cum că vlădica a intrat de-a dreptu-n rai.

Dar oamenii, neștiutori și răi,
N-au priceput al pietrei tainic grai
Și-au pus-o la un han, drept temelie.

De-atunci, în locul ei,
Aprinde toamna candelă de scal,
Și primăvara — luminiți de păpădie...

Iar din cireși întunecate și amară,
De-a lungul vremii, vară după vară,
Făceau dulceață preotesele din sat.
Dar pe vlădică toată lumea l-a uitat.

Apoi cireșul a murit și el.
Frunzișul tot mai rar, mai subțirel,
S-a răsucit foșnind uscat în vînt,
S-a risipit, ca Toamna, pe mormînt.

În locul lui, norodul a-ngropat
O biată fată moartă cu păcat.
Au îngropat-o fără cruce, mai de-o parte,

Să-și poarte vina pînă dincolo de moarte.
Iar cu vlădica nu știu ce-au făcut, —
Era, săracul, risipit în lut.

Acum, în colțul vechi de țintirim,
Nu-i nicăieri vlădica Gherasim,
Nici fată nu-i, și nici cireș sălbatic.
Din tufe brumării de rozmarin,
S-aude-n nopți de vară un buratic
La creștetul mormîntului străin.

Iar în tăcere și-n zădărnicie,
Cenușa schivnicului, cuvioasă,
S-amestecă încet pe veșnicie
Cu tînăr trup de fată păcătoasă.

(Poezii, 1939)

FATĂ DE PRIMĂVARĂ

Te prinde primăvară ca o rochie subțire
Imbrăcată la o despărțire.

Primul fluture tresaltă-n soare ;
Ca să te asemui, caut o floare,
Caut o floare-n vînt și-n minte.
Fată mare, adu-ți aminte
Cum treceai încununată de-albăstrele
Și-n gînd nevinovată de tot,
Așa cum trec căprițele în turma de oi,
Cu fire de iarbă în bot.

Azi mersul ți-e catifelat.
Și farmecul din tine crește pe-nserat ;
Atunci toate tainele se-nchid în gînd
Ca miinile pruncului plăpînd.

VACĂ SPRE SAT

O vacă neagră, caldă ca țărîna-n vară,
Coboară dîmbul amenințat de seară ;
Coboară în seară singură spre sat
Și pică laptele din ugerul umflat
Peste bănuții ierbii, sunători.
Trandafiriul uger, plin de flori
Atîrnă-n mers cu patru stalactite
Ca bolta unei peșteri rumenite.
Vaca mugește spre vițelul însetat,
Laptele din flori și muguri adunat
Apasă greu și doare.
Pe coarne moare-o rază ultimă de soare.

ÎN OLT

Larg unduia Oltul devale, departe,
Apele-i se învolburau în albiile late,
Podul tremura pe bîrne-mperecheate,
Lutul cădea din malurile sparte.

Fete voinice în vad cîntau pentru-ndemn
Rotînd mănunchiuri de cînepă mărunță,
Vergi de oțel plesneau spuma cărunță,
Apa juca silită în cercuri fără semn.

Trupuri ca pîinea în coajă castanie
Se aplecau învoalte în cămeșoaie,
Roiuri de-argint topeau beteala-n șivoaie
Murind spumos în riul greu de glie.

Venea furiș o seară cu păr roșcovan
Sub cortul cerului — mătase înroșită
Pe pod o turmă trecea grămadită,
Fetele-n vad strigau către cioban.

Trifoiuri schimbau miresmele în răcoare,
Oltul pe vînat drum pierdea lumini,
Jocuri de pești presimțeau noaptea din arini,
Vadul tăcuse deșirînd gheme de vîltoare.

PENTRU UN BAIETAN

De-aș fi prinț oriental, o, băietane,
Aș îmblinzi pentru tine căprioare
Să-ți doarmă neted la picioare
Ca-n miniaturile persane.

De-ai sta pe un covor de Ispahan
Aș vedea lumea-nfiorată
Ce ți se oglindește roată
În ochiul tău de vultan.

Ți-aș da un șoim pe mînușe
Și-un cal arab de neam știut
În locul cățelului slăt
Ce te precede la ușe.

Poet la curtea lui Cosroes
Pe douăzeci de moduri aș cînta
Tot farmecul și tinerețea ta
În fum de nard și de aloes.

Și te-aș asemui c-un trandafir
Aprins pe tulpină legănată
Sau cu luna, ce răsare curată,
Din îndepărtatul Nadir.

CÎND NINGE

Cînd ninge pe cheiul pustiu
Aș vrea să știu să pictez.
Să fiu un artist chinez
Și cu cerneală de aur să scriu
Un poem despre zăpadă
Și despre o pasăre care s-a dus.
Să zugrăvesc o cracă de bambus
Împodobită moale, cu zăpadă.
Apoi poem și cracă pe hîrtia de orez
Să mă împăce și să meditez
Asupra morții care nu vine diferit
Cînd ninge sau cînd e prunul înflorit.

Cineva să spună : „e poetul satului,
Cînd se tînguie trestiile serie
Și răvașul, împodobit de mîna lui.
Îl trimite prietenului din copilărie
Însurat într-o casă la margine de rîu
Și care poartă pe zale și la frîn
Un rotocol brodat cu balaur.“

Cînd ninge, aș vrea să-mi fie cerneala
de aur.

(Cartea dimineții)

CAMIL PETRESCU

(1894—1957)

IDEEA

Jocul ideilor e jocul ielelor

Bibliotecile cu rafturi și zăbrele
Sînt pline
De tomuri grele
Pergámante și colecții vechi neprețuite
Legate-n marochine,
În care zac orînduite
Ierarhic subt capitole și titluri
Mii și milioane de idei,
În zeci de mii de tomuri, anexe
Și opuscule
Cu pagini încărcate de calcule subtile
Ca mici deseme
— Arabescuri —
De cercuri seci, de semne
Și magice majuscule.

Dar în ele
Nu sînt decît cadavre de idei,
Căci scrisul tot
E doar gîndire veșted conservată
Și-nchisă subt formule și subt chei.

Bătrînii în halaturi vechi,
Cu ochelarii petrecuți după urechi,
Uscară
Insectele-n vitrine,
Ca specii rare
Sălbatecii codri în ierbare,
Pămîntul necuprins, în petece de hărți,
Ideile, în prăfuite cărți.

Și-acuma toate poartă cifre
Și litere latine.
În tomuri sigilate-n marochine ;
Iar poezia lor,
Astmatică avînturi de simboluri
Zadarnic încercînd să urce-n goluri.

Dar eu
Eu am văzut idei.

Întîia oară, brusc, fără să știu,
De dincolo de lucruri am văzut ideea,
Cum vezi, cînd se despică norii grei
Și negri
Zigzagul de argint al fulgerului viu.

Și de atunci
— Neliniștit de depărtarea suavă și adîncă
De toate tîlcurile, cheile —
Ca un bolnav cu ochii țintuiți de luna
Pe care norul o ascunde încă,
Fără durere, fără bucurie,
Eu caut în natură pretutindeni, ideile.

Atent și răbdător,
Deci le pîndesc prelung stăruitor
Cum așteptam pe cînd eram copil,
Privind prin crăpătura gardului,
Ograda și ruina caselor pustii
Să văd cum se ivesc stafii.

Crescut din zilele de ieri,
Neliniștit de marile tăceri,
Pîndesc și azi prelung, stăruitor,
Căci și acum din lueruri și vederi
Ideea se adună
Străvezie, dar precisă și întreagă,
Așa cum se încheagă
Subt privirea unui derviş,
O figură, pe apa unui lac,
În umbra limpezită de copac.

Dar de cîte ori descopăr,
Uimit
Cu-nfiorări de vești rostite-n șoapte,
— Freamăt nocturn de ulmi —
Că ideile-s de mult
Alătura de mine, culmi
Imense și nebănuite, sosite-n noapte...

De-atîtea ori
Ca niște munți coloși de gheață
Plutind subt apă, venind prin palele de ceață.

Eu sînt dintre acei
Cu ochi halucinați și mistuiți lăuntric,
Cu sufletul mărit
Căci am văzut idei.

MARȘ GREU

De nopți întregi luptăm din greu .
Cu praful sec și setea
Cu depărtarea neagră și perfidă.
Ni-e trupul în sudoare fiert,
Și-adînc prin țărîna lichidă,
Ca printr-un vad de heleşteu,
Tîrîm picioarele
Istovitor,
Inert.

Și ca o caravană prin deșert,
Care se pierde sufocată
În norii de nisip rătăcitor,
Prin negura de pulbere uscată,
De-abia mai răsuflăm
Căci din greoaie valuri sure,
Care ne-apasă tot mai greu pe cască,
În nări ni s-au clocit depozite impure,
Ca rămășițe-n filtrurile vechi.

Treptat
Pe pleoape, pe obraji și pe urechi
Ni s-a cernut o mască
De catifea de praf,

Ce se coboară-adesiori
Pe ochii moi de lacrimi de urdori.

Cu toate că beșicile ne-nfing în carne ținte
Sleiți noi ducem înainte
Picior după picior,
Impleticit
Stăruitor.

Nu știm
Nici unde mergem,
Nici unde ne găsim.

Alătura de fiecare dintre noi
La dreapta sau la stînga,
În față sau în spate
Sînt alții,
De care ne lovim mergînd,
Cînd ranița alătura ne-abate.

De nopți întregi prin pulberea uscată
Și mai înecăcioasă decît fumul,
Mărșăluim spre miazăzi
Și
Cu cît mai mult înaintăm
Cu-atît mai lung e drumul.

Sleiți de sevă, sclerozați
Și sufocați de-atîta mers în turmă,
Noi ne mișcăm împinși din urmă,
Cum valurile unui rîu se-mping
La vale unul pe-altul ;
Și pe șoseaua grea de praf
Ne scurgem în coloană, fără șoapte
Ca apa unui fluviu în noapte.

Înaintăm neconținut fără s-ajungem,
Deși lăsăm în urma noastră
Păduri și sate
Culcate, înecate-n întuneric.

Trudiți de-o sete arzătoare de holeric,
În noaptea fără de hotar
Mișcăm într-una,
Aproape în zadar.

Din cînd în cînd
Cînd traversăm vreun pod,
Simțim pe rînd,
Picioarele scăpate din năvod.
Întindem pentru-o clipă gîtul
Și iarăși ne reluăm tîrîtul
Comun, de uriaș miriapod.

Tîrziu, spre-a doua zi,
Cînd prinde să se stingă al nopții candelabru
Un martor ar înmărmuri :
Mulțimea adormită în coloane
Se mișcă totuși ritmic și macabru,
Ca 'o strigòică încăputare de organe.

Sînt zorile sau prafu-z devenit mai alb ?
Ieșim cumva din haos ?
Un șuierat
A descărcat magnetul
Care lega tiranic caravana.

Pentru repaos,
Coloana
S-a prăbușit în marginea șoselei,
Ca o fantoșă căreia i-ai scos scheletul.

Ca-n țintirim
Ne îngropăm,
Ne odihnim
Și fără nici o vorbă ne privim
Cu fețe descompuse de cadavre,
Schimbînd surîsuri palide de javre
Domesticite, pocăite, resemnate.

Cum praful a-nceput să cadă,
Ce e părelnic abur să se vadă,
Și cum zăcem așa grămadă,
Mulțime
De brațe și picioare anonime,
În frăgezimea zorilor de rouă
Sub razele prelungi de răsărit,

Din depărtare de-ai privi,
Ți s-ar părea că-n șanțul lung a năvălit
O specie gigantică și nouă
De viermi masivi și cenușii,

Un alt semnal,
Noi tresărim
Și iar pornim.
Cîtiva nu pot să se mai scoale.
Zadarnic ofițeri le dau tîrcoale,
Strigînd la ei.

Li-s ochii albi ca scrumul
Și trebuie să-i creadă.
Rămîn pe lîngă șanțuri presărați.

Ca o cireadă
Care-și presară trecerea prin sat,
Nepăsătoare lepădînd resturi, dovadă,
Coloana uriașă înseamnă-n urmă drumul
Cu cadavre de soldați sfîrșiți ca scrumul.

VERSURI PENTRU ZIUA DE ATAC

Fii gata, prietene soldat, fii gata,
Curăță-ți cu grijă arma și lopata
Și pune-ți cruciulița la gît, —
Mîine va fi un atac mare,
Și-atît.

De undeva, de departe, ne vor trimite ordine :
Cu ranița și arma în spinare,
Pe drumurile ude de ploaie și-ntuneric
Ne vor purta întreaga noapte
În șoapte.
Tîrziu ne vor opri în fața porții.

În fața porții nevăzute-a morții.

La trei din noapte vom scula din somn
Pe cei ce se lăsară istoviți în noroi.
Vom aștepta din nou

Noi ordine,
Vom aştepta chinuitor
Şi-apoi, pătrunşi de ploaie pînă la vertebre,
Murdari, încătuşaţi, greoi,
În zorii albicioşi şi umezi de septembrie
Cînd palele de ceaţă se rup peste tufişuri
În şiruri rare vom urca,
Cu paşi definitiv
Colina, după care stăm,
Şi dincolo, deodată —
De nepătruns, pătrunzător şi gol
Va sta-naîntea noastră cîmpul de bătaie.

Unic, imens şi nou
Va sta-naîntea noastră cîmpul de bătaie.

Surprinşi, privim o clipă acest ţinut funest.
Un semn, un gest...
Şi-ncet pornim pe povîrnişul gol al morţii;
Intrăm, alunecăm pe povîrnişul gol şi noroios al
morţii.

Prietene soldat, fii gata,
Cu toate că afară plouă,
Se vor petrece mîine lucruri care-ntrec
Şi mintea şi puterile noastre.
La un pas de suflétele noastre
Mîine
Se va petrece poate ceva nou.
Nu-ţi mai trudi zadarnic mintea,
Prietene soldat,
Mai bine fii gata
Şi-atît.

Curăță-ți cu grijă arma și lopata
Și puneți cruciulița la gît.
Fii gata,
Pregătește-ți frumos sufletul,
Omoară în el — de azi — tot trecutul.
Fă din el un trup de mort
Cu piele de ceară și vine albastre.
Ghemuit în cort,
Ți-aprinde iar țigarea.
Cadavre-s de acum nădejile noastre...
Nu știe nimeni...
Nu bănuie nimeni...
O, nimeni nu știe ce va fi.

Dar mîine pe-nserate
Cîțiva, acei ce plasa morții-o vor răzbate,
În jurul lor cu sete și groază vor privi.

Prietene soldat, pînă diseară,
Pînă la noapte,
Pune flori de sticlă rece
Pe tot ce-a fost...

Liniștit, liniștit, liniștit.

Nu mai gîndi la ce se va petrece
(Nu are, camarade, nici un rost),
Fii liniștit...
Omoară-ți sufletul cu grijă, și calm,
Ai timp destul.
Așa a fost să fie,
În zi de toamnă burnițoasă, cenușie.

O, încă-o dată, ai tot timpul ;
Nu te teme.
Diseară ne vor da ceai și pesmeți.
Omoară-ți sufletul de cu vreme,
Ca să poți mânca liniștit.
(Ceaiul e bun ca să nu îngheți.)

Prietene soldat,
Ucide-ți sufletul cu grijă ;
Restul n-are mici o însemnătate ;
De va fi glonț sau colț de schijă,
Pînă la tine nimic nu va străbate.

CÎND VII LA MINE

Cînd vii, atît de rar la mine,
Micuță frumoasă,
Și neastîmpărată
Ca jocul unui albe sonatine,
Faci toate poznele prin casă.

Cu o nerușinare dumnezeiesc de gloală,
Cobori din pat
Și toate le arunci distrată
Că, după tine, casa
Pare devastată de răscoală.

Cu gesturi curgătoare
Și încete
Dinaintea oglinzii mari cît un perete

Îmi încerci pălăriile pe rînd
Surîzînd vreunui lăuntric gînd

Făcîndu-mi cu ochiul,
Cristalul argintiu îți dedublează frumu-
sețea.

Ceva mai serioasă,
Dar tot atît de goală,
Îmi răscolești sertarele
Și coală după coală,
Îmi cercetezi eu luare-aminte,
Dar absentă
Manuscrisele,
Adevăru-i, că privești în ele
Cît ești de mititică
Așa cum uneori citește
Cîte-o pisică gravă și cu aer studios,
(Tu care nu știi vorbă românește).

Și pe urmă le arunci pe jos.

Fără frică
Îți plimbi chemarea frumuseții
Nesățios nepăsătoare,
Cum își plimbă crinul strălucirea
Tu cu cît mai mică,
Cu atît mai învingătoare.

Și cînd ai obosit
Și toate-n casă au devenit mai reci,
Vii iar lîngă mine,
Uitînd că te sculaseși să pleci.

. . . . .
Vezi, Kicsikém mi-e greu să mai aleg
Însă c-un dram de trudă înțeleg
Cum tu mi-ai răscolit nu numai casa
Ci cugetul întreg.

Dar iată,
Mi-ai încîlcit tot rostul într-atît,
Încît cînd vrei să pleci de-acum
Te-ncurci între firele gîndirii mele
Ca o pisică prinsă-n firele de lînă,
Pe care le-a desfăcut imprudentă,
Jucîndu-se cu ele.

Și tîrziu, cînd obosești,
Rămîi,
Mi-adormi în suflet
Ca un semn închis în carte,
La locul tău,
Micuță și cuminte,
Ca un mic păcat de moarte.
(Versuri, 1957)

CINTECELE

II.

Vecinul meu era bolnav,
Bolnav de mult și foarte grav.

Toți spun că l-au luat de-aici
Și că prin parc l-au dus pe dric ;
— Dar asta nu-i adevărat —
Eu știu c-avea în el furnici,
Ce-au ieșit noaptea prin buric
Și l-au mîncat.

II

În lumînări sînt stafii albe,
— O spun dar nimenea nu crede —
În lumînări sînt stafii albe
— Le văd și nimeni nu le vede —

De stafii nu mă tem de loc !
Eu rîd cînd ies din lumînare ;
În perini am guzgani de foc
Și ei le mușcă de picioare.

Și astă-noapte au jucat,
(Tavanul se cutremura)
Și astă-noapte au jucat,
Iar lumînarea fluiera,
Ca un flaut blestemat.

III.

Tralalali, tralalala,
Am ucis un gardian.
Tralalali, tralalala,
Acum sînt liber — castelan.

Tralalali, tralalala,
Aveam și drept (sînt Împărat).
Tralalali, tralalala,
I-am scos un ochi și l-am mîncat.

Tralalali, tralalala,
C-un lemn în țeastă l-am izbit.
Tralalali, tralalala,
(El nici nu știe c-a murit).

Tralalali, tralalala,
M-am îmbrăcat în haina lui,
Tralalali, tralalala,
Și haina mea o să i-o pui.

Tralalali, tralalala,
Nici doctorii acum nu știu

Tralalali, tralalala,
Că eu sînt mort și el e viu,
Tralalali.

IV.

Aicea clipele se scurg
(Ca veacuri clipele se scurg),
Aicea clipele se scurg,
Lăsînd fosile pe meninge.
Și-n fața zilei ce se stinge
Cu focul tristului amurg,
Mă simt atît de zdruncinat
Văzînd astrala agonie,
C-am luat un ac de pălărie
Și mi-am scos ochii.

P.S. Paznicul plecase să-mi aducă luna
(Eu l-am trimis).

V.

El s-a suit s-aducă luna,
Sus, sus, în turla de pe casă.
Dar ea rîdea ca-ntotdeauna
Ha ! ha ! și tabla-i lunecoasă.

Oooo ! Luna a căzut în lac,
În fund — și apa e adîncă.
S-a aruncat și el în lac.
— Acuma poate o mănîncă.

VI.

Au scos din lac un paznic mort.
Rîdeau nebunii — ca, nebunii.
Și clopote trăgînd de mort,
Vreo doi s-au spîrzurat de funii.

L-au îmbrăcat apoi frumos,
Și popii rugăciuni îi spun.
Nu știe nimeni că-s Cristos
Ș-am să-l înviu — că era bun.

VII.

Ceasornicul din cap, tic-tac,
Auzi cum bate liniștit ?
Ceasornicul din cap, tic-tac,
Socoate clipa ce-am trăit.

Ceasornicul din cap, tic-tac,
Auzi, din mers a-ncetinit.
Ceasornicul din cap, tic-tac,
A stat.

VIII.

Acuma am murit.

(Caiet)

GORUNUL

În limezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sînge.

Gorunule din margine de codru,
de ce mă-nvinge,
cu aripi moi atîta pace,
cînd zac în umbra ta
și mă dezmierzi cu frunza-ți jucăușă ?

O, cine știe ? — Poate că
din trunchiul tău îmi vor ciopli
nu peste mult sicriul,
și liniștea
ce voi gusta-o între scîndurile lui,
o simt pesemne de acum :
o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet —
și mut

ascult cum crește-n trupul tău sicriul,
sicriul meu,
cu fiecare clipă care trece,
gorunule din margine de codru.

LINIȘTE

Atîta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună.

În piept
mi s-a trezit un glas străin -
și-un cîntec cîntă-n mine-un dor, ce nu-i al meu.

Se spune, că strămoși, cari au murit fără de vreme,
cu sînge tînăr încă-n vine,
cu patimi mari în sînge,
cu soare viu în patimi,
vin,
vin să-și trăiască mai departe
în noi
vieața netrăită.

Atîta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună.

O, cine știe — suflă-te-n ce piept îți vei cînta
și tu odată peste veacuri
pe coarde dulci de liniște,
pe harfă de-ntunerice — dorul sugrumat
și frînta bucurie de viață ? Cine știe ? Cine știe

(Poemele luminii)

PAN

Acoperit de frunze veștede pe-o stîncă zace Pan.
E orb și bătrîn.
Pleoapele-i sînt cremene,
zadarnic cearcăna mai clipi,
căci ochii-i s-au închis — ca melcii — peste iarnă.

Stropi calzi de rouă-i cad pe buze :

unu,

doi,

trei.

Natura își adapă zeul.

Ah, Pan !

Îl văd, cum își întinde mîna, prinde-un ram
și-i pipăie
cu mîngîieri ușoare mugurii.

Un miel s-apropie printre tufișuri.

Orbul îl aude și zîmbește,

căci n-are Pan mai mare bucurie,

decît de-a prinde-n palme-ncetîșor căpșorul mieilor
și de-a le căuta cornițele sub năstureii moi de lînă.

Tăcere.

În juru-i peșterile cască somnoroase
și i se mută-acum și lui căscatul.
Se-ntinde și își zice :
„Picurii de rouă-s mari și calzi,
cornițele mijesc,
iar mugurii sînt plini.
Să fie primăvară ?“

VARĂ

La orizont — departe — fulgere fără de glas
zvînesc din cînd în cînd
ca niște lungi picioare de păianjen — smulse
din trupul care le purta.

Dogoare.

Pămîntu-ntreg e numai lan de grîu
și cîntec de lăcuste. .

În soare spicele își țin la sîn grăunțele
ca niște prunci ce sug.
Iar timpul își întinde leneș clipele
și ațipește între flori de mac.
La ureche-i țîrîie un greier.

ÎN LAN

De prea mult aur crapă boabele de grâu.
Ici-colo roșii stropi de mac
și-n lan
o fată
cu gene lungi ca spicele de orz.
Ea strînge cu privirea snopii de senin ai cerului
și cîntă.
Eu zac în umbra unor maci,
fără dorinți, fără muștrări, fără căinți
și fără-ndemnuri, numai trup
și numai lut.
Ea cîntă
și eu ascult.
Pe buzele ei calde mi se naște sufletul.

MOARTEA LUI PAN

I

Pan către nimfă

Cu strai de broască-n păr răasai din papură,
o undă
vrea să te cuprindă și nisipuri prind să fiarbă.
Ca dintr-o nevăzută amforă rotundă
Îți verși mlădie trupul gol în iarbă.

Și vîna de la tîmple îmi zvîcnește
ca gușa unei leneșe șopîrle
ce se prăjește-n soare,
mișcarea ta mi-adie murmur de izvoare.

Ca pînea caldă eu te-aş frînge,
mişcarea ta mi-azvîrle clipe dulci în sînge.

Nisipuri prind să fiarbă.

Vară,

soare,

iarbă !

II

Zeul aşteaptă

Prin miriște se joacă
șoareci și viței,
iar vițele de vie
țin în palme
brotăcei.
C-o păpădie
între buze
o aştept
să vie.
Nu vreau decît
să-mi port curate
degetele răsfirate
prin părul ei,
prin părul ei
și-apoi prin nori
s-adun din ei
ca dintr-un caier
fulgerele-așa cum toamna
strînge din aer
funigei.

III

U m b r a

Pan rupe faguri
în umbra unor nuci.

E trist :
se înmulțesc prin codri mînăstirile,
și-l supără scîlipirea unei cruci.

Zboară-n jurul lui lăstunii
și foile de ulm
răstălmăcesc o toacă.
Subt clopot de vecerne Pan e trist.
Pe-o cărăruie trece umbra
de culoarea lunii
a lui Crist.

IV

P a n c î n t ă

Sînt singur și sînt plin de scai.
Am stăpînit cîndva un cer de stele
și lumilor
eu le cîntam din nai.

Nimicul își încoardă struna.
Azi nu străbate-n grota mea
nici un străin,

doar salamandrele pestrițe vin
și cîteodată :

Luna.

V

Păianjenul

Gonit de crucile sădite pe cărări
Pan
s-ascunde într-o peșteră.
Razele fără de-astimpăr se-mbulzeau
și se-mpingeau cu coatele s-ajungă pîn'la el.
Tovarăși nu avea,
doar un păianjen singurel.
Iscoditor micuțul își țesuse mreaja de mătase
În urechea lui
și Pan din fire bun
prindea țîțari celui din urmă prieten ce-i
rămase.

Treceau în goană toamne cu căderi de stele.

Odată zeul își cioplea
un fluier din nuia de soc.
Piticul dobitoc
i se plimba pe mînă.
Și-n scăpărări de putregai
Pan descoperi mirat
că prietenul avea pe spate-o cruce.

Bătrînul zeu încremeni fără de grai
în noaptea cu căderi de stele,
și tresări îndurerat,
păianjenul s-a-ncreștinat.

A treia zi și-a-nchis coșciugul ochilor de foc.
Era acoperit cu promoroacă
și-amurgul cobora din sunetul de toacă.
Neisprăvit rămase fluierul de soc.

(Pașii profetului)

CĂTRE CITITORI

Aici e casa mea. Dincolo soarele și grădina cu stupi.
Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă
și așteptați să vorbesc. — De unde să-ncep ?
Credeți-mă, credeți-mă,
despre ori și ce poți să vorbești cît vrei :
despre soartă și despre șarpele binelui,
despre arhanghelii cari ară cu plugul
grădinile omului,
despre cerul spre care creștem,
despre ură și cădere, tristețe și răstigniri
și înainte de toate despre marea trecere.
Dar cuvintele sînt lacrimile celor ce ar fi voit
așa de mult să plîngă și n-au putut.
Amare foarte sînt toate cuvintele,
de-aceea — lăsați-mă
să umblu mut printre voi,
să vă ies în cale cu ochii închiși.

IN MAREA TRECERE

Soarele-n zenit ține cîntarul zilei.
Cerul se dăruiește apelor de jos.
Cu ochi cumiști dobitoace în trecere
își privesc fără de spaimă umbra în albi.
Frunzare se boltesc adînci
peste o-ntreagă poveste.

Nimic nu vrea să fie altfel decît este.
Numai sîngele meu strigă prin păduri
după îndepărtata-i copilărie,
ca un cerb bătrîn
după ciuta lui pierdută în moarte.

Poate a pierit subț stînci.
Poate s-a cufundat în pămînt.
În zadar i-aștept veștile,
numai peșteri răsună,
pîraie se cer în adînc.

Sînge fără răspuns,
o, de-ar fi liniște, cît de bine s-ar auzi
ciuta călcînd prin moarte.

Tot mai departe șovăi pe drum, —
și ca un ucigaș ce-astupă cu năframa
o gură învinsă,
îchid cu pumnul toate izvoarele,
pentru totdeauna să tacă,
să tacă.

LINIȘTE ÎNTRE LUCRURI BĂTRÎNE

În apropiere e muntele meu, munte iubit.
Înconjurat de lucruri bătrîne
acoperite cu mușchi din zilele facerii,
în seara cu cei șapte sori negri
cari aduc întunericul bun,
ar trebui să fiu mulțumit.
Liniște este destulă în ceroul
ce ține laolaltă doagele bolții.
Dar mi-aduc aminte de vremea cînd încă
nu eram,

ca de-o copilărie depărtată,
și-mi pare-așa de rău că n-am rămas
în țara fără de nume.
Și iarăși îmi zic :
nici o larmă nu fac stelele-n cer.
Da, ar trebui să fiu mulțumit.

DIN CER A VENIT UN CÎNTEC DE LEBĂDĂ

Din cer a venit un cîntec de lebădă.
În aud feciorele ce umblă cu frumseți desculțe
peste muguri. Și pretutindeni îl aud eu și tu.

Călugării și-au închis rugăciunile
în pivnițele pămîntului. Toate-au încetat
murind sub zăvor.

Sîngerăm din mîni, din cuget și din ochi.
În zadar mai cauți în ce-ai vrea să crezi.
Țărîna e plină de zumzetul tainelor,
dar prea e aproape de călcîie
și prea e departe de frunte.
Am privit, am umblat și iată cînt :
cui să mă-nchin, la ce să mă-nchin ?

Cineva a-nveninat fîntînile omului.
Fără să știu mi-am muțat și eu mînile
în apele lor. Și-acuma strig :
O, nu mai sînt vrednic
să trăiesc printre pomi și printre pietre.
Lucruri mici,
lucruri mari
lucruri sălbaticе — omorîți-mi inima !

SUFLETUL SATULUI

Copilo, pune-ți mînile pe genunchii mei.
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici orice gînd e mai încet,
și inima-ți zvîcnește mai rar,
ca și cum nu ți-ar bate în piept,
ci adînc în pămînt undeva.
Aici se vindecă setea de mîntuire
și dacă ți-ai sîngerat picioarele
te așezi pe un podmol de lut.
Uite, e seară.
Sufletul satului filfiie pe lîngă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată,
ca o cădere de fum din streșini de paie,
ca un joc de iezi pe morminte înalte.

FIU AL FAPTEI NU SÎNT

Fără de număr sînteți, fii ai faptei,
pretutindeni pe drumuri, subț cer și prin case.
Numai eu stau aici fără folos, nemernic,
bun doar de-necat în ape.

Totuși aștept, de mult tot aștept
vreun trecător atotbun și-atotdrept ca să-i spun :
O, nu-ți întoarce privirea,
o, nu-mi osîndi nemișcarea.
Cresc între voi, ci umbrit de mîinile mele
misticul rod se rotunjește în altă parte.
Nu mă blestemați, nu mă blestemați !

Prieten al adîncului,
tovarăș al liniștei
joc peste fapte.
Cîteodată prin fluier de os strămoșesc
mă trimit în chip de cîntec spre moarte.

Întrebător fratele mă privește,
mirată mă-ntîmpină sora,
dar încolăcit la picioarele mele
m-ascultă și mă pricepe prea bine
șarpele cel cu ochii de-a pururi deschiși
spre-nțelepciunea de dincolo.

CUVÎNTUL DIN URMĂ

Arendaş al stelelor,
străvechile zodii
mi le-am pierdut.
Vieaţa cu sînge şi cu poveşti
din mîni mi-a scăpat.
Cine mă-ndrumă pe apă ?
Cine mă trece prin foc ?
De paseri cine mă apără ?

Drumuri m-au alungat.
De nicăieri pămîntul
nu m-a chemat.
Sînt blestemat !

Cu cînele şi cu săgeţile ce mi-au rămas
mă-ngrop,
la rădăcinile tale mă-ngrop,
Dumnezeule, pom blestemat,

SEMNE

Porumbii-prooroci îşi scaldă
aripile înnegrite de funingine
în ploile de sus.
Eu cînt —
semne, semne de plecare sînt.

Din orașele pământului
fecioare albe vor porni
cu priviri înalte către munți.
Pe urma lor vor merge tineri goi
spre sori păduratici,
și tot ce e trup omenesc va purcede
să mai învețe odat'
poveștile uitate ale singelui.

Mi-am pecetluit cu ceară casa,
să nu mai întârziu
unde jocuri și răstigniri
n-or mai trece pe uliți
și nici o adiere de om
din veac în veac pe subt bolți.
Poduri vor tăcea.
Din clopote avântul va cădea.

Din depărtatele sălbăticii cu stele mari
doar căprioare vor pătrunde în orașe,
să pască iarba rară din cenușă.
Cerbi cu ochii uriași și blinzi
intra-vor în bisericile vechi
cu porțile deschise,
uitându-se mirați în jur.

Lepădați-vă coarnele moarte,
bătrânilor cerbi,
cum pomii își lasă frunza uscată,
și-apoi plecați :
aci și țărîna înveninează,
aci casele au încercat cîndva

să ucidă pe copiii omului.
Scuturați-vă de pământ
și plecați,
căci iată — aci vinul nebun al vieții
s-a scurs în scrum,
dar orice alt drum duce în poveste,
în marea, marea poveste.

(În marea trecere)

SOMN

Noapte întreagă. Dănțuiesc stele în iarbă.
Se retrag în pădure și-n peșteri potecile,
gornicul nu mai vorbește.
Buhe sure s-așează ca urne pe brazi.
În întunericul fără de martori
se liniștesc păsări, sînge, țară
și aventuri în cari veșnic recazi.
Dăinuie un suflet în adieri,
fără azi,
fără ieri.
Cu zvonuri surde prin arbori
se ridică veacuri fierbinți.
În somn sîngele meu ca un val
se trage din mine
înapoi în părinți.

PARADIS ÎN DESTRĂMARE

Portarul înaripat mai ține întins
un cotor de spadă fără de flăcări.
Nu se luptă cu nimeni,
dar se simte învins.
Pretutindeni pe pajiști și pe ogor
serafimi cu părul nins
însotează după adevăr,
dar apele din fântâni
refuză gălețile lor.
Arînd fără îndemn
cu pluguri de lemn,
arhangheli se plîng
de greutatea aripelor.
Trece printre sori vecini
porumbelul sfîntului duh,
cu pliscul stinge cele din urmă lumini.
Noaptea îngerii goi
zgribulind se culcă în fin :
vai mie, vai ție,
păianjeni mulți au umplut apa vie,
odată vor putrezi și îngerii sub glie,
țărîna va seca poveștile
din trupul trist.

PEISAJ TRANSCENDENT

Cocoși apocaliptici tot strigă,
tot strigă din sate românești.
Fîntînile nopții
deschid ochii și-ascultă

întunecatele vești.
Păsări ca niște îngeri de apă
marea pe țarmuri aduce.
Pe mal — cu tămîie în păr
Isus sîngerează lăuntric
din cele șapte cuvinte
de pe cruce.

Din păduri de somn
și alte negre locuri
dobitoace crescute-n furtuni
ies furișate să bea
apă moartă din scocuri.
Arde cu păreri de valuri
pămîntul îmbrăcat în grîu.
Aripi cu sunet de legendă
s-abat înspăimîntate peste rîu.

Vîntul a dat în pădure
să rupă crengi și coarne de cerbi.
Clopote sau poate sicriile
cîntă sub iarbă cu miile.

IOAN SE SFÎȘIE ÎN PUSTIE

Unde ești, Elohim ?
Lumea din mîinile tale-a zburat
ca porumbul lui Noe.
Tu poate și astăzi o mai aștepți.
Unde ești, Elohim ?
Umblăm turburați și fără de voie,

printre stihile nopții te iscodim,
sărutăm în pulbere steaua de sub călcîie
și-ntrebăm de tine — Elohim !

Vîntul fără de somn îl oprim
și te-ncercăm cu nările,
Elohim !

Animale străine prin spații oprim
și le-ntrebăm de tine, Elohim !
Pînă în cele din urmă margini privim,
noi sfinții, noi apele,
noi tîlharii, noi pietrele,
drumul întoarcerii nu-l mai știm,
Elohim, Elohim !

TĂGADUIRI

Arbori cu crengi tăgăduitor aplecate
fac scoartă în jurul unui lăuntric suspin.
Pe toate potecile zilei
cu surîs tommatic
se răstignesc singuri
Cristoși înalți pe cruci de arin.

Grele din înălțime cad ciocîrlii
ca lacrimi sunătoare ale dumnezeirii peste
ogor.

Pe drumuri pornit
iscodesc semnele
întregului rotund depărtat :
pretutindeni e o tristețe. E o negare. E un
sfîrșit.

Pe urmele mele coapte
moartea își pune sărutul galben
și nici un cîntec nu mă îndeamnă
să fiu încă o dată.
Fac un pas și șoptesc spre miazănoapte :
Frate, trăiește tu, dacă vrei.
Mai fac un pas și șoptesc spre miazăzi :
Frate, trăiește tu, dacă vrei.
Din sîngele meu nu mai e nimeni chemat
să-și ia începutul trăirilor,
nu, nu mai e nimeni chemat.

Pe căile vremii se duc și vin
cu pas adînc ca de soartă
albe fecioare și negre fecioare :
îndemnuri cerești
să fim încă o dată,
să fim încă de-o mie de ori,
să fim, să fim !
Dar eu umblu lingă ape cîntătoare
și cu fața-ngropată în palme — mă *apăr* :
eu nu ! Amin.

(Lauda somnului)

BOALĂ

Intrat-a o boală în lume,
fără obraz, fără nume.

Făptură e ? Sau numai vînt e ?
N-are nimenea grai s-o descînte.

Bolnav e omul, bolnavă piatra,
se stinge pomul, se sfarmă vatra.

Negrul argint, lutul jalnic și grav
sînt aur scăzut și bolnav.

Piezișe cad lacrimi din veac.
Invoc cu semne uitate și leac.

RUNE

În chip de rune, de veacuri uitate,
poart-o semnătură făpturile toate.
Slăvitele păsări sub aripi o poartă
'n liturgice zboruri prelungi ca vieața.
În slujba luminii, urnă fără de toartă,
luna și-o ține ascunsă pe fața
vrăjită să nu se întoarcă.

Stane de piatră, jivine, cucută
poart-o semnătură cu cheie pierdută.
Pecete tăinuită de două ori —
fată de foc, arătare, care pe țarm
ridici acum brațele peste mare,
o porți subsuori.

Rune, pretutindeni rune,
cine vă-nseamnă, cine vă pune ?
Făpturile toate, știute și neștiute,
poart-o semnătură — cine s-o-nfrunte ?
Crinii muntelui — subtlunari —
și-o duc neajunsă pe creștet.
Subt ceruri mumele-o poartă pe frunte.

(La cumpăna apelor)

BUNĂVESTIRE PENTRU FLOAREA MĂRULUI

Bucură-te, floarea mărului, bucură-te !
Uite în preajmă-ți pulberi de aur
ca un nor în aer !
Țîșnesc firele ca dintr-un caier
de pretutindeni și de nicăieri ! Nici o făptură
nu-ntreabă. — Polenul căzut în potire
ca un jar îl îndură
toate florile, în dulci suferinți
peste măsură
și peste fire.

Bucură-te, floare ca ghiocul,
și dumirește-te !
Nu trebuie fiecare
să știm cine-aduce și-mprăștie focul.
Dar vezi, arhanghel sînt, iar tu ești floare,
și dacă-ntrebi, nu pot să tac
și să mă strîng în cingătoare.
Cine-l aduce, caldul, cutremurul ? Iată
acesta e Vîntul, nimenea altul. E Vîntul,

nevăzutul voievod
fără trup, fără mâni,
al acestor săptămîni.
Bucură-te, floarea mărului,
și nu te speria de rod !

ASFINȚIT MARIN

Piere în jocul luminilor
saltul de-amurg al delfinilor.

Valul acopere numele
scrise-n nisipuri, și urmele.

Soarele, lacrima Domnului,
cade în mările somnului.

Ziua se curmă, și veștile.
Umbra mărește poveștile.

Steaua te-atinge cu genele
Mut tălmăcești toate semnele.

Ah, pentru cine sînt largile
vremi ? Pentru cine catargele ?

O, aventura, și apele !
Inimă, strînge pleoapele !

(La curțile dorului)

RĂSĂRIT MAGIC

Așa a fost, așa e totdeauna.
Aștept cu floarea mea de foc în mîni.
Întreprind-mi preamărite săptămîni,
puternică-mi răsare luna.

În miez de noapte un cutreier sferic.
În spațiu — rîuri, umbre, turnuri, clăi,
Liturgic astrul mă-ntilnește-n văi,
dezbracă patria de întuneric.

Sus în lumină ce fragil
Apare muntele !
Cetatea zeilor din ochii de copil

ușor se sfarmă, ca mătasea veche.
Materia ce sfîntă e,
dar numai sunet în ureche.

VESTE

Vin din noapte, din miez de pădure !
avem un voievod !
Spre ziduri sure
sar peste prăpăstii în călțuni de poveste
Către cetate frunza susură :
o veste, o veste !

Ocololesc gorganul cu căpăținile, cu ispășiții,
peste ogoare mă-mpiedec în scut.
Ating cu fruntea luminile :
S-a născut, s-a născut !

Genunchiul poticnește, fruntea asudă.
Țîșnesc curcubeie
din pas și din rouă
pe pajiștea udă.
Din turnul verde de pază, de lîngă pod,
straja mă vede.
Tăcerea-i a ceasului rod :
avem un voievod !
Urechea n-o crede.

Sculați, boieri, cu rînduitele bresle,
cu sfinții, cu mucenicii,
și voi, hornari, și voi, ucenicii,
ridicați-vă, slugi adormite în iesle !
Sculați, boieri, o veste din codru v-aduc —
Ni s-a născut azi-noapte noul voievod,
fiul pădurii, puiul de cuc !

CUVINTE CĂTRE FATA NECUNOSCUȚĂ DIN POARTĂ

Nu te-mpotrivi. Tu va trebui să iai această grijă
asupra-ți :
în poarta, la care-am ajuns, trecînd prin această vale,
să fii straja copilăriei mele. A copilăriei
ce-o duc încă în mine.
Ea e singurul bine, izvorul a toate,-prin tot anotimpul,

prin toți anii, sub toate punctele cardinale.
Tu păzește, păzește tu izvorul să nu se usuce
la sfârșitul ăstui timp
lăsat în urmă între floare și poamnă.
Grijește tu să nu se stingă secretul micului incendiu
ascuns în inima brîndușei de toamnă.

Avui și eu odată spatele ars de urzicile soarelui
și tălpile goale. Îți amintesc zile stinse demult,
dar să nu crezi că mi-am trecut și copilăria
sărind pe vremuri zăplazul. Nu, copilăria e încă aci.
Copilăria mea e aci și astăzi.
Și dac-aș sări și peste poarta toamnei
la care-am ajuns, copilăria aș sălta-o cu mine
strînsă în vine și-n pumnii mei arși.
Nu trebuie decît puțin să-mi ajuți
c-un surîs sau c-un val de frumsețe
năvălit în obraji.

Vorbele mele să nu te mire. La tîmple,
e drept, am o seamă de fire cărunte
și cîteva gînduri aplecate-ntr-o dungă — pe frunte.
Tu stîrnește numai o clipă îndurătoarea scînteie
ce mai mocnește în vatră,
scînteia care aleargă și rîde,
mugurul de lumină
ce arde în sînge ca moartea de albină.

Ci poarta e în adevăr aci ? Poarta sură
căreia n-aș vrea pe nume să-i spun ?
Tu oprește-mă încă, să nu intru. Nu vreau să apun.
Ferește-mă tu, să nu-mi găsesc prea grabnic
împlinirea,

să nu mor mai înainte de-a muri.
Dar iată mă-ntreb : Tu, fata din poartă,
tu — cine ești ?
Și dacă nu ești,
atunci unde ești și cum vei fi ?

EPITAF

Calea aici ce greu se găsește.
Nu-i nimenea să te îndrepte.
Numai târziu, numai o clipă
uitată pe urmă și ea,
îți dezvăluie
nebănuitele trepte.

Apoi ca frunza cobori. Și țărna
ți-o tragi peste ochi
ca o gravă pleoapă.
Mumele sfintele —
luminile mii,
mume sub glij
îți iau în primire cuvintele.
Încă o dată te-adapă.

(Nebănuitele trepte)

PRIER

Amurg fecund, din altă vîrstă,
amurg fecund de Prier e,

precum a fost și altă dată,
cînd Leda albă se-nvoise
să-ndure-n albul de narcise
povara unei lebede.

Pe-o nicovală pitpalacul
își bate cîntecul fierbinte.
Sub straiuri moi, subt verde linte
zămislește viață lacul.
Coboară-n fericiri de stuh
puteri de âripi, din văzduh.

Și vegetația de apă
dă învoaltă în smaragde.
Sămînța lebedei divine
în seară cîntă pretutindeni,
cîntă-n trupuri de Undine,
în Marii, în Flore, Magde.

FOCURI DE PRIMĂVARĂ

Îngînînd prin văi tăria
sună ramul, sună glia.
Focuri ard, albastre ruguri.
Pomii simt dureri de muguri.

Prinși de duhul înverzirii
prin grădini ne-nsuflețim.
Pe măsura-naltă-a firii
gîndul ni-l desmărginim.

Ce-am uitat, aprindem iară.
Sub veșminte ne ghicim.
Căutăm în primăvară
un tărîm ce-l bănuim.

Căutăm pămîntul, unde
mitic să ne-alcătuim,
ochi ca oameni să deschidem,
dar ca pomii să-nflorim.

NOAPTE DE MAI

Jos prin ierburi, printre lemne,
uhuit s-aude, semne.
Rar un foșnet, rar un murmur.
Sus e zodie de gemeni.
Toate cîntă pentru semeni.
Toate își răspund prin liniști.
Pitpalac își spune vrerea
pitpalacului din iniști.
Orice glas ascultă glas,
numai greierul prin ceas
stă de vorbă cu tăcerea.
Parcă n-are-n lume semeni,
doar în iniști cele liniști.

CÎNTECUL SPICELOR

Spicele-n lanuri — de dor se-nfioară, de moarte,
cînd secera lunii pe boltă apare.
Ca fetele cată, cu părul de aur,
la zeul din zare.

O vorbă-și trec spicele — fete-n văpaie :
secerea lunei e numai lumină —
cum ar putea să ne taie
pe la genunchi, să ne culce pe spate, în arderea
vîntului ?

Aceasta-i tristețea cea mare — a spicelor
că nu sînt tăiate de lună,
că numai de fierul pămîntului
li s-a menit să apună.

VARĂ LÎNGĂ RIU

Uite, cîntă ciocîrlia !

Pură ca entelehia
din sămînță și din muguri,
te ridică, vino Lia !
Să se vadă sîni ca struguri.

Să se vadă, ce se poate
printre gene. Iacă-n
rariște — un umăr, spate,
cum e albul de mesteacăn.

Boarea verii, ochi de soare,
au un drept să te dezbrace.
Taina de la subțioare
vreau să știu cum se mai face.

Te arată și coboară
unde nu-i adîncă matca.
Lîngă coapsa lină, goală,
să întinerească apa.

Că-î bătrînă-n rîu stihia
și visează tinerețe.
Uite, cîntă ciocîrlia,
lia-lia, lia-lia.

SOLSTIȚIUL GRĂDINILOR

Mirajul unui dulce fruct
îmbracă-un sîmbure amar,
ca să nu cadă într-o zi
neașteptat în palme — dar.

Sorocul creșterii e-n vînt.
Copacii iau puterii pe-un an
din noaptea elementului
ce se-nnoiește năzdrăvan.

E ceasul cînd tinerii șerpi
cămașa și-o dezbracă-n spini.
Comori la rădăcini s-aprind,
se spală-n flăcări de rugini.

Privind la hora flăcării
întîmpinăm solstițiul cald,
ce se revarsă peste noi
de pe tărîmul celălalt.

Ne pierdem ca să ne-mplînim.
Mergem în foc, mergînd în spini,
ca aurul ne rotunjim
și ca ispita prin grădini.

DE RERUM NATURA

A căzut pe lucruri rouă
sau e numai o părere ?
Poate că le plînge fața
de-o lăuntrică durere.
Bate-o inimă în lucruri ?
Preajma ocupînd-o-n pîlcuri
n-au și ele gînduri, patimi ?
Fără ochi se uită-n lume
purtătoarele de tîlcuri,
născătoarele de lacrimi.

(Poezii, 1962)

SUMAR

<i>Metamorfozele poeziei</i>	V
<i>Avertisment</i>	XCI

I. DE LA G. BACOVIA LA EMIL BOTTA

G. Bacovia (1881—1957)

Plumb	3
Lacustră	3
Sonet	4
Tablou de iarnă	5
Pälind	5
Decembre	6
Nevroză	7
Moină	8
Rar	9
Seară tristă	10
Cuptor	11
Toamnă	11
Panoramă	12
Nocturnă	13
Plumb de toamnă	14

Plouă	14
Nervi de toamnă	15
Singur	16
Note de primăvară	17
Fanfară	18
Vals de toamnă	18
Ego	19
Poemă finală	19

Ion Minulescu (1881—1944)

Romanta noului-venit	21
Romanta cheii	23
Sosesc corăbiile	25
Odeletă	26
Celei care pleacă	27
Celei care minte	28
Cînta un matelot...	30
Cu Toamna în odaie	31
Acuarelă	32
Spovedanie	34
În așteptare	35
Nu sînt ce par a fi...	35

Tudor Arghezi (1880—1967)

Testament	36
Muntele măslinilor	40
Tîrziu de toamnă	40
Vînt de toamnă	41
Psalm (<i>Sînt vinovat că am rîvnit</i>)	42
Morgenstimmung	43

Psalm (<i>Tare sînt singur, Doamne, și pleziș!</i>)	44
Niciodată toamna...	46
Heruvim bolnav	46
Belșug	47
Între două nopți	48
Despărțire	49
Blesteme	50
Duhovnicească	52
De-a v-ați ascuns...	54
Flori de mucigai	57
Cina	58
Ion Ion	58
Tinca	59
Fătălăul	60
Morții	62
Logodnă	63
Har	64
Cîntec de boală	65
Cîntec din fluier	67
Așteptare	68
Serisoare	69
Monotonie pe vioară	69
Sufletească	71
Psalm (<i>Am fost să văd pe Domnul bătut de viu pe cruce</i>)	72
Așteaptă	72

V. Voiculescu (1884—1963)

La prașilă	74
Pe drumul de aur al Sidonului	75

Mărgăritarul bolnav	76
În vie	77
Pe decindea Dunării	79
Gîndului	80
Poezie	81
Flori	81
Ionică	82
Pisica popii	87
Dobrogea-n amiază de vară	89
Cîntec pentru dezbrăcare	89
Fata din dafini	90
Din <i>Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare</i>	91
CLIX (A cîta oară zorii mă prind fără de somn?)	91
CLXI (Dintre atîtea chinuri, venite-usupră-mi hoarde)	91
CCXXIX (Nu-ți spun nici un adio : cum n-ai mai exista...)	92
CCXXXV (Mă lupt să scap iubirea de pătimășul trup)	93

N. Dăvidescu (1888—1954)

În vie	94
Prima verbe (<i>Fragment</i>)	95
Arătare	98
Nașterea sfintului Kadok	100

Nichifor Crainic (n. 1889)

Șesuri natale	101
Amiază	102
Dezmărginire	103
Reculegere	104
Odihnă	104.

I. M. Rașcu (n. 1890)

Livezi	106
În salonul vechi de țară	108
Gardurile	110
Port-Royal (<i>Fragmente</i>)	112

Aron Cotruș (1891—1961)

Un voinic flăcău trecea...	114
Pe pustă	115
Un plug	117
O, plecările, plecările...	117
Bivolii	118
Mă răsucesc, mă zbat...	119
Copilăria	120
Ai noștri sînt acești munți	120
Horia	121
Pătru Opincă	123

Adrian Maniu (n. 1891)

Lîngă pămînt	125
Crucile fîntînilor	125
Măgarul	126
Șerpoaica	127
Vînătoarea (<i>Cronică feudală</i>)	128
Fata morgana	130
Cîntec de lună veche	134
Saltimbancii	135
Mînăstirea din adînc	137
Fata pîndarului	142

Perpessicius (n. 1891)

Flora stelelor polare	145
Din şanţ, execuţatii...	146
Pe Calfa-Dère, toamna...	146
Ce ţintirim cuminţe...	149
La micul Cupidon de bronz	149

Ion Pillat (1891—1945)

Balta	151
Seară la Miorcaui	152
Ctitorii	154
În vie	155
Cămara de fructe	156
Odaia bunicului	157
Ochelarii bunicii	158
Septemvrie (III)	158
Drum de noapte	159
Aci sosi pe vremuri	160
Hanul cu rîndunici	162
Interior	163

Din Calendarul viei

Cuptor	164
Gustar	166
Brumărel	167
Brumar	169
Ghenar	170
A patra elegie	172
Acrocorint	173
Timpul	174

Demostene Botez (n. 1893)

Cînta o caterincă	175
Spleen de duminică	176
Tristeți atavice	176
Amiază	177
Primăvară rustică	178
„El“	179
Tristeți fără motiv	180
Trecut	182
Amiază de vară	183

Mihail Celarianu (n. 1893)

Cîntecul orelor	185
Garoafele	186
Floarea galbenă	186
Candelabre adumbrite	187
Crizantemele	188
Flori profanate	189

Otilia Cazimir (1894—1967)

Natură moartă	190
Pelerinaj sentimental	191
Melcul	194
Căpițele de fin	195
Taina	197

Raymonde Han (n. 1894)

Fata de primăvară	199
Vacă spre sat	200

În Olt	200
Pentru un băietan	201
Cînd ninge	202

Camil Petrescu (1894—1957)

Ideea	203
Marş greu	206
Versuri pentru ziua de atac	210
Cînd vii la mine	213

Al. O. Teodoreanu (1894—1964)

Cîntecele	216

Lucian Blaga (1895—1961)

Corunul	220
Linişte	221
Pan	222
Vară	223
În lan	224
Moartea lui Pan	224
Către cititori	228
În marea trecere	229
Linişte între lucruri bătrîne	230
Din cer a venit un cîntec de lebedă	230
Sufletul satului	231
Fiu al faptei nu sînt	232
Cuvîntul din urmă	233
Semne	233
Somn	235

Paradis în destrămare	236
Peisaj transcendent	236
Ioan se sfișie în pustie	237
Tăgăduiri	238
Boală	239
Rune	240
Bunăvestire pentru floarea mărului	241
Asfințit marin	242
Răsărit magic	243
Veste	243
Cuvinte către fata necunoscută din poartă . .	244
Epitaf	246
Prier	246
Focuri de primăvară	247
Noapte de mai	248
Cîntecul spicelor	249
Vară lângă rîu	249
Solstițiul grădinilor	250
De rerum natura	251

Redactor responsabil : ION ACSAN
Tehnoredactor : TRAIAN ARGETOIANU

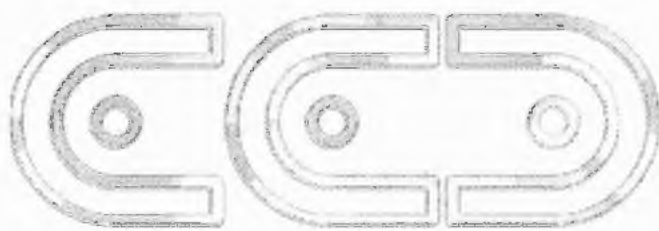
*Dat la cules 08.11.1967. Bun de tipar 16.04.1968.
Apărut 1968. Tiraaj 85 175 ex. broșate. Hîrtie ziar
de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 13,54.
Coli tipar 11,25. A. nr. 16 940/1967. C.Z. pentru
bibliotecile mari și mici 859—1.*

Tiparul executat sub comanda nr. 70 805, la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scintei
nr. 1, București — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

